

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ד (2023-24)
 תואר ראשון

4.....	תואר ראשון .....
5.....	<i>Commemorating Shoah and Genocide: Comparative Social Perspectives</i>
15.....	אוכל, תרבות וחברה – היבטים אנתרופולוגיים וסוציולוגיים .....
25.....	אנתרופולוגיה פרשנית - לאן? .....
30.....	אנתרופולוגיה של הדת .....
35.....	אנתרופולוגיה של הידע .....
38.....	אנתרופולוגיה של הנפש הרוסית .....
47.....	אפריקה והשוואה: היבטים חברתיים, תרבותיים ופוליטיים .....
57.....	אקולוגיה פוליטית גלובלית מקומית (<i>Local and Global Political Ecology</i>) .....
66.....	דמיון העתיד וכסף .....
68.....	החברה בישראל .....
75.....	החברה הפלסטינית הערבית בישראל: בין לאומיות לאזרחות .....
81.....	הפוליטיקה של הפורנוגרפיה .....
83.....	הפוליטיקה של הקפיטליזם - ישראל במבט היסטורי והשוואתי .....
91.....	זיכרון, היסטוריה ומורשת בחיי היומיום .....
101.....	יהודים במרוקו: מבט היסטורי-תרבותי .....
107.....	ילודה, ילדות והורות .....
113.....	יסודות הסוציולוגיה .....
119.....	כלכלה, פוליטיקה ומדינה .....
121.....	כתיבה וקריאה אקדמיים .....
124.....	כתיבה וקריאה אקדמיים בסוציולוגיה-אנתרופולוגיה .....
127.....	לעולם לא עוד? זיכרון השואה בפוליטיקה ובחברה בעידן הגלובלי .....
129.....	מבוא לאנתרופולוגיה .....
135.....	מבוא לניתוח חברתי של המדע והטכנולוגיה (STS): קורונה, למשל .....
139.....	מבוא לשיטות מחקר איכותניות .....
141.....	מגדר ופוליטיקה: היבטים סוציולוגיים של השתתפות, ייצוג ונראות .....
145.....	מגדר, גזע ומעמד בארצות הברית בימינו .....
154.....	מזון למחשבה: אנתרופולוגיה של אוכל .....
163.....	מראה שחורה במציאות האמיתית (או: כשצ'אט GPT בוחר את שם הקורס): סוגיות נבחרות באנתרופולוגיה דיגיטלית .....
167.....	ניהול קריירה בעולם משתנה (פרקטיקום) .....
171.....	נצרות, אסלאם, יהדות: מבוא אנתרופולוגי השוואתי .....

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ד (2023-24)
 תואר ראשון

179.....	סוגיות סוציולוגיות בחקר משפחות.....
188.....	סוציולוגיה של טכסים.....
194.....	פוליטיקת הזיכרון בפולין - קורס אזורי.....
200.....	פושעים, שוטרים ותרבות פופולרית: סוציולוגיה תרבותית של ענישה.....
205.....	צפון אירלנד: סוציולוגיה של חברה שסועה.....
208.....	קאובוי של שושנים: מבטים אנתרופולוגים וסוציולוגיים על גברים וגבריות בישראל.....
210.....	קורס כתיבה וקריאה אקדמיים בסוציולוגיה-אנתרופולוגיה.....
216.....	שבטים, מגזרים ושסעים: החברה בישראל בראי המספרים.....
219.....	שואה שלנו? סוגיות חברתיות בתולדות השואה.....
225.....	שיטות מחקר כמותיות.....
227.....	תודעה וחברה.....
231.....	תיאוריות אנתרופולוגיות (תיאוריות אנתרופולוגיות בנות-זמננו).....
240.....	תיאוריות סוציולוגיות מתקדמות.....
246.....	תיאוריות קונספירציה: סוציולוגיה, הסטוריה, תרבות.....
252.....	תרבות ארגונית - סמינר מצטיינים.....
262.....	'תרבות ואישיות', אז ועכשיו.....
1.....	תואר שני.....
2.....	אנתרופולוגיה של מין ומיניות.....
6.....	ארבע אחרי הצהריים: פנאי בישראל.....
11.....	ייעוץ ארגוני בארגונים גלובליים.....
19.....	יסודות, שיטות ותיאוריות בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה: קורס השלמה למ.א.....
30.....	מחאה ומדיה חדשה במרחב הציבורי.....
36.....	משטרים רגשיים במעבר.....
46.....	משפחה ועבודה בשוק עבודה משתנה.....
50.....	סמינר תזה.....
53.....	פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית.....
59.....	קדם תזה.....
62.....	רשתות חברתיות וארגונים.....
66.....	שיטות כמותיות מ.א.....
72.....	שיטות מחקר איכותניות לתואר שני.....
75.....	שיטות מחקר אתנוגרפיות.....
78.....	תאוריות של חברה.....
84.....	תיאוריות ארגוניות לתואר שני.....

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

91.....תיאוריות של תרבות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

תואר ראשון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Commemorating Shoah and Genocide: Comparative Social Perspectives

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

Jackie Feldman
jfeldman@bgu.ac.il, Room 382, 08-647-2083
Tuesday, 14:00-15:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

The memory of the past plays a central role in the collective work of culture. The course will examine changing forms of Holocaust and genocide testimony, representation and commemoration. Among the subjects to be studied are: the debate over uniqueness and comparison of Holocaust and genocides, commemorative sites and ceremonies, Holocaust tourism and museums, the Holocaust in digital media, and the politics shaping commemoration of Holocaust and genocide in Israel and elsewhere in the world. Students will participate in a trip to a Holocaust museum, summarize and present articles in class, and write an empirically-based final paper, which will be formulated at an early stage of research in class and submitted at the end of the semester.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

Introduction to anthropology and/or sociology

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

The course will fulfill the requirement for English language skills, provide critical perspectives on collective memory - an essential element in the work of culture> It encourages comparisons of taken-for-granted understandings in Israeli society with those of other lands and histories, and applies anthropological and sociological insights to crucial Israeli social issues.

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

The course is designed to:

- Improve reading comprehension and oral skills in the English language.
- Develop a critical and comparative view of the role of present-day politics in remembering traumatic pasts – as expressed through discourse, monuments, museums and ceremonies.
- Raise awareness of the challenges of the commemoration of the difficult past in a digital age.
- Apply theoretical perspectives (from articles and class discussion) to present-day commemorations

אופן ההוראה:

Lecture and class discussions. Student presentations and writing of a final paper (in stages).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

- Required attendance and active participation in class and in one full-day excursion to Holocaust and Armenian genocide museums. Students are expected to read all assigned articles or podcasts before class and be prepared to discuss them. All class discussions will be held in (clear, intermediate) English. Students will upload written responses to questions on 4 of the readings (in English or Hebrew) to Moodle in the course of the semester. Responses should be uploaded to Moodle by 1 pm the Wednesday before class. In addition, students will be expected to pose questions to fellow students in writing (on Moodle) and orally, when they present their outlines in class during the final weeks of the semester (20%).
- A 15-minute presentation in English (with power point) of one article in class in the course of the semester. The article can later be incorporated in the literature for the final paper. Instructions for presentation will be provided (15%).
- Research paper on one of the sites or practices of memory/commemoration of the Holocaust/genocide. Following my approval of the subject, based on a 1-page outline, by June 6 (not graded), students will turn in a 3-4 page preliminary paper (in English or Hebrew) by June 27 and present a short summary discussion of their paper in English in class during the final month of the course (15%).
- The final research paper (in English or Hebrew), will be turned in by September 30, 2024 (50%).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

Class materials and required readings:

There will be changes in readings. The final version is the one in that appears in the Moodle unit for that week. For each week, one (or sometimes two short) article(s) from the list will be designated * as required.

Required (*) and elective readings for individual paper presentations

2.5.24

1 Introduction

גל - ג'נוסייד

Oron – Genocide (page of definitions)*The Yad Vashem Law (1953).

*Sanford, V. (2009). What is an anthropology of genocide? Introduction:

Holocaust and genocide

9.5.24

2 Individual and Collective Memory

*Assmann, A. - Memory - Individual – Collective

16.5.24

3 Global/Cosmopolitan Memory of the Holocaust

*Levy and Sznaider - Cosmopolitan Memory of the Shoah Rothberg –
Multidirectional Memory - p. 1-28.

23.5.24

4 The politics of Holocaust memory in Israel

*Friedlander - Memory of the Shoah in Israel

*באואר - המטס מעל אושוויץ

Lustick - Four Constructions

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

30.5.24

5 Holocaust and the politics of identity in Germany

*Ozyurek - Muslim minorities, Germany,

*Moses, The Holocaust Catechism.

6.6.24

6 Holocaust, memory and politics in contemporary Poland

*turn in 1-page outline of paper plan

*Watch film of Yael Bartana, "Wall and Tower".

יעל ברטנא - חומה ומגדל קישור לאתר

*Zulewska - Polish-Israeli relations on current Shoah memory laws

יאן גרוס - שכנים - עמ' 29-43, 133-134

13.6.24

7 Full day tour of Yad Vashem and Armenian genocide museum, Jerusalem
(w. Tzoghig Karakashian) (date may change)

*Goldberg, Amos. 2012. The 'Jewish Narrative' in the Yad Vashem Global Holocaust Museum. *Journal of Genocide Research*, 14(2), 187–213.
James Young. 1993. *The Texture of Memory: Holocaust Memory and Meaning*, New Haven: Yale University Press, pp. ??.

20.6.24

8 Witnessing, trauma, and intergenerational transmission

*Kidron - Comparing Jewish-Israeli and Canadian-Cambodian legacies of trauma

*View two interactive English-language testimonies – one of a Holocaust survivor and one of a genocide survivor from the Iwitness (USC) website.

Vamik – Transgenerational Transmissions and Chosen Traumas

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Pinchevski - Trauma and Media

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

27.6.24

9 Can we compare the events of 7.1023 with the Shoah?

*Turn in preliminary sketch of paper (3-4 pages)*Bashir Bashir and Amos Goldberg, TBAEnglish-language newspaper articles comparing or refusing comparison

4.7.24

10 VR, AR, and Holocaust memory

*Shandler - Holocaust Memory in a Digital Age – podcast

קישור לאתר אינטרנט

Feldman, J. & Norma Musih. 2023. "Selfies in Auschwitz: Popular and Contested Representations in a Digital Generation", Memory Studies 16 (2): 403-420.

11.7.24

11 Presentation and discussion of student papers

18.7.24

12 Presentation and discussion of student papers

Final papers due 30.9.24

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

רשימות קריאה:

המאגר כולל מאמרי חובה ומאמרי רשות (להצגה בכיתה או כמקורות לעבודות), גם כאלו שאינם מופיעים בסילבוס.

Aarons, Victoria and Alan L. Berger. (2017). Third-Generation Holocaust Representation: Trauma, History, and Memory, Northwestern University Press, Alexander, Jeffrey. The Social Construction of "Holocaust" and Other Mass Murders, <https://www.youtube.com/watch?v=-558b9FIQIY>

Assmann, Aleiada. (2006). Memory, Individual and Collective, In R.E. Goodin & C. Tilly (Eds.), The Oxford handbook of contextual political analysis (pp. 210-224). New York: Oxford University Press

Assmann, Jan. (2006). "Introduction: What is 'Cultural Memory'?" in J. Assmann, Religion and Cultural Meaning, Stanford University Press, Stanford, pp.1-30.

Bar-On, Dan. 'Multigenerational Perspectives on Coping with the Holocaust Experience: An Attachment Perspective for Understanding the Developmental Sequelae of Trauma across Generations', International Journal of Behavioral Development, 22, 1998: 315-338.

Benzaquen, Stephane. (2015). Post, Update, Download: Social Media and the Future of Auschwitz Remembrance In: Auschwitz Heute - Dzisiaj – Today. Memorial book project of the BPB (Bundeszentrale für politische Bildung), Berlin: Hentrich & Hentrich, pp.135-148.

David, Lea. (2020). The Emergence of the 'Dealing With the Past' Agenda: Sociological Thoughts on its Negative Impact on the Ground. Modern Languages, 19 (1):1–14. DOI: <https://doi.org/10.3828/mlo.v0i0.321>

Feldman, Jackie. (2010). "Nationalizing Personal Trauma, Personalizing National Redemption: Performing Testimony at Auschwitz-Birkenau." In Remembering Violence: Anthropological Perspectives on Intergenerational

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

- Transmission, edited by Nicolas Argenti, and Katharina Schramm, 103–128. New York; Oxford: Berghahn Press.
- Friedlander, S. (1998) "The Shoa: Between Memory and History" in: *Breaking Crystal: Writing and Memory after Auschwitz*. E. Sicker, (ed.) Urbana: University of Illinois Press. Pp. 345-359.
- Gutman, Yifat. (2017). *Memory Activism: Re-imagining the Past for the Future in Israel-Palestine*, Vanderbilt University Press.
- Hayden, R.M. (2007) "Moral vision and impaired insight." *Current Anthropology* 48:105-131.
- Hirsch M. (2000) "Surviving Images: Holocaust Photographs and the Work of Post Memory" in B. Zelizer ed., *Visual Culture and the Holocaust*, London: Athlone Press. 215-246
- Huyssen, Andreas (1994). "Monument and Memory in a Postmodern Age", in James E. Young, ed., *The Art of Memory: Holocaust Memorials in History*, Prestel: Munich and New York, pp. 9-18.
- Huyssen, Andreas. 2003. *Present Pasts: Urban Palimpsests and the Politics of Memory* Stanford: Stanford University Press
- Irwin-Zarecka, Iwona. 1994. *Frames of Remembrance: the dynamics of collective Memory* New Brunswick: Transaction Publishers
- Kansteiner, Wulf. (2018). "The Holocaust in the 21st Century: Digital Anxiety, Transnational Cosmopolitanism, and Never Again Genocide without Memory." In *Digital Memory Studies: Media Pasts in Transition*, edited by Andrew Hoskins, 110–140. New York: Routledge.
- Khalili, Laleh (2004) "Grass-roots Commemoration: Remembering the Land in the Camps of Lebanon." *Journal of Palestine Studies* 34: 6-22.
- Kidron, Carol A. (2009) "Toward an Ethnography of Silence The Lived Presence of the Past among Holocaust Trauma Descendants in Israeli." *Current Anthropology* 50:1, 5-27.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Kidron, Carol A. (2009) "Toward an Ethnography of Silence The Lived Presence of the Past among Holocaust Trauma Descendants in Israeli." *Current Anthropology* 50:1, 5-27.

Langer, L. L. (1991) *Holocaust Testimonies: The Ruins of Memory*. New Haven: Yale University Press. Pp1-38.

Lazar, Alon, et al. 'Between culture and family: Jewish-Israeli young adults, relation to the Holocaust as a cultural trauma'. *Traumatology*, 14, 2008: 110-119.

Levy, Daniel and Natan Sznajder. 2002. "Memory Unbound: The Holocaust and the Formation of Cosmopolitan memory." *European Journal of Social Theo*

אוכל, תרבות וחברה – היבטים אנתרופולוגיים וסוציולוגיים

קורס שנתי

תואר ראשון

ד"ר רפי גרוסגליק

rafig@bgu.ac.il חדר 734 בניין 72

ימי ג' 13:00-14:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

אוכל הוא מוצר חברתי מובהק. ייצור מוצרי מזון, חלוקתם, הפצתם וצריכתם הן פעולות חברתיות כלכליות ותרבותיות רחבות-היקף ורבות השפעה. אוכל מייצג ומכונן זהויות אישיות, חברתיות, אתניות, דתיות, לאומיות, מעמדיות ומגדריות והוא אף עומד בבסיס היחסים החברתיים-כלכליים ובקשר שבין האדם לסביבה. בקורס זה נלמד באופן מקיף אודות הגישות השונות למחקר העוסק בקשר שבין אוכל וחברה – הן מפרספקטיבה אנתרופולוגית והן מפרספקטיבה סוציולוגית - ונרכוש כלים תיאורטיים ואמפיריים לניתוח ביקורתי של תופעות תזונתיות וקולינריות. נדון במשמעויות המטריאליות והסימבוליות, התרבותיות והסביבתיות של אוכל, אכילה וייצור מזון. נלמד לזהות את הזירה הקולינרית כמרחב שבו מתנהל משא ומתן חברתי מורכב. נראה כיצד מה שאנחנו אוכלים/ות ומבשלים/ות קשור לסוגיות אנתרופולוגיות יסודיות (כמו חיים ומוות, טוהרה וטומאה וטקסים), אך נראה גם כיצד אוכל קשור בקשר הדוק לתהליכים חברתיים מקומיים וגלובליים ולסוגיות של צדק חברתי וסביבתי. נדון בהקשרים שונים, מגוונים ובני-זמננו של היחס שבין אוכל לחברה: תזונה ובריאות; אוכל, מגדר ומיניות; אוכל ומדע; הפוליטיקה של המזון; אוכל ותנועות חברתיות; אוכל ורגשות; אוכל, מדיה ותרבות פופולארית (לרבות, אוכל ורשתות חברתיות), אוכל, תזונה ו-AI; פודטק, חלבונים אלטרנטיביים ובשר מתורבת ועוד ועוד. הסטודנטים והסטודנטיות יתבקשו לקרוא מאמרים רלוונטיים לקראת כל שיעור לפי הרשימה הביבליוגרפית ולהציגם בכיתה. במהלך הקורס נצפה גם בסרטים עלילתיים ודוקומנטריים שעניינם אוכל ואכילה, נכיר חוקרים/ות מובילות בתחום במסגרת הרצאות אורח. המטלה המרכזית בקורס היא ביצוע מחקר אמפירי או עיוני עצמאית

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

(מנקודת מבט סוציולוגית ו/או אנתרופולוגית, על פי בחירת הסטודנטים/ים ובהתייעצות עם המרצה). לקראת כתיבת העבודה הסטודנטים/ים יתבקשו להגיש הצעת מחקר ולהציג אותה בכיתה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה, מבוא לסוציולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מהווה היכרות עם תת-תחום אחד בדיסציפלינות הסוציולוגיות והאנתרופולוגיות. בוגרות ובוגרי הקורס ירכשו כלים להתמודדות עם סמינרים בשנה ג'

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/ים במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, התנסות בביצוע מחקר בתחום ספציפי ועל פי בחירה, תרגול שיטות מחקר, עמידה מול קהל

אופן ההוראה:

פרונטאלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

נוכחות, קריאה רציפה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס במהלך הסמסטר
(10% מהציון הכולל לסמסטר א')

חובת הדלקת מצלמות בזום וצ'ק אין שמי (+מספר זהות – ישלח בקובץ בתחילת כל מפגש).
מצופה מהסטודנטים/יות לקרוא את כל פרטי הקריאה (למעט פרטי קריאת הרשות). כלל חומרי
הקריאה יהיו זמינים באתר הקורס במערכת המודל. הרמה והאיכות של השתתפות
הסטודנטים/יות בשיעור חשובה מאוד. נוכחות פעילה במפגשים תתרום באופן ישיר לא רק
לקבלת נקודות ההשתתפות בקורס, אלא גם לשיפור בהבנת החומר הנלמד, להגברת העניין,
והעלאת מגוון דעות ונקודות מבט.

רפרט - הצגת פרזנטציה קצרה על פרטי הקריאה באותו השבוע
(30% מהציון הכולל לסמסטר א')

הצגת פרזנטציה קצרה בזוגות או בהתאם לאופן שייקבע עם המרצה. המציגים/ות יתבקשו
להתייחס בהרצאתם לכל פרטי הקריאה של אותו השבוע. במילים אחרות – בעוד שכל
הסטודנטים/יות נדרשים לקרוא את פרטי קריאת החובה לכל שבוע, המציגים/ות באותו השבוע
מחויבים/ות לקרוא הן את פרטי קריאת הרשות והן את פרטי קריאת החובה ולדון בהם.

הצגת נושא מחקר במפגש האחרון
(10% מהציון הכולל של סמסטר א')

הסטודנטים/יות יתבקשו להציג את נושא המחקר שבחרו בפני כל הכיתה בשיעור המסכם
בהרצאה קצרה. הצגת נושא המחקר מהווה הזדמנות להתנסות בהצגה קצרה של שאלות
המחקר ונושא העבודה, לקבל פידבק משאר משתתפי/ות הקורס ורעיונות להמשך. ניסיון
העבר מלמד כי – פרזנטציה מוצלחת של הצעת המחקר מעוררת בקרב שאר הסטודנטים/יות
שאלות ורעיונות המסייעים מאוד בהכנת העבודה המסכמת. אורך הפרזנטציה לא יעלה על 5
דקות. ניתן להשתמש במצגת פאור פוינט קצרה.

עבודה - הצעת מחקר (תוגש במהלך תקופת המבחנים) (50% מהציון הכולל לסמסטר א').
מועד הגשה: יימסר בהמשך

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

הסטודנטים/יות יבחרו כל סוגייה/תופעה חברתית הקשורה לאוכל, אכילה, ייצור, שיווק ו/או צריכת מזון אותה ירצו לנתח ולפתח לעבודה אתנוגרפית מקיפה במהלך סמסטר ב' (ניתן לבצע את העבודה בזוגות או ביחידים). במהלך סמסטר א' יש להגיש הצעת מחקר מפורטת. במידה ובחרתם/ן להגיש את העבודה בזוג – יש להגיש את הצעת המחקר בזוגות.

היקף הצעת המחקר – 4 עמודים.

ההצעה תכלול:

- 1) כותרת (טנטטיבית) לעבודת המחקר.
- 2) מבוא כללי: תיאור הסוגייה שנחקרה, חשיבותה, ההיבטים החברתיים הגלומים והמסגרת התיאורטית המתאימה לניתוח (חצי עמוד).
- 3) מבוא תיאורטי הכולל לפחות 3 פרטי קריאה אקדמיים הקשורים לסוגייה. חומרי קריאה אלו יכולים להיות כל אחד מפרטי הקריאה המצוינים בסילבוס (סמסטר א' ו/או סמסטר ב') או מכל מאגר מידע אקדמי אחר (כ-2 עמודים).
- 4) המבוא הכללי והמבוא התיאורטי אמורים להוביל לתיאור בהיר של:
  - א. שאלת המחקר [הטנטטיבית]
  - ב. טענה היפותטית.אלה יוצגו ויוסברו מייד לאחר סעיפי המבואות (חצי עמוד)
- 5) מתודולוגיה – פירוט מפורט אודות שיטות איסוף הנתונים [תצפית משתתפת, ראיונות, נטנוגרפיה וכו'] שתשמש את הסטודנטים/יות במהלך הכנת העבודה (חצי עמוד)
- 6) פירוט אודות התרומה התיאורטית והאמפירית הצפויה מהעבודה (חצי עמוד)
- 7) רשימה ביבליוגרפית (לא נכללת במניין העמודים)

הינכם/ן מוזמנים/ות לשוחח ולתאם עם המרצה את נושא המחקר במהלך הסמסטר ובכל מקרה לפני הגשת הצעת המחקר.

עבודה מסכמת סמסטר ב'

(60% מהציון הסופי של סמסטר ב'. מועד ההגשה יימסר בתחילת סמסטר ב')

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

עבודת המחקר תציג ניתוח אנתרופולוגי ו/או סוציולוגי (בשיטות מחקר אתנוגרפיות ו/או עיוניות) על אודות הסוגיה שהוצגה בהצעת המחקר. העבודה תהייה ערוכה בעבודת מחקר אשר קושרת בין היבטים תיאורטיים לבין נתונים אמפיריים ותיאוריים. העבודה חייבת להציג ניתוח מפורט ומחקרי של התופעה. היא חייבת להכיל לפחות 5 פרטי קריאה אקדמיים שאינם מופיעים בסילבוס (ממאגרי המידע הזמינים מהספרייה, מכתבי-עת אקדמיים, ספרים אקדמיים ו/או פרקים מספרים ערוכים אקדמיים) וכן התייחסות ללפחות 5 מפריטי הקריאה המצויים בסילבוס. בכל מקרה, יש להתייחס לכל מאמרי הקריאה העוסקים בסוגיה של בחרתם (כלומר, אם בחרתם לעסוק באוכל ומגדר, למשל, עליכם/ן להתייחס לכל מאמרי הקורס שעסקו בסוגייה זו). בנוסף – העבודה יכולה – וצריכה – לכלול התייחסות לכל החומרים האמפיריים שתוכלו להשיג – כתבות מעיתונות פופולארית, פוסטים במדיה החברתית, ניתוח בלוגים, ניתוחי תוכן לארטיפקטים תרבותיים, ראיונות, תצפיות פיזיות, נטנוגרפיה ועוד (בנוסף ל-10 הפריטים האקדמיים).

היקף העבודה: עד 8 עמודים [לא כולל שער, אבסטרקט, תוכן עניינים רשימה ביבליוגרפית ונספחים].

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

2/1 - שבוע 1:

אוכל וחברה – מבוא: אנחנו הוא מה שאנחנו אוכלות ואוכלים !!
שעור פתיחה: היכרות, הסבר על מבנה הקורס, הנחיות לביצוע המטלות
קריאה (קריאת חובה, אפשר לקרוא גם אחרי השיעור הראשון).
גרוסגליק, רפי. 2017. אוכל וחברה – גישות תיאורטיות. מתוך: אוכל אורגני בישראל:
התנגדות, היטמעות ותרבות גלובלית. תל אביב: רסלינג. עמ' 24-27.
הירש, דפנה. 2018. אוכל, קדימה אוכל. תיאוריה וביקורת 50: 511-529.

9/1 - שבוע 2:

אוכל, סדר חברתי ומשמעות
Fischler, Claude. 1988. Food, Self and Identity. Social Science Information,
27(2): 275-292.
לוי-שטראוס, קלוד. 2005 [1964]. מיתולוגיות, חלק ג': מוצא נימוסי השולחן. תרגום: יותם
ראובני. תל אביב: נמרוד, עמ' 364-352.

16/1 - שבוע 3:

אוכל - היבטים כלכליים-מבניים
מרקס, קרל. 1867 [2011] הקפיטאל, כרך ראשון: פרשה ראשונה: סחורה וממון פרק ראשון,
הסחורה, סעיפים 1 ו- 2 (עמ' 29-38) סעיף 3 (עמ' 39-40); סעיף 4 האופי הפטישיסטי של
הסחורות (עמ' 58-69). הוצאת הקיבוץ המאוחד – קו אדום.
Mintz, S. 1985. Sweetness and Power: The Place of Sugar in Modern History.
Chapter 5: Eating and Being. Oxford: Penguin Books. pp.187-214

23/1 - שבוע 4:

אוכל ותרבות: סמלים, מבנה חברתי או סביבה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פונקציונאליזם:

דגלס, מרי. 2004 [1966]. "התועבות שבספר ויקרא". בתוך: טוהר וסכנה: ניתוח של המושגים זיהום וטאבו. תרגמה: יעל סלע. תל-אביב: רסלינג, עמ' 67-81.
מטריאליזם:

הריס, מרווין. 1987. פרות קדושות וחזירים משוקצים: חידות של מזון ותרבות. תרגמה: ציפי בורסוק. גבעתיים: מסדה, "החזיר המשוקץ", עמ' 54-71.

– 30/1

אין שיעור (בחירות לרשויות המקומיות)

6/2 – שבוע 5: אוכל וגלובליזציה- היבטים מקומיים וגלובליים

Errington, Frederick and Deborah Gewertz. 2008. Pacific Island Gastrologies: Following the Flaps Journal of the Royal Anthropological Institute 14(3): 590-608.

גרוסגליק, רפי ורם, אורי. 2015. אותנטי, ספידי והיברידי: ייצוגי האוכל הסיני והגלובליזציה התרבותית בישראל. מגמות: 50: 220-226.

קריאת רשות:

Lind, David, and Elizabeth Barham. 2004. The social life of the tortilla: Food, cultural politics, and contested commodification. Agriculture and Human Values 21(1): 47-60.

13/2 - שבוע 6:

מערכות האוכל המתועש: מקדונלדיזציה

Ritzer, George, 2010. An Introduction to McDonaldization. in: Ritzer, G. (Ed.) McDonaldization - The Reader, 3rd edition. Thousand Oaks: Pine Forge Press, pp. 3-26.

רם, אורי. 2003. "ה - M הגדולה: מקדונלד'ס והאמריקניזציה של המולדת". תיאוריה וביקורת 23: 179-212.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

קריאת רשות:

Yan, Yunxiang, 2008. On Hamburgers and Social Space: Consuming McDonald in Beijing. In: Carole Counihan and Penny Van Esterik (eds.), Food and Culture: A Reader, second edition. New York: Routledge, pp. 500-522.

20/2 שבוע 7:

אוכל וזהות – לאומיות

Appadurai, Arjun. 1988. How to make a national cuisine: cookbooks in contemporary India. Comparative Studies in Society and History, 30 (1), 3-24

אביאלי, ניר. 2012. "על האש: בשר, כוח, מרחב ולאומיות ביום העצמאות הישראלי", סוציולוגיה ישראלית יד 1, עמ' 83-109.

קריאת רשות:

DeSoucey, Michaela. 2010. Gastronationalism: Food Traditions and Authenticity Politics in the European Union. American Sociological Review 75(3): 432-455.

27/2 שבוע 8:

אוכל וזהות – מעמד

בורדייה, פייר. 1979. "שלוש דרכים להיבדל". מצרפתית: ג'יזל ספירו וגדי אלגזי. עריכה מדעית: גדי אלגזי.

קריאת רשות (2 טקסטים):

Kaplan, Dana. 2013. Food and Class Distinction at Israeli Weddings: New Middle Class Omnivores and the 'Simple Taste'. Food, Culture & Society 16 (2): 245-264.

Johnston, Josée, and Shyon Baumann. 2007. Democracy versus distinction: A

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

study of omnivorousness in gourmet food writing. American Journal of
Sociology 113.1: 165-204.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

5/3 שבוע 9:

אוכל וזהות – מגדר

Rodney, Alexandra, Sarah Cappeliez, Merin Oleschuk, and Josée Johnston. 2017. The Online Domestic Goddess: An analysis of Food Blog Femininities. *Food, Culture & Society* 20(4): 685-707.

Cairns, Kate, and Josée Johnston. 2015. Choosing health: Embodied neoliberalism, postfeminism, and the "do-diet". *Theory and Society* 44(2): 153-175.

קריאת רשות:

Holtzman, Jon. 2018. The weakness of sweetness: Masculinity and confectionary in Japan. *Food, Culture & Society*, 21(3), 280-295.

12/3 שבוע 10:

תזונה, מדע וטכנולוגיה

Kotliar, Dan. & Groslik, Rafi. 2023. On the Contesting Conceptualisation of the Human Body: Between 'Homo-Microbis' and 'Homo-Algorithmicus'. *Body & Society*, 1357034X231151855.

הצגת הצעות מחקר

אנתרופולוגיה פרשנית - לאן?

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

אנדרה לוי
andre@bgu.ac.il
יום שלישי 11:45-12:45

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יתמקד בגישה שממוקמת בין התיאוריות החברתיות הקלסיות (פונקציונליזם, סטרוקטורליזם) לבין גישות ה"פוסט" (כמו למשל – פוסטסטרוקטורליזם, או פוסטמודרניזם). בשעור נראה כיצד הגישה לא רק ממוקמת ביניהן אלא תרמה למעבר ביניהן. מיקומה המיוחד יסייע להבין את גושי התיאוריות שנדמים ניצבים משני צדי המתרס.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

קריאה ביקורתית של טקסטים. חשיבה תיאורטית, יכולת תכלול

אופן ההוראה:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

פרזנטציה: 30%
בוחנת יכולת קריאה ביקורתית עצמאית של מאמר, הבנת עיקריו ויכולת לנהל דיון אודות המאמר בכיתה

עבודת בית 70%.
דורשת יכולת תכלול, העמקה וקישור יצירתי בין הנאמר בכיתה למאמרים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

יש לקרוא את כל הפריטים שלא מסומנים בכוכבית (*) וארבע מתוך שמונת המאמרים המסומנים בכוכבית.
שורשים:
גירץ, קליפורד. 1998. "טקס ושינוי חברתי: דוגמה יאוואית". עמ' 134-152 בתוך משה שוקד ושלמה דשן (עורכים). החוויה הבין-תרבותית. ירושלים ותל אביב: הוצאת שוקן.

עקרונות הגישה הפרשנית:

*גירץ קליפורד. 1990. "משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבאלינזי", בתוך: קליפורד גירץ. פרשנות של תרבויות, כתר, ירושלים, עמ' 273-375.
*גירץ קליפורד. 1990. "תיאור גדוש: לקראת תיאוריית תרבות פרשנית." בתוך: קליפורד גירץ. פרשנות של תרבויות, כתר, ירושלים.
Renner, Egon. "On Geertz's Interpretive Theoretical Program." Current Anthropology 25.4 (1984): 538-542.

מחקר השוואתי:

*גירץ, קליפורד 1988 "שתי ארצות, שתי תרבויות." בתוך: עבודות וחיים – האנתרופולוג כמחבר. גירץ, קליפורד. רסלינג: תל אביב. 27-49.
כתיבה:
*גירץ, קליפורד 2005.
האנתרופולוג כמחבר. בתוך: עבודות וחיים – האנתרופולוג כמחבר. גירץ, קליפורד. רסלינג: תל אביב. 31-53.

סיכומי התפתחויות גישתו של גירץ

*לוי, אנדרה 1988
להיות גירץ: האנתרופולוג והכתיבה. בתוך: עבודות וחיים – האנתרופולוג כמחבר. גירץ, קליפורד. רסלינג: תל אביב. 7-20
*גירץ, קליפורד 1988
הקדמה למהדורה העברית. בתוך: עבודות וחיים – האנתרופולוג כמחבר. גירץ, קליפורד. רסלינג: תל אביב. 21-25.
גישות פרשניות באנתרופולוגיה הישראלית:
*וסרפל, רחל 1998
הנידה כסמל זהות וכמשאב כוחני. בתוך: ישראל: אנתרופולוגיה מקומית (אבוהב ושות', עורכים). צ'ריקובר: תל אביב. 377-391.
*בילו, יורם 1998

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

רשימות קריאה:

- חקר התרבות העממית בעידן הפוסט-מודרני: סיפור אישי. בתוך: ישראל: אנתרופולוגיה מקומית (אבוהב ושות', עורכים). צ'ריקובר: תל אביב. 655-678.
*וינגרוד, אלכס 1998
הצדיקים צועדים קדימה: השוואות בין צפון-אפריקה לישראל. בתוך: ישראל: אנתרופולוגיה מקומית (אבוהב ושות', עורכים). צ'ריקובר: תל אביב. 625-640.
Levy, André. 1999.
Playing for Control of Distance: Card Games between Jews and Muslims on a Casablanca Beach. American Ethnologist. 26(3):632-653.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אנתרופולוגיה של הדת

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

אנדרה לוי
andre@bgu.ac.il
יום שלישי 11:45-12:45

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקניית ידע בסיסי על מחקר הדת באנתרופולוגיה, תוך בחינת הקשר ההדוק בין ההתפתחויות התיאורטיות באנתרופולוגיה לחקר הדת בדיסציפלינה. הקורס יתבסס במלואו על קריאה וניתוח של טכסטים אנתרופולוגיים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:
מבוא לאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:
לא רלוונטי

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
חשיבה בקורתית, קריאת טקסטים, העשרת ידע

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

פרזנטציה: 30 אחוזים מהציון. בוחנת יכולת ללמוד עצמאית מאמר, להבינו ולנתחו, להציג לשאר הסטודנטים בכיתה

עבודת בית. 70% מהציון. בוחנת יכולת אינטגרציה של החומרים שנקראו יחד עם הדיונים בכיתה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

מסגרות פותחות לדיון-דת בחברה פרימיטיבית (ג'יימס פרייזר)
ג'יימס פרייזר, 2004. ענף הזהב: על המגיה והדת. תל-אביב: נמרוד. 7-42.

מסגרות פותחות לדיון-הצורות הפשוטות של החיים הדתיים (אמיל דורקהיים)
Durkheim, Emile. 1995. The Elementary Forms of Religious Life. New York: Free Press. Pp. 1-12, 34-44, 419-22.

מסגרות פותחות לדיון-האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם (מקס וובר)
Weber, Max. 1958. The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism. New York: Scribner. Pp. 47-56, 87-92, 180-3.
*העמודים המקבילים בתרגום לעברית בספר "האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם".

סימנים וסמלים-ההיגיון של סימנים וסמלים (סוזאן לאנגר)
\$ Langer, Susanne Katherina Knauth. 1957. Philosophy in a New Key: A Study in the Symbolism of Reason, Rite, and Art. Cambridge, Mass.: Harvard University Press. Pp. 53-67.

סימנים וסמלים-הבעיה של סמלים (אוואנס-פריצ'ארד)
\$ Evans-Pritchard, E. E. 1956. Nuer Religion. Oxford: Clarendon Press. Pp. 123-43.

11 בדצמבר: סימנים וסמלים-על סמלי מפתח (שרי אורטנר)
\$ Ortner, Shery B. 1973. On Key Symbols. American Anthropologist 75:1338-46.

מבנה, פונקציה ופרשנות-מיתוס בפסיכולוגיה פרימיטיבית (ברנסלאו מלינובסקי)
Malinowski, Bronislaw. 1954. Magic, Science and Religion, and Other Essays. Garden City, N.Y.: Doubleday. Pp. 100-26, 145.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מבנה, פונקציה ופרשנות-טומאה וטהרה (מרי דוגלאס)
Douglas, Mary. 1966. Purity and Danger: An Analysis of Concepts of Pollution and Taboo. London: Routledge and Kegan Paul. Pp. 8-35.

* העמודים המקבילים בתרגום לעברית בספר "טוהר וסכנה: ניתוח של מושגים בדיהום וטאבו".
(33-53).

מבנה, פונקציה ופרשנות-גירסת הג'יווארו לטוטם וטאבו (קלוד לוי-שטראוס)
\$ Levi-Strauss, Claude. 1988[1985]. A Jivaro Version of Totem and Taboo. In The Jealous Potter. C. Levi-Strauss, ed. pp. 185-206. Chicago: University of Chicago Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

רשימות קריאה:

פעילויות דתיות- ממשמעות לפעולות מאגיות (סטנלי טאמבאיה)
\$ Tambiah, Stanley Jeyaraja. 1985. Culture, Thought, and Social Action: An Anthropological Perspective. Cambridge, Mass.: Harvard University Press. Pp. 60-86.

פעילויות דתיות- לימינאליות וקומיוניטאס (ויקטור טרנר)
Turner, Victor W. 1969. The Ritual Process: Structure and Antistructure. Chicago: Aldine Publications Co. pp. 94-113, 125-30.

* העמודים המקבילים בתרגום לעברית בספר "התהליך הטקסי: מבנה ואנטי-מבנה" (-87) 102, 111-115).

אנתרופולוגיה של הידע

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

ד"ר יוליה לרנר
חדר 362 בניין 72, julialer@bgu.ac.il
לפני ואחרי השיעור בתאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מה בין ידע, רעיונות ואידיאולוגיה מצד אחד לבין החוויה, רגשות והפרקטיקה של היומיום, מצד שני? הקורס מבקש להציע לכם פרספקטיבה של ניתוח מציאות תרבותית דרך הפריזמה של ידע ורעיונות. רעיונות הם אלה שמעצבים לעתים את המציאות ונותנים משמעות לפעולות של האנשים, ולעתים הם מצטיירים דווקא כתוצר משני של ההווי התרבותי הממשי; ולעתים הם אף מופיעים כאוטונומיים, מנותקים מהמציאות, סותרים וגם פוגמים בחיי האדם והקבוצה. ידע ורעיונות בתרבות מאורגנים בג'אנרים, צורות ודיסציפלינות מגוונות ונבחנות זה מזה, הם מתווכים על ידי מוסדות ומומחים, נאגרים במאגרים שונים ונישאים בגוף. הם מועברים ממקום למקום, מתורגמים משפה לשפה, מתחזים ומשתנים.

מבחינה תיאורטית, הקורס עוסק בחיבור בין אתנוגרפיה של חיים תרבותיים לבין הסוציולוגיה של הידע. הוא מציע להתבונן ברגעים היסטוריים ועכשוויים בהם רעיונות אידיאולוגיים, דתיים, מדעיים ולאומיים משחקים תפקיד מרכזי בטרנספורמציה תרבותית של מרחב, דרכי פעולה של האדם ואף חוויותיו הרגשיות. לשפה והקטגוריות שטמונות בה, לגוף ולטכנולוגיות הידע המשתנות מקום מרכזי בתהליך זה. כמו כן, נתייחס להבחנה בין "ידע מה" ל"ידע איך", לסמלי ומילות מפתח תרבותיים, לתופעת ה"הביטוס" המגלם את ההיררכיות שהרעיונות מייצרים. מבחינה אמפירית, נתמקד באבולוציה של שלוש זירות לייצור ידע ומציאות תרבותית: דת, מדע ותרבות פופולרית/מדיה. נדון בדוגמאות מאירופה וארה"ב, רוסיה וישראל ונלמד על הדרכים השונות בהם הרעיונות מעצבים את המציאות הפרטית והקולקטיבית. המטרה של עבודות סיכום של חשיבה עצמאית של הסטודנטים המטרה היא להציע ניתוח של דוגמה למפנה בתרבות הידע המתרחש בימינו.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לסוציולוגיה, מבוא לאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס נותן הרחבה של פרספקטיבות תיאורטיות לא דומיננטיות למה שכבר נלמד במבואות ומכין בסיס ללימוד תיאוריות בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הקורס עוזר לפתח חשיבה סוציולוגית ואנתרופולוגית מחוץ לקופסה של יישום תיאוריות קלאסיות. הוא מציע דרכים לשחק עם רעיונות "ישנים" להבנת המציאות העכשווית בתרבות, בחיי היומיום ובמדיה. בנוסף, הוא מלמד להשיק מדוגמאות אמפיריות מתקופות ותרבויות שונות.

אופן ההוראה:

שיעור המשלב קטעי הרצאה עם דיון, קריאה משותפת, הצגות חוקרים אורחים וסדנת הצגות של הסטודנטים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

השתתפות פעילה בקורס מהווה 10 אחוז מהציון הסופי, הציון יכלול רכיב של הערכה עצמית
הצגת נושא נלמד בכיתה (אפשר בזוגות). רכיב זה של הציון יעודכן בהתאם למספר הסטודנטים
בקורס, הוא יהווה 15 אחוז מהציון
כמעט כול דבר אפשר לחקור כרעיון, כמערכת ידע, כאידיאולוגיה. במקביל לפריסה של גישות לחקר
הידע התרבותי, הסטודנטים יתבקשו לבחור נושא לחשיבה ומחקר בשדה רעיוני מסויים ועליו לעבוד
במהלך הקורס ותכתבו את העבודה המסכמת של הקורס. השתתפות בפורום רעיונות לעבודה בשליש
האחרון של הסמסטר והצגת הרעיון בכיתה תהווה 15 אחוז מהציון
העבודה הסופית על בסיס רעיון עצמאי, 60 אחוז מהציון הסופי

רשימות קריאה:

רשימת קריאה מעודכנת לפי תאריכי המפגשים תעלה לאתר הקורס במודול לקראת פתיחת
הסמסטר

אנתרופולוגיה של הנפש הרוסית

קורס שנתי

תואר ראשון

ד"ר יוליה לרנר

julialer@bgu.ac.il

יום שלישי 18-19 בתאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בסוגיות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות הנוגעות לכינון תרבותי-פוליטי של הסובייקט – תפישת העצמי, פנימיות האדם, אישיות וזאת דרך התעמקות בהקשר התרבותי הרוסי. המבט של הדיסציפלינה האנתרופולוגית ישמש את הקורס לבחינה של הדימוי היציב (סטריאוטיפ חיצוני או סגנון תרבותי מובחן ומטופח) של הדרך הרוסית התרבותית לאהוב, לדבר, לעבוד, לחנך ילדים, לזכור ולהנציח (ועוד).

נמפה את מושגי "הנשמה" כפי שהם מעוגנים בשפה, ביחסים עם פרקטיקות תקשורת, נברר יחסים של הנשמה עם אידיאולוגיה, עם מוסר, עם תפישות של שכל'ידע, עם גוף (כולל מגדר ומיניות). נלמד על הפרקטיקות היומיומיות האלה כפי שהן מעוצבות על ידי הקשר היסטורי פוליטי. עיקר ההתבוננות שלנו בנפש הרוסית תהיה על המאה העשרים עם הגעתנו לשיאו של הפרוייקט המודרני לבניית האדם החדש, מימוש בגרסה הסובייטית וקצת אחריו, זאת עם הצעות הן לספרות הרוסית של המאה התשע עשרה והן לתקופה הפוסט-סובייטית של היום. בדיון על ההווה נפנה למופעים של הרוסיות כפי שהיא מתהווה היום בישראל במפגש עם תרבות הישראלית.

במטרה לעשות זאת במהלך שני הסמסטרים נפנה גם ללמידה של לרקע התרבותי ההיסטורי הרוסי ולאירועים פוליטיים שעיצבו את התודעה הקולקטיבית התרבותית הרוסית – המונרכיה הרוסית, הריבוד החברתי ברוסיה, הקולוניאליזם הרוסי, הדת האורתודוקסית הנוצרית, המקום של שכבת המשכילים והספרות הרוסית, המהפכה וכינון התרבות הסובייטית, המלחמה הפטריוטית הגדולה והתפרקותה של ברית המועצות. נקשור את התובנות ההיסטוריות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

וההשוואתיות למתרחש ברוסיה פוסט-סובייטית ולמומנטום הנוכחי האלים בה שרויה הנפש הרוסית.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:
מבוא לסוציולוגיה ומבוא לאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס יתרום להכנה של הסטודנטים לסמינרים המחקריים של שנה ג' על ידי הכלים לניתוח של חומרים אמפיריים. בנוסף, הקורס יספק פרספקטיבה השוואתית בין תרבותית בניתוח סוציולוגי אנתרופולוגי אשר חשובה לקורס תיאוריות וכן לבחירת ההתמחות בלימודים לתואר שני.

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
- הקורס מהווה רקע חשוב לכול המתעניינים במעשה הפסיכולוגי במחקר ובפרקטיקה ומספק הבנה של יחסיות תרבותית של תפישות לגבי עולמו הפנימי של הפרט. המופעים של "הנפש הרוסית" אל מול סגנונות תרבותיים אחרים המוכרים לנו (וקודם כול המודל הישראלי) ישמשו את הבנה ותיאורטית שלנו לגבי האופן בו תפישת העצמי מכוננת על ידי מערכת תרבותית, דתית, אידיאולוגית, דיון ביחסי הפרט-קולקטיב והגבולות המשתנים של הפרטיות.
- הקורס יקנה כלים לניתוח של חומרים אמפיריים עכשוויים והיסטוריים
- הקורס יעמיק הבנה של הסטודנטים את תהליכים סוציו-היסטוריים הנחוצים להבנה של ההתרחשויות במציאות התרבותית פוליטית העכשווית

אופן ההוראה:

שיעור: הרצאה ודיון

- רוב השיעורים בסמסטר א' של הקורס יתקיימו בצורה מקוונת
הקורס ישלב בנוסף לקריאה בספרות מחקרית גם צפייה בסרטים עלילתיים ודוקומנטריים מלאים, וכן קטעים מספרות יפה (כלומר, לא אקדמית) לעבודה עצמית של הסטודנטים.
- בסמסטר ב' מתוכננת עבודה משותפת עם קבוצה של סטודנטים הלומדים באוניברסיטה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

בסנט-פטרבורג (HSE), מפגשים אלה יתקיימו באנגלית ויכולים לדרוש חריגה מהלוח"ז הרגיל של הקורס. שיעורים אלה ייערכו בצורה מקוונת.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

הקורס בנוי על רפלקסיה אודות המפגש עם מופעים של תרבות אחר, על חלופי דעות ומחשבות בין הסטודנטים לבין עצמם ועם המרצה. לכן נדרשת השתתפות פעילה של הסטודנטים בשיעורים ובפעילות המוצעת במהלך הקורס והיא תזכה להערכה של 0 עד 5 נקודות (5 אחוז מהציון הסופי). היא תתבסס בין היתר על הערכה עצמית של הסטודנטית.

5-6 "פוסטים בפורום": לאורך הקורס הסטודנטים יכתבו התייחסויות קצרות (בין 200 ל-350 מילה) לסוגיות הנלמדות, וזאת לקראת או אחרי השיעור. התייחסויות אלה משמשות להכנת הדיון בכיתה או כדי לסיים הדיון שלא מוצא והן מאפשרות לסטודנטים לנסח מחשבות והתייחסות אישית לנושא הנלמד. ההשתתפות ראויות בפורום כיתתי מקוון תזכה את התלמידים בנקודות זכות (בהתאם למספר המשימות במהלך הסמסטר) וכול אלה יחד יהוו 50 אחוז מהציון הסופי בקורס (היעדרות והעדר השתתפות תפחית בהתאם). מטלה ניתנת לביצוע בזוגות.

הכנת התייחסות המרחיבה את חומרי הקורס ומתעמקת בסוגיות רלוונטיות והצגתה במהלך השיעור (לבד או בזוג) ותזכה ל-20 אחוז מהציון. ההצגות יכולות לעסוק בסוגיות תרבותיות ברוסיה או במרחב הפוסט-סובייטי, במרחב הדובר רוסית בישראל וכן באופן השוואתי להציע מבט השוואתי על הקשר ישראלי או גלובלי. הנושאים לבחירת הסטודנטים ובתאום עם המרצה. ההתייחסויות מתוכנות בעיקר בסמסטר ב' אך אם תהיה נכונות אפשר וכדאי להתחיל כבר מתחילת הקורס בסמסטר א'.

המטלה מעודדת את הסטודנטים להתנסות בהצגה של החומר החדש בעל פה, ניסוח התייחסות וביקורת ביחס אליו תוך יצירת רלוונטיות לעולם החיים המוכר להם, והיא בוחנת כישורים אלה.

השתתפות בסדור\מפגש (מחוץ משעות הרגילות של השיעור) בסמסטר ב'.

מטלה סופית מהווה 25 אחוז מהציון הסופי (עד 800 מילה, בזוגות או יחידים) המטלה תהיה מבוססת על חומרי הקורס ולא תדרוש הרחבת קריאה או ביצוע מחקר. מטרתה היא ליישם את ידע, צורת החשיבה והטקסטים של הקורס לניתוח של מופע אמפירי של נפש

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

קולקטיבית לאומית, תרבותית, דתית דרך אירוע של מדיה, יצירה קולנועית או ספרותית ועוד

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

- "נפש" - "רוסיה" - "אנתרופולוגיה": מבוא לקורס ומושגים עיקריים
- גלגוליה של הנפש בהיסטוריה של המאה ה-20 ברוסיה
- שפה מעצבת נפש, רגש כקוד תרבותי
- נשמה דתית רוסית, ונשמה רוסית לאומית
- נפש במהפכה, מהפכת העצמי הקומוניסטית
- רוסיה ופסיכולוגיה, פסיכולוגיה ברוסיה, אידיאולוגיה ומשטר בראי הנפש
- קפיטליזם רגשי וסוציאליזם רגשי, פורמטים רגשיים במדיה של המונים
- נשמה במלחמה, אלימות ומשטר טוטליטרי מגייס רגשות
- נשמה רוסית בישראל, מפגש רגשי ישראלי-רוסי
- רגשות "פרטיים" ו"ציבוריים": אהבה ואינטימיות, הורות, זיכרון, חוצפה, אשמה, אחריות, הקרבה

רשימה קריאה והצפייה מורחבת

- סרט "הנשמות הקרות" על השחקן תיאטרון שמפקיד את נשמתו במחסן [/Cold Souls https://www.imdb.com/title/tt1127877](https://www.imdb.com/title/tt1127877/Cold Souls)
- מיטל שפירא, "שישה צעדים לאושר: מפגש עם הפסיכולוג הנערץ של הקהילה הרוסית בישראל (מיכאיל לבקובסקי). עיתון הארץ 2018.

Berdiaev N. The Soul of Russia.

Gorrer, G. 2001. "The Psychology of great Russians" in Russian culture by M. Mead, Geoffrey Gorer, John Rickman. New York : Berghahn Books.

Wierzbicka, A. 2003. Russian Cultural Scripts: The Theory of Cultural Scripts and Its Applications. Ethos 30 (4): 401-432.

Dale Pesmen, 2000. Russia and Soul: an Exploration, Cornell University Press.

Wierzbicka, Anna. 1989. "Soul and Mind: Linguistic Evidence for Ethnopsychology and Cultural History". American Anthropologist 91:41-58

Kharhordin, Oleg. 1999. The Collective and the Individual in Russia: A Study of Practices. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.

Kharkhordin, Oleg. 1995. "The Soviet Individual: Genealogy of a Dissimulating

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Animal". In *Global Modernities*, ed. By M. Featherstone et al. London: Sage.
Etkind, Alexander M. 1996. "Psychological Culture". Pp. 99-125 in *Russian Culture at the crossroads: Paradoxes of Postcommunist Consciousness*, ed. By D.N. Shalin. Boulder: WestviewPress.

Shlapentokh, V. 1989. *Public and Private Life of the Soviet People: Changing Values in Post-Stalin Russia*. NY: Oxford Univ.Press;

Shlapentokh, V. 1984. *Love, Marriage, and Friendship in the Soviet Union : Ideals and Practice*. New York: Praeger.

אהבה, הורות, חוצפה, אחריות והקרבה

Aronson, Polina. 2015 *Romantic Regimes*. (22 October). AEON (Online journal) <https://aeon.co/essays/russia-against-the-western-way-of-love>

Lerner, J. 2015. "The Changing Meanings of Russian Love: Emotional Socialism and Therapeutic Culture on the Post-Soviet Screen ". *Sexuality & Culture* (special issue on "Post-Soviet Intimacies") 19: 349-368.

Novkunskeya, Anastasia, Daria Litvina and Anna Temkina. *Khamstvo* (USSR, Russia) in *Global Informality Project*, edited by Alena Ledeneva https://www.informality.com/wiki/index.php?title=Global_Informality_Project

יגאל חלפין, 2001. בין אינטימיות אישית לאינטימיות פוליטית: המשפחה הקומוניסטית והטרור הגדול. זמנים: 4-17.

FILMS

"Moscow doesn't believe in tears" (1979)

Brother (FILM dir. Alexei Balabanov, 1997) and *Brother 2* (2000), Films by Alexei Balabanov.

Beyond Fear (Documentary film by Frank Herz 2015, <https://www.imdb.com/title/tt4097108/>)

Broken ties. Documentary by A. Loshak. (2022).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

דפוס ביטוי העצמי והקולקטיבי

• לרנר יוליה וקלאודיה זבנוביץ'. 2016. "שיח תרפויטי בתרגום לרוסית: ניתוח תוכנית ריאליטי בטלוויזיה פוסט-סובייטית". בתוך מעבר לקליניקה: שיח פסיכולוגי בתרבות העכשווית.

• Ries, N. (1997). *Russian Talk: Culture and Conversation during Perestroika*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

• תחרות בישול מאסטרשף ישראל ומאמר ניתוח על ביטויים רגשיים ובישול כמסע לגילוי העצמי

(לינקים באתר הקורס)

Grosz R. and J. Lerner. 2020. "Gastro-emotivism: How MasterChef Israel Produced Produces Therapeutic Collective Belongings". *European Journal for Cultural Studies*.

• סרט "נחיה עד יום שני", 1968.

• Svetlana Stephenson, 2021, "A Ritual Civil Execution": Public Shaming Meetings in the Post-Stalin Soviet Union. *Journal of Applied Social Theory*. Vol 1, No 3 (2021), 112 – 133.

• כתריאל תמר. 1999. "שיחות נפש' באתוס הישראלי". עמודים 171-190 בתוך ספרה מילות מפתח: דפוס תרבות ותקשורת בישראל, תל-אביב: אוניברסיטת חיפה וזמורה ביתן.

• סרט על פי המחזה של יהושע סובול ליל העשרים

<https://www.youtube.com/watch?v=F1aqLs-eFXg>

• הלבק, יוכן, 1997. 'עיצוב הנפש הסטליניסטית: יומנו של סטפן פודלובני'. זמנים 59, 101-87.

עיצוב הגוף הנשמה והגוף

• Volkov, V. 2000. "The Concept of 'Kulturnost': Notes on the Stalinist civilizing process". Pp. 210-230 in Fitzpatrick, Sh. (ed) 2000. *Stalinism: New Directions*. London: Routledge.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

- The Factory of Gestures: Body Language in Film by Oksana Bulgakowa. Potemkin Press 2008.

(סרט פרוייקט דוקומנטרי על עיצוב הגוף הסובייטי)

זיכרון אישי וקולקטיבי

- Leykin, I. 2015. Rodologia: Genealogy as therapy in Post-Soviet Russia. Ethos 43(2): 135-164.

Anna Prashizky and Larissa Remennick. 2021. Ethnic trauma in migration: FSU-born Israeli women's narratives in an online support group. Ethnicities

נשמה דתית ופסיכולוגית

- רב לייטמן על הנשמה

<http://www.kab.co.il/kabbalah/%D7%97%D7%99%D7%99%D7%9D-%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%99%D7%9D-%D7%AA%D7%95%D7%9B%D7%A0%D7%99%D7%AA-523-%D7%9E%D7%94%D7%99-%D7%A0%D7%A9%D7%9E%D7%94>

- Lerner J. 2019. "Saving the Post-Soviet Soul: Religion as Therapy in the Narratives of Russian-speaking Migrant Women". Pp. 74-91 in Assembling Therapeutic: Cultures, Politics and Materiality. Edited by Salmenniemi, S., Nurmi, J., Perheentupa I. and Bergroth, H. London: Routledge.
- Tucker, J. 2002. New Age Religion and the cult of the Self. Society 39:2,

רשימות קריאה:

רשימת קריאה מדויקת למפגשים של הסמסטר וכן סדר המפגשים ייקבע בתחילת הקורס בהתאם להרכב הכיתה וקצב העבודה הרצוי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אפריקה והשואה:

היבטים חברתיים, תרבותיים ופוליטיים

קורס שנתי

תואר ראשון

רוני מיקל-אריאלי

ronim@post.bgu.ac.il

ימי שני בשעה 11:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

במהלך מלחמת העולם השנייה יבשת אפריקה נשלטה על ידי מעצמות קולוניאליות שונות. ברחבי אפריקה הצפונית ייבאו הכוחות הקולוניאליים האיטלקיים, הגרמנים והצרפתים (וישי) את מדיניות הרדיפה הנאצית שהובילה לשואת יהודי צפון אפריקה; מדינות באפריקה הדרומית והמערבית, וביניהן רודזיה, קונגו ודרום אפריקה, הפכו למקום מפלט עבור פליטים יהודים שנמלטו מאירופה, בעוד שמדינות כמו קניה ומאוריציוס שימשו יעד לכליאתם. אם כן, במהלך המלחמה, וביתר שאת בתקופה שלאחר המלחמה, נוצרו חיבורים בין הקולוניאליזם באפריקה בתולדות רצח העם היהודי, ואלה תרמו לעיצוב תהליכי דה-קולוניזציה ביבשת. תהליכים אלה הולידו קשרים בין השואה לאירועי רצח עם ואלימות המונית באפריקה. מטרת הקורס היא לחשוף את הסטודנטים לתהליכים הסוציולוגיים, התרבותיים והפוליטיים המחברים בין יבשת אפריקה לבין ההיסטוריה של השואה, השלכותיה וזכרה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

במהלך הקורס קורס זה יחשפו הסטודנטים/יות לקשרים הסוציולוגיים, התרבותיים והפוליטיים שבין יבשת אפריקה להיסטוריה של השואה, השלכותיה וזכרה כמו גם לפוטנציאל הגלום בהצטלבויות וקשרים אלה בתהליכי הנצחה, פיוס וחינוך בחברות שונות ביבשת האפריקה בימינו. הקורס יעודד חשיבה ביקורתית, סינתיזה בין חומרים ארכיונים שונים ובין מקורות משניים וניתוח השוואתי ופרשני

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

מטלת אמצע ניתוח עדות בקונטקסט היסטורי (30%) תאריך הגשה יקבע בהמשך
בחינת בית (70%)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

חובה:

Kissi, E. (2019). "Africans and Nazism," in: Africans and the Holocaust: Perceptions and Responses of Colonized and Sovereign Peoples. Routledge.
Omer Bartov. (2018). "Recentring the Holocaust (Again)," in: Aomar Boum and Sarah Abrevaya Stein (eds.) The Holocaust and North Africa, (207-213). Stanford: Stanford University Press.

8/1/24 2.

התפתחות האאוגניקה בדרום-מערב אפריקה
צפייה בסרט:

Racism: A History part 2 (BBC)

<https://www.youtube.com/watch?v=8hNiuzX2u3E>

חובה:

חנה ארנדט. (2010). "גזע וביוקרטיה", יסודות הטוטליטריות, (297-346). הוצאת הקיבוץ
המאוחד.

רשות:

Steven Robins, "The Boomerang," in: Letters of Stone: From Nazi Germany to South Africa, pp. 123-132, (Penguin books, 2016).

14/1/24 3.

שואת יהודי צפון אפריקה: בין איטליה הפשיסטית למשטר וישי הצרפתי
צפייה בסרט: סרט: שאלה של זמן: מטריפולי לברגן-בלזן, הסיפור שלא סופר על יהודי צפון
אפריקה תחת עול הנאצים

<https://he-movie-discovery-com.ezproxy.bgu.ac.il/movie/got-tripoli-bergen-belzen-he/932>

חובה:

Aomar Boum and Sarah Abrevaya Stein. (2018). Introduction to The Holocaust and North Africa, (1-16). Stanford: Stanford University Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

דן מכמן, "האם גורל יהודי צפון אפריקה בימי מלחמת העולם השנייה הוא חלק מ"השואה"?", בתוך, שואה ואנטישמיות במחקר ובשיח הציבורי - ספר יובל לדינה פורת ע' 71-94. 22/1/24 .4

שואת יהודי צפון אפריקה: המקרה של לוב
חובה:

שלמה אברמוביץ'. (2020). היומן הגנוז ממחנה הריכוז ג'אדו: סיפורה של שואה נעלמה בלוב, הוצאת ידיעות ספרים. קטעים נבחרים 21-46; 53-65. רשות:

Nava T. Barazani. (2021). "Hide-and-Seek: The Tale of Three Girls in the Giado Concentration Camp in Libya (1942-1943)," in: No Small Matter: Features of Jewish Childhood. Edited by: Anat Helman, Oxford University Press.

אברמסקי-בליי עירית, השפעת מלחמת העולם השנייה על יחסי יהודים-ערבים בלוב ובתוניסיה, חלק א', שורשים במזרח, ג', 1991, עמ' 27-233. 29/1/24 5.

שואת יהודי צפון אפריקה: המקרה של מרוקו
חובה:

Mohammed Kenbib. (2014). "Moroccan Jews and the Vichy regime, 1940–42," The Journal of North African Studies, 19:4, 540-553.

Susan Gilson Miller. "Filling a historical parenthesis: an introduction to 'Morocco from World War II to Independence'," The Journal of North African Studies 19(4): 2014, 461-474.

5/2/24 6.

לחיות תחת הכיבוש הנאצי באפריקה- המקרה של יהדות תוניסיה
חובה:

Silverman, Julian. "Jewish Communities in Tunisia during WWII: Impacts of Intergenerational Trauma on Coexistence," International Journal of Diversity in Organization, Communities & Nations, 9 (6): 2010, 201-209.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Peterson Terrence. "The 'Jewish Question' and the 'Italian Peril': Vichy, Italy, and the Jews of Tunisia, 1940–2." *Journal of Contemporary History*. 2015;50(2):234-258.

רשות:

Mark W. Willis. "Not liberation, but destruction: war damage in Tunisia in the Second World War, 1942–43," *The Journal of North African Studies* 20(2): 2015, 187-203.

12/2/24 7.

פליטים יהודים באפריקה – המקרה של הגירוש למאוריציוס
חובה:

Mikel Arieli, R. (2022). "The Jewish Question in the British Colonial Imagination: The Case of the Deportation to Mauritius (1940–1945)," *Jewish Social Studies* חוברת פולפוט. (15 באוגוסט, 2020). "אבודים במאוריציוס, זמן ישראל.
<https://www.zman.co.il/137378/>

רשות:

Ronit Frenkel & Kirk B. Sides (2016) *Exile in Mauritius: colonial violence and Indian Ocean archives*, *Critical Arts*, 30:2, 282-294, DOI: 10.1080/02560046.2016.1187793

19/2/24 8.

אין שיעור - יקבע שיעור השלמה בזום בנושא פליטים יהודים באפריקה- המקרה של קניה
חובה:

Jutta Vinzent. (2020). "The British Internment of Refugees from Nazi Germany in Kenya during World War II," in: Steinberg, S., & Grenville, A. (eds.). *Refugees from Nazi-occupied Europe in British Overseas Territories*. (159-182). Brill Rodopi.

רשות:

Natalie Eppelsheimer. (2019). "Safe Haven in Kenya: First-Person Accounts," in: *Roads Less Traveled*, pp. 85-120. Peter Lang.

26/2/24 9.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מגרמניה לקייפטאון- פליטים יהודים באפריקה שמדרום לסהרה

חובה:

Bradlow, Edna. 'The German Jewish Experience in Cape Town from 1936 to the Present Day'. Kleio 26, no. 1 (1 January 1994): 86–67.

Robins, Steven. 'In the Shadows o

סמסטר ב'

6/5/24 12.

השתתפות באירועי יום השואה בקמפוס

13/5/24 13.

ערב יום הזיכרון - אין שיעור

20/5/24 14.

הדרת המזרחים מזיכרון השואה בישראל- מהמעברות, דרך הסכם השילומים ומשפט אייכמן
צפייה ב"זגורי אימפריה" פרק 1 עונה שנייה

http://www.xoox.co.il/clip/show_media.php?id&eq;2083

חובה:

חנה יבלונקה (2008). הרחק מהמסילה: המזרחים והשואה, באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון.
קטעים נבחרים.

Batya Shimony (2011) On "Holocaust Envy" in Mizrahi Literature, Dapim: Studies on the Holocaust, 25:1, 239-271, DOI:
10.1080/23256249.2011.10744411

27/5/24 15.

רפאל למקין ואמנת האו"ם למניעה והענשה של פשעי רצח עם

חובה:

Dan Stone. "Raphael Lemkin on the Holocaust," In: Dominik J. Schaller & Jurgen Zimmerer (Eds.) The Origins of Genocide: Raphael Lemkin as a historian of mass violence. (95-106). London & New York: Routledge.

רז סגל, "ג'נוסייד: אלימות המונית בעולם המודרני", זמנים 138, עמ' 15-4.

רשות:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Dirk Moses. (2010). "Raphael Lemkin, Culture, and the Concept of Genocide,"
in: Donald Bloxham and Dirk Moses (Eds.) The Oxford Handbook of Genocide
Studies. (19-41). Oxford University Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

16. 3/6/24

זיכרון השואה בעידן הדה-קולוניזציה

חובה:

Charles S. Maier. "Consigning the Twentieth Century to History: Alternative Narratives for the Modern Era." *American Historical Review* 165, 3 (2000): 807-830.

Michael Rothberg. (2009). "Introduction: Theorizing Multidirectional Memory in a Transnational Age," in: *Multidirectional Memory: Remembering the Holocaust in the Age of Decolonization*, (1-29). Stanford: Stanford University Press.

רשות:

W. E. B. Du Bois, "The Negro and the Warsaw Ghetto", *Jewish Life* Vol. 6 (May 1952) pp. 14-15.

Juergen Zimmerer, "Colonialism and the Holocaust – Towards an archeology of genocide", *Development Dialouge* no 50, December 2008, pp. 95-124.

רוני מיקל אריאלי. "לקרוא את יומנה של אנה פרנק ברובן-איילנד: אמפתיה, ניכוס והזדהות במאבק באפרטהייד", בתוך: אמפתיה בהיסטוריה, בחברה ובתרבות, ירושלים: הוצאת מאגנס.

17. 10/6/24

הנצחת השואה ורצח עם באפריקה: המקרה של דרום אפריקה בזמן האפרטהייד ולאחר סיומו

חובה:

אלשר, יהונתן. "אפרטהייד כפשע נגד האנושות." זמנים 138 (2018): 116-131.

Tali Nates. "But, apartheid was also genocide ... What about our suffering?" *Teaching the Holocaust in South Africa – opportunities and challenges*, *Intercultural Education* 21(S1): 2010, PP. 17-26.

רשות:

Gilbert, S. (2016). *Remembering the Racial State: Holocaust Memory in Post-Apartheid South Africa*. In J. S. Eder, P. Gassert, & A. Steinweis (Eds.) *Holocaust Memory in a Globalizing World* (pp. 199-214). Wallstein Verlag.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

17/6/24 18.

בין פיוס להנצחה - רצח העם ברואנדה
חובה:

Mahmood Mamdani. (2001). "Introduction: Thinking about Genocide," in: *When Victims Become Killers: Colonialism, Nativism, and the Genocide in Rwanda*, 3-18, Princeton University Press.

בנימין נויברגר, (2003). "רואנדה 1994 – רצח עם לכל דבר", היסטוריה, 12: 33-56.
רשות:

סיגל הורוביץ. "החיים אחרי רצח עם: המשגת הפיוס ברואנדה בעזרת סיפורי חיים", זמנים
2017: 132-143.

René Lemarchand (2002) *Disconnecting the threads: Rwanda and the Holocaust reconsidered*, *Journal of Genocide Research*, 4:4, 499-518.

Wola Soyinka, *The Burden of Memory, the Muse of Forgiveness*, New York and Oxford: Oxford University Press, 1999, 23-92.

24/6/24 19.

מה בין רצח עם ההררו והנאמה לשואת יהודי אירופה?
חובה:

Zimmerer, J. (2005). "The birth of the Ostalnd out of the spirit of colonialism: a postcolonial perspective on the Nazi policy of conquest and exterminationn", *Patterns of Prejudice* 39(2): pp. 197-219.

רשות:

Reinhart Kössler. "From Genocide to Holocaust? Structural Parallels and Discursive Continuities," *Africa Spectrum*. Vol. 40, No. 2 (2005), pp. 309-317.

Zimmerer J. (2008) *Colonial Genocide: The Herero and Nama War (1904–8) in German South West Africa and Its Significance*. In: Stone D. (eds) *The Historiography of Genocide*. Palgrave Macmillan, London.

https://doi.org/10.1057/9780230297784_13

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

1/7/24 20.

מלחמת ביאפרה – בין שואה לרצח עם

חובה:

Lasse Heerten and A. Dirk Moses, "The Nigeria-Biafra war: postcolonial conflict and the question of genocide

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אקולוגיה פוליטית גלובלית מקומית

(Local and Global Political Ecology)

קורס סמסטרילי
תואר ראשון

Prof. Yaakov Garb

ygarb@bgu.ac.il. 0547-560-667

By arrangement on Tuesdays/Wednesdays, or by Zoom

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

Political ecology is an interdisciplinary field that underscore the political dimensions of environmental issues and change. Building on strands within the social sciences and anthropology, and then a series of landmark works over the last 30-40 years, it offers a perspective, a theoretical and methodological approach, to examine socio-environmental systems as a unified whole, emphasizing the political--i.e. power relations and the uneven distribution of costs and benefits associated with environmental discourses, practices, and policies. The course intends to familiarize you with the background to political ecology, and some of its central concepts and tools, so that you will be in a position to engage in this type of work should they choose.

The course sets the scene for a political-ecological perspective by briefly sketching the interlocking crises that characterize the current environmental situation, and some of the a-political framings and responses to these, which ignore or mystify their key dynamics. We then examine the prehistory and early

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

emergence of political-ecological thought: its roots in early social thought, and some of the watershed work that founded the modern field. This is not simply an exercise in intellectual history of the field, but to take from these exemplary works approaches and concepts that remain relevant for today. Finally, we get take a slice through the breadth and texture of the now very large body of contemporary political ecology through focusing on one environmental domain (waste), two methods (discourse analysis and multi-sited value chain tracing), and our local region (Israel/Palestine).

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

There are no required prior courses.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

The course will be useful for any courses or research that address environmental processes and discourses.

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

The ability to contextualize environmental processes and discourses within social and political contexts.

אופן ההוראה:

Frontal lectures and class discussions, with students preparing a short (one page) structured "reading report" for 2/3 of the assigned readings.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

- Full attendance and active participation in lectures/discussions (20%)
- Short (one page) structured "reading report" for 2/3 of the assigned readings (60%)
- Brief class presentation applying the concepts and approaches of the course to a topic of your choice (20%)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

The following are the topics for the semester. Some of these may be spread over more than a single lecture.

- Political Ecology: Why (and What)
- Some classic sites of Apolitical ecology: population, the commons, econo- and technofixes, climate refugees
- Prehistory of Political Ecology: Society and Nature in classical sociology
- Emergence of Political Ecology: classics
- Foci on domain, methods, and region
  - Domain: Waste
  - Methods: Discourse Analysis and Multi-sited value chain tracings
  - Region: Israel/Palestine

The following are the readings related to each of the sections above. Only one (at most two) readings in each unit are required, the others are optional. The pace and emphases will depend on the background and interests of participants.

Political Ecology: Why (and What)

Sections from: Juniper, Tony, and HRH The Prince of Wales. What's Really Happening to Our Planet?: The Facts Simply Explained.. DK, 2016.
Wallace-Wells, David. "The Uninhabitable Earth." *Intelligencer*, July 9, 2017.
Robbins, "Political versus Apolitical Ecologies, Chapt 1 from Robbins (2012)
Political Ecology A Critical Introduction Biersack, "Reimagining Political Ecology: Culture/Power/History/Nature" chapter in *Reimagining Political Ecology*
Peet, Robbins, Watts, "Global Nature," introductory chapter from Peet et al

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

(2011) Bryant (2015), "Reflecting on Political Ecology," introduction to The International Handbook of Political Ecology

Some classic sites of Apolitical ecology: population, the commons, econo- and technofixes, climate refugees

Hardin, Garrett. "The Tragedy of the Commons." *Science* 162, no. 3859 (December 13, 1968): 1243–48.

Follett, Andrew P., Brigham Daniels, and Taylor Petersen. "The Tragedy of Garrett Hardin's Commons" and Blomquist, William. "Linking the Origins and Extensions of Commons Theory." In *The Cambridge Handbook of Commons Research Innovations*, edited by Chrystie F. Swiney and Sheila R. Foster, 26–33. Cambridge: Cambridge University Press, 2021.

Population in Israel: <https://telem.berl.org.il/7431/>

Chapter 1 in Ostrom, Elinor. *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. 1st edition. Dallas, TX: Cambridge University Press, 1990.

Taylor, Peter. "How Does the Commons Become Tragic? Simple Models as Complex Socio-political Constructions." *Science as Culture* 7, no. 4 (December 1, 1998): 449–64.

Walker, Peter A. "From 'Tragedy' to Commons: How Hardin's Mistake Might Save the World." *Journal of Natural Resources Policy Research* 1, no. 3 (2009): 283–86.

Brinkley, Cathrine. "Hardin's Imagined Tragedy Is Pig Shit: A Call for Planning to Recenter the Commons." *Planning Theory*, January 2, 2019, 1473095218820460.

Sandberg, Haim. "Kinship and Commons: The Bedouin Experience." SSRN Scholarly Paper. Rochester, NY, November 11, 2021.

Prehistory of Political Ecology: Society and Nature in classical sociology
Sections from Rappaport Pigs for the Ancestors. Sections from Townsend

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

(2009) Environmental Anthropology. From Pigs to Policies. Waveland Press Inc. (2009)

Abridged version of Harvey, David. "Population, Resources, and the Ideology of Science." In Philosophy in Geography, 155–185. Springer, 1979.
Sections from: Saito, Kohei. "Karl Marx's Ecosocialism: Capital, Nature, and the Unfinished Critique of Political Economy. Monthly Review Press, 2017.
Moore, Jason W. "The Capitalocene, Part I: On the Nature and Origins of Our Ecological Crisis." The Journal of Peasant Studies 44, no. 3 (May 4, 2017): 594–630.

Moore, Jason W. "The Capitalocene Part II: Accumulation by Appropriation and the Centrality of Unpaid Work/Energy." The Journal of Peasant Studies 45, no. 2 (February 23, 2018): 237–79.

Emergence of Political Ecology: classics

Blaikie (1989), Explanation and Policy, in Soil Erosion Sections from Blaikie, P M 1985. The Political Economy of Soil Erosion. London: Longman

Blaikie chapter on earthquakes in Blaikie et al, (1994) Risk

Rocheleau (2007) Political ecology in the key of policy

Sections from Mintz (1985) Sweetness and Power: The Place of Sugar in Modern History

Sections from Mitchell, Timothy. Carbon Democracy: Political Power in the Age of Oil. Verso Books, 2011.

Szeman, Imre, and Caleb Wellum. "Carbon Democracy at Ten: An Interview with Timothy Mitchell." Cultural Studies 0, no. 0 (March 30, 2022): 1–19.

Sections from Tsing, The Mushroom at the End of the World _ On the Possibility of Life in Capitalist Ruins- Princeton University Press (2015)

Political Ecology Emerges, Chapter 4 from Robbins (2012) Political Ecology A Critical Introduction

Greenberg and Park (1994) Political Ecology, editors introduction to Journal of Political Ecology

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Biersack, Aletta. "Reimagining Political Ecology: Culture /Power /History /Nature." In *Reimagining Political Ecology*, edited by Aletta Biersack and James Greenberg. Duke University Press, 2006

Peet, R., Robbins, P., & Watts, M. (2010). "Global nature," chapter from *Global Political Ecology*, Routledge, 1-47.

Foci on domain, methods, and region

Domain: Waste

Chapters 1 (Introduction) and 4 (Plastic Economies) in Millar, Kathleen. *Reclaiming the Discarded*, 2018.

Hecht, Gabrielle. "INTERSCALAR VEHICLES FOR AN AFRICAN ANTHROPOCENE: On Waste, Temporality, and Violence." *Cultural Anthropology* 33, no. 1 (February 1, 2018): 109–41.

https://www.washingtonpost.com/graphics/2017/world/globalwaste/?fbclid=IwAR3NH689rSTD3XXIBTkMoku03equuzaArGNZD73I5ya0W_U4xNRnjp3zvGQ&noredirect=on&utm_term=.20b88e1113ca

Methods: Discourse Analysis and Multi-sited value chain tracings

Garb, Yaakov. "Toward a Political Ecology of Environmental Discourse." In *After the Death of Nature*, edited by Kenneth Worthy and Allison, 1 edition. New York, NY: Routledge, 2018.

Antaki, Charles. "Discourse Analysis and Conversation Analysis." In *The SAGE Handbook of Social Research Methods*, edited by Pertti Alasuutari, Leonard Bickman, and Julia Brannen, Reprint edition. Los Angeles: SAGE Publications Ltd, 2009.

Cronon, William. "A Place for Stories: Nature, History, and Narrative." *Journal of American History* 78, no. 4 (March 1, 1992): 1347–76.

Norgaard, Richard B. 2010. "Ecosystem Services: From Eye-Opening Metaphor to Complexity Blinder." *Ecological Economics* 69(6):1219–27.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Cook, Ian. 2004. "Follow the Thing: Papaya." *Antipode* 36(4):642–64.

Region: Israel/Palestine

Cohen (2011) Environmentalism deferred-- Nationalisms and Israeli-Palestinian imaginaries from Davis (2011) Environmental Imaginaries of the Middle East and North Africa

Zerubavel, Yael. 1996. The Forest as a National Icon: Literature, Politics and the Archeology of Memory, *Israel Studies*, Vol.1, P.60-97.

Davis, J. M. & Garb, Y. "Extended Responsibility or Continued Dis/articulation? Critical Perspectives on Ewaste Policies from the Israeli-Palestinian Case," *Environment and Planning E: Nature and Space*

Davis, John-Michael, Grace Akese, and Yaakov Garb. "Beyond the Pollution Haven Hypothesis: Where and Why Do e-Waste Hubs Emerge and What Does This Mean for Policies and Interventions?" *Geoforum* 98 (January 1, 2019): 36–45.

Gutkowski, Natalia. "GOVERNING THROUGH TIMESCAPE: ISRAELI SUSTAINABLE AGRICULTURE POLICY AND THE PALESTINIAN-ARAB CITIZENS." *International Journal of Middle East Studies* 50, no. 3 (August 2018): 471–92.

Leshem, Noam. "Repopulating the Emptiness: A Spatial Critique of Ruination in Israel/Palestine." *Environment and Planning D: Society and Space* 31, no. 3 (June 1, 2013): 522–37. 2010, 37

שדה, שחר. "ירוק-עד (כאן): ארגוני הסביבה ופרויקט גדר הפרדה." תיאוריה וביקורת
Stamatopoulou-Robbins, Sophia. "Occupational Hazards." *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East* 34, no. 3 (December 1, 2014):

4

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

רשימות קריאה:

Please note:

The course description platform does not currently allow entry of a properly formatted syllabus-- one is available from the instructor upon request.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

דמיון העתיד וכסף

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

פרופ' דניאל ממן
חדר 370, בנין 72, dmaman@bgu.ac.il
יום ג 14-15

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

אחד המאפיינים הבולטים של הקפיטליזם הוא הקשר שבין זמן לכסף: "זמן שווה כסף". הקורס יעסוק בסוגיות של זמן, כסף והקשר ביניהם. במיוחד נתמקד בדימיון וניהול עתידים בתחום הפיננסי ונדון בסוגיות כמו אי-ודאות וסיכון, תחזיות, ניהול חוב, ביטוח, חסכון והשקעה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:
לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:
לא רלוונטי

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
חשיבה ביקורתית, עמדיה מול קהל

אופן ההוראה:
הרצאות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

הצגת מאמר - 20%

משרתים/משרתות במילואים לפחות 4 שיעורים בסימסטר יציגו לקראת סוף סימסטר
משרתים/משרתות תקופה ארוכה יותר - פטורים וציון עבודת הבית 100%

עבודת בית - 80%

רשימות קריאה:

מפורסם באתר הקורס במודול

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

החברה בישראל

קורס שנתי
תואר ראשון

אורי שויד

shwed@bgu.ac.il חדר 378, טל 0527253988,

מייד אחרי השיעור ובתיאום מראש

גב' יובל שמש הרץ
מר גיא צרפתי

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

השיעור יעסוק בניתוח התכונות האופייניות לחברה הישראלית ובעיותיה המיוחדות החל, מהתקופה הטרומ-מדינתית ועד לימינו. המטרה של השיעור להקנות ידע על החברה בישראל, כלים לניתוחה וכן לפתח חשיבה ביקורתית. השיעור יתמקד במבחר שאלות יסוד כגון יחסי מדינה-חברה; הגירה וקליטה; סכסוך וצבא; ושסעים חברתיים. הניתוח יעשה סביב שני צירים עיקריים: שינוי והמשכיות ושילוב והתבדלות.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

נדרש ידע בסיסי בהסקה סוציולוגית ואנתרופולוגית וכן היכרות עם מושגי יסוד בסוציולוגיה; הקורס מיועד לבוגרי קורסי המבוא בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס יספק ידע תשתיתי לכל קורס מתקדם הרלוונטי לחברה בישראל

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
חשיבה ביקורתית, קריאה ביקורתית, יכולת אינטגרציה בין שדות שונים, בקיאות בהיסטוריה
ובסוציולוגיה של החברה בישראל

אופן ההוראה:

1. השיעור
השיעור יתנהל באמצעות הרצאות פרונטליות. מטרת ההרצאות הפרונטליות לפרוש יריעה
רחבה של הנושאים השונים.
2. התרגילים
מטרת התרגילים היא יצירת מסגרת לדיון במאמרים וחיבור המאמרים עם ההרצאות
הפרונטליות. במהלך התרגולים נעסוק גם בהכנה למטלות הקורס השונות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

בוחן בקיאות - ביום שישי ה-19/1- יערך בוחן בקיאות במתכונת מבחן אמריקאי על רשימת מושגים ללימוד עצמי. רשימת המושגים ומקורות לימוד (זמינים לצפייה ביוטיוב) זמינים באתר הקורס. הבוחן יבדוק בקיאות בחומר רקע על נאראטיבים שונים לגבי ההיסטוריה של החברה בישראל. חומר רקע זה מהווה תשתית ללימוד סוציולוגי מעמיק של פרשיות הלימוד השונות. הציון בבוחן יהווה 15% מהציון בקורס. תלמידים בעלי קושי מיוחד להגיע למועד הבוחן, בכפוף לאישור הצוות, יוכלו להיבחן באמצעות בוחן מאובטח במודל באחד משני מועדים שיקבעו בשבוע שבין ה-21/1 ל-26/1.

עבודה מסכמת לסמסטר א' - עבודה מסכמת על החומר שנלמד בסמסטר הראשון. את העבודה ניתן יהיה להגיש ביחידים או בזוגות. העבודה תבחן הבנה מעמיקה של החומר הנלמד, שימוש רלוונטי בחומר הקריאה, יכולת אינטגרציה בין נושאים שונים, ושימוש בכלים התיאורטיים שהקורס יעמיד לרשות התלמידים. השנה, עקב המצב המיוחד, יוקצו חמישה ימים מפרסום העבודה ועד למועד הגשתה, ותלמידים יוכלו להשתבץ מראש לאחד משני מועדים לביצוע המטלה במהלך תקופת המבחנים. הציון במטלה יהווה 25% מהציון הסופי בקורס

עבודה אישית - לאחר חג השבועות, ב-13/6, תוגש עבודה בזוגות בנושא אישי שתדגים יכולת ניתוח מעמיקה של הסוגיות שנידונו בתחילת סמסטר ב', ויכולת אינטגרטיבית עם החומר של סמסטר א'. הציון בעבודה יהווה 20% מהציון הסופי בקורס.

מבחן מסכם - בסוף השנה יערך מבחן כיתה מסכם שיבדוק בקיאות בכל חומר הקורס, יכולת אינטגרציה בין נושאים שונים, והבנה מעמיקה של שני הצירים המרכזיים של הקורס.

תגובות אישיות לשיעורים - על מנת לוודא למידה אפקטיבית של כולם, ישנה חובת הגשה של 2 תגובות לשיעורים בכל סמסטר. ניתן להגיש תגובות במשך 48 שעות מתום השיעור, בתיבת הגשה ייעודית במודל. אורך כל תגובה יהיה בין 80 ל-500 מלים, ועל התגובה לשקף את תחושתכם הפנימית בנוגע לחומר השיעור, הסכמה או התנגדות לנושא זה או אחר, קושי בהבנה נושא מסוים, וכו'. כל תגובה תקבל ציון עובר/לא עובר, ומשקל המטלה בציון הסופי הוא 10% כך שדרושות 4 תגובות בציון עובר לקבלת מלוא 10 הנקודות. מומלץ להגיש יותר

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

תגובות מהנדרש, בכל פעם שיש לכם מה להגיד. 10% מהתלמידות.ים שיגישו את מספר התגובות הגדול ביותר יקבלו נקודה נוספת בנוס לציין הסופי.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

- 1/1 נהלים, מטרות, צירים מרכזיים לניתוח
8/1 גבולות החברה בישראל – צפיית חובה – "חילוניות" (2023) פרק 1
15/1 ניתוח סוציולוגי-היסטורי (1) קריאת חובה סבעא חורי 2018
19/1- בוחן בקיאות –
22/1 2020 ניתוח סוציולוגי היסטורי (2) קריאת חובה דיין
29/1 מדינה וחברה (1) קריאת חובה גלנור ובלנדר 2013
5/2 מדינה וחברה (2) + הדמוקרטיה הישראלית קריאת חובה יפתחאל 2021
12/2 השסע הריבודי – עוני ועושר קריאת חובה השש 2017
19/2 השסע הריבודי – עושר ודינמיקה קריאת חובה כהן וליאון 2008
26/2 השסע האתני – מזרחים ואשכנזים קריאת חובה שוורץ 2018
4/3 השסע בין עולים וותיקים קריאת חובה פרישצקי ורמניק 2017
11/3 השלמות, סיום סמסטר א', רמדאן כרים
6/5 השסע המגדרי קריאת חובה פרנקל 2023 (תחילת סמסטר ב', יום השואה)
13/5 אין שיעור, יום הזיכרון
20/5 השסע הלאומי (1) קריאת חובה רבינוביץ' ואבו בקר 2002
27/5 השסע הלאומי (2) קריאת חובה ג'מאל 2005
3/6 השסע הדתי (1) קריאת חובה בן פורת ופניגר 2015
10/6 השסע הדתי (2) קריאת חובה ליאון 2020 (אין תרגול, שבועות)
17/6 כלכלה וחברה – מרצה אורח – ארז מגור - קריאת חובה ממן 2008
24/6 השסע הפוליטי קריאת חובה אלימי 2023 או עבו 2023 או ששון והרפז 2023
1/7 סכסוך, מלחמה וחברה קריאת חובה לוי 2020
8/7 השלמות
15/7 סיכום שיעור אחרון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

רשימות קריאה:

יתכנו שינויים בפרטי הקריאה .

1. אורי רם, הזמן של ה'פוסט': לאומיות והפוליטיקה של הידע בישראל, תל-אביב, רסלינג, 2006, עמ' 71-126.
2. אריז' סאבע' ח'ורי, "קולוניאליזם התיישבותי, נקודת המבט הילידית והסוציולוגיה של ייצור ידע בישראל", תיאוריה וביקורת, 2018, 50, עמ' 391-418.
3. הילה דיין, "הנאו – ציונות: דיוקן סוציולוגי". תיאוריה וביקורת: 52, 87-112, 2020.
4. יצחק גלנור, דנה בלאנדר, המערכת הפוליטית בישראל: שנים ראשונות; מבנה מוסדי; התנהגות פוליטית; בעיות לא פתורות; הדמוקרטיה, תל-אביב, עם עובד, 2013, עמ' 475-521.
5. דני פילק, "אנחנו העם) אתם לא!": פופוליזם מכיל ופופולזם מדיר בישראל", עיונים בתקומת ישראל, 2010, 20: עמ' 28-48.
6. אורן יפתחאל, עוצמה ואדמה : מאתנוקרטית לאפרטהייד זוחל בישראל/פלסטין, תל אביב: רסלינג, 2021, עמ' 115-142.
7. יאלי השש, "כולנו יהודים: על 'זבל לבן', מזרחים ושוליות מרובה בתוך ההגמוניה". תיאוריה וביקורת, 2017, 48: 249-264.
8. אורי כהן, נסים ליאון, "לשאלת המעמד הבינוני-המזרחי בישראל", אלפיים, 2008, 32, עמ' 83-101.
9. אורי שוורץ, "עיראקים אשכנזים מאוד": על אותנטיות, גבולות מעמדיים והמטפוריקה של השפה האתנית בישראל". תיאוריה וביקורת, 2014, 43: 103-130.
10. אנה פרשיצקי, לריסה רמניק, "דוברי רוסית צעירים בישראל: ניצניה של מחאה אתנית", עיונים בתקומת ישראל, 2017, כרך 27, עמ' 7-49.
11. דני רבינוביץ, ח'אולה אבו בקר, "הדור הזקוף", ירושלים, כתר הוצאה לאור, 2002, עמ' 25-79.
12. אמל ג'מאל, על דפוסי כינון האי-שוויון הלאומי בישראל, אבי בראלי, דניאל גוטווין, טוביה פרילינג (עורכים), חברה וכלכלה בישראל: מבטי היסטורי ועכשווי, 2005, ירושלים ושדה בוקר, יד יצחק בן צבי, הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, עמ' 145-182.
13. גיא בן-פורת ויריב פניגר, "חילון ללא חילוניות: פתיחת מרכזי הקניות בשבת כמקרה בוחן",

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

- יוכי פֿישר (עורכת), חילון וחילוניות: עיוניים בין תחומיים, 2015, ירושלים, מכון ון ליר והקיבוץ
המאוחד, עמ. 222-236.
14. מיכל קראבל-טובי, "עובדי מדינה: הציונות הדתית ומשא הגיור הממלכתי", סוציולוגיה
ישראלית, 2016, יח 1), עמ' 7-30.
15. ניסים לאון, "כינונו של הקו השחור: השאלה החרדית בסוציולוגיה בישראל", סוציולוגיה
ישראל, 2020, כא1), עמ' 33-52.
16. ברוך קימרלינג, "מיליטריזם בחברה הישראלית", תיאוריה וביקורת, 1993, 4 עמ' 123-
140.
17. יגיל לוי, "המיליטריזציה החדשה של השיח הביטחוני", עירית קינן ועירית הרבון
(עורכות), הביטחון כסוגיה אזרחית, חיפה, פרדס, 2020, 51-73.
18. דניאל ממון, "שינויים מבניים ב'כלכלה הגדולה' ובקבוצות העסקיות בישראל", משפט
ועסקים, 2008, כרך ח, 123-157.

החברה הפלסטינית הערבית בישראל:

בין לאומיות לאזרחות

קורס שנתי

תואר ראשון

מהא כרכבי סבאח

mahasab@bgu.ac.il

בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס נועד לבחון סוגיות הנוגעות למעמדו של המיעוט הפלסטיני בישראל, המדיניות כלפיו, קשריו עם הרוב היהודי, עם שאר הפלסטינים והעולם הערבי. באופן ספציפי, מטרת הקורס היא לדון במורכבות מעמדו האזרחי כמיעוט אתני במדינה יהודית, במאפייניו החברתיים, הכלכליים והפוליטיים. בסוף הקורס, הסטודנט/ית יבין/תבין את המורכבות של יחסי מיעוט ורוב בהקשר של האוכלוסייה הערבית בישראל, ידע/תדע את מהות וכיוון השינויים החברתיים, הכלכליים והפוליטיים שעברו על האוכלוסייה הערבית מאז שנת 48 ועד היום הזה והדינמיקה הקיימת בין המיעוט הערבי לבין המדינה בשנים האחרונות.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
הקורס שואף לפיתוח חשיבה ביקורתית לגבי יחסי מיעוט ורוב בכלל והמיעוט הערבי בישראל בפרט

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

רפרט והגשת דוח

30%

היא בוחנת יכולת עריכת דיון ביקורתית על אחד המאמרים בנושא הקורס

בוחן בית

70%

בוחן את הידע הנרכש בקורס וניתוח ביקורתי של הסוגיות שנלמדו

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

שבוע 1

הפלסטינים אזרחי מדינת ישראל: מרוב למיעוט
קימרלינג, ב' ברוך ומגדל, י', 1999. פלסטינים עם בהיווצרותו. הוצאת כתר, עמ' 145-167.

שבוע 2

היבטים דמוגרפיים: שינויים לאורך זמן
Yiftachel, O. 2023. Deepening apartheid: The political geography of colonizing
Israel/Palestine. Frontiers in Political Science V. 4

שבוע 3

היבטים דמוגרפיים: שינויים לאורך זמן- המשך
ח'מאסי, ר', 2011. "דמוגרפיה, הנדסת דמוגרפיה והשיח הדמוגרפובי", בתוך: ספר החברה
הערבית בישראל 4: אוכלוסייה, חברה, כלכלה. מכון ואן ליר בירושלים, הוצאה הקיבוץ
המאוחד, עמ' 13-25.

שבוע 4

הפסיפס העדתי

שבוע 5

שינויים חברתיים: השכלה
נוהאד, עלי ודעאס, רימאא. 2018. השכלה גבוהה בקרב המיעוט הערבי בישראל. הוצאת
רסלינג (עמודים יוחלטו בהמשך)

שבוע 6

שינויים במשפחה וביחסי המגדר

שבוע 7

שינויים במשפחה וביחסי המגדר

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

סבאח-כרכבי, מ', 2017. "נישואין הומוגמיים בהשכלה בקרב האוכלוסייה הערבית-פלסטינית בישראל", סוציולוגיה ישראלית, יט(1), 92-119.

שבוע 8

שינויים במשפחה וביחסי המגדר

סבאח-כרכבי, מ', 2022. "המשאבים שלה או המשאבים שלו? חלוקת העבודה הביתית במשפחות הפלסטיניות בישראל", סוציולוגיה ישראלית, 143-161.

שבוע 9-10

מעמדם בפוליטיקה הארצית

Ghanem, A. & Khatib, I. 2017. The nationalisation of the Israeli ethnocratic regime and the Palestinian Minority's Shrinking Citizenship. *Citizenship Studies Journal* 21(8), 889-902.

Jamal, A. 2017. In the shadow of the 1967 war: Israel and the Palestinians, *British Journal of Middle Eastern Studies*, 1-17.

שבוע 11

מעמדם בפוליטיקה הארצית

רבינוביץ, ד' ואבו בקר, ח', הדור הזקוף, ירושלים: כתר, 2002. (עמודים ייקבעו בהמשך)

סמסטר ב:

שבוע 1 אופייה של הפוליטיקה המקומית

שבוע 2 הרצאת אורח

שבוע 3 פוליטיקה מקומית ומגדר

סבאח-כרכבי, מ'. והרצוג, ח'. 2020. "בין זהות לאומית, אזרחית ומגדרית: פער מגדרי בעמדות ובהצבעה בקרב האוכלוסייה הפלסטינית בישראל", פערים מגדריים בפוליטיקה בישראל, בעריכת מ, שמיר, ח, הרצוג ונ, חזן, הוצאת מכון ון ליר, עמ' 134-168.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

שבוע 4

המעמד הכלכלי של הערבים- שינויים לאורך זמן

Haidar, A, and Bar-Haim, E. 2022. Marginalized Yet Flourishing: The Remarkable Growth of the Palestinian Middle Class in Israel. *The American Sociologist*, 53:532–556.

שבוע 5

המעמד הכלכלי של הערבים

Khattab, N. and Miaari, S. 2013. The Occupational mismatch amongst Palestinians and Jews in Israel. *Research in Social Stratification and Mobility*, 34, 1-13.

שבוע 6

המעמד הכלכלי של הערבים- עוני ואבטלה

אנדבלד, מ. ודהן, מ. 2019. חידת העלייה בשיעור העוני של משפחות ערביות, ביטחון סוציאלי, עמ' 25-57.

שבוע 7

המעמד הכלכלי: דפוסי תעסוקה של הנשים

Miaari, S., Khattab, N. and Sabbah-Karkabi, M. 2022. Obstacles to Labour Market Participation among Arab Women in Israel. *International Labour Review* <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/ilr.12386>

יונס, ה. וסער, ע. 2021. גיוון: נשות קריירה פלסטיניות אזרחיות ישראל, האוניברסיטה הפתוחה: רעננה. (עמודים ייקבעו בהמשך)

שבוע 8-9

דפוסי תעסוקה של הנשים הערביות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Abu-Rabia-Queder, S. 2017. The biopolitics of declassing Palestinian professional women in a settler-colonial context. *Current Sociology*, 1-18
שבוע 10 הרצאת אורח

שבוע 11 סיכום

רשימות קריאה:

נא לראות סילבוס באתר הקורס

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

הפוליטיקה של הפורנוגרפיה

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

ד"ר יעלה להב רז
lahavraz@bgu.ac.il
כל יום בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בהיסטוריה של הפורנוגרפיה ובוויכוחים התאורטיים-פוליטיים סביב סוגיית הפורנוגרפיה. במהלך הקורס נבחן את שדה הפורנוגרפיה כחלק מכינון שדה המיניות הרחב תוך התמקדות במחלוקת בין זרמים פמיניסטים תיאורטיים סביב סוגיה זו. האם פורנוגרפיה היא בגדר פגיעה בנשים, אקט של אלימות כלפי נשים כפרטים וכקבוצה או שיש באמצעותה לייצר הבניות אלטרנטיביות של מגדר ומיניות. במהלך הקורס נבחן טקסטים תאורטיים כמו גם טקסטים תרבותיים משדות מגוונים כגון אמנות, שירה, ספרות וקולנוע.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:
לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:
לא רלוונטי

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
חשיבה ביקורתית

אופן ההוראה:
פרונטלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

א. 10% נוכחות סדירה, קריאה שוטפת של המאמרים לפני השיעור ונוכחות פעילה.

ב. 90% מטלה מסכמת- מבחן בית.

פרטי המפגשים:

הסילבוס המלא נמצא במודל הקורס

הפוליטיקה של הקפיטליזם -

ישראל במבט היסטורי והשוואתי

קורס שנתי

תואר ראשון

ד"ר ארז מגור

חדר 343, קומה 3, בנין 72 טלפון: 08-6472059 emaggor@bgu.ac.il
ימי שלישי 17-18 או בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

במסגרת קורס זה נציג בפני הסטודנטיות.ים מסגרות תיאורטיות ומושגים מרכזיים בחקר הפוליטיקה של הקפיטליזם (חלק א') ונעשה בהן שימוש על מנת לנתח ולהבין את ההיסטוריה הפוליטית של הקפיטליזם בישראל בעשורים שלאחר הקמת המדינה (חלק ב') ומהמפנה הניאו-ליבראלי ועד העידן הנוכחי (חלק ג'). במהלך הקורס נעסוק בהקמה של מדינת הרווחה הישראלית ותמורות שחלו בה בעשורים האחרונים. נדון ב"מדינה היזמית" והמקום שלה בקידום תהליכי התיעוש של הכלכלה הישראלית בראשית שנות המדינה והקמת ענף ההייטק החל מסוף שנות ה-70. נעסוק גם בתפקיד המרכזי של איגודי עובדים, היחלשותם, ומגמות של התחדשות העבודה המאורגנת בשנים האחרונות. עוד נעסוק בתהליכי ההפרטה, המפנה הניאו-ליבראלי, כיבוש וקפיטליזם, פוליטיקה מעמדית, קפיטליזם ומגדר, פופוליזם מימין ושמאל, פיננסיאליזציה, גלובליזציה, פוליטיקה סביבתית והקשר שלהם לסוגיות של אי-שוויון, צמיחה כלכלית ועוד.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

יסודות הסוציולוגיה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מייצר בסיס תיאורטי לסמינר מחקרי ו/או תזה בתחום של פוליטיקה ישראלית או פוליטיקה של הקפיטליזם

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הכרה עם מגוון רחב של תיאוריות וספרויות בתאוריה אודות הקפיטיזם וההיסטוריה של הקפיטליזם בישראל. פיתוח של יכולות קריאה ביקורתית ואינטגרציה בין מאמרים ותיאוריות שונות. הקורס גם משלב התנסות בכתיבת עבודה אקדמית שתחזק את יכולת הכתיבה של התלמידות.

אופן ההוראה:

הרצאות פרונטליות, דיונים בכיתה, הצגות קצרות של התלמידות.

מטלות הקורס:

נוכחות, קריאה רציפה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס במהלך השנה (10% מהציון הסופי).

הגשת 2 דוחות קריאה במהלך כל סמסטר (4 סה"כ) - לפי הנחיות שימסרו בהמשך - 20% מהציון הסופי בקורס. המטלה בוחנת את יכולת הקריאה הביקורתית של הסטודנטיות.

רפרט - הצגת פרזנטציה קצרה בכיתה על פרטי הקריאה של אותו השבוע לפי הנחיות שימסרו בהמשך - 10% מהציון הסופי בקורס. המטלה בוחנת את יכולת הקריאה הביקורתית של הסטודנטיות, את יכולת ההכנה של הצגה קצרה ואת היכולת להציג טענות מול כיתה.

בחירה והגשת נושא לעבודה המסכמת שאורכה לא יעלה על עמוד אחד. על ההצעה לתאר את נושא העבודה ולספק רשימת מקורות ראשונית. ציון המטלה יהיה עובר/לא עובר. מועד הגשה סופי: שיעור אחרון של סמסטר א' (11.3.24) (10% מהציון הסופי).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

הגשת עבודת מסכמת לפי הנחיות שימסרו בהמשך - 50% מהציון הסופי בקורס. המטלה
נועדה לבדוק את היכולות של הסטודנטיות ליישם חלק מהתיאוריות שנלמדו בקורס ככלים
לניתוח מקרה קונקרטי.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

שבוע 1 (1.1.24): שעור פתיחה: היכרות, הסבר על מבנה הקורס, הנחיות לביצוע המטלות
אין קריאה

שבוע 2 (8.1.24): על עליית הקפיטליזם וכלכלת השוק
*קרל פולני. 1944 (2020). התמורה הגדולה: המקורות המדיניים והכלכליים של זמננו. הוצאת
מכון ון-ליר. פרקים 11-12, עמ' 134-151.

שבוע 3 (15.1.24): על היסודות של המאבק המעמדי
* Vivek Chibber. 2022. Chapter 1 "The Basic Structure". In: Confronting
Capitalism: How the World Works and How to Change it. Verso. Pp. 5-50.

שבוע 4 (22.1.24): על המדינה הקפיטליסטית
*Fred Block. 2021 (1977). The ruling class does not rule: Notes on the Marxist
theory of the state. In The political economy: Readings in the politics and
economics of American public policy (pp. 32-46). Routledge.

שבוע 5 (29.1.24): על מדינת הרווחה
*נועם תרשיש. 2017. "מדינות רווחה בראייה משווה: כיצד להגדיר את ישראל?". דוח מרכז
טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, עמ' 3-17.

• חלק ב – כלכלה פוליטית בישראל בעידן הפורדיסטי
שבוע 6 (5.2.24): תיעוש ו'המדינה המפתחת' בישראל
*David Levi-Faur. 1998. "The Developmental State: Israel, South Korea, and
Taiwan Compared." Studies in Comparative International Development, 33, 65-
93.

שבוע 7 (12.2.24): מדינת הרווחה בישראל

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

*זאב רוזנהק. 2007. "דינמיקות של הכלה והדרה במדינת הרווחה הישראלית", בתוך ח' הרצוג, ט' כוכבי וש' צלניקר (עורכים), דורות, מרחבים, זהויות: מבטים עכשוויים על חברה ותרבות בישראל. ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד), עמ' 317-349.

שבוע 8 (19.2.24): יחסים מעמדיים בראשית המדינה והשורשים למהפך הפוליטי *דני גוטוויין. "ההיגיון המעמדי של 'המהפך הארוך', 1973-1977". עיונים בתקומת ישראל כרך 11, עמ' 21-57.

שבוע 9 (26.2.24): פוליטיקה של איגודי עובדים *לב גרינברג. 1996. "עובדים חלשים, עובדים חזקים זרמים בכלכלה הפוליטית הישראלית - 1967-1994". תיאוריה וביקורת 9: 61-80.

● חלק ג – כלכלה פוליטית בישראל בעידן הניאו-ליבראלי

שבוע 10 (4.3.24): המפנה הניאו-ליבראלי בישראל *רון מנדלקרן. 2015. "קיצור תולדות הניאו-ליברליזם בישראל". תדפיס מתוך הספר קיצור תולדות הניאו-ליברליזם של דיוויד הארווי. הוצאת מולד. עמ' 271-312.

שבוע 11 (11.3.24): הפוליטיקה של ההפרטה * אברהם דרון. 2007. "עיצוב מדיניות הרווחה בישראל 2000-2005" בתוך: עיצוב מדיניות חברתית בישראל. ירושלים: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, ע"ע 33-57.

שבוע 1 (6.5.24): אי-שוויון בישראל בעידן הניאו-ליבראלי *טלי קריסטל. 2014. "הכלכלה הפוליטית של ישראל והגידול באי-השוויון בהכנסות, 1970-2010". סוציולוגיה ישראלית טו (2): 282-311.
* John Cassidy. 2014. Piketty's Inequality Story in Six Charts. The New Yorker

שבוע 2 (13.5.24): אין שיעור (יום הזיכרון/העצמאות)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

שבוע 3 (20.5.24): גלובליזציה ופיננסיאליזציה - מיהם סוכני השינוי?
*דניאל ממן וזאב רוזנהק. 2008. "מנכחים את הגלובלי: בנק ישראל ופוליטיקת ההכרח של
הניאו-ליברליזם." סוציולוגיה ישראלית י(1): 107-131.

שבוע 4 (27.5.24): כלכלה פוליטית וכיבוש- חלק א'
*גיא בן פורת. 2004. "עסקים ושלום: עלייתו ונפילתו של המזרח התיכון החדש." בתוך שלטון
ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי, בעריכת דני פילק ואורי רם, ירושלים: מכון ון ליר
בירושלים והוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 181-216.

שבוע 5 (3.6.24): כלכלה פוליטית וכיבוש- חלק ב'
*דני גוטווין. 2004. "הערות על היסודות המעמדיים של הכיבוש." תיאוריה וביקורת 24, עמ'
203-211.

שבוע 6 (10.6.24): איגודי עובדים בעידן הניאו-ליברלי
*יונתן פרמינגר. 2020. "דרכי התארגנות חדשות המתהוות בצל ההסתדרות: רדיקליזציה
בתנאי העסקה פוגעניים?". עבודה, חברה ומשפט טז. עמ' 7-26.
*ש"ש ביתה": פרק הבכורה

שבוע 7 (17.6.24): הכלכלה הפוליטית של הפלסטינים בישראל
*עמוס זהבי. "המדיניות הכלכלית-חברתית בישראל והמיעוט הפלסטיני: השקעה חברתית
ומגבלותיה דמוקרטיות אתנית". בתוך: הפלסטינים בישראל בעידן של שילוב כלכלי ניאו-ליברלי,
בעריכת מיכאל שלו (תרם פורסם). ירושלים: מכון ון-ליר והקיבוץ המאוחד.

שבוע 8 (24.6.24): מדינת הרווחה ומגדר
*מימי אייזנשדט, וג'וני גל. 2001. מגדר במדינת הרווחה בישראל: התפתחויות וסוגיות.
ירושלים: מרכז טאוב, עמ' 7-28.

שבוע 9 (1.7.24): ה'מדינה היזמית' והפוליטיקה של סטרטאפ ניישן

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

*ארז מגור. 2021. מ"סטארט-אפ ניישן" ל"אקזיט ניישן. פיגומים, גיליון 1, עמ' 79-99.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

שבוע 10 (8.7.24): המחאה החברתית ותגובות הנגד לניאו-ליברליזם
*זאב רוזנהק ומיכאל שלו. 2013. "הכלכלה הפוליטית של מחאת 2011: ניתוח דורי-מעמדי",
תיאוריה וביקורת 41 (68-45).

שבוע 11 (15.7.24): כלכלה פוליטית של משבר האקלים
*נוגה דגן-בוזגלו, מקס גרובמן. 2022. מעבר צודק: הגנה על עובדים במעבר לכלכלה דלת
פחמן. דוח מרכז אדוה.

זיכרון, היסטוריה ומורשת בחיי היומיום

קורס שנתי

תואר ראשון

יפעת גוטמן

בניין 72, חדר 380, gutmany@bgu.ac.il

ימי ג' 12-14 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מצלמות וידאו בטלפונים ניידים, מאגרי תמונות, עדויות וסיפורים ברשתות החברתיות, אלבומים דיגיטליים, וטכנולוגיות תיעוד, אחסון וזיכרון חדשות הפכו זה מכבר את כתיבת ההיסטוריה, הבניית הזיכרון, התיעוד וארכיבאות לעיסוק של אנשים "רגילים" בחיי היומיום. עיסוק זה מתבצע מחוץ לאקדמיה ולמוסדות המדינה שהיו אחראים באופן מסורתי על ייצור והפצת הידע ההיסטוריוגרפי והנצחת זיכרון העבר ומעלה שאלות לגבי ההשפעה על סמכותם של מומחים ומוסדות. פרקטיקות אלה גם חושפות את האופן שבו קושרים אנשים את חוויותיהם האישיות ואת הביוגרפיה שלהם עם רקורד האירועים ההיסטורי האקדמי או הרשמי. בסמינר זה נבדוק כיצד מוסדות ואנשים עושים שימוש בייצוגים התרבותיים המוכרים של העבר, בצורות תרבותיות כמו עדויות, סיורים, טכסים ומוזיאונים, כדי ליצור משמעות, לגיטימציה, הכרה וסטטוס.

מטרות הקורס:

1. הכרת מושגים וגישות תיאורטיות לחקר הזיכרון, ההיסטוריוגרפיה והמורשת תוך בחינת מקרים של שימוש בהם בחיי היומיום, ובמיוחד כאלה הנוגעים לאירועים בעלי חשיבות לאומית.
2. דיון ביקורתי בשאלות עכשוויות כמו: השימוש בטכנולוגיות תיעוד ומדיה חדשה יחד עם משמעויות מקומיות וגלובליות של ייצוג, סיפור, ייצור והפצת ידע על העבר; כיצד זיכרון נע בין שדות מדיה שונים; הכחשה, השתקה והעברת זיכרונות לדורות הבאים; וההשפעה של יוזמות זיכרון של אנשים "רגילים" על ייצור הידע האקדמי והמדינתי הרשמי. 3. יישום התיאוריות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

והדיונים בפרויקט מחקר אישי שבמרכזו מקרה מבחן של כתיבת היסטוריה, שימור מורשת
והבנית זיכרון בחיי היומיום לאור התיאוריות שנלמדו והמקרים שנסקרו.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

קורסי חובה שנים א' ו-ב'

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

תורם להבנת תופעות תרבותיות וחקר הזיכרון הקולקטיבי באמצעות היכרות עם תיאוריות
ומקרי מבחן עכשוויים

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית; הכרת תיאוריות, מושגים ודיונים עכשוויים שמצויים בחזית המדע; התנסות
במחקר אקדמי עצמאי; יישום וניתוח של תופעות ומקרי מבחן; עמידה מול קהל.

אופן ההוראה:

הרצאות משולבות בסרטונים, תמונות, כתבות, פודקאסטים, ודיונים בכיתה, סדנת הכנה
לכתיבת סמינר, פגישות אישיות

מטלות הקורס:

קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - מותרת היעדרות משלושה שיעורים
במהלך כל סמסטר, למעט במקרים של התאמות והקלות ייחודיות לשנת הלימודים תשפ"ד

הצגת מאמר בכיתה - 20%: הצגת מאמר מקריאת החובה בשיעור הרלוונטי והגשת תמצית
בכתב. הנחיות יינתנו בתחילת השנה.

פרויקט מחקר:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

חלק א' – 30% - הגשת נושא לאישור (מועד הגשה: השיעור האחרון בסמסטר א'). על התלמידות והתלמידים להיות מוכנים לעדכן את הכיתה במצב הפרויקט שלהם. חלק ב' – 50% - עבודת סמינר שבוחנת מקרה מבחן של יוזמת זיכרון, היסטוריה או מורשת של אנשים "רגילים". לאור התיאוריות והדיונים במהלך השנה בקורס. מועד הגשה: 30.9.24.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

סמסטר א'

2.1.24 - הקדמה

9.1.24 - רקע תיאורטי - עיצוב והעברת זיכרון

Halbwachs, Maurice. 1992. Chapter 1, On Collective Memory. Chicago: Chicago University Press

Nora, Pierre 1989. "Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire" Representations 26, pp. 7-24

קריאה מומלצת:

Halbwachs, Maurice. 1992. Introduction, Chapter 2, On Collective Memory. Chicago: Chicago University Press

16.1.24 - רקע תיאורטי - עיצוב והעברת זיכרון – המשך

Hirsch, Marianne. 2008. "The Generation of Postmemory" Poetics Today 29,1, pp. 103-128

Rothberg, Michael. 2009. Multidirectional Memory. Remembering the Holocaust in the Age of Decolonization, Stanford: Stanford UP.

23.1.24 - רקע תיאורטי - ייצור היסטוריה

אדוארד הלט קר. 1986, היסטוריה מהי?, (מאנגלית: אורי רם), תל אביב: מודן. פרק 1:
ההיסטוריון והעובדות

[E.H. Carr. 1961. What is History?, London: Penguin]

Berkhofer, Robert F. 2008. Excerpts, Fashioning History: Current Practices and Principles New York: Palgrave Macmillan

קריאה מומלצת:

שלמה אבינרי. 1986. "הקדמה למהדורה העברית", אדוארד הלט קר, היסטוריה מהי? תל אביב: מודן

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

30.1.24 – בחירות לרשויות המקומיות, אין שיעור

6.2.24 – רקע תיאורטי - ייצור היסטוריה – המשך

רם, אורי, 1996. "הימים ההם והזמן הזה: ההיסטוריוגרפיה הציונית והמצאת הנראטיב הלאומי היהודי, בן-ציון דינור וזמנו." בתוך גינסור, פנחס ואבי בראלי (עורכים), ציונות: פולמוס בן זמננו. המכון לחקר הציונות ע"ש וויצמן אוניברסיטת תל אביב והמכון למרכז מורשת בן גוריון אוניברסיטת בן גוריון שבנגב, קרית שדה בוקר, ת"א וב"ש. עמ' 126-159.

Rosenzweig, Roy. 2003. "Scarcity or Abundance? Preserving the Past in a Digital Era," *The American Historical Review* 108 (3), pp. 735-762

קריאה מומלצת:

Trouillot, Michel-Rolph. 1997. *Silencing the Past: Power and the Production of History* New York: Beacon

Steedman, Carolyn. 2002. *Dust: The Archive and Cultural History* New Brunswick, NJ: Rutgers University Press

13.2.24 - רקע תיאורטי – מורשת אז ועכשיו

Hobsbawm, Eric 1983. "Introduction: Inventing Traditions," *The Invention of Tradition*, edited by E. J. Hobsbawm and T. O. Ranger, Cambridge: Cambridge University Press.

Baram, U and Y. Rowan. 2004. "Introduction: Archaeology after Nationalism, Globalization and the Consumption of the Past" in *Marketing Heritage: Archaeology and the Consumption of the Past*, CA: Walnut Creek. Pp.3-23

מקרי מבחן: הפלת מונומנטים ממלחמת האזרחים בארה"ב, מדיניות המורשת של ישראל בעשור האחרון.

קריאה מומלצת:

Lowenthal, D. 1998. *The Heritage Crusade and the Spoils of History*, Cambridge UP.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Kowalski, Alexandra, 2007. From Cathedrals to Teaspoons: The Inventaire General and the Cultural Wealth of the French Nation. A PhD Dissertation submitted to Department of Sociology, NYU. [Available on google books]

20.2.24 - המדיום והמסר: ארכיון העדויות

Noah Shenker, "Embodied Memory: The Institutional Mediation of Survivor Testimony in the United States Holocaust Memorial Museum" in Documentary Testimonies: Global Archives of Suffering Eds. Bhaskar Sarka and Janet Walker. New York and London: Routledge pp. 35-58

Flinn, Stevens, & Shepard, 2009. "Whose memories, whose archives? Independent community archives, autonomy, and the mainstream" in Archival Science (2009) 9: 71-86

27.2.24 - המדיום והמסר: ארכיון העדויות -המשך

Papailias, Penelope. 2006. "Writing Home in the Archive: 'Refugee Memory' and the Ethnography of Documentation." in Archives, Documentation, and Institutions of Social Memory: Essays from the from the Sawyer Seminar. Eds. Francis X. Blouin, Jr., William G. Rosenberg. Ann Arbor: University of Michigan Press

קריאה מומלצת:

Povinelli, Elizabeth. 2011. "The Woman on the Other Side of the Wall: Archiving the Otherwise in Postcolonial Digital Archives" Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies 22(1) p. 147-171

5.3.23 - מוזיאונים פרטיים ואתנוגרפיים

1. כתריאל, תמר. 1999. פרק 12 - "נהיה כולנו חלוצים": כלים וסיפורים במוזיאון תולדות ההתיישבות". מילות מפתח: דפוסי תרבות ותקשורת בישראל. תל-אביב: הוצאת ספרים של אוניברסיטת חיפה וזמורה-ביתן. עמ' 226-251

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Katriel, T. (1993) "Remaking Place: Cultural Production in Israeli Pioneering Settlement Museums." *History & Memory* 5(2): 104-135.

2. קרק, רות ופרי, נעם. 2008. "מוזיאונים ורב-תרבותיות בישראל" אופקים בגיאוגרפיה 70 עמ' 1-12.

קריאה מומלצת:

יוחאי אברהמי. 2011. "מורשת צבאית" מפתח, מכון מינרבה אוניברסיטת תל אביב
כהן-עמית, עירית. תשס"ד 2004. "מעמד, ערכם ושימורם של נכסי מורשת תרבותית בנוייה
במושבים". אופקים בגיאוגרפיה עמודים: 129-149

Kirshenblatt-Gimlett Barbara. 1998. "Exhibiting Jews" *Destination Culture*
Berkley and LA: California University Press pp. 79-128

12.3.24 – מקרה מבחן: יהדות דוברת גרמנית

שני קטעים קצרים מתוך קטלוג המוזיאון ליהדות דוברת גרמנית, מרכז מורשת הייקים בגן
התעשייה בתפן, הוצאת המוזיאון הפתוח - גן התעשייה תפן, 2011:
* אופק, רותי (אוצרת המוזיאון). "סיפורו של מוזיאון: על הקמתו של המוזיאון ליהדות דוברת
גרמנית", עמ' 17-20

* דוידסון, נילי (מנהלת הארכיון) "היסטוריה של סיפוריים אישיים", עמ' 23-29

<http://www.omuseums.org.il/museum/sitePage.aspx?pageID=339&Place=1>

<<<הגשת והצגת נושא אישי לסמינר>>>

סמסטר ב'

30.4.24 - טיולים וסיורים

Plate, Liedeke. 2006. "Walking in Virginia Woolf's Footsteps: Performing Cultural Memory" *European Journal of Cultural Studies* 9, pp. 101-120

Marcus Silber, 2011 "Sightseeing and Nearsightedness: Tours in Vilna of the Late 1930s and the Right to the City" in *Konstellationen* Eds. Nicolas Berg,

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Omar Kamil, Markus Kirchhoff, Susanne Zepp. Vandenhoeck & Ruprecht, pp. 125-141

7.5.24 - חיפוש שורשים במרחב הגלובלי והוירטואלי

Hirsch, Marianne and Leo Spitzer. 2010. Chapter 11, Ghosts of Home: The Afterlife of Czernowitz in Jewish Memory, University of California Press

Levy A. 1997. "To Morocco and Back: Tourism and Pilgrimage Among Moroccan-Born Israelis", Grasping Land: Space and Place in Contemporary Israeli Discourse and Experience , Albany, NY: State University of New York Press Ben-Ari E. and Y. Bilu(ed.) pp. 25-46 .

14.5.24 – יום העצמאות, אין שיעור

21.5.24 - תיעוד ויזואלי ואקטיביזם: המצלמה ככלי במאבק על ייצור ידע

McLagan, Meg .2003. "Human Rights, Testimony, and Transnational Publicity" Public Sentiments: The Scholar and Feminist Online 2(1).

<http://sfoonline.barnard.edu/ps/printmmc.htm>

Dekel, Irit and Tamar Katriel. 2015. "Krieg dem Kriege: The Anti-War Museum in Berlin as a Multilayered Site of Memory" in Tamar Katriel and Anna Reading, (eds.) Cultural Memories of Nonviolent Struggles, Basingstoke, England; New York: Palgrave Macmillan.

28.5.24 - תיעוד ויזואלי ואקטיביזם: המצלמה ככלי במאבק על ייצור ידע - המשך

<<<סבב עדכון התקדמות במחקר האישי>>>

שני מאמרים קצרים מתוך גיליון מיוחד על טכנולוגיות של עדות: התרבות הויזואלית של זכויות אדם

Special issue on "Technologies of Witnessing: The visual culture of human rights" American Anthropologist Volume 108, Issue 1, March 2006:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

[הגיליון כולו מצורף כקובץ אחד, המאמרים בתוכו]

* Torchin, L. "Ravished Armenia: Visual Media, Humanitarian Advocacy, and the Formation of Witnessing Publics" pp. 214-220

* Gregory, Sam. "Transnational Storytelling: Human Rights, WITNESS, and Video Advocacy" pp. 195-204

4.6.24 – סדנת כתיבת סמינר

12.6.24 – שבועות, אין שיעור

18.6.24 - ייצור ידע על העבר: האם הידע היומיומי משפיע על הידע האקדמי והרשמי
Moyn, Samuel. 2011. "Bearing Witness: Theological Roots of a New Secular Morality." in *The Holocaust and Historical Methodology*. Ed. Stone, Dan. New York: Berghahn Books, pp. 159-186

John Bodnar. 1992. "Prologue: The Vietnam Veteran Memorial" in *Remaking America: Public Memory, Commemoration, and Patriotism in the Twentieth Century* (Princeton, NJ: Princeton University Press, pp. 1-9

OR

Wagner-Pacifci, Robin, and Barry Schwartz. 1991. "The Vietnam Veterans Memorial: Commemorating a Difficult Past." *American Journal of Sociology* 97 (2), pp. 376–420

25.6.24 – המשך - ייצור ידע על העבר: האם הידע היומיומי משפיע על הידע האקדמי והרשמי
Blair, Carole, Michel, Neil. 2007. *The AIDS Memorial Quilt and the Contemporary Culture of Public Commemoration* *Rhetoric & Public Affairs*, 10 (4), pp. 595-626

Strassler, Karen 2010. *Refracted Visions: Popular Photography and National Modernity in Java* Durham NC: Duke University Press

קריאה מומלצת:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Blumer, Nadine. 2013. "Networking Memory: Germany's Holocaust Memorials to Romani and Jewish Victims" Paper presented at the International Holocaust Remembrance Alliance Conference, University of Toronto, Toronto, Ontario. 7 October.

2.7.24 – פגישות אישיות

9.7.24 – פגישות אישיות

16.7.24 – הצגת המחקר האישי בכיתה

מועד הגשה לסמינר: 30.9.24.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

יהודים במרוקו: מבט היסטורי-תרבותי

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

אנדרה לוי
andre@bgu.ac.il
יום שלישי, 11:45-12:45

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יציג מגמות עיקריות בהיסטוריה העשירה וארוכת השנים של הקיום היהודי במרוקו כמו גם את הנסיבות שהובילו להתמעטותה הדרמטית בעקבות ההגירה ממנה. תוך כדי כך, נדון בקורס הן בשאלות של היסטוריוגרפיה והן בסוגיות של ניתוח אנתרופולוגי של המקרה היהודי במרוקו.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:
מבוא לאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:
לא רלוונטי

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
קריאה בקורתית של טקסטים, יכולת תכלול והעשרת ידע בתחום

אופן ההוראה:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

פרזנטציה: 30%

המטלה בוחנת יכולת קריאה עצמאית, יכולת הצגת עיקרי מאמר לסטודנטים אחרים

עבודה מסכמת: 70%

העבודה בוחנת יכולת תכלול חומרי קריאה עם דיונים בכיתה סביב סוגיה ספציפית

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

על מקורות היהודים במרוקו:

הירשברג, חיים זאב

1965 פרק שני: במערך מדינות המגרב. בתוך: תולדות היהודים באפריקה הצפונית. תל

אביב: מוסד ביאליק. 59-102

בר אשר, שלום

1981 חלק שלישי: היהודים באפריקה הצפונית ובמצרים. בתוך: אטינגר, שמואל (עורך),

תולדות היהודים בארצות האסלאם. ירושלים" מרכז זלמן שזר. 121-196

Socio-political structure during the Sharifi period

מבנה חברתי ופוליטי בתקופה השריפית:

בשן, אליעזר

2000 יהדות מרוקו: עברה ותרבותה. חלק ב: פרקים א (מעמד המשפטי והחברתי של

היהודים), פרק ג' (חיי הקהילה). תל אביב: הקיבוץ המאוחד. ע"ע: 59-66; 73-101

דשן, שלמה

1983 "בסיס הקיום הפוליטי", השלטון העצמי: יחידים ונגידים", בתוך: ציבור ויחידים במרוקו.

תל אביב: משרד הבטחון. ע"ע: 18-30; 42-55.

יחסים עם המוסלמים – ניתוח אנתרופולוגי-תיאורטי

Rosen, Lawrence.

1972 Muslim-Jewish Relations in a Moroccan City. International Journal of Middle East Studies 3.4:435-449.

<https://www-jstor->

[org.ezproxy.bgu.ac.il/stable/162491?seq=1#metadata_info_tab_contents](https://www-jstor-org.ezproxy.bgu.ac.il/stable/162491?seq=1#metadata_info_tab_contents)

Bilu, Yoram and Levy, André.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

1996 Nostalgia and Ambivalence: The Reconstruction of Jewish-Muslim Relations in Oulad-Mansour." In: Goldberg, Harvey (ed.). Sephardi and Middle-Eastern Jewries: History and Culture. Indiana University Press. 288-311.
Under colonialism

יהודים במרוקו תחת קולוניאליזם:

Gottreich, Emily

2020 Europeanization: Imperialism and the Transformation of Muslim-Jewish Relations. Jewish Morocco. London: TAURIS. 102-128.

צור, ירון

2003 היהודים בתקופה הקולוניאלית. בתוך: סעדון חיים (עורך). מרוקו. ירושלים: יד בן צבי. 47-76.

מדוע הם עזבו? ההגירה של יהודי מרוקו

פרנקל, יהושע

2000 היהודים במרוקו בראשית המאה העשרים: שינויים פוליטיים ורציפות של דימויים. מקדם ומים. ז. 99-119.

קזבלנקה היהודית

צור, ירון

2001 החברה היהודית והלאומיות: מבט על קזבלנקה. תל אביב: עם עובד. 171-236

מה נשאר?

לוי, אנדרה

2022 הפרדה מתוך אינטימיות: נשים ונשיות יהודית במרחבים מרוקאים. בתוך, לוי, אנדרה (עורך) על מלאכים, שדים ובני אדם. תל אביב: רסלינג. 65-101.

Levy, André.

1999. Playing for Control of Distance: Card Games between Jews and Muslims on a Casablancon Beach. American Ethnologist 26(3):632-653.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

רשימות קריאה:

Aomar Boum

2011 Saharan Jewry: history, memory and imagined identity. The Journal of North African Studies. 16(3):325-341.

עומאר בום

2019 נפיים של זיכרון וסובלנות: איך מרוקו גילתה מחדש את יהודייה. הכיוון מזרח, 35.
21-28.

ילודה, ילדות והורות

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

פרופ' יעל השילוני דולב
yaelhd@bgu.ac.il, room 327
יום ג בין 13-14 בתאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

החלק הראשון של הקורס יעסוק בשאלות: האם ילודה היא צורך ביולוגי? איזו תשובה לשאלה זו מציע מבט על צירי הזמן והמרחב של שיעורי הילודה העולמיים? האם אוכלוסיית העולם והארץ צפויה לגדול או להיעצר?

בהמשך לכך, נשאל מה תפקידם החברתי והרגשי של ילדים, ומהם ילדות ונעורים? האם ילדים הם מבוגרים מיניאטוריים שמצופים לעזור בפרנסת המשפחה, או שמא יש להגן על תמימותם ולפרנס אותם עמוק לתוך שנות העשרים של חייהם? דגש מיוחד יינתן לילדות ציונית ולילדות במסורת היהודית.

החלק האחרון של הקורס יסיט את נקודת המבט לשאלת ההורות. נשאל שאלות על אודות התפקידים החברתיים של אבות ואימהות, מימי הביניים ועד היום. איזו חלוקה מגדרית הם מגלמים? כיצד הורות משולבת בשוק העבודה? ומה מייצגת למשל האם השכולה בתרבות העברית?

לאורך הקורס נקדיש תשומת לב מיוחדת להקשר הישראלי של ילודה, ילדות והורות.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

קורס מבוא לסוציולוגיה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מהווה תשתית לקורסי המשך בדמוגרפיה, סוציולוגיה של משפחה, ילדות, נעורים והורות ובפמיניזם, כמו גם בסיס תאורטי לעבודות חקר בנושאים אלו

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

מיומנויות קריאת טקסט אקדמי, חשיבה ביקורתית אודות מושגי המשפחה, הבנה תאורטית של גישות שונות לתופעה והשוואה ביניהן, כמו גם יישום על החברה הסובבת אותנו

אופן ההוראה:

בעיקרו פרונטלי

מטלות הקורס:

נוכחות וקריאה רציפה במהלך הסמסטר (קריאת חובה מסומנת ב *).
תגובה לאחד המאמרים, עובר לא עובר

נוכחות (בלפחות 75% מהמפגשים) והצגה בכיתה הם תנאי הכרחי להגשת העבודה הסופית
ומעבר הקורס

עבודה מסכמת בסוף הסמסטר, שמשקלה 100% מציון הקורס

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

סמסטר א

דמוגרפיה

* טל, אלון. (2017) והארץ מלאה: התמודדות עם פיצוץ אוכלוסין בישראל. הקיבוץ המאוחד
ספרית הפועלים. פרקים, 1, 5, 6

Lea Taragin-Zeller (2019) Towards an anthropology of doubt: the case of
religious reproduction in Orthodox Judaism, Journal of Modern Jewish Studies,
18:1, 1-20,

Birenbaum-Carmeli, D. (2021). Israeli demography: a composite portrait of a
reproductive outlier. Israel Affairs, 27(6), 1053–108.

ילדות בימי הביניים

* אריאס פיליפ (1962,199) מהפקרות לתום. בתוך, סוציאליזציה. האוניברסיטה הפתוחה
כרך 1 עמודים : 107-134.

* באומגרטן אלישבע (2005). אמהות וילדים: חיי משפחה באשכנז בימי הביניים. מרכז זלמן
שז"ר לתולדות ישראל. פרק 5.

Casper, Monica J. (2022) Babylost: Racism, Survival, and the Quiet Politics of
Infant Mortality, from A to Z. Rutgers University Press

פרקים מדויקים ימסרו בהמשך

ילדות ציונית

* בר-און, יערה (2004) "המשפחה בקיבוץ". בתוך, קליינברג אביעד (עורך) על אהבת אם ועל
מורא אב: מבט אחר על המשפחה. ירושלים: כתר

גור, חגית (2005). "מה למדת היום בגן, ילד מתוק שלי?" בתוך, גור חגית (עורכת) מיליטריזם
בחינוך. ת"א: בבל. (לא חובה)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Ayalon, Ella and Kirsh, Nurit (2023). Doctors and Parents in Children's Wards: Tel-Hashomer Hospital's Unrestricted Visitations in 1950s' Israel. Social History of Medicine, Volume 36, Issue 2, Pages 263–283,
מומלץ מאד לצפות בסרטו של רן טל "ילדי השמש".

ילדות, ערך סנטימנלי, ערך כלכלי ושוק העבודה

* Zelizer, Viviana, A. (1985). Pricing the Priceless Child: The Changing Social Value of Children. New York: Basic Books. Introduction pp. 3-21
Hacker, D. (2017). Legalized Families in the Era of Bordered Globalization. Cambridge: Cambridge University Press. Ch. 6

אבדן הילדות: התזה של ניל פוסטמן

* פוסטמן, ניל (1986). אבדן הילדות. ת"א: ספרית הפועלים. פרקים חמש ושש.

אמהות

* הולט, סילביה אן. (1986) "חיים ששווים פחות". ת"א: עם עובד. פרק 10
ריץ' אדריאן (1976) ילוד אישה. ת"א: עם עובד
ברונר ז'וזה (1993). קולה של אמא: דיאלקטיקות של תודעה עצמית. זמנים 46/47, 4-17.

אמהות ישראלית

* אולמרט, דנה. (2018). כחומה עמודנה – אמהות ללוחמים בספרות העברית. הוצאת הקיבוץ המאוחד, סדרת מגדרים. פרק 1 – "אם הבנים".
* ניצה ברקוביץ (1999) "אשת חיל מי ימצא? נשים ואזרחות בישראל" סוציולוגיה ישראלית ב 277, 284–288.
הקר, דפנה ותירוש, יופי (2022) שחיקת האימהות והתבססות ההדרה במשפט כאיום על מעמדן האזרחי של נשים בישראל. קריאות ישראליות גיליון 1.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

יפת, ק. (2019). מזרחיות, מגדר ומשפט: על אזרחות אימהית ואימהות מזרחית בדיני
ההפלי(י)ה עיוני משפט מא 689

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אבהות

* Williams, Stephen. (2008). What is fatherhood? Searching for the reflexive father. *Sociology*, 42(3), 487-502.

אבהות ישראלית ופולסטינית

* השילוני-דולב, יעל וטריגר, צבי (תשע"ז, 2016). בין רצון המת לרצונם של הנותרים בחיים: שימוש בזרע לשם הולדה לאחר המוות, פטריארכיה, פרו-נטליזם ומיתוס המשכיות הזרע. עיוני משפט, ל"ט, 3, 661-707.

Ferrero, L. (2022). Palestinian Sperm-Smuggling: Fatherhood, Political Struggle and The Israeli Prisons. See Isidoros & Inhorn, 2022, 211-28.

הורות קווירית

* זיו, עמליה. 2020. "שארות קווירית". מפתח 15.

ילדים זה שמחה?

* דונת, אורנה (2010 תש"ע). פרונטליזם סדוק: נרטיבים של הולדה ואי הולדה בישראל. סוציולוגיה ישראלית י"א (2) 417-439.
הגר, תמר (2012). בכוונה תחילה. ת"א: דביר

הורות שוק עבודה - רק אם ישאר זמן

* הקר, דפנה ופרנקל, מיכל (2005), "הורות פעילה ושוויון הזדמנויות בעבודה: הצורך בשינוי מאפייני שוק העבודה" עבודה חברה ומשפט י"א: 275-303.
הקר דפנה (2012). סוגיות משפחתיות בעיניים משפטיות. מודן וההוצאה לאור של משרד הביטחון. פרק ט- אמהות מחייבת ואבהות התנדבותית בשכר.

ראו לעיל או במודל

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

יסודות הסוציולוגיה

קורס שנתי
תואר ראשון

ד"ר סיגל נגר-רון, sigalro68@gmail.com
שעות קבלה: ימי ראשון, 15-16 בתיאום מראש

גב' שיר רבינא ravina@post.bgu.ac.il
שעות קבלה: ימי רביעי, 15-16, בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס "יסודות הסוציולוגיה" הוא קורס המבוא לדיסציפלינה ויש לו מספר מטרות. הראשונה היא להציג בפני הסטודנטים את התפתחותה של הסוציולוגיה כדיסציפלינה מדעית. השנייה, להציג את הפרספקטיבות השונות לבחינת המציאות החברתית, מהתגבשות הסוציולוגיה בעת המודרנית ועד תקופתנו, המוגדרת כפוסט-מודרנית. המטרה השלישית היא לחשוף את הסטודנטים לכתביהם ועבודותיהם של ההוגים המרכזיים בסוציולוגיה. המטרה הרביעית היא לחשוף את הסטודנטים לסוגיות המרכזיות במחקר במחשבה הסוציולוגית כגון: אי-שוויון וריבוד, סוציאליזציה וסטייה, תרבות, מגדר. הקורס יידון בשאלות המפתח של הדיסציפלינה אודות טיבו של המבנה החברתי, יחסי היחיד והחברה, סדר מול קונפליקט, תהליכי שינוי חברתי ושאלת הכוח

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:
לא רלוונטי. זהו קורס המבוא

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס "יסודות הסוציולוגיה" מניח את התשתית להבנת הפרספקטיבה הסוציולוגית

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

- הסטודנטים יכירו את ההוגים המרכזיים.
- הסטודנטים ידעו לקרוא ולהבין מאמר סוציולוגי.
- הסטודנטים יכירו את המושגים המרכזיים בסוציולוגיה.
- הסטודנטים יפתחו את הדמיון הסוציולוגי
- הסטודנטים יוכלו ליישם את התאוריות שנלמדו על תופעות חברתיות.
- הסטודנטים יוכלו לנתח בכלים סוציולוגים את המציאות הישראלית

אופן ההוראה:

הוראה פרונטלית

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

- הגשת מטלה כתובה – 7.5% מהציון.
מועד פרסום המטלה : 31.12.2023 (המטלה נמצאת כבר באתר הקורס).
מועד הגשת המטלה: 14.1.2024. עד השעה 23:30 דרך מערכת מודל.
המטלה הבדוקה תוחזר ב 28.1.2024.
- מטרת המטלה היא לתרגל קריאה מעמיקה של טקסט סוציולוגי, פיתוח היכולת להבחין בין עיקר וטפל, להציג את הרעיון המרכזי של המאמר ואת מושגי המפתח.
- מטרת המטלה היא לתרגל קריאה מעמיקה של טקסט סוציולוגי, פיתוח היכולת להבחין בין עיקר וטפל, להציג את הרעיון המרכזי של המאמר ואת מושגי המפתח.
- מטלה מסכמת סמסטר א' – 35% מהציון.
מועד פרסום המטלה 25.2.2024.
מועד הגשת המטלה 31.3.2024 עד השעה 23:30 דרך מערכת מודל.
המטלה הבדוקה תוחזר ב 14.4.2024.
- מטרת המטלה היא לבחון הבנה ויכולת יישום של התיאוריות שנלמדו במהלך סמסטר א'.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

1. מבוא-

1. דורקהיים, אמיל. (2006). מהי עובדה חברתית (עמ' 57-66). בתוך: הכללים של המתודה הסוציולוגית. תל-אביב: רסלינג.
2. דורקהיים, אמיל. (2002). התאבדות. הוצאת נמרוד, עמ' 23-13; 165-180; 199-215.
3. דו בוז, ויליאם א.ב. ([1903] 2019). פרק 1- על מאבקינו הרוחניים. בתוך: נשמתם של השחורים (עמ' 23-32). נהר ספרים.

2. הפרדיגמה הסטרוקטורליסטית-פונקציונליסטית

4. ריצ'רד, ג'ורג' (2006). הפונקציונליזם הסטרוקטורלי של טלקוט פרסונס. בתוך יעל אנוך וסוקר ז' (עורכים), תיאוריות סוציולוגיות מודרניות (עמ' 110-122). האוניברסיטה הפתוחה. רשות:
- Parsons, Talcott. (1972). The Concept of Society: The Components and Their Interrelations (pp. 5-24). In: Societies. New Jersey: Prentice-Hall.
5. דיוויס, קינגסלי. ומור וילברט. א. (1973). כמה עקרונות של הריבוד החברתי (עמ' 308-321). בתוך: משה. לייסק (עורך), סוגיות בסוציולוגיה (עמ' 308-321). תל-אביב: עם עובד.
6. מרטון, רוברט. (1971). מבנה החברה והאנומיה (עמ' 194-233). בתוך: התיאוריה החברתית והמבנה החברתי. תל-אביב: יחדיו.

3. הבניה חברתית של המציאות

7. גופמן, ארווין. (1989). הצגת האני בחיי היומיום. תל-אביב: דביר. לקריאה עמודים 13-24, 205-202, 212-214.
8. בייקר, הווארד. ([1963] 1989). "חניכותו של מעשן המריחואנה" (עמודים 101-112). בתוך: רוט-הלר, דניאלה וניסן נווה (עורכים), היחיד והסדר החברתי. הוצאת עם עובד. רשות:
- ברגר, פיטר. ל. ולאקמן, תומס. (1989) "מיסוד" (עמ' 395-408). בתוך: רוט-הלר ונווה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד.

4. הפרדיגמה המרקסיסטית

9. מרקס, קארל. ואנגלס, פרדריך. (1848 [1989]). המניפסט הקומוניסטי. בתוך: רוט-הלר, דניאלה וניסן נווה, היחיד והסדר החברתי (עמ' 295-306). תל-אביב: עם עובד.
10. מרקס, קארל. (1983 [1846]). מבוא לביקורת הכלכלה המדינית- ההקדמה (עמ' 260-257). בתוך: קארל מארקס: מבחר כתבים פוליטיים – מאה שנה לפטירתו, ערך: אברהם יסעור, תל-אביב וחיפה: הקיבוץ הארצי ואוניברסיטת חיפה רשות:
- אילוז, אווה. (2002) "כשהרומנטיקה יצאה לשוק" (עמודים 35-56) מתוך: האוטופיה הרומנטית- בין אהבה לצרכנות, חיפה: זמורה-ביתן.

5. הפרדיגמה הווביראנית

11. ובר, מקס. (1984). האסקזה ורוח הקפיטליזם. בתוך: האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם (עמ' 76-90). תל-אביב: עם עובד.
12. ובר, מקס. (1973). מעמד, סטטוס, מפלגה. בתוך: משה. ליסק (עורך), סוגיות בסוציולוגיה (עמ' 58-71). תל-אביב: עם עובד.

6. חשיבה פוסטמודרנית, אנטי ופוסטקולוניאלית

13. פוקו, מישל. (1972). הכליאה הגדולה (עמ' 38-56). בתוך: תולדות השיגעון בעידן התבונה. ירושלים: כתר.
14. סעיד, אדוארד. (2002). אוריינטליזם (עמ' 11-32). תל אביב: עם עובד.
15. כזום, עזיזה. (1999). תרבות מערבית, תיוג אתני וסגירות חברתית: הרקע לאי-השוויון האתני בישראל. סוציולוגיה ישראלית, א(2), 428–385.

7. חשיבה פמיניסטית

16. פרידן, בטי. (1963 [2006]) הבעיה שאין לה שם. (עמ' 48-61). בתוך: ד. באום ואחרות (עורכות), ללמוד פמיניזם: מקראה. תל-אביב: מגדים.
17. הוקס, בל. (1984 [2006]). אחריות- סולידריות פוליטית בין נשים (עמ' 223-243). בתוך: באום, דלית ואחרות (עורכות), ללמוד פמיניזם: מקראה. תל-אביב: מגדים.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

רשות:

מוהנטי, צ'נדרה. (1988 [2006]). תחת עיניים מערביות. בתוך: באום, דלית ואחרות (עורכות),
ללמוד פמיניזם: מקראה (עמ' 415-442). תל-אביב: מגדים.

8. דוגמא מסכמת- ניתוח אתני, מעמדי, מגדרי

18. יונה, יוסי. ספורטא, יצחק (2005). מערכת החינוך וחלוקת העבודה המגדרית והאתנו-
מגדרית בישראל: מבט אל העבר. בתוך: ה' דהאן-כלב, נ' ינאי, ונ' ברקוביץ' (עורכות), נשים
בדרום- מרחב, פריפריה, מגדר (עמ' 188-223). תל-אביב: מכון בן-גוריון.

9. סיכום הקורס

מופיע לעיל

רשימות קריאה:

מופיע לעיל

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

כלכלה, פוליטיקה ומדינה

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

פרופ' דניאל ממן
חדר 370, בנין 72, dmaman@bgu.ac.il
יום ג 13-14

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

האם המדינה והפוליטיקה הם חלק מרכזי בכלכלה או מתערבים בפעולתה? מטרת הקורס להסביר ולהדגים כיצד הפוליטיקה והמדינה אינם גורמים חיצוניים לכלכלה אלא מכוננים את הכלכלה ואת מוסדותיה. במסגרת הקורס נעסוק בסוגיות כמו כסף ופיננסים, שווקים כלכליים, תאגידיים גדולים, גלובליזציה ודפוסים שונים של קפיטליזם.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:
לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:
לא רלוונטי

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
חשיבה ביקורתית

אופן ההוראה:
הרצאות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

בוחן על רשימת הקריאה. 20% מהציון הסופי. שאלות מנחות על המאמרים ישלחו במהלך
הקורס

עבודת בית 80% מהציון. הגשה עד 28.7.2024

כתיבה וקריאה אקדמיים

קורס סמסטרילי
תואר ראשון

מריה גרצקי
חדר 381 בניין 72 gretzky@post.bgu.ac.il
ימי חמישי מ-12:00 עד 14:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קריאת מאמרים וכתיבת עבודות אקדמיות הן מיומנויות הכרחיות לסטודנט/ית במחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה. מטרת הקורס הנוכחי היא להקנות לסטודנטים/יות ידע באסטרטגיות קריאה והבנה של טקסטים אקדמאים מסוגים שונים (מאמרים, ספרי מחקר ועיון, פרקים בספרים ערוכים, ועוד), זאת לצד פיתוח כלים וכישורים בכתיבה וניסוח אקדמיים המתאימים לשדה המחקר של סוציולוגיה ואנתרופולוגיה. הכישורים הבסיסיים שהקורס מעניק ילוו את הסטודנטים/יות במהלך הלימודים ולאורך כל התואר: בביצוע מטלות, ובהגשת עבודות, ובכתיבת עבודות סמינריוניות. מיומנויות אלה בסיסיות וחשובות. רכישת מיומנויות אלה ושימוש בהן גם לאחר הקורס הנוכחי -- בקורסים השונים – תגדיל את סיכויי ההצלחה (וההנאה!) של הסטודנט/ית מהתואר הראשון, ואף בהמשך דרכו/ה האקדמית. במהלך הקורס נערוך היכרות עם טקסטים מדעיים שונים מתחומי הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה, מציאה והגדרת נושא לעבודת מחקר, ניסוח שאלות מחקר, קריאה ביקורתית של טקסטים אקדמיים, חיפוש חומר ביבליוגרפי, עריכת רשימה ביבליוגרפית וכתיבת סקירת ספרות.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הכישורים הבסיסיים שהקורס מעניק ילוו את הסטודנטים/יות במהלך הלימודים ולאורך כל התואר: בביצוע מטלות, ובהגשת עבודות, ובכתיבת עבודות סמינריוניות. מיומנויות אלה בסיסיות וחשובות. רכישת מיומנויות אלה ושימוש בהן גם לאחר הקורס הנוכחי -- בקורסים השונים – תגדיל את סיכויי ההצלחה (וההנאה!) של הסטודנט/ית מהתואר הראשון, ואף בהמשך דרכו/ה האקדמית.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

1. הגדרת נושא לעבודה.
2. ניסוח שאלת מחקר כללית וספציפית.
3. קריאה אקדמית.
4. מציאת מקורות אקדמיים רלבנטיים.
5. ניתוח ביקורתי של טקסטים אקדמיים.
6. עריכת ביבליוגרפיה.
7. כתיבת סקירת ספרות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אופן ההוראה:

אופן הקורס הוא ברובו פרונטלי אך הוא כלל גם אופני ההוראה מגוונים נוספים כמו: שיעורים פרונטאליים, לומדה א-סינכרונית, פגישות אישיות ומטלות בית .

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

- מציאת נושא מחקר וניסוח שאלות מחקר – עובר/לא עובר (עד 29.5.24)
יכולת חשיבה סוציולוגית/אנתרופולוגית וניסוח שאלת מחקר
- מטלה ביבליוגרפית: איתור מקורות ותרומתם למחקר – 20% מהציון הסופי (עד 3.7.24)
המטלה תבחן את יכולות הסטודנטים להתמצא במקורות הספרות האקדמית ולערוך רשימה ב"ב
תקנית בהתאם לכללי הציטוט
- כתיבת מטלה מסכמת – 80% מהציון הסופי (עד 18.8.24)
המטלה המרכזית בקורס תבחן את יכולות הביטוי הניסוח והכתיבה של סטודנטים בעבודה
סוציולוגית/אנתרופולוגית

כתיבה וקריאה אקדמיים בסוציולוגיה-אנתרופולוגיה

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

ירון הופמן-דישון
מייל: dishony@post.bgu.ac.il
שעות קבלה: ימי ה' בין 11-12, בתיאום מראש.

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קריאת מאמרים וכתיבת עבודות אקדמיות הן מיומנויות הכרחיות לסטודנט/ית במחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה. מטרת הקורס הנוכחי היא להקנות לסטודנטים/יות ידע באסטרטגיות קריאה והבנה של טקסטים אקדמיים מסוגים שונים (מאמרים, ספרי מחקר ועיון, פרקים בספרים ערוכים, ועוד), זאת לצד פיתוח כלים וכישורים בכתיבה וניסוח אקדמיים המתאימים לשדה המחקר של סוציולוגיה ואנתרופולוגיה. הכישורים הבסיסיים שהקורס מעניק ילוו את הסטודנטים/יות במהלך הלימודים ולאורך כל התואר: בביצוע מטלות, ובהגשת עבודות, ובכתיבת עבודות סמינריוניות. מיומנויות אלה בסיסיות וחשובות. רכישת מיומנויות אלה ושימוש בהן גם לאחר הקורס הנוכחי -- בקורסים השונים – תגדיל את סיכויי ההצלחה (וההנאה!) של הסטודנט/ית מהתואר הראשון, ואף בהמשך דרכו/ה האקדמית. במהלך הקורס נערוך היכרות עם טקסטים מדעיים שונים מתחומי הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה, מציאה והגדרת נושא לעבודת מחקר, ניסוח שאלות מחקר, קריאה ביקורתית של טקסטים אקדמיים, חיפוש חומר ביבליוגרפי, עריכת רשימה ביבליוגרפית וכתיבת סקירת ספרות.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא נדרש ידע מוקדם

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

יעדי הקורס: רכישת המיומנות והידע הדרושים לקריאת מאמרים אקדמיים, וכתיבת עבודה אקדמית בתחומי הסוציולוגיה ואנתרופולוגיה.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

מרכיבי הלמידה:

1. הגדרת נושא לעבודה.
2. ניסוח שאלת מחקר כללית וספציפית.
3. קריאה אקדמית.
4. מציאת מקורות אקדמיים רלבנטיים.
5. ניתוח ביקורתי של טקסטים אקדמיים.
6. עריכת ביבליוגרפיה.
7. כתיבת סקירת ספרות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אופן ההוראה:

אופן ההוראה: אופני ההוראה בקורס הם מגוונים וכוללים: שיעורים פרונטאליים, לומדה א-סינכרונית, פגישות אישיות ומטלות בית. (פירוט מלא למטה).

מטלות הקורס:

מציאת נושא מחקר וניסוח שאלות מחקר – עובר/לא עובר (עד 29.5.24)
מטלה ביבליוגרפית: איתור מקורות ותרומתם למחקר – 20% מהציון הסופי (עד 3.7.24)
מטלה אופציונלית: כתיבת פסקת פתיחה של המטלה המסכמת – (עד 18.7.24)
כתיבת מטלה מסכמת – 80% מהציון הסופי (עד 18.8.24)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

רשימות קריאה:

קריאה נלוות לקורס (חובה):

- Friedman, S., Ellersgaard, C., Reeves, A. and Larsen, A.G. (2024). The Meaning of Merit: Talent versus Hard Work Legitimacy. *Social Forces* 102(3): 861–879. [Click here](#)
- Gretzky, M. (2023). The Rise of the 'Algorithmic Author': Academic Knowledge Production in The Age of AI. Differences and the digital – Practices and politics of in/exclusion in knowledge cultures. *Digital Culture and Education*.
- אילוז, א. (2008). אינטימיות קרה: עלייתו של הקפיטליזם הרגשי. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 15-34. לחצו כאן.
- גרפינקל, א. (2018). איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית". תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 19-27. לחצו כאן.
- גרפינקל, א. (2018). איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית. תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 32-40. לחצו כאן.
- הופמן-דישון, י. (2021). הכלכלה הפוליטית של מדיניות המס בישראל בעידן הניאו-ליברלי. הצעת תוכנית מחקר ללימודי דוקטורט. אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.
- זועבי, א. (2016). הקשר בין ויסות וביטוי רגשות לבין רגשות חיוביים ושלייליים וסימפטומים גופניים בקרב יהודים וערבים (חיבור לשם תואר דוקטורט לפילוסופיה) אוניברסיטת חיפה: חיפה. עמ' 5-7. לחצו כאן.
- טריגר, צ. והשילוני-דולב, י. (2024). הולדה מזרעו של מת בישראל: הברית בין משפחתיות, פרו-נטליזם, שכול, מיליטריזם ופטריארכיה. סוציולוגיה ישראלית כה(1): 5-27. לחצו כאן.

לעולם לא עוד?

זיכרון השואה בפוליטיקה ובחברה בעידן הגלובלי

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

רוני מיקל-אריאלי
חדר 351 בניין 72, ronim@post.bgu.ac.il
ימי שני ב-16:00 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בסוגיות חברתיות, אתיות, פוליטיות ותרבותיות נבחרות בזכר השואה והנצחתה, הנובעות מתהליכי הגלובליזציה של זיכרון השואה מסוף המלחמה הקרה ועד ימינו. במסגרת הקורס נתעמק במושגי היסוד הטעונים – זיכרון קוסמופוליטי, רצח עם, ייחודיות השואה, זיכרון רב-כיווני מול מתחרה. באמצעות מושגים אלה נבחן סוגיות של דיפלומטיה של זיכרון תוך התמקדות במקום שתופס זיכרון השואה במדיניות החוץ הישראלית הן במסגרת היחסים עם פולין (חוק השואה), הנצחה וזיכרון ככלים להתמודדות עם עבר טראומטי (בגרמניה לאחר השואה ובדרום אפריקה לאחר האפרטהייד), שימוש אנלוגי בשואה במסגרת מאבקים אנטי קולוניאליים, תמורות ואתגרים בזיכרון השואה בעידן הדיגיטלי, וסוגיות של הכחשה, השתקה, השכחה והדחקה של זיכרונות השואה בהקשרים שונים (שואת יהודי ברית המועצות, שואת יהודי צפון אפריקה ועוד).

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

במהלך הקורס ילמדו הסטודנטים/יות על אודות זיכרון השואה והתפתחותו בעידן שלאחר המלחמה הקרה, תוך התמקדות בסוגיות מרכזיות הכרוכות בהפיכתו של זיכרון שואה לחלק מרכזי מהזיכרון הקולקטיבי הגלובלי. באמצעות חקירה השוואתית, יעמדו הסטודנטים על הדמיון והשוני בהתפתחותו של זיכרון השואה בהקשרים שונים, והשפעתו על מאבקים להנחלת זיכרון אירועים אחרים, זאת במטרה להגיע להבנה עמוקה ומורכבת של תהליכים אלה והפוליטיקה שמאחוריהם.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

מבחן בית - 90% מהציון

נוכחות והשתתפות - 10% מהציון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מבוא לאנתרופולוגיה

קורס שנתי
תואר ראשון

פרופ' ניר אביאלי
avieli@bgu.ac.il

שעת קבלה יום ג' 11 – 12 סמסטר א 14:00 סמסטר ב 13:00 בתיאום מראש

עדי רוזנשטוק (Rosenadi@post.bgu.ac.il)
זיו שוורץ (zivsc@post.bgu.ac.il)

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מהי אנתרופולוגיה? במה עוסקים אנתרופולוגים? מהן התיאוריות המרכזיות בתחום? במהלך הקורס נעסוק בשאלות אילו ואחרות, ונטעם מעט מן השפע המגוון של המחקר האנתרופולוגי. נלמד על טקסים בתרבויות שונות, על אגדות ומיתוסים, על הקשר התרבותי שבין האדם לסביבתו ועל האופן שבו אנו חושבים על העולם. נלמד גם שהניתוח האנתרופולוגי עצמו מעוגן בהקשרים היסטוריים חברתיים ותרבותיים, ולפיכך, נדגיש את המתח שבין התופעות התרבותיות המיוצגות בטקסטים האנתרופולוגיים ("אתנוגרפיות") לבין התיאוריות שמשמשות לארגן, לפרש ולנתח את אותן תופעות. במהלך סמסטר א' נעקוב אחר התפתחות האנתרופולוגיה כתחום דעת מדעי ובסמסטר ב' נדון במספר תחומים מרכזיים. חשיבות רבה יש לתרגול, אשר נועד לפתח דיון סביב חומר הקריאה ולאפשר היכרות קרובה ומפורטת יותר עם דרכי הייצוג של הידע האנתרופולוגי. בתרגול יידונו גם דרכי יישומן ובחינתן של הגישות התיאורטיות השונות. התרגול נועד לעורר השתתפות פעילה של התלמידים. חובה לקרוא את כל החומר המבוקש לפני כל תרגיל ולהביא את הטקסט מודפס, שכן הדיון בכיתה מבוסס רובו ככולו על קריאה מקדימה שכזו. התרגול יתקיים אחת לשבוע לאורך כל הקורס, וכל פגישה תימשך 45 דקות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

אין

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

לא רלוונטי

אופן ההוראה:

פרונטאלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

תאריך שיעור	נושא השיעור	תאריך תרגיל	חובת הקריאה לתרגיל
31/12/2023	1.	מהי אנתרופולוגיה	
03/01/2024		בוהנן, ל. שייקספיר בג'ונגל	
07/01/2024	2.	תיאוריות של אבולוציה חברתית ותרבותית	
10/01/2024		סהלנס, מ. איש עני, איש עשיר, איש גדול, מצ'יף	
14/01/2024	3.	יחסיות תרבותית; אקולוגיה ותרבות	
17/01/2024		האריס, מ. הופעת הפרה הקדושה	
21/01/2024	4.	המחשבה הפונקציונאלית במדעי החברה	
24/01/2024		א. מוס, מ. המתנות המוחלפות בין הצדדים והחובה להשיבן; ב. אבוהב, א. חתונת הדמים (רשות)	
28/01/2024	5.	פונקציונליזם פסיכולוגי	
31/01/2024		Malinowski, B:	
			A. The Essentials of the Kula Ring; B. and Death and the Reintegration of the Group.
04/02/2024	6.	מלינובסקי ומהפכת עבודת השדה.	
07/02/2024		Malinowski, B. The Subject, Method and Scope of this Inquiry	
11/02/2024	7.	תרבות ואישיות	
14/02/2024		מיד, מ. מילדות לבגרות בגינאה החדשה	
18/02/2024	8.	פונקציונליזם מבני.	
21/02/2024		שוקד, מ. השכנת שלום בקהילה של יוצאי מרוקו ניתוח טקסט ע"פ הגישה הפונקציונאלית קבלת הנחיות מטלה ראשונה	
25/02/2024	9.	סטרקטורליזם: ק. לוי-שטראוס	
28/02/2024		אורטנר, ש. הנשי והגברי – טבע ותרבות?	

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

10. 03/03/2024 ניתוח סטרוקטוראלי של תרבויות.
- 06/03/2024 A. Douglas, M. Animals in Lele
Religious Symbolism.
B. Leach, E. "Genesis as Myth"
11. 10/03/2024 הרצאת אורחת: החוקרת בשדה - צהלה סרמונטה
13/03/2024 ניתוח טקסט ע"פ הגישה הסטרוקטוראלית.
הגשת מטלה ראשונה – ניתוח טקס
בוחר בקיאות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

רשימות קריאה:

רשימת הקריאה לסמסטר א':

בוהן ל. 1988. "שקספיר בג'ונגל", בתוך רבינוביץ', ד. (עורך) שקספיר בג'ונגל: על מפגשים בין תרבותיים. תל אביב: דביר.

סהלינס מ. 1980. "איש עני, איש עשיר, איש גדול, צ'יף. טיפוסים פוליטיים במלינזיה ופולינזיה" בתוך: מ. שוקד, ע. מרקס וש. דשן פרקים באנתרופולוגיה חברתית, ירושלים: שוקן, עמ' 153-162.

הריס, מ. 1980. "הופעת הפרה הקדושה", בתוך: קניבלים ומלכים, תל אביב: ספרית הפועלים, עמ' 141-154.

מוס, מ. 2005. מסה על המתנה. פרקים 1 ו 2. תל אביב: רסלינג, עמ' 43 – 90.

אבוהב, א. (1998) "חתונת הדמים: מתנות של חפץ ושל כסף בחתונה ישראלית" בתוך אורית אבוהב, אסתר הרצוג, הרווי גולדברג ועמנואל מרקס (עורכים). אנתרופולוגיה מקומית, תל-אביב: צ'ריקובר, ע"מ 571-594

Malinowski, B. 1930. "The Essentials of the Kula", in his: Argonauts of the Western Pacific: New York: Dutton & Co., 81-104.

Malinowski, B. 1948. "Death and the Reintegration of the Group" in his Magic, Science and Religion. London: Faber and West.

Malinowski, B. 1930. "The Subject, Method and Scope of this Inquiry (Introduction)", in his Argonauts of the Western Pacific: An Account of Native Enterprise and Adventure in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea, New York: Dutton & Co., 1-25.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מיד, מ. 1966 [1930]. מילדות לבגרות בגינאה החדשה: מחקר משווה של חנוך פרימיטיווי.
תל-אביב: מסדה: 11 - 64

שוקד, מ. 1977. השכנת שלום בקהילה של יוצאי מרוקו. בתוך שוקד, מ. וש. דשן, דור
התמורה: שינוי והמשכיות בעולמם של יוצאי צפון-אפריקה. ירושלים: יד בן צבי: 211-226.

אורטנר, ש. 2007 [1974]. "האם היחס בין הנשי לגברי הוא כמו היחס שבין הטבע לתרבות?"
בתוך: דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מגדר (ניצה ינאי, עורכת) 45-27. רעננה:
האוניברסיטה הפתוחה.

Leach, E. 1969. "Genesis as Myth". In Genesis as Myth and other Essays.
London: Cape.

Douglas, M. 1975. "Animals in Lele Religious Symbolism". in Implicit Meaning.
London: Routledge and Kegan Paul. pp. 27-46

מתווה סמסטר ב' וחומרי קריאה יפורסמו בהמשך

מבוא לניתוח חברתי של המדע והטכנולוגיה

(STS): קורונה, למשל

קורס סמסטרילי
תואר ראשון

פרופי יעקב גארב

ygarb@bgu.ac.il 0547-560-667

ביום השיעור או בימי רבעי, או רבעי, לפי תיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

STS הוא תחום מחקר תוסס ובעל השפעה גוברת אשר נשען על שיטות ותובנות במדעי החברה (סוציולוגיה, אנתרופולוגיה) והרוח (היסטוריה, פילוסופיה, ביקורת ספרותית) כדי לחקור ידע מדעי ומערכות טכנולוגיות ("טכנו-מדע"). זוהי גישה מכבדת וביקורתית כאחד, הבוחנת את הטכנו-מדע כפעילות שאיננה נפרדת מהקונטקסט חברתי/תרבותי שלה, אלא מגלמת ומעצבת אותם. הקורס מתחיל בהצגה פרונטאלית של התפתחויות עיקריות וכתבים קנונים בתחום, ועובר לדין משותף אודות גישות וחקרי מקרה עכשוויים יותר. זאת תוך ניסיון להשמיש את הנלמד להעמקת ההבנה שלנו אודות אירועים ומתחים שאנו חווים ביום יום (למשל, ידע וטכנולוגיות הקשורות לקורונה)

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

אין ידע מקדים הכרחי, אך סטודנטים שלמדו קורסים ביסודות הסוציולוגיה ימצאו תהודות עם הנלמד.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס ישירת כל קורס או מחקר בו יש תרומה לחשיבה ביקורתית על תהליכים בעיצוב המדע והטכנולוגיה

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

סטודנטים יכירו את האבולוציה ותחומי העניין של תחום STS, כמה אסכולות והוגים מרכזיים בתחום, ויקראו דוגמאות של מחקרם. הם ילמדו להפעיל את הכלים האלו דרך חקרי מקרה של הממשק בין ידע מדעי של מומחים וידע "עממי" אודות סוגיות קונקרטיות, והתבוננות בתהליכים טכנו-מדעיים בסוגית הקורונה, שמוכר לכולנו באופן ישיר.

אופן ההוראה:

הרצאה ודיון בשיעור

מטלות הקורס:

נוכחות והשתתפות פעילה בהרצאות/דיונים (20%)

דוח קריאה מובנה (עמוד אחד) עבור 2/3 מהקריאות הנדרשות (60%)

הצגה קצרה בכיתה המיישמת את מושגי וגישות הקורס לנושא לבחירתך (20%)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

אלו הנושאים של הסמסטר—יתכן שנושא אחד או שתיים יועברו על פני 2 מפגשים.
1. The prehistory of STS: science as institution, profession, and norms (Merton, de Solla Price)

הפרהיסטוריה של STS: מדע כמוסד, מקצוע ונורמות (Merton, de Solla Price)
2. A premature but vivifying example – Martin on gendered imagery in the science of reproduction

דוגמה מוקדמת - מרטין על דימויים מגדריים במדע הרבייה

REQUIRED:

• Bucchi, Chapter 1

OPTIONAL:

• Merton, Robert. K. 1973. Chapter 13 "The normative structure of science." Pp. 267-278 and chapter 20 "The Mathew Effect in Science" Pp. 439-459 in The Sociology of Science: Theoretical and Empirical Investigations. Chicago: The University of Chicago Press.

• Cole, Jonathan and Harriet Zuckerman 1975/2017. "The emergence of scientific specialty: the self-exemplifying case of the sociology of science." Pp. 139-174 in The Idea of Social Structure: Papers in Honor of Robert K. Merton, edited by Lewis Coser. (Harcourt Press, 1975; Routledge, 2017) • de Solla Price, excerpts from Little Science, Big Science, 1965

3. Paradigms and styles of thought: Kuhn and Fleck

. פרדיגמות וסגנונות מחשבה: קון ופלק

4. Roots in sociology: interests, ideology, and the sociology of knowledge

שורשים בסוציולוגיה: אינטרסים, אידיאולוגיה וסוציולוגיה של הידע

5. The Strong Program ('sociology of scientific knowledge': SSK)

התוכנית החזקה ('סוציולוגיה של הידע המדעי': SSK)

6. Ethnomethodology and Laboratory Studies

אתנומטודולוגיה ולימודי מעבדה

7. Closure and the Construction of Inevitability

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

"סגירה" ובניית הבלתי נמנעות

8. SCOT (the social construction of technology)

SCOT (הבנייה חברתית של טכנולוגיה)

9. Expert versus lay knowledge (1): (Mis)managing the interface

ידע של מומחה מול הדיוטות: (אי) ניהול הממשק

11. Undone Science, Citizen Science

מדע מבוטל (Undone Science), מדע אזרחי/משטף (Citizen Science)

12. STS in a pandemic: lessons from Ebola and for COVID

STS במגיפה

חלק ניכר של קריאת החובה נמצאת בספר

Bucchi, Massimiano. 2004. Science in Society: An Introduction to Social Studies of Science.

בנוסף, יש חומרים של קריאת רשות (רשימה לכל שבוע תשלח לכל מבקש). כל החומרים לקריאה (חובה ורשות) נמצאים באתר הקורס.

[רשימות קריאה:](#)

(ראו הסבר למעלה).

מבוא לשיטות מחקר איכותניות

קורס סמסטרילי
תואר ראשון

ד"ר יעלה להב-רז
lahavraz@bgu.ac.il
כל יום, בתיאום מראש.

גיא צרפתי
שי אשד בכר

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרתו של הקורס היא להפגיש את הסטודנטים. יות עם אחת הפרדיגמות הדומיננטיות במדעי החברה של היום – המחקר האיכותני הפרשני – תוך כדי למידה של מושגים מרכזיים של הפרדיגמה והתנסות פרקטית בשיטות למחקר אמפירי שהיא מציעה.

הקורס בנוי על למידה של שלוש אסטרטגיות מחקר מובחנות המרכיבות את פרדיגמת המחקר הפרשני האיכותני:

1. אסטרטגיה מחקרית של ניתוח שיח אשר מעניקה מרכזיות לדרכי ניסוח, רטוריקה של הכוח וסמכות הידע המיוצרים דרך השפה הרשמית והכתובה.

2. אסטרטגיית המחקר האתנוגרפי ששמה במרכז מגע בלתי אמצעי עם המציאות הנחקרת ושיטתה המרכזית היא תצפית, תיאור ושיחה.

3. אסטרטגיית המחקר הנרטיבי הפונה לקולו של הסובייקט הנחקר כמקור להבנת המציאות החברתית-תרבותית ושיטתה המרכזית היא ראיון עומק.

כל אחת מהאסטרטגיות הללו צומחת מתוך תפיסות תיאורטיות פילוסופיות, ומביאה איתה מושגים תיאורטיים ממדעי הרוח והחברה. לכן, במהלך ההיכרות וההתנסות עם האסטרטגיות נתייחס ליסודות של פנומנולוגיה והרמנויטיקה, תפישת "ההבניה החברתית של המציאות", גישת ה- Verstehen של מקס וובר והגישה פרשנית של קליפורד גירץ, חקר של מיקרו-

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

היסטוריה, ותפישת "השיח" של מישל פוקו לפענוחם של יחסי הכוח, ולגישת "התיאוריה המעוגנת בשדה". לצד ההכרה של תפישות ומושגים מרכזיים לכול אחת מהאסטרטגיות, הקורס שם למטרה לאפשר לסטודנטים. יות התנסות פרקטית בשיטות אלה לאיסוף חומר אמפירי לניתוח חברתי. לצורך זה הקורס יבנה על דיון בכיתה ועל ביצוע תרגילים ודיון בהם.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:
לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:
מלמד שיטות מחקר בהן יתנסו בסמינרים בשנה ג

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
שיטות מחקר

אופן ההוראה:
פרונטלי

מטלות הקורס:
50% הגשת מטלה 1: ניתוח שיח
50% הגשת מטלה 2: אתנוגרפיה
50% הגשת מטלה 3: ניתוח נרטיבי

פרטי המפגשים:
הסילבוס המלא עם פרטי רשימות הקריאה נמצא במודל הקורס

מגדר ופוליטיקה:

היבטים סוציולוגיים של השתתפות, ייצוג ונראות

קורס סמסטרילי

תואר ראשון

מהא כרכבי סבאח

mahasab@bgu.ac.il

בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת הקורס היא לדון במחקר הקיים על מגדר ופוליטיקה ובהסברים התיאורטיים לשאלה: מדוע אין ייצוג הולם לנשים בתפקידי מפתח פוליטיים? הקורס ירחיב את הדיון תוך כדי חשיפת מושגי היסוד התיאורטיים המסבירים את החסמים העומדים בפני נשים במרחב הפוליטי ואת הכלים המדינתיים שהתפתחו לצמצום אי-שוויון מגדרי: כמו העדפה מתקנת, ייצוג הולם וייצוג מגוון, ו מכסות. מטרת הקורס היא להבהיר את ההבדל הקיים בין שאלת הייצוג של נשים לבין שאלת ההשפעה תוך כדי בחינת מקרים שונים מהקשרים חברתיים ופוליטיים נבדלים, בעולם ובישראל.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
הסטודנטים.ות יכולת חשיבה ביקורתית על מעמדן של נשים בפוליטיקה תוך כדי בחינה ביקורתית של ההקשרים השונים בעולם בהשוואה לישראל.

מטלות הקורס:

רפרט כיתתי והגשת דוח

20%

מבחן בית

80%

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

שיעור 1-2:

מגדר ופוליטיקה: הנחות יסוד סוציולוגיות

Ludwig, G. (2018). Post-democracy and gender: new paradoxes and old tensions, *Journal of social theory*, 28-46

הרצוג, ח. (1999). נשים בפוליטיקה ופוליטיקה של נשים. בתוך: ד. יזרעאלי, א. פרידמן, ה. דהאן-כלב, ח. הרצוג ואחרות (עורכות), מין, מגדר, פוליטיקה. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, עמ. 307-355

שיעור 3:

למה הנוכחות של נשים בפוליטיקה חשובה?

Lombardo, Emanuela and Petra, Meier. (2014) The symbolic representation of gender. A discursive approach. Aldershot: Ashgate. (Ch 1)

Paxton, Pamela, and Melanie M. Hughes. (2016). Women, Politics, and Power: A Global Perspective. CQ Press. (Ch 8)

שיעור 4: השיח של ייצוג תיאורי לעומת ייצוג מהותי

Hinojosa, M. (2021). The Descriptive Representation of Women in Politics, *Politics*

Tracy-Ann, Johnson-Myers. (2017). The Mixed Member Proportional System: Providing Greater Representation for Women? A Case Study of the New Zealand Experience, Cham : Springer International Publishing : Imprint: Springer (53-80)

שיעור 5-6:

פער מגדרי בהצבעה: האם הוא בדרך להיעלם?

Inglehart, Ronald, and Pippa, Norris. (2000). The Developmental Theory of the Gender Gap: Women's and Men's Voting Behavior in Global Perspective. *International Political Science Review*, 21(4): 441-463.

Kostelka, Filip, André Blais, and Elisabeth Gidengil. (2019). Has the gender gap in voter turnout really disappeared? *West European Politics* 42 (3): 437-463.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

שיעור 7-8:

מגדר, אתניות ופוליטיקה: מבט הצטלבותי

Crenshaw, K. (1991). Mapping the margins: Identity politics intersectionality and violence against women in color, *Stanford Law Review*, 43: 1241-1299

הרצוג, ח. (2014). התרת הסבך של המודרניות: ההבניה ההדדית של מגדר, דת ומדינה. פרדוקס ספינת תזאוס - מגדר, דת ומדינה (קובץ בעריכת חנה הרצוג וענת לפידות-פירילה).

שיעור 9-11:

המקרה של ישראל: חרדיות ערביות

המאמר שלי ומתוך ספר מגדר ופוליטיקה חקיקה ומדיניות ציבורית בישראל* "חוק שיווי זכויות האשה", (התשי"א 1951)

איצקוביץ'-מלכה, ר. ושפירא, א. (2020). הבטחות ייצוג חוקיות לנשים בישראל: מדוע כשלו כל הניסיונות לרפורמה בנושא? בתוך פערים מגדריים בפוליטיקה בישראל, עורכות: נעמי

חזן, מיכל שמיר וחנה הרצוג: מכון ון ליר בירושלים הקיבוץ המאוחד עמ' 201-221

סבאח, מ. והרצוג, ח. (2020). בין זהות לאומית, אזרחית ומגדרית: פער מגדרי בעמדות ובהצבעה בקרב האוכלוסייה הפלסטינית בישראל בתוך פערים מגדריים בפוליטיקה בישראל. עורכות: נעמי חזן, מיכל שמיר וחנה הרצוג: מכון ון ליר בירושלים הקיבוץ המאוחד.

מגדר, גזע ומעמד בארצות הברית בימינו

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

ד"ר רפי גרוסגליק

חדר 734 בניין 72 rafig@bgu.ac.il

יום ג' 10-12

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

איך ניתן להסביר או להבין את השיח שפרץ בקמפוסים בארצות הברית מייד אחרי "השבת השחורה" (השבעה באוקטובר 2023)? כיצד אירועים אלה קשורים למרכיבי תרבות ולמבנים חברתיים בחברה שבארצות הברית? קורס זה יציע הסברים וכיוני חשיבה על שאלות אלה תוך התבוננות על המגוון התרבותי, במבנים החברתיים, בזהויות ובתרבויות שבארצות-הברית בת-זמנינו. הקורס מבוסס על שיטות לימוד מגוונות, ביניהן עיון, צפייה בתוצרי מדיה, הרצאות-אורח/ת, דיונים וביצוע עבודת מחקר עצמאית. אלה יאפשרו היכרות עם המחקר האתנוגרפי העוסק בחברה "האמריקאית" וכן במתחים ובבעיות החברתיות הקשורות במגדר, גזע, אתניות ומעמד. מטרתו של הקורס הוא לעורר בסטודנטים ובסטודנטיות "תיאבון אינטלקטואלי" לעיסוק בסוגיות של תרבות וזהות, כפי שהן באות נגלות מהתבוננות על אחת החברות המרתקות והמשפיעות בהיסטוריה האנושית – החברה בארצות הברית. לפיכך, בחלקו הפרונטאלי של הקורס ייעשה שימוש בתחום האוכל כדוגמא לאופן בו ניתן לנתח היבטים של תרבות וזהות בחברה בארצות הברית. הסטודנטים/יות יתבקשו לחשוב על סוגיות הקשורות לזהות ותרבות בארצות הברית בזמנינו (מגדר, מעמד, גזע, אתניות או סוגיות הקשורות בהצטלבויות—אינטרסקציונאליות, שוליות מרובה), לבחור סוגיה או מקרה בוחן משלהם/ן ולבצע עבודת חקר. מטרת הקורס הן העמקת הידע על אודות החברה בארצות הברית ובתוך כך גם היכרות עם גוף הידע התיאורטי הקשור בגזע, מעמד ומגדר.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה, מבוא לסוציולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מהווה קורס איזורי. הוא ייתן בסיס והתנסות מחקרית שתסייע בשנה ג' בסמינרים באנתרופולוגיה ובתחומי הסוציולוגיה של תרבות, פוליטיקה ומגדר

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, התאמה בין אירועי השעה לקונטקסט תרבותי ותרבותי-היסטורי, ביצוע אתנוגרפיות על חברה ותרבות שאינם החברה הישראלית, עמידה מול קהל, הבעה בעל פה ובכתב

אופן ההוראה:

פרונטאלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

1) נוכחות, קריאה רציפה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס במהלך הסמסטר (10% מהציון הסופי)

חובת נוכחות בכיתה/חובת הדלקת מצלמות במידה ונאלץ ללמוד בזום. מצופה מהסטודנטים/יות לקרוא את כל פרטי קריאת החובה לקראת כל מפגש (שימו לב – בחלק מהמפגשים יש יותר מפריט קריאה חובה אחד). כלל חומרי הקריאה זמינים באתר הקורס במערכת המודל. הרמה והאיכות של השתתפותכם/ן בשיעור חשובה מאוד. והיא תתרום באופן ישיר לא רק לקבלת נקודות ההשתתפות בקורס, אלא גם לשיפור בהבנת החומר הנלמד, ליצירת עניין בקורס, להעשרת המפגשים המקוונים, ליצירת עניין וריענון וכן השתתפות הסטודנטים/יות תאפשר דיון בנקודות חשיבה ושאלות חשובות שיועלו מצדכם/ן ואשר יסייעו לכלל הסטודנטים/יות בביצוע מטלות ההמשך.

רפרט - הצגת פרזנטציה קצרה על פרטי הקריאה באותו השבוע (30% מהציון הסופי) הצגת פרזנטציה קצרה בזוגות או בהתאם לאופן שייקבע עם המרצה. המציגים/ות יתבקשו להתייחס בהרצאתם בעיקר לקריאת החובה, אך גם להציג פרטים מרכזיים ותובנות שעלו מקריאת פריטי הרשות של אותו השבוע. במילים אחרות – בעוד שכל הסטודנטים/יות נדרשים לקרוא את פריטי קריאת החובה לכל שבוע, המציגים/ות באותו השבוע מחוייבים לקרוא הן את פריטי קריאת הרשות והן את פריטי קריאת החובה.

פרוט לגבי ביצוע הפרזנטציה:

אורך הפרזנטציה: 20 דקות + 10 דקות דיון ושאלות.

במהלך 20 הדקות אתם/ן רשאים/ות להשתמש במצגות פואר-רפוינט, קישורים למקורות מדיה אינטרנטיים, סרטונים, טקסטים או כל סגנון הצגה אחר. יש לשלוח את כל החומרים שרצו להציג למרצה 24 שעות לפני ההצגה. המרצה יאשר את המצגת ויציע נקודות לשיפור. לטובת השיבוצים למטלה, יישלח אליכם/ן במייל מסמך משותף עם תאריכי השיעורים והמאמרים אותם יש לקרוא לכל שיעור. עליכם/ן לשבץ את עצמכם/ן להצגה. פרזנטציה היא חובה והיא תנאי מחייב לקבלת ציון בקורס.

ניתן ואף רצוי להתייחס לחומרי הקריאה מן השיעורים האחרים. מטרת הפרזנטציה היא להעמיק את הבנת מאמרי החובה ואף לעורר "תיאבון אינטלקטואלי" בקרב המאזינים/ונת

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

ולעודד אותם להרהר ואולי אף לעיין שנית במאמרי החובה, להבין כיצד לעשות בהם שימוש במטלה המסכמת ואף לעודד אותם/ לקרוא את מאמרי הרשות לפיכך, אין צורך לערוך סיכום של המאמרים, אלא להוביל פרזנטציה ודיון על המאמרים שיציגו אותם באופן מוחשי, מעניין ומרחיב את הדעת. יש מקום רב ליצירתיות בהכנת הפרזנטציות. ועל כן, ניתן לכלול ברפרט זה התייחסות לטקסטים פופולאריים, ספרים, שירים, סרטונים וכל תוצר תרבותי כזה או אחר אשר יוכל לתרום לדיון שתערכו ולהפרות אותו.

שימו לב – לאחר 20 דקות של פרזנטציה עליכם לנהל דיון על ההצגה. לצורך כך, על המציגים/ות לחשוב מראש – ואף לכלול זאת במצגת – על שאלות מנחות שיהוו הבסיס לדיון. על המציגים/ות לחשוב היטב על שאלות עקרוניות, תיאורטיות ו/או אמפיריות. יש לחשוב גם על תשובתכם שלכם לכל שאלה ולהציגם בתום סבב הדיון על השאלה.

הסטודנטים/ויות מוזמנים/נות לפנות למרצה בכל שאלה, התלבטות או בקשה – כל זאת על מנת שהפרזנטציות תהיינה מועילות, מעניינות ומוצלחות.

הצגת נושא מחקר במפגש בשבוע השמיני (10% מהציון הסופי)
הסטודנטים יתבקשו להציג את נושא המחקר שבחרו בפני כל הכיתה בשיעור המסכם בהרצאה קצרה. הפרזנטציות מהוות הזדמנות לסטודנטים/יות בהתנסות בהצגה קצרה של שאלות המחקר שלהם ובנושאים, לקבל פידבק משאר משתתפי/ות הקורס ורעיונות להמשך. מניסיון – הצגה טובה של נושא העבודה מעורר שאלות ורעיונות המסייעות מאוד בהצלחה בכנת העבודה המסכמת. אורך הפרזנטציה לא יעלה על 5 דקות. אין צורך להשתמש במצגת פאאור פוינט. מומלץ לשלוח למרצה טקסט קצר עם נושא העבודה ושאלת המחקר באי-מייל, על מנת לקבל פידבק לפני ההצגה בכיתה.

עבודת מחקר (תוגש במהלך תקופת המבחנים) (50%) (בזוגות) –
מועד הגשה: יימסר בתחילת הסמסטר

עבודת המחקר תציג ניתוח אנתרופולוגי וסוציולוגי של סוגייה כלשהי הקשורה למגדר, מעמד, גזע, אתנות (אחת מקטגוריות אלה, חלקן או כולן) בארצות הברית. העבודה יכולה לכלול גם השוואה של סוגייה מסויימת בין ארצות הברית לישראל (או לכל מקום/חברה אחרת בעולם. בל מקרה ישנה חובה להתייחסות למקרה האמריקאי של כל תופעה נחקרת). העבודה תהייה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

ערוכה בעבודת מחקר אשר קושרת בין היבטים תיאורטיים לבין נתונים אמפיריים/תיאוריים. העבודה חייבת להציג ניתוח מפורט ומחקרי של התופעה. היא חייבת להכיל לפחות 4 פרטי קריאה אקדמיים שאינם מופיעים בסילבוס (ממאגרי המידע הזמינים מהספרייה, מכתבי-עת אקדמיים, ספרים אקדמיים ו/או פרקים מספרים ערוכים אקדמיים) וכן התייחסות לפחות 3 מאמרי חובה מהסילבוס ו-2 מאמרי רשות. בכל מקרה, יש להתייחס לכל מאמרי הקריאה העוסקים בסוגיה של בחרתם (כלומר, אם בחרתם לעסוק במגדר, למשל, עליכם/ן להתייחס לכל מאמרי הקורס שעסקו בסוגיה זו). בנוסף – העבודה יכולה – וצריכה – לכלול התייחסו לכל החומרים האמפיריים שתוכלו להשיג – כתבות מעיתונות פופולארית, פוסטים במדיה החברתית, ניתוח בלוגים, ניתוחי תוכן לארטיפקטים תרבותיים, ראיונות, תצפיות (אינטרנטיות, במידה ובשל משבר הקורונה יוטל סגר והגבלות תנועה והתקהלות) ועוד ועוד. ניתן ואף מומלץ להתייעץ עם המרצה על נושא העבודה בשעות הקבלה לכל אורך הסמסטר.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

שבוע ראשון: היכרות, מבנה הקורס

קריאת רשות (2 פריטים):

בודריאר, ז'אן. 2000. אמריקה, תרגום: מור קדישזון, תל אביב: בבל. עמ' 1-39.

Cattelino, Jessica R. 2010. Anthropologies of the United States. Annual Review of Anthropology 39 (2010). 275-286.

שבוע 2: מבוא – האם בכלל קיימת תרבות אמריקאית?

האוזינחה, יוהאן. 2007 [1927]. יומן אמריקה – רשימות בחטף. תל אביב: רסלינג. עמ' 33-36; 69-73; 118-122.

קריאת רשות:

זין, האוורד. 2007. היסטוריה עממית של ארצות הברית. תרגום: מתן קמינר, בבל. פרק 1: קולומבוס, האינדיאנים והקדמה האנושית (עמ' 11-38).

Mintz, Sidney. 2002. Eating American. In: Food in the USA: A Reader. Carole Counihan (Ed.). NY: Taylor & Francis Group. PP: 23-34.

שבוע 3: גזע

Williams-Forson, Psyche. 2013. More than Just the "Big Piece of Chicken": The Power of Race, Class, and Food in American Consciousness. In: Carole Counihan and Penny Van Esterik. Food and culture: A reader. NY: Routledge 107-118.

קריאת רשות:

דו בויז, ויליאם אדוארד. 2009. נשמתם של השחורים. תל-אביב: נהר ספרים: פרק 9

זין, האוורד. 2007. היסטוריה עממית של ארצות הברית. תרגום: מתן קמינר, בבל. פרק 2: קו הצבע נמתח (עמ' 39-60).

שבוע 4: גזע ואתניות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Tuchman, Gaye, and Harry Gene Levine. 1993. New York Jews and Chinese food: the social construction of an ethnic pattern. *Journal of Contemporary Ethnography* 22.3: 382-407.

רוקאוויי, רוברט. 1986. לתולדות השתלבותם של היהודים בארצות הברית. מתוך: החוויה האמריקנית, עורך: גוטפלד, ארנון. תל-אביב: זמורה, ביתן (עמ' 149-162).

שבוע 5: מעמד

Shugart, Helene A. 2014. Food Fixations: Reconfiguring Class in Contemporary US Food Discourse. *Food, Culture & Society* 7(2): 261-281

זין, האורד. 2007. היסטוריה עממית של ארצות הברית. תרגום: מתן קמינר, בבל. פרק 13: קריאת התיגר הסוציאליסטית (עמ' 479-502).

קריאת רשות:

Ortner, Sherry B. 1991. Reading America: Preliminary Notes on Class and Culture. In: *Anthropology and Social Theory*. Durham, NC: Duke University Press PP. 19-41.

Roseberry, William. 1996. The Rise of Yuppie Coffees and the Reimagination of Class in the United States. *American Anthropologist* 98 (4): 762-775.

שבוע 6: מגדר

זין, האורד. 2007. היסטוריה עממית של ארצות הברית. תל אביב, בבל. פרק 6: הדיכוי האינטימי. (עמ' 143-172).

Cairns, Kate, Josée Johnston, and Shyon Baumann. 2010. Caring about Food: Doing Gender in the Foodie Kitchen." *Gender & Society* 24.5: 591-615.

קריאת רשות:

Thompson, Becky Wangsgaard. 1992. "A way outa no way": Eating Problems Among African-American, Latina, and White women." *Gender & Society* 6.4: 546-561.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

שבוע 7 – הכנה לקראת עבודה מסכמת - הצגת נושאי עבודה מסכמת, שאלות ותשובות לעבודה מסכמת.

שבוע 8 - ייצוגים של זהויות: גבריות, נשיות ומיניות
קריאת חובה (שני המאמרים)

Cruz, Ariane. 2013. Gettin'Down Home with the Neelys: Gastro-porn and Televisual Performances of Gender, Race, and Sexuality. *Women & Performance*, 23(3): 323-349.

Grindstaff, Laura, and Rafi Groszlik. 2022. "Agon and Apron: Hybridizing Gender by "Sportifying" Cooking in MasterChef USA." *American Journal of Cultural Sociology*. 1-37.

מאמר רשות:

Parasecoli, Fabio. 2005. Feeding hard bodies: Food and masculinities in men's fitness magazines. *Food and Foodways*, 13(1-2), 17-37.

שבוע 9 - אחרות: מפגשים בין קטגוריות חברתיות בארצות הברית
קריאת חובה (שני המאמרים)

hooks, bell. 1992. "Eating the Other: Desire and Resistance. In *Black Looks: Race and Representation*. P. 21-39. Boston: South End Press.

Alkon, Alison and Groszlik, Rafi. (2021). Eating (with) the Other: Race in American Food Media. *Gastronomica – The Journal of Critical Food Studies*. 21(2): 1-13.

שבוע 10 - זהויות, שינוי והמשכיות בימי טראמפ

Contois, Emily JH. 2018. Welcome to Flavortown: Guy Fieri's Populist American Food Culture. *American Studies* 57.3: 143-160.

שבוע 11 – במלכודת הזהויות: זהות בארה"ב אחרי השבעה באוקטובר

Mounk Yascha. 2023. *The Identity Trap: A Story of Ideas and Power in Our Time*. New York: Penguin Press (Introduction. Pp. 1-26).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

סיכום הקורס.

מזון למחשבה: אנתרופולוגיה של אוכל

קורס שנתי
תואר ראשון

פרופ' ניר אביאלי
avieli@bgu.ac.il

יום א' 16:00 – 17:30 שעת קבלה: יום ג', סמסטר א' 11 – 12, סמסטר ב' 13 - 14 (בתיאום מראש)

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

נושא הסמינר ומטרותיו: אוכל, כמו אוויר לנשימה, הוא צורך חיוני ובסיסי לקיומו של האדם. אוכל הוא גם מוצר תרבותי מובהק, תוצר של תהליך דיפרנציאציה בו הופכים גרעיני החיטה לבאגט צרפתי, פסטה איטלקית או כופתאה סינית אשר מייצגים את הזהות האישית, החברתית, האתנית והלאומית של כל אחד מאתנו. "האוכל שלנו" מהווה לפיכך סמל קבוצתי רב משמעות ומושא לגאווה משותפת, ואילו "האוכל שלהם" זוכה לא פעם לביקורת ולדחיה ומהווה מוקד לסטראוטיפים תרבותיים ואתניים. קביעתו של הגסטרונום הצרפתי ברילאט סוורין: "אמור לי מה אתה אוכל ואומר לך מי אתה" מהווה נדבך מרכזי לסמינר, בו נכיר את הגישות השונות למחקר החברתי של אוכל ונרכוש כלים תיאורטיים ואמפיריים לניתוח ביקורתי של תופעות קולינריות. במהלך השנה נלמד לזהות את את הזירה הקולינארית כמרחב שבו מתנהל משא ומתן מורכב על מגדר, מעמד, דת, אתניות ולאומיות. נדון באוכל כאמצעי המקשר בין בני האדם לאלים ובין החיים למתים. ננסה להבין מדוע הפרה קדושה בהודו ומדוע החזיר טמא עבור היהודים והמוסלמים. נחשוב על משמעותם של מאכלים בטקסים דתיים כגון חתונות ולוויות. ננתח את מבנה הארוחה בתרבויות שונות ונלמד על משמעותם של המבנים השונים. נלמד על מק'דונלד, על מזון מהיר ועל מזון איטי. וננסה לאפיין גם את המטבח הישראלי. במהלך הקורס נצפה גם בסרטים עלילתיים ודוקומנטריים שעניינם אוכל ואכילה. הסטודנטים יתבקשו לקרוא מאמרים רלוונטיים לקראת כל שיעור לפי הרשימה הביבליוגרפית ולהציגם

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

בכיתה. במסגרת הקורס נקיים לפחות שני סיורים. המטלה המרכזית בקורס היא ביצוע מחקר אתנוגרפי שיעסוק באוכל ובאכילה וכתובת סמינר מחקר. לקראת ביצוע המחקר וכתובת הסמינר הסטודנטים יתבקשו להגיש הצעת מחקר ראשונית ומורחבת.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

-

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

-

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

-

אופן ההוראה:

פרונטלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

דרישות הקורס והרכב ציון סופי:

1. נוכחות, קריאה והשתתפות פעילה בשיעורים (10%).

2. מטלות:

א. ניסוח שאלות לקראת דיון בכיתה על אחד מפרטי הסילבוס (10%)

ב. הגשת הצעת מחקר ראשונית (5%)

ג. הגשת הצעת מחקר מורחבת (10%)

ד. הכנת יומן אוכל שבועי והצגתו בכיתה (5%)

ה. הצגת המחקר בכיתה + בחירת מאמר לקריאה וניסוח שאלות לדיון בכיתה (10%).

ו. עבודה מסכמת (50%).

הציון הסופי יתבסס על שקלול הציון עבור העבודה הסופית, הציון עבור הצעות המחקר וכן התרשמות כללית לגבי שאר הסעיפים.
חובה להשלים את כל המטלות כדי לסיים את הקורס.

3. סיורים (בכפוף לאישור תקציבי):

א. XXXXXX יום שישי נקיים סיור/סדנה בשוק העירוני של באר שבע (9:00 – 13:00).

ב. XXXXXX יום שישי נקיים סיור קולינרי ברהט (09:00 – 13:00)

ג. נצא לכפר העבריים בדימונה – לחג "פסח המלכותי" אשר מתקיים במאי (כנראה ב 25 או ה 26).

השתתפות חובה בכל הסיורים, הסדנאות והמפגשים בקורס

חשוב מאד: השיעור הוא "אזור חופשי מאינטרנט", והסטודנטים מתבקשים שלא לגלוש, לצ'ט, או לבצע כל פעולה ברשת במהלך השיעור.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

מועדי השיעורים ורשימת קריאה

1. שיעור פתיחה: אוכל כתופעה רב ממדית

2. אוכל והסדר החברתי

קריאה:

Tuchman, G. and Levine, H.G. 1993. 'New York Jews and Chinese Food: The Social Construction of an Ethnic Pattern'. Journal of Contemporary Ethnography. 22(3): 382-407.

<file:///C:/Users/avieli/Downloads/SAFE-TREYF-NYJewsandChineseFood.pdf>

3. מבנה הארוחה והמבנה החברתי

קריאה:

Douglas, M. (1975). Implicit Meanings. Ch. 16 "Deciphering a Meal".
https://www.uc.edu/cdc/Urban_database/fall03-readings/Deciphering_a_Meal.pdf

4. ההסטוריה התרבותית של האכילה

קריאה:

Mintz, S. 2013. Time, sugar, and sweetness. In, Counihan C. and van Esterik, P. eds. Food and culture: A reader. Routledge. Pp. 91-105.

<http://repository.universitاسbumigora.ac.id/862/106/051%20Food%20and%20Culture%20A%20Reader%20%28%20PDFDrive%20%29.pdf>

or

https://my.vanderbilt.edu/anth232/files/2014/04/Session_04_Mintz.pdf

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

5. הקרנת הסרט "טמפופו"

<https://vimeo.com/216257000>

שעור ארוך (הרצאה + סרט) - השעור יתחיל ב 16:00 ויסתיים ב 18:15.

קריאה

Allison, A. 2013. Japanese Mothers and Obento-s: The Lunch-Box as Ideological State Apparatus. In Counihan C. and van Esterik, P. eds. Food and culture: A reader. Routledge. Pp. 154-172.

http://repository.universitasbumigora.ac.id/862/106/051%20Food%20and%20Culture_%20A%20Reader%20%28%20PDFDrive%20%29.pdf

6. בשר

קריאה:

Sobal, J. 2005. Men, meat, and marriage: Models of Masculinity. Food and Foodways, 13(1-2), pp.135-158.

הנחיות לגבי הגשת הצעות מחקר והנחיות ראשוניות לגבי כתיבת הסמינר

סיור בשוק העירוני של באר-שבע (יום ו' 8:30 – 12:00)

קריאה:

Fanselow, F. S. 1990. The Bazaar Economy or How Bizarre is the Bazaar Really? Man, Vol. 25, No. 2, pp. 250-265

7. אוכל, מעמד חברתי וטעם

פייר בורדייה "שלוש דרכים להיבדל"

https://www.academia.edu/12545503/%D7%A4%D7%99%D7%99%D7%A8_%D7%91%D7%95%D7%A8%D7%93%D7%99%D7%94_%D7%A9%D7%9C_%D7%95%D7%A9_%D7%93%D7%A8%D7%9B%D7%99%D7%9D_%D7%9

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

[C%D7%94%D7%99%D7%91%D7%93%D7%9C?fbclid=IwAR17hQHXLuZWa4VR3d8cnSsyTWpb1Eb5bH5AKSIGIAqivN5nBRAFIkdmNEw](https://www.researchgate.net/publication/354111111)

8. אוכל וזהות

Muehlfried, F., 2008. Sharing the same blood—culture and cuisine in the Republic of Georgia. *Anthropology of food*, (S3).

<https://journals.openedition.org/aof/2342>

הגשת הצעת מחקר ראשונית

9. אוכל ודת

קריאה:

Rouse, C. and Hoskins, J., 2004. Purity, soul food, and Sunni Islam: Explorations at the intersection of consumption and resistance. *Cultural Anthropology*, 19(2), pp.226-249.

<https://faculty.washington.edu/plape/citiesaut11/readings/Rouse%20Soul%20Food.pdf>

10. מק'דונלד, גלובליזציה ושינוי (השעור מתוכנן להתקיים בסניף מזון מהיר)

קריאה:

Yan, Y. 2013 Of Hamburger and Social Space: Consuming McDonald's in Beijing. pp. 449-471. In Counihan C. and van Esterik, P. (eds.). *Food and culture: A reader*. Routledge. Pp. 154-172.

<http://repository.universitاسbumigora.ac.id/862/106/051%20Food%20and%20Culture%20A%20Reader%20%28%20PDFDrive%20%29.pdf>

Ram, U. (2004) Glocommodification: How the Global Consumes the Local- McDonalds in Israel, *Current Sociology*, Vol 52, No.1

[https://www.researchgate.net/profile/Uri-Ram-](https://www.researchgate.net/profile/Uri-Ram-2/publication/249680102)

[2/publication/249680102 Glocommodification How the Global Consumes t
he Local -](https://www.researchgate.net/profile/Uri-Ram-2/publication/249680102)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

[_McDonald%27s in Israel/links/55e98e1408aeb6516264866d/Glocommodification-How-the-Global-Consumes-the-Local-McDonalds-in-Israel.pdf](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

11. המטבח הישראלי

קריאה:

Hirsch, D., 2011. "Hummus is best when it is fresh and made by Arabs": The gourmetization of hummus in Israel and the return of the repressed Arab. *American Ethnologist*, 38(4), pp.617-630.

[https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/95528484/hummus-libre.pdf?1670679968=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DHummus is best when it is fresh and mad.pdf&Expires=1697912179&Signature=YRa-SgQwKQ51snoOPBVqoEo-raEvtPx9z~VDF0GzV53elxdDmO3G~l1-Eb6P6YyERPizaqB9x3AS6nIMcjtsCwnz-zoUjTQo1cW9VB6fMHTTLmp4hyu1JNsBUfKt5C4A15TEznwfiZbJDOavb85B3W~G4~Dj45j1bEDk-Zas7czppq4jgvmLg~tYLuheKplSx68N~Fpxmr~fDRJMdg3nktadTUCqF67h9-d5rxOTSaOBBO6fPGbgHsQZMYFXUf9MSydWhGnchKNwGfKwwugEkbpFbU](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/95528484/hummus-libre.pdf?1670679968=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DHummus+is+best+when+it+is+fresh+and+mad.pdf&Expires=1697912179&Signature=YRa-SgQwKQ51snoOPBVqoEo-raEvtPx9z~VDF0GzV53elxdDmO3G~l1-Eb6P6YyERPizaqB9x3AS6nIMcjtsCwnz-zoUjTQo1cW9VB6fMHTTLmp4hyu1JNsBUfKt5C4A15TEznwfiZbJDOavb85B3W~G4~Dj45j1bEDk-Zas7czppq4jgvmLg~tYLuheKplSx68N~Fpxmr~fDRJMdg3nktadTUCqF67h9-d5rxOTSaOBBO6fPGbgHsQZMYFXUf9MSydWhGnchKNwGfKwwugEkbpFbU)

רשימות קריאה:

ראה לעיל

מראה שחורה במציאות האמיתית

(או: כשצ'אט GPT בוחר את שם הקורס):

סוגיות נבחרות באנתרופולוגיה דיגיטלית

קורס שנתי

תואר ראשון

ד"ר יעלה להב רז

lahavraz@bgu.ac.il

כל יום, בתיאום מראש.

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

אתן.ם קוראים.ות את הסילבוס הזה בטלפון. או בטאבלט. או במחשב הנייד/נייח שלכן.ם. בין אם תרצו או לא, אתם.ן חלק בלתי נפרד מהעולם הדיגיטלי. מכיוון שלא ניתן להתעלם מהנוכחות של טכנולוגיות דיגיטליות בחייהם של אנשים, קורס זה יתמקד בתת הדיסציפלינה המתהווה של אנתרופולוגיה דיגיטלית, תוך בחינת הדרכים בהן כלים אנתרופולוגיים ואתנוגרפיים יכולים לסייע לנו להבין טוב יותר את החוויה האנושית העכשווית ואת יחסי הגומלין וההשפעות ההדדיות בין בני אדם ואמצעים טכנולוגיים. במהלך הקורס הסטודנטים.יות יחשפו לנושאים ולגישות תיאורטיות שונות כלפי 'הדיגיטלי' והאופן בו התפתחויות טכנולוגיות מאתגרות את גבולות הזמן והגיאוגרפיה וכתוצאה, גם את ההבנות שלנו לגבי מהי משמעות היות אנוש. במהלך הקורס נעסוק במגוון נושאים כגון העצמי המקוון, קהילות מקוונות, שלטון האלגוריתם, בינה מלאכותית, גיימינג, אקטיביזם מקוון והאנטומיה של ההאשטאג, אהבה, חיזור, אינטימיות, מין ומיניות בעידן הדיגיטלי ועוד. הקורס כולל פרויקט גמר שניתן לבצע במגוון דרכים, כגון פרויקט אתנוגרפי מקורי, פרויקט

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מחקרי תיאורטי, פרויקט יצירתי החוקר פרקטיקה מתפתחת או פרויקט מחקר יישומי. הנחיות
נוספות ימסרו בהמשך הסמסטר.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

לא רלוונטי

אופן ההוראה:

פרונטאלי

מטלות הקורס:

40% הגשת מטלה מסכמת: יומן אוטואתנוגרפי "החיים שלי ברשת"

10% הגשת הצעת מחקר

30% הגשת מטלה מסכמת: עבודת מחקר

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

הסילבוס המלא עם פרטי הקריאה נמצא במודל הקורס

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

רשימות קריאה:

ניהול קריירה בעולם משתנה (פרקטיקום)

קורס שנתי
תואר ראשון

גוון צרויה
gavantzr@gmail.com
054-7277270

ימי רביעי בשנה 17:00 - בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס סדנאי לניהול קריירה הכולל
התמחות בת 100 שעות בארגונים עסקיים/מלכ"רים מובילים התנסות בעולמות משאבי אנוש,
ניהול.

פרויקטים ומגזר שלישי

כיצד להצליח בעולם עבודה דינאמי ומשתנה, אם, ליצר הצעת ערך אישית מנצחת =

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

הקורס מיועד לסטודנטים בשנה ג'

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

איך לנסח קורות חיים ולהתראיין בצורה אפקטיבית

לשפר מיומנויות תקשורת והצגה עצמית

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

- כללים של עובדים מצליחים; איך מנהלים את המנהל.ת? איך מתמודדים עם פוליטיקה ארגונית
- תפקידהם של מנהלי משאבי אנוש ויועצים ארגוניים ונעמוד על מודלים מרכזיים
- לתכנן מסלול קריירה
- לרכוש ניסיון מעשי בארגונים מובילים ולפתח Networking

אופן ההוראה:

למידה סדנאית

מטלות הקורס:

- ללא ציון - ניסוח קורות חיים ועדכונם על פי הנחיות המרצה - הגשה במפגש שני
- תרגיל בניהול קריירה - זיהוי כישורים, יכולות ושאيفות - הגשה במפגש שלישי
- תרגיל בזיהוי רגשות ופיתוח אוריינות רגשית - הגשה במפגש שישי
- תרגיל אמצע - ניתוח אירוע ממקום ההתנסות - מודל אפר"ת, המשגה תיאורטית – הגשה בשיעור שמיני (בסמסטר ב')
- תרגיל מסכם - 1. רפלקציה על חווית ההתנסות 2. חזון אישי לניהול קריירה - סוף תקופת המבחנים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

- נושאים מקורות קריאה + דגשים
- 1 הכרות והצגת מבנה הקורס: תיאום ציפיות
מה זה ניהול קריירה?
מסלולי קריירה: דיון בהיצע התפקידים ומסלולי הקריירה לבוגרי המחלקה בשוק
העבודה
כתיבת קורות חיים: תבנית בסיסית, פתיח, מסרים מקדמים, מכתב מקדים, המלצות,
גרסאות
רפפורט, י' (2017). זהירות: שדרוג קורות חיים. אדם ועבודה, 8, 7-8.
שחר, א' אזאשי, ל' (2015). האם ניתן לשפר מסוגלות תעסוקתית? אדם ועבודה, 4,
29-33.
חשוב: נא להגיע לשיעור עם טיוטת קורות חיים.
משימה לשיעור הבא: להגיש טיוטת קורות חיים משופרת
- 3-2 ראיון עבודה אפקטיבי: הכנה לראיון, התמודדות עם שאלות מורכבות. ניהול רושם,
ניהול שפת הגוף, טונציה ושפה מילולית. סימולציות
בנימין, ב' (2018). ענף השיווק כמקור למידה למחפש העבודה. אדם ועבודה, 11,
35-28.
כהנמן, ד' (2013). לחשוב מהר לחשוב לאט. כנרת, זמורה-ביתן, דביר, מוציאים לאור.
פרק 21: אינטואיציה מול נוסחאות.
רשף, ע' (2015). להטיס את הפרפרים במבנה: להיות במיטבך מול קהל ולהצליח
באמצעות פרזנטציה אפקטיבית. אוריון הוצאה לאור. 250-249.
- 4 ניהול קריירה פרואקטיבי: חיפוש עבודה יוזם, ניהול עצמי ומיקוד בתוצאות, מעגל
השפעה ומעגל הדאגה, Managing Up, קידום ארגוני
קובי, ס' (1996). שבעת ההרגלים של אנשים אפקטיביים במיוחד. אור-עם.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

- 6-5 תקשורת אישית ובין-אישית בארגונים – ארגז כלים למנהלי/ות משאבי אנוש ופיתוח ארגוני: מודל אפר"ת, הקשבה פעילה, רפלקציה, אמפתיה, משוב, כנות מדוייקת, ניהול שיחות קשות (כולל סימולציות) יוגב, צ' (2009). לגנוב את ההצגה. הקריה האקדמית אונו. (תקשורת בין אישית)
- 7-8 להבין ארגונים - ארגז כלים תיאורטי ויישומי: סוגי ארגונים, תרבות ארגונית, פוליטיקה ארגונית סמואל, י' (2012). ארגונים: מבוא לתורת הארגון. כנרת, זמורה-בית
- 9 סדנת לינקדין סדנה מקוונת עם מומחית בתחום
- 10 מנהלת משאבי אנוש או יועצת ארגונית? תפקידים, מסלולי קריירה, מודלים מארגונים לוי, ע. (2008). ניהול ומנהיגות, שינוי וחדשנות. רימונים. משולם, א. והרפז י. (2015). ניהול משאבי אנוש. ידיעות ספרים, אוניברסיטת חיפה.
- 11 מפגש סיכום: גיבוש חזון אישי-מקצועי. סיכום תהליך ההתמחות. סיכום תהליך הלמידה ופרידה.

נצרות, אסלאם, יהדות: מבוא אנתרופולוגי השוואתי

קורס סמסטרילי
תואר ראשון

ג'קי פלדמן
jfeldman@bgu.ac.il, חדר 382, 08-647-2083
יום ג', 14-15

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מהלך הקורס: לאחר סקירת כמה גישות יסוד לדת, נבקר באתרי דת נוצרים ומוסלמים, ונשוחח עם מנהיגים דתיים. משתתפי הקורס יתבקשו ליישם את הגישות שנלמדו בקורס ולהעלות שאלות חדשות באמצעות ביקורים ותצפיות בתפילות או בפולחנים באתרי דת ושיחות עם מנהיגי דת ומתפללים. תובנות אלו תיוצגנה בעבודה המנתחת את הזירות ואת הטקסים ממבט השוואתי. הקורס פותח צוהר לשלוש הדתות המונותיאסטיות הנפוצות בארץ-הנצרות, האיסלאם והיהדות.

מטרות הקורס הן:

- להבין את התפקידים ואת הצרכים שהדת ממלאת עבור הקהילה והמאמין הפרטי.
- להבין את המשותף והשונה בדתות המונותיאסטיות ואת היחסים ביניהם בעבר ובהווה, בכדי לפתח סובלנות ופתיחות כלפי האחר.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:
מבוא לאנתרופולוגיה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מעניק ידע בסיסי על הדת כתופעה חברתית. היא מקדמת מבט השוואתי על המובן מאליו בחברה הישראלית, ומקדמת את התצפית והשיחה עם בני דתות אחרות ככלי להכרת העולם.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

- להכיר אנשי דת ופולחנים דתיים בארץ באמצעות מגע אישי.
- לפתח גישה ביקורתית והשוואתית גם כלפי הדתות הקרובות אלינו.
- להתנסות בכלים לשיפור עבודות התצפית והראיונות.

אופן ההוראה:

שיעור ושיחה

מטלות הקורס:

1. נוכחות חובה, קריאת מאמרים והאזנה לפודקסטים, השתתפות פעילה בשעורים. אבקש מכם להעלות תגובות לשאלות על מאמרי החובה למודל עד יום רביעי ב-12 לפני כל שיעור. חובה להגיש לכל הפחות 4 תגובות במהלך הסמסטר (16%).
2. במידת האפשר, נקיים שני סיורים (נוכחות חובה) – אחד לאתרים קדושים לדתות השונות בירושלים, ואחד בקרבת מקום (מסגד ברהט). כתיבת דו"חות המנתחות את חומרי הסיורים לאור מאמרים שלמדנו שבוע לאחר כל סיור (14% - חלוקת הנקודות בין שני הסיורים ייקבע בהמשך).
3. עבודה (בזוגות או לבד) המבוססת על שלוש תצפיות ולכל הפחות ראיון אחד על תפילות או פולחנים בשתי דתות שונות וניתוח משווה על בסיס מאמרים. הנחיות מדויקות יימסרו בהמשך. התצפית והניתוח הראשון יוגש ב-27 ליוני (20%), שתי התצפיות וראיונות וניתוח השוואתי (50%) – עד ה-30 לספטמבר (סה"כ – 70%).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

תוכן שיעורים + קריאת חובה

*ייתכנו שינויים קלים בהמשך! במקרה של סתירות, הקריאה/סילבוס במודל השבועי קובע!

מס' שיעור תאריך נושא קריאת חובה
1 2.5.24 הדת מהי?
המשותף לדתות הייחוד. עקרונות אמונה.
הגישה האנתרופולוגית לדת. הקרדו הנוצרי. עמודי האיסלאם. י"ג עקרונות היהדות (רמב"ם).
חווה לצרוס-יפה, האיסלאם: קווי יסוד, אוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 1980, עמ' 30-43.
רשות:

Bowie, Fiona . 2009. "Anthropology of Religion", in The Blackwell Companion to the Study of Religion, Robert A. Segal, ed., Malden, MA: Wiley-Blackwell, pp. 3-24.

2 9.5.24 פנומנולוגיה: הדת כהתגלות על-אנושית. ארכטיפים וקדושה.
רדולף אוטו, הקדוש, ע' 10-36.

3 16.5.24 ספרי קודש + תפילה
חווה לצרוס-יפה, אסלאם-יהדות – יהדות-אסלאם, האוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 2003, עמ' 51-57.

לקרוא מאמרי ויקיפדיה על *תנ"ך, *ברית החדשה, *הקוראן.
ספר התפילות הרומי קאתולי/ פרוטסטנטי, קטעי הסידור היהודי, פסוקי הפאתיחה.
חננאל מאק, תפילה ותפילות, ראובן מס, ירושלים, 2006, עמ' 11-33, 44-47.
בכיתה: אופרה וינפרי – התמסרות לישוע (והתנגדות נוצרית אליה)

<https://www.youtube.com/watch?v=CjYRLX4ukO4>

4 23.5.24 גישות פסיכולוגיות לדת - הדת כאשליה או כארכיטיפ פסיכולוגי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרויד, התרבות והדת, (עתידה של אשלייה, פרקים 1,2) ע' 75-83, (תרבות ללא נוח, פרקים 3-6) ע' 39-55.

5 30.5.24 דרקהיים – ייצוגים קולקטיביים, הדת כמקדשת את החברה
Emile Durkheim, *The Elementary Forms of Religious Life*, translated by Carol Cosman, Oxford, 2001, pp. 35-46; 162-168.

לצפות בסרט על החאג' Inside Mecca

6 6.6.24 ביקור למסגד
חווה לצרוס-יפה, אסלאם-יהדות – יהדות-אסלאם, האוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 2003, עמ' 17-28, 43-50.
חווה לצרוס-יפה, עוד שיחות על האיסלאם, האוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 1985, עמ' 66-71.

7 13.6.24 מסירת דו"ח סיור-מסגד מוות ולווית המת
Malinowski, B. 1948. "Death and the Reintegration of the Group", in: *Magic, Science and Religion*. London: Faber and West, pp. 47-53.

אברמוביץ, הנרי. 1993. "הלוויה בירושלים: נקודת מבט אנתרופולוגית", בתוך אובדן ושכול בחברה הישראלית / עורכים: רות מלקינסון, שמשון רובין, אליעזר ויצטום. -- ירושלים: כנה, תשנ"ג, ע' 181-196.

8 20.6.24 מקומות קדושים, עלייה לרגל
לצפות בסרט על החאג', Inside Mecca סרטי וידאו של Bing
חווה לצרוס-יפה, עוד שיחות על האיסלאם, אוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 1985, עמ' 16-22, 78-84.

ג'קי פלדמן. 2021. "עלייה לרגל נותרת לארץ הקודש במאה ה-21: בין אחדות לקונפליקט, בין צלינות לתיירות, בין נצרות ליהדות", בתוך מקומות קדושים בארץ הקודש, ליאור חן, עומר הקר, נורית שטדלר, עורכים, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 101-125.

9 27.6.24 מסירת עבודת תצפית ראשונה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

(תאריך ניתן לשינוי)

סיור בירושלים:

מעמדה של ירושלים בדתות ה"אברהמיות" (כפוף למצב הבטחוני)
ר.י. צבי ורבובסקי, "ירושלים כעיר מקודשת לשלש הדתות", מנחה לירושלים במלאת כ"ה שנה
לאיחודה, אלי שילר, עורך, הוצאת אריאל, 1993, עמ' 9-20.
אורית רמון, איריס גבל, וורדה וסרמן, ישו היה יהודי: הוראה על נוצרים ונצרות במערכת החינוך
הישראלי, רסלינג, 2023, עמ' 19-34, 231-270.

10 4.7.24 מסירת דו"ח סיור ירושלים אחרית הימים ומשיחיות
יוסף דן, המשיחיות היהודית, עמ' 11-12, עמ' 178-203.
קריאת קטעי ברית החדשה: מתי פרק כ"ג, מעשי השליחים 1-2, 27-36, הבשורה על פי
יוחנן, פרקים 1-5, קטעי אפוקליפסה של יוחנן.
שרינה חן. 2008. "הטקסט, המילה המפורשת והטקסט", בתוך קנאות דתית, מאיר ליטוק ואורה
לימור, עורכים, ירושלים: מרכז זלמן שז"ר, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 199-216.

11 11.7.24 פונדמנטליזם ואלימות דתית + לסובלנות דתית
חווה לצרוס-יפה, עוד שיחות על האיסלאם, אוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, 1985, עמ' 16-
22, 78-84.
עמנואל סיון, גבריאל אלמונד, א. אפלבי סקוט, קנאות דתית מודרנית: יהדות, נצרות, איסלאם,
הינדואיזם, תל-אביב, ידיעות אחרונות, 2004, עמ' 11--28, 261--288.

12 18.7.24 חילון, היקסמות העולם מחדש, חזרה בתשובה
ברגר, פיטר. 2008, "המודרניות והאתגר החדש של הדת", תכלת,
עמ' 91-100.
יוכי פישר. 2015. "מבוא: חילון וחילוניות - מצע תיאורטי ומתודולוגי", בתוך פישר-ינון, יוכי.
(2015). חילון וחילוניות: עיונים בין-תחומיים. הוצאת מכון ון ליר. בעיקר עמ' 23-28.
וקסלר, פיליפ. 2005. "המהפכה הרוחנית צומחת מלמטה". ארץ אחרת. 26, עמ' 26--29.
נא לצפות ב- <https://www.youtube.com/watch?v=LBXLCjcMb3U>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

עבודה סופיות
מסירת עבודה סופית
יש להעלות את העבודה למודל ולשים עותק מודפס במזכירות המחלקה

רשימות קריאה:
משולב ברשימת פרטי המפגשים.

סוגיות סוציולוגיות בחקר משפחות

קורס סמסטרילי
תואר ראשון

מהא כרכבי סבאח
mahasab@bgu.ac.il
בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס עוסק בהיבטים היסטוריים ומושגיים של משפחות ושל המחקר החברתי אודות משפחות, ומתמקד בתיאוריות מרכזיות שהתפתחו לאורך השנים בחקר משפחה. בנוסף לכך, הקורס מתמקד בהבנת סוגיות עכשוויות בחקר משפחות בהקשר הישראלי וההשוואתי כגון: בחירת בת/בן זוג; זוגיות ואלטרנטיבות למשפחה; פרידה וגירושין; הורות, אמהות ואבהות; חלוקת עבודה במשפחות; משפחות ושוק העבודה, משפחות ואי שוויון בהקשר הלוקאלי והגלובלי.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:
לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מקנה בסיס תיאורטי במיוחד לסטודנטים. ות שמתכוונים להמשיך ללימוד תואר שני מסלול סוציולוגיה ארגונית

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הסטודנטים. ות ירכשו חשיבה ביקורתית בתחום הידע משפחות, משפחה-עבודה ושוויון מגדרי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אופן ההוראה:

פרונטלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

מטלה- רפרט כיתתי והגשת דוח
20% מהציון הסופי

מבחן בית
80% מהציון הסופי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

נושא השיעור	שבוע
היבטים מושגיים של משפחות	שבוע 1
גישות תיאורטיות בחקר משפחות	שבוע 2
גישות תיאורטיות בחקר המשפחות	שבוע 3
זוגיות ורווקות	שבוע 4
נישואים וגירושים	שבוע 5
המשך	שבוע 6
צורות משפחה חדשות	שבוע 7
חלוקת עבודה במשפחה	שבוע 8
משפחה ומשפחתיות בישראל	שבוע 9
המשך	שבוע 10
סיכום ומשוב	שבוע 11

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

רשימות קריאה:

רשימת קריאה לפי נושאי הלימוד (פריטים המסומנים ב * הם פריטי רשות)

היבטים מרכזיים בחקר משפחות

Cherlin, J. A. (2016). A Happy Ending to a Half-Century of Family Change? *Population and Development Review* 42: 121–129.

Goldscheider, F., Bernhardt, E. & T. Lappegård. (2015). The Gender Revolution: A Framework for Understanding Changing Family and Demographic Behavior. *Population and Development Review* 41(2): 207-239.

*Sweeney, M. (2002). Two Decades of Family Change: The Shifting Economic Foundations of Marriage. *American Sociological Review*, 67 (1): 132-147.

גישות תיאורטיות בחקר משפחות

הגישה הפונקציונליסטית

* Parsons, T., & Bales. F. R., (1955). Principle Functions... “ and “Sex Role and the Family. In: Parsons and Bales (eds.) *Family, Socialization and Interaction Process*. Glencoe: The Free Press. 16- 26.

הגישה המרקסיסטית

*אנגלס, פרידריך., [1884]1957. מוצא המשפחה, הקניין הפרטי והמדינה, מתוך: כתבים נבחרים, מרקס, ק., ואנגלס, פ., כרך ב', מרחביה: ספרית הפועלים. 141-183.

הגישה הכלכלית

Oppenheimer, V. K., (1997). Women's Employment and the Gain to Marriage: The Specialization and Trading Model *Annual Review of Sociology* 23:431-453.

Bianchi S., M. (2014). A Demographic Perspective on Family Change. *Journal of family theory review* 6(1): 35-44.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

הגישה הפמיניסטית

*Lloyd, A. S., Few, L. A., & Katherine, A. (2007). Feminist Theory, Methods, and Praxis in Family Studies: An Introduction to the Special Issue. *Journal of Family Issues* 28(4): 447-451.

כניסה לזוגיות, נישואים וגירושים

זוגיות ורווקות

Lichter, D., & Qian, Z. (2019). The Study of Assortative Mating: Theory, Data, and Analysis. In R. Schoen (Ed.), *Analytical Family Demography* (pp. 303-337). Springer

נישואים וגירושים

Cherlin, A. J. (2020). Degrees of change: An assessment of the deinstitutionalization of marriage thesis. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 62-80.

van Bavel, J., Schwartz, C. R., & Esteve, A. (2018). The reversal of the gender gap in education and its consequences for family life. *Annual Review of Sociology*, 44, 341–360.

Kaplan, A., & Herbst-Debby, A. (2018). Fragile employment, liquid love: Employment instability and divorce in Israel. *Population Research and Policy Review*, 37(1), 1-31.

Schwartz, C.R. & Gonalons-Pons, P. (2016). Trends in Relative Earnings and Marital Dissolution: Are Wives Who Outearn Their Husbands Still More Likely to Divorce? *Foundation Journal of the Social Sciences*, 2 (4)

צורות חדשות של משפחה

Manor, A. and Okun, B. (2016). Cohabitation among secular Jews in Israel: How ethnicity, education, and employment characteristics are related to young adults' living arrangements. *Demographic Research*, 35: 961-990.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

חלוקת עבודה במשפחה : עבודות בית עבודות הטיפול

Miller, R.N. (2020). Educational assortative mating and time use in the home. *Social Science Research*, 90, 1024-40.

Offer, S., & Kaplan, D. (2021). The "new father" between ideals and practices: New masculinity ideology, gender role attitudes, and fathers' involvement in childcare. *Social Problems*, 68(4): 986-1009.

משפחה ומשפחתיות בישראל

Donat, O. (2015). Regretting Motherhood: A Sociopolitical Analysis. *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 40 (2): 343-367.

Fogiel-Bijaoui, S. (2017). Transmitting the Nation: Family Individualization and Religion in Israel, in Nizard, Sophie; Gross, Martine; and Scioldo-Zürcher, Yann (eds.): *Gender, Families and Transmission in Contemporary Jewish Context*, (pp. 90–101), Newcastle upon Tyne, UK: Cambridge Scholars Publishing.

ברקוביץ, נ. ומנור, ש., 2022. "הסבתא הפעילה" "זהאם הטובה": סבתות ישראליות בין משפחתיות לניויליברליזם. סוציולוגיה ישראלית, עמ' 203-224.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

סוציולוגיה של טכסים

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

יפעת גוטמן
gutmany@bgu.ac.il, בנין 72 חדר 380
ימי ג', 12-14 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס מציג גישות שונות לחקר הטכסים ככלי להבניית זיכרון משותף, לסוציאליזציה של האזרחים להגיון הביורוקרטי של המדינה, ליצירת זהות לאומית, ולהמשכיות מחד ושינוי חברתי מאידך. טכסי זיכרון וחגיגות אף משמשים להבנת תהליכי שינוי בחברה הישראלית מאז היווסדה ועד היום. אחרי סקירה של הספרות המחקרית על טכסים והמשגתם והקניית כלים לניתוח של טכסים, נתחקה אחר היווצרותם של טכסים שונים בהקשר הישראלי, נעקוב אחרי השתנותם במהלך השנים, וננסה להבין את תופעת ריבוי הטכסים האלטרנטיביים בעשור האחרון. מאמרים, דוגמאות ומחקר אישי יסייעו לנו בניית תחושה של הזיכרון הלאומי והאישי שיזמי ומארגני טכסים היו מעוניינים ליצור בתקופות שונות ובהקשר סוציו-פוליטי משתנה בחברה הישראלית. מטרותינו הן אם כן: 1. הכרת מושגים וגישות לחקר הטכסים ורכישת כלים לניתוחם. 2. סקירת היווצרותם של טכסים שונים במקרה הישראלי, ממלכתיים ואלטרנטיביים. 3. ניתוח של טכסי זיכרון וחגיגות כעדשה להבנת תהליכי שינוי בחברה הישראלית מאז היווסדה ועד היום.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

קורסי המבוא לסוציולוגיה ולאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מעניק פרספקטיבה חדשה על תיאוריות בסיסיות בסוציולוגיה ובאנתרופולוגיה והיכרות עם תופעות עכשוויות והתחום של אקטיביזם של זיכרון.

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית; הכרת תיאוריות ומושגים; הקניית כלים לניתוח ויישומם; התנסות במחקר אקדמי עצמאי; ניתוח של תופעות ומקרי מבחן; עמידה מול קהל.

אופן ההוראה:

הרצאות ודיונים משולבים בסרטונים, תמונות, כתבות ועוד חומרים מ"השטח", מחקר אישי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - מותרת היעדרות מנומקת משלושה שיעורים במהלך השנה, למעט במקרים של התאמות והקלות.

מטלה כיתתית או הצגת מאמר במהלך הסמסטר - 20%

הצגת טכס אלטרנטיבי בכיתה – 30% - בשיעור שלפני האחרון.

מטלת סיכום – 50% - ניתוח הטכס האלטרנטיבי שהצגתם. בכיתה בעזרת מאמרי וכלי הניתוח שקיבלתם. בקורס. תימסר בשיעור האחרון ותוגש כשלושה שבועות אחריו.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

- 2.1.24 – - הקדמה ומבוא: טכסים ממלכתיים וטכסים אלטרנטיביים
ניסן רובין, דרורה פאר. 1999. "טכסי פרישה מצה"ל – טכסים רשמיים וטכסים פרטיים" מגמות 1
(כסלו תש"ס): עמודים 103-130.
קריאה מומלצת:
Rubin, Nissan. 2009. *New Rituals—Old Societies: Invented Rituals in Contemporary Israel*. De Gruyter.
- 9.1.24 - - רקע תיאורטי -
א. זיכרון קולקטיבי ומסורות מומצאות
Maurice Halbwachs, *On Collective Memory*, Lewis A. Coser, translator and editor, University
of Chicago Press: Chicago, 1992, pp. 38-53.
Hobsbawm, Eric. & Ranger, Terence. (1983). *The Invention of Tradition*. Cambridge:
Cambridge University Press. Introduction.
צפיה: טכס קציר העומר בקיבוץ רמת יוחנן
<https://tlvtimes.co.il/>
<https://tlvtimes.co.il/>מדינת-תל-אביב/החג-הישראלי-שלא-שמעתם-עליו/
- 16.1.24 - ב. מסגרות וכלים סוציולוגיים ואנתרופולוגיים לניתוח טכסים
* ויקטור טרנר – טכסי מעבר
* אמיל דורקהיים וממשיכיו – טכסים שמציגים ומשכפלים את החברה
* טכסים מודרניים:
- טכסים חילוניים
Moore Sally Falk and Barbara Meyerhoff. 1997. *Secular Ritual*. Introduction.
- טכסים לאומיים
בן-עמוס, אבנר. 2014. במעגל הרוקד והמזמר: טכסים וחגיגות פטריטיים בחברה הישראלית. בתוך:
אבנר בן-עמוס ודניאל בר-טל (עורכים), פטריטיזם: אוהבים אותך מולדת. רעננה: הקיבוץ המאוחד
[https://kotar-cet-ac-
il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=57325679#278.0.0.default](https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=57325679#278.0.0.default)
- טכסים ממלכתיים
Handelman, Don. 2004 "Why Ritual in Its Own Right? How So," *Social Analysis* 48(2), pp. 1–
32.
קריאה מומלצת:
Handelman, Don. 1990. *Models and Mirrors*, Cambridge University Press. Chapter 2. *Models
and Mirrors*.
Noy, Chaim, Cohen, Eric (2005). "Introduction" in: *Israeli Backpackers and their Society: A
View from Afar*. Albany: Suny Press
- 23.1.24 – - רקע היסטורי
א. ממלכתיות וטכסים בישראל
Handelman and Shamgar- Handelman. 1990. "Celebrating Bureaucracy: Birthday Parties in
Israeli Kindergartens" *Ethnology* 30(4): 293-302.
שוהם, חזקי. 2014. "התרבות הישראלית כתרבות יהודית". בתוך: נעשה לנו חג: חגים ותרבות
אזרחית בישראל. המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 13-26 [הגישה לספר מאתר הספרייה]

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

קריאה מומלצת:

Handelman, D. (2004). "Bureaucratic logic" in: Nationalism and the Israeli state: Bureaucratic logic in public events. Oxford, United Kingdom: Berg.

– 30.1.24 - בחירות מקומיות – אין שיעור

6.2.24 – – רקע היסטורי, המשך

ב. חינוך ממלכתי - הנצחה במערכת החינוך

אבנר בן-עמוס ואילנה בית-אל. 1999. הנצחה וזהות לאומית: טכסי זיכרון בבתי ספר בישראל. בתוך: "בין האני לאנחנו", עזמי בשארה (עורך), רעננה: מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד. עמ' 129-151. צפיה: "זכור" איל סיוון

Vinitzky-Seroussi, V. 2002. Commemorating Narratives of Violence: The Yitzhak Rabin Memorial Day in Israeli Schools. *Qualitative Sociology* 24, pp. 245–268

13.2.24 - - מקרי מבחן - יום הזיכרון לשואה ולגבורה:

א. התפתחותם והתמסדותם של טכסי יום השואה בישראל

Saul Friedlander with Adam Seligman, "Memory of the Shoah in Israel: Symbols, Rituals and Ideological Polarization", in *The Art of Memory: Holocaust Memorials in History*, Prestel: Munich and New York, 1994, pp. 149-158.

ב. המסעות לפולין כטכס חילוני:

פלדמן, ג'קי. 2001. בעקבות ניצול השואה: משלחות נוער ישראליות לפולין וזהות לאומית. תיאוריה וביקורת 19 עמ' 167-190.

צפיה: "מחנה משותף" (2016). בימאים: שגיא בורנשטיין, אודי ניר קריאה מומלצת:

Baumel, Judith Tydor. "In Everlasting Memory: Individual and Communal Holocaust Commemoration in Israel." *Israel Affairs* 1, no. 3 (1995): 146–70.

Jack Kugelmass, "Why We Go to Poland: Holocaust Tourism as Secular Ritual", in „James Young, ed., *The Art of Memory: Holocaust Memorials in History*, Prestel: Munich and New York, 1994, pp. 174-183.

20.2.24 – – יום השואה, המשך

ג. טכסי שואה אלטרנטיביים

כתריאל תמר, ויפעת גוטמן. "איפה אתם ביום השואה? זיכון בסלון כטכס הנצחה אלטרנטיבי." חיים חזן, רחל שרעבי וענבל סיקורל (עורכים), בין הזמנים: טכס וטקסט בחברה משתנה. פרק 9. שטייר-לבני, ליאת. 2015. תם הטכס: הטכס האלטרנטיבי בתיאטרון תמונע ליום השואה. דפים לחקר השואה, מאסף כז תשע"ו. עמ' 5-28.

צפיה: הטכס האלטרנטיבי ליום השואה בתיאטרון תמונע, קטעים מטכסי זיכרון בסלון, מצגת של יוזמות נוספות.

קריאה מומלצת:

Kook R. 2020. "Agents of memory in the post-witness era: Memory in the Living Room and changing forms of Holocaust remembrance in Israel." *Memory Studies* (published online)

אסתר קין, יונתן. 2012, "אז ועכשיו: על איזה צורך עונה טקס יום השואה האלטרנטיבי?" ריאיון עם אחד מיוזמי הטכס האלטרנטיבי לשואה בתיאטרון תמונע. nrg.

27.2.24 - - מקרי מבחן - יום הזיכרון ויום העצמאות

א. התפתחות והתמסדות

Kook, Rebecca. 2005. "Changing Representations of National Identity and Political Legitimacy: Independence Day Celebrations in Israel, 1952–1998," *National Identities* 7 (2),

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

pp. 151-171.

Edna Lomsky-feder. 2011. "Competing models of nationalism: an analysis of memorial ceremonies in schools" Nations and Nationalism 17 (3), pp. 581–603.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

קריאה מומלצת:

Don Handelman and Elihu Katz. 1990. "State Ceremonies of Israel- Remembrance Day and Independence Day", in D. Handelman, Models and Mirrors, Cambridge University Press, Cambridge, Chapter 9
Eliezer Don-Yehiya, 1988. "Festivals and political culture: Independence-Day celebrations" Jerusalem Quarterly 45, pp. 61-84.

5.3.24 – יום הזיכרון ויום העצמאות, המשך
ב. טכסים אלטרנטיביים

** סטודנטים. ות מציגים. ות טכסים בכיתה
יום הזיכרון: הטכס האלטרנטיבי של פורום המשפחות השכולות ולוחמים לשלום; רסיסים; האחים שלנו;
יום העצמאות: סדר עצמאות; קריאה במגילת העצמאות; טכס ההבדלה של בית המדרש החילוני; נכבה: צעדת השיבה של ועדת העקורים וזוכרות; טכס הנכבה המשותף של לוחמים לשלום
טכסי זיכרון ממלכתיים (עדתיים) חדשים: יום הזיכרון לעולי אתיופיה שמתו במסעם לישראל, יום הוטראנים (2017), יום הזיכרון ליציאה ולגירוש של יהודים מארצות ערב ואיראן (2014)

12.3.24 - - סיכום – השפעת ריבוי הטכסים האלטרנטיביים על הזיכרון הקולקטיבי הישראלי
רם, אורי. 'בזכות השיכחה'. תאוריה וביקורת עמ' 349-358
** תימסר מטלת סיכום
קריאה מומלצת:

Uri Ram, 2000. "National, Ethnic or Civic? Contesting Paradigms of Memory, Identity and Culture in Israel", in Studies in Philosophy and Education, 19 (5-6), pp. 405-422.

רשימות קריאה:

מפורטות במערך השיעורים. חומרי הקריאה מצויים כולם באתר הקורס, אנא הביאו את הטקסטים הרלוונטיים איתכם לשיעור (על מסך המחשב).

פוליטיקת הזיכרון בפולין - קורס אזורי

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

יפעת גוטמן
gutmany@bgu.ac.il, בניין 72 חדר 380
ימי ג' 12-14 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

פולין היא מדינת לאום מודרנית עם עבר היסטורי רב תהפוכות: מימי הממלכה המאוחדת המפוארים ועד חלוקתה לשלוש טריטוריות בשליטת מעצמות שונות, הכיבוש הנאצי והסובייטי במלחה"ע השניה, שלטון קומוניסטי עד 1989, ומעבר הירואי לדמוקרטיה שעומדת למבחן משנות האלפיים ע"י ממשלה לאומנית ופופוליסטית. הקורס סוקר את ההתמודדות של פולין עם תקופות היסטוריות שונות ברגעים פוליטיים שונים ובמיוחד מאז המעבר לדמוקרטיה. זיכרון קולקטיבי ישמש כעדשה מרכזית לבחינת מאבקים פוליטיים וחברתיים, והבניית הזהות הלאומית מול "אחרים" משמעותיים: יהודי פולין, גרמניה ממערב ורוסיה ממזרח. נבין כיצד זיכרון העבר הפולני מבנה את גבולות הרוב הפולני-קתולי מול קבוצות מיעוט ולאומים אחרים, וכיצד הוא משמש בהתמודדות עם בעיות ההווה. הקורס יתמקד בשיח הפוליטי המרכזי ובמחאות של מיעוטים וקבוצות חברה אזרחית בתקופות שונות תוך התמקדות במחקרים אקדמיים וייצוגי תרבות פופולארית של העבר בסרטי קולנוע, ספרות ואמנות. מטרת הקורס: הכרת החברה הפולנית לאורך ההיסטוריה ובעשורים האחרונים, חקר הלאומיות והזיכרון הקולקטיבי דרך העדשה של פוליטיקת הזיכרון, יכולת ניתוח של סוגיות ודיונים מרכזיים עכשוויים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא נדרש

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מעניק ידע תיאורטי ויכולת ניתוח של סוגיות בנושאי לאומיות, דמוקרטיה, וזיכרון

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס: חשיבה ביקורתית; היכרות עם מחקר סוציולוגי-היסטורי; יכולת ניתוח של סוגיות ודיונים היסטוריים ופוליטיים עכשוויים; יישום של תיאוריות ומושגים על מקרי מבחן ותופעות מקומיות ועל-לאומיות.

אופן ההוראה:

פרונטלי בשילוב דיונים בכיתה, תמונות, כתבות, סרטי קולנוע וסרטונים וחומרים נוספים

מטלות הקורס:

קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - מותרת היעדרות משלושה שיעורים במהלך השנה, למעט לבעלי. ות התאמות והקלות מיוחדות לשנת הלימודים תשפ"ד.

מטלת אמצע – 40%. הגשה במודל: 27.6.24 עד מועד תחילת השיעור

מטלת סיכום – 60%. הגשה במודל: 18.8.24.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

מערך השיעורים:

1. 2.5.24 - הקדמה – למה פולין?
Zubrzycki, Geneviève. 2001. "We, the Polish Nation': Ethnic and civic visions of nationhood in Post-Communist constitutional debates." *Theory and Society* 30, pp. 629-668.
2. 9.5.24 - איזו פולין? איך חקרו את פולין חוקרים פולנים ואיך ישראלים או יהודים-אמריקאים
Ury, Scott. 2000. "Who, What, When, Where, and Why Is Polish Jewry? Envisioning, Constructing, and Possessing Polish Jewry" *Jewish Social Studies, New Series* 6 (3), pp. 205-228
פלדמן, ג'קי. 2001. בעקבות ניצול השואה: משלחות נוער ישראליות לפולין וזהות לאומית. תיאוריה וביקורת 19 עמ' 167-190.
3. 16.5.24 - מהי פוליטיקת זיכרון?
Korycki, Kate. 2017. "Memory, Party Politics, and Post-Transition Space: The Case of Poland" *East European Politics and Societies and Cultures* 31 (3), pp. 518–544 .
Huysen, Andreas. 2003. *Present Pasts: Urban Palimpsests and the Politics of Memory* Stanford: Stanford University Press
4. 23.5.24 - רקע תיאורטי - עיצוב והעברת זיכרון
Halbwachs, Mourice. 1992. Chapter 1, On Collective Memory. Chicago: Chicago University Press
Nora, Pierre 1989. "Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire" *Representations* 26, pp. 7-24
Irwin-Zarecka, Iwona. 1994. *Frames of Remembrance: the dynamics of collective Memory* New Brunswick: Transaction Publishers
5. 30.5.24 - רקע היסטורי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Ury, Scott and Theodore R. Weeks. 2012. "O Brother, Where Art Thou? The Search for Inter-Ethnic Solidarity in the Late Imperial Era," Gal-Ed 23, pp. 97-130

Michlic, Joanna Beata. 2006. Poland's Threatening Other: The Image of the Jew from 1880 to the Present, Lincoln: University of Nebraska Press

Kemp-Welch, A. 2008. Poland under Communism: A Cold War History. Cambridge and New York: Cambridge University Press

קריאה מומלצת:

Judt, Tony. 2005. Postwar: A History of Europe since 1945, New York: Penguin Press

Kersten, Krystyna and Pawel Szapiro. 1989. "The Context of the So-called Jewish Question in Poland after World War II" Polin 4

Davies, Norman. 1982. God's Playground: A History of Poland, 2 Vols., Oxford: Clarendon Press.

6. 6.6.24 - מחלוקות ומאבקי זיכרון:

א. קומוניזם ודמוקרטיה

1. השלטון הקומוניסטי ומחאות 1968

Stola, Dariusz..2000. "The Anti-Zionist Campaign in Poland 1967-1968" Jewish Studies at the Central European University, pp. 1-8

Plocker, Anat. 2011. "The Fifth Column: The launch of the anti-Zionist Campaign in Poland, June 1967," Zmanim 116, pp. 90-101

7. 13.6.24 – 2. מחאות שנות ה-1980 והמעבר לדמוקרטיה 1989

Matynia, Elzbieta. 2001. "Furnishing Democracy at the End of the Century: Negotiating Transition at the Polish Round Table & Others." In Eastern European Politics and Society 15 (2), pp. 454-471

Meardi, Guglielmo. 2005. "The Legacy of 'Solidarity': Class, Democracy, Culture and Subjectivity in the Polish Social Movement". Social Movement Studies 4 (3), pp. 261-80.

רט: Walesa: Man of Hope (2013). בימאי: אנדז'י ויידה)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה למוצולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Stola, Dariusz. 2012 "Poland's Institute of National Remembrance: A Ministry of Memory?", in: A. Miller, M. Lipman (eds.), *The Convolutions of Historical Politics*, Budapest: Central European University Press, pp. 46-58.

8. 20.6.24 – יוקרן הסרט "אידיה" (2013. בימאי: פאבל פבליקובסקי) –

8. 20.6.24 – יוקרן הסרט "אידיה" (2013. בימאי: פאבל פבליקובסקי) –

9. 27.6.24 - ב. זכרון השואה ותחיית העבר היהודי עד 1989

Polonski, Antony (ed.). 1988. *My Brother's Keeper?: Recent Polish Debates on the Holocaust*, London: Routledge.

Michlic, Joanna Beata. 2006. *Poland's Threatening Other: The Image of the Jew from 1880 to the Present*. Lincoln: University of Nebraska Press

Glowacka, Dorota. 2010. "Review of 'Poland's Threatening Other: The Image of the Jew from 1880 to the Present,'" *Shofar: An Interdisciplinary Journal of Jewish Studies*, 28 (2), pp. 173-176

10. 4.7.24 – 2001 - המחלוקת סביב "שכנים"/יאן גרוס

גרוס, יאן. 2001. שכנים. ירושלים: יד ושם וידיעות אחרונות. עמ' 43-29 ואפילוג (עמ' 133-134).

Polonsky, Antony & Michlic, Joanna (eds.). 2004. *The Neighbors Respond: The Controversy over the Jedwabne Massacre in Poland*, Princeton: Princeton University Press

גרוס, יאן. 2001. "ובכל זאת שכנים." בשביל הזיכרון, 43 ע"מ 31-38.

(המאמר התפרסם במקור ב-Rzeczpospolita ב-11 באפריל 2001. תרגום מפולנית: אורי הופרט)

Michlic, Joanna Beata and Malgorzata Melchior. 2013. "The Memory of the Holocaust in Post-1989 Poland—Its accomplishments and its powerlessness" in John-Paul Himka, Joanna Beata Michlic (eds.) *Bringing the Dark Past to Light: The Reception of the Holocaust in Postcommunist Europe*. Lincoln: University of Nebraska Press, pp. 403-450

11. 11.7.24 - 2000-2014 - "תחיית העבר היהודי" (The Jewish revival)

Lehrer, Erica. 2007. "Bearing false witness? Vicarious Jewish identity and the politics of affinity," in Dorota Glowacka and and Joanna Zylinska (eds.) Imaginary Neighbors: Mediating Polish-Jewish Relations after the Holocaust, Lincoln: University of Nebraska Press, pp. 84-109

Plonowska Ziarek, Ewa. 2007. "Melancholic Nationalism and the Pathologies of Commemorating the Holocaust in Poland", in: Dorota Glowacka & Joanna Zylinska, Imaginary Neighbors, Lincoln: University of Nebraska Press, pp. 301-326.

Tokarska-Bakir, Joanna. 2007. "You from Jedwabne", Polin 20, pp. 413-428.

Michlic, Joanna Beata. 2012. "Remembering to Remember, Remembering to Benefit, Remembering to Forget: The Variety of Memories of Jews and the Holocaust in Postcommunist Poland", Jerusalem Center for Public Affairs 113 <http://jcpa.org/article/remembering-to-remember-remembering-to-benefit-remembering-to-forget-the-variety-of-memories-of-jews-and-the-holocaust-in-postcommunist-poland>

[Accessed April 4 2014.]

Waligórska, Magdalena. 2014. "Stettin, Szczecin, and the 'Third Space.' Urban nostalgia in the German/Polish/Jewish borderlands" in Erica Lehrer und Michael Meng, (eds.) Constructing Pluralism: Space, Nostalgia, and the Transnational Future of the Jewish Past in Poland, Bloomington: Indiana University Press

12. 18.7.24 - כתיבה מחדש של העבר היהודי והעבר הקומוניסטי – 2015-הווה

חוק הזיכרון (2018) ו"מדיניות ההיסטוריה" של PiS

Kubik, Jan. 2016. "Solidarity's Afterlife: Amidst Forgetting and Bickering

*** תימסר עבודה מסכמת, להגשה: 18.8.24

פושעים, שוטרים ותרבות פופולרית:

סוציולוגיה תרבותית של ענישה

קורס שנתי

תואר ראשון

רון דודאי

dudair@bgu.ac.il

יום ראשון בין 14:30-16:00, במועדים נוספים בתאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

פשיעה, ענישה ושיטור הם מהנושאים המשמעותיים בפוליטיקהומדיניות ציבורית בחברות בנות-זמננו, והיו לאחרונה במוקד מחלוקות ציבוריות רחבות במדינות רבות, מתנועת ה-Black Lives Matter בארה"ב ועד לביקורות לגבי תפקוד משטרת ישראל. במקביל, נושאים אלו הם מהבולטים בתרבות הפופולרית: במאה האחרונה אינספור סרטים, סדרות טלוויזיהוהספרים עסקו בפשע ובענישה, ודמויות של פושעים ושוטרים הם מהנפוצות בסוגות רבות, מסרטים הוליוודיים, לספרי בלש ועד לתוכניות "פשע אמיתי" בנטפליקס. קורס זה יציע ניתוח סוציולוגי-תרבותי של ייצוגים כאלה, ותוך שימוש בגישות תיאורטיות שונות יבחן מהם הערכים, האמונות, הנחות היסוד התרבותיות, המינהגים החברתיים והמחלוקות הפוליטיות שבאות לידי ביטוי בתוצרים תרבותיים אלו. בחלקו הראשון הקורס יתמקד בלימוד מסגרות תיאורטיות, בעוד החלק השני יתמקד בניתוח של שורה רחבה של מקרי מבחן רלוונטיים אשר ייבחרו וינתחו בעיקר על ידי הסטודנטים

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

יכולת ניתוח של מוצרים תרבותיים עכשוויים, הבנה ויישום של תיאוריות סוציולוגיות, חשיבה ביקורתית, ידע בתחום פשיעה ואכיפת חוק, יכולת לנתח סרטים, תוכניות טלוויזיה, עיתונות וכדומה תוך שימוש בתיאוריות סוציולוגיות, הצגת מחקר מול קהל

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

עד סוף חופשת הסמסטר יש להגיש עבודה של כארבעה עמודים שתעסוק בניתוח השוואתי של שני מאמרים שנלמדו במהלך הסמסטר הראשון. המטלה בוחנת את ההבנה של תיאוריות שונות שנלמדות בקורס ואת היכולת לנתח אותן באופן ביקורתי וליישם אותן להקשרים חדשים. משקל המטלה: 20 אחוז
במידת הצורך סטודנטים שמשרתים במילואים יקבלו הארכה במועד הגשת המטלה, בהתאם לנסיבות ולכללי האוניברסיטה

במהלך הסמסטר השני סטודנטים יציגו בכיתה ניתוח של מקרה מבחן: סרט, תוכנית טלוויזיה, ייצוג עיתונאי, פודקאסט, ספר פרוזה, וכדומה אשר עוסקים בנושאים רלוונטיים של פשע, שיטור או ענישה. הסטודנטים יבחרו את מקרה המבחן ויציגו ניתוח של היבטים שלו בהתאם לתיאוריות שנלמדו בקורס ולהנחיות יותר מפורטות של המרצה. ההצגות יכללו מצגת ושימוש בקטעים מהסרט/תוכנית וכדומה.
המצגות יערכו בזוגות

עד סוף הסמסטר השני סטודנטים ישלחו גירסה כתובה קצרה של המצגת עם התייחסות להערות המרצה.
במידת הצורך סטודנטים שמשרתים במילואים יקבלו הארכה במועד הגשת המטלה, בהתאם לנסיבות ולכללי האוניברסיטה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

- 1) פתיחה: מבוא לסוציולוגיה של ענישה
אמיל דורקהיים, הכללים של המתודה הסוציולוגית, עמ' 106-115
- 2) דורקהיים והתפיסה האבולוציונית של ענישה
Durkheim, Two Laws of Penal Evolution
- 3) חוק פלילי, ענישה ומלחמת מעמדות
Hay, Property, Authority and Criminal Law
- 4) ענישה, משמעת והולדת בית הסוהר
מישל פוקו (2015). לפקח ולהעניש: הולדת בית הסוהר. תרגום דניאלה יואל. ת"א: רסלינג,
עמ' 9-33
- 5) פשע ו"תרבות השליטה" בחברה המודרנית המאוחרת
Garland, D. (1996). The Limits of the Sovereign State: Strategies of Crime Control in Contemporary Society. The British journal of criminology, 36(4):445-471.
- 6) ייצוגים של פשע: הפללה, שינויים תרבותיים וסמים
חגי רם, ההיסטוריה החדשה של הג'וינט: חשיש בפלסטין המנדטורית ובמדינת ישראל,
תיאוריה וביקורת 43
- 7) משבר הכליאה בארה"ב
חגית לרנאו, עבריינות ואכיפת חוק: תיאוריה, מדיניות, ביקורת. פרדס: 2016, עמ' 263-278
- 8) עונש המוות
David Garland, Why the Death Penalty is Disappearing

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

9) פשע וענישה בסרטי קולנוע

עילי אהרונסון, משפט פלילי, ריבוד אתני ולגיטימציה פוליטית: בין ייצוגים קולנועיים לרפורמה מוסדית, דין ודברים ז' תשע"ד

Rafter, N. (2007). Crime, film and criminology: Recent sex-crime movies. *Theoretical Criminology*, 11(3), 403-420.

10) פשע וענישה בסדרות טלוויזיה

Schwan, A. (2016). Postfeminism meets the women in prison genre: Privilege and Spectatorship in *Orange Is the New Black*. *Television & New Media*, 17(6), 473-490.

Cavender, G., & Deutsch, S. K. (2007). CSI and moral authority: The police and science. *Crime, Media, Culture*, 3(1), 67-81.

11) סיקור פשיעה בעיתונות הישראלית

Korn, A. (2021). Crime news in the Israeli daily press: a comparison between the quality Haaretz and the popular Israel Hayom. In *Mass Mediated Representations of Crime and Criminality* (Vol. 21, pp. 3-29). Emerald Publishing Limited

צפון אירלנד: סוציולוגיה של חברה שסועה

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

רון דודאי
dudair@bgu.ac.il
יום ראשון 1400-1500 ובתאום מראש במועדים אחרים

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס זה ישתמש במקרה המבחן של צפון אירלנד על מנת לבחון היבטים סוציולוגיים של אלימות פוליטית, יחסים בין קבוצות ותהליכי שלום בחברה שסועה. החברה הצפון אירית זכתה לעניין מחקרי רב ומהווה מקרה-מבחן עשיר לסוגיות אלו. הסכסוך האלים בצפון אירלנד בין סוף שנות השישים לסוף שנות התשעים הוא העקוב מדם ביותר במערב אירופה של אחרי מלחמת העולם השנייה, ונחשב במשך שנים רבות לדוגמה מובהקת של סכסוך בלתי-פתיר; תהליך השלום שהוביל לסיומו נחשב לדוגמה מוצלחת של הפסקת אלימות מאורגנת, אך השסעים, המתחים וההפרדה החברתית בין המיגזרים בצפון אירלנד נותרו משמעותיים. בקורס זה נבחן את התהליכים החברתיים והגורמים ביסוד הצמיחה והדעיכה של האלימות הפוליטית בצפון אירלנד, את ההשלכות של דינמיקה זו על החברה, ואת האופנים בהם קבוצות ומיגזרים שונים מתמודדים כיום עם מורשת הסכסוך. בין השאר נעסוק גם בתהליכי פיוס בין קהילות והאופנים המורכבים בהן קטגוריות שונות של זהות – לאום, דת, מיגדר, קבוצה פוליטית – באות לידי ביטוי בהקשר של סכסוך, ונבחן כיצד תהליכי שינוי והמשכיות ביחסים הבינ-קבוצתיים ובזיכרון הסכסוך באים לידי ביטוי בשורה של שדות כגון חינוך, שיטור, הנצחה, ספורט, ותיירות, כמו גם היחס הצפון אירי לסכסוך הישראלי-פלסטיני. במחצית הראשונה של הקורס נתמקד בהסבר של מגמות חברתיות ופוליטיות מפריצת הסכסוך ועד הסכם השלום. המחצית השנייה של הקורס תוקדש לשורה של סוגיות ודילמות עכשוויות בחברה הצפון אירית, והדיונים יתבססו על הצגת נקודות מבט של הסטודנטים בהסתמך על המאמרים הרלוונטיים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

נשתמש במושגים מקורסי מבוא של שנה א
יש לעתים זיקה לחלק מהחומרים בקורס החברה בישראל

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

שיטות ניתוח יוכלו לשמש בסמינרים בשנה ג'

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, יכולת ניתוח של מקרי מבחן, ניתוח סוציולוגי של ייצוגים תרבותיים כגון סרטים וסדרות טלוויזיה, הכרה לעומק של חברה אחרת

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אופן ההוראה:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

ניתוח של סרט או סדרת טלוויזיה העוסקת בצפון אירלנד לאור מושגים וגישות שלמדנו בקורס.
2-3 עמודים
20 אחוז מהציון
הגשה בנקודת השני-שליש של הסמסטר, תאריך מדוייק יימסר בהמשך

מטלת הסיכום תכלול שאלה אחת לבחירה מתוך שלוש שיעסקו בניתוח אינטגרטיבי של מושגים שנלמדו בקורס, ושאלה פתוחה שתוקדש לזהוי ונתוח לקחים מתהליך השלום בצפון אירלנד.
80 אחוז מהציון
ההגשה תהיה כשמונה שבועות לאחר תום הסמסטר, מועד מדוייק יימסר בהמשך

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

קאובוי של שושנים:

מבטים אנתרופולוגיים וסוציולוגיים על

גברים וגבריות בישראל

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

ד"ר יעלה להב רז
lahavraz@bgu.ac.il
כל יום בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס זה בוחן כיצד הסדר החברתי מגדרי משפיע על האופן בו גברים חווים את עצמם, גברים אחרים, נשים וממצבים חברתיים. הסטודנטים יות יחשפו למקורות התחום של לימודי גבריות כדיסציפלינה וכתופעה חברתית, פוליטית וכלכלית. קורס מבואי זה נועד לפרק את מושג הגבריות ולבחון כיצד העידן המודרני, המאופיין בעמימות ובלבול בכל הנוגע למושג הגבריות, משפיע על גברים המצויים גם הם בבלבול זהותי כאשר ערכי הגבריות המסורתיים אינם יכולים עוד לשרת אותם בצורה מספקת. באמצעות תיאוריות סוציולוגיות ואנתרופולוגיות הנוגעות לגברים וגבריות, הסטודנטים יות יבצעו בחינה ביקורתית ואינטרדיסציפלינרית של ההבניה חברתית של גברים וגבריות בהקשרים תרבותיים והיסטוריים מרובים. לצד עיסוק בסוגיות רחבות כגון תיאוריות ומודלים לבחינת גבריות, טקסי חניכה (לגבריות), וגבריות ומיניות, הקורס יתמקד גם באופני ההבניה החברתית וההיסטורית של הגבריות הישראלית: הקשר בין גבריות, צינות וצבא, גבריות וספורט, גבריות ואלימות מינית וההצטלבויות בין מגדר, לאום, אתניות ומעמד.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:
לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:
חשיבה ביקורתית

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
חשיבה ביקורתית

אופן ההוראה:
פרונטלי

- מטלות הקורס:
- א. 10% נוכחות סדירה, קריאה שוטפת של המאמרים לפני השיעור ונוכחות פעילה.
  - ב. 90% מטלה מסכמת-ביצוע ריאיון עומק וניתוחו

פרטי המפגשים:
הסילבוס המלא נמצא במודל, אתר הקורס

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

קורס כתיבה וקריאה אקדמיים

בסוציולוגיה-אנתרופולוגיה

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

ירון הופמן-דישון
dishony@post.bgu.ac.il, חדר 364, בניין 72
ימי ה' בין 12-13, בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרות הקורס:

קריאת מאמרים וכתובת עבודות אקדמיות הן מיומנויות הכרחיות לסטודנט/ית במחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה. מטרת הקורס הנוכחי היא להקנות לסטודנטים/יות ידע באסטרטגיות קריאה והבנה של טקסטים אקדמיים מסוגים שונים (מאמרים, ספרי מחקר ועיון, פרקים בספרים ערוכים, ועוד), זאת לצד פיתוח כלים וכישורים בכתיבה וניסוח אקדמיים המתאימים לשדה המחקר של סוציולוגיה ואנתרופולוגיה. הכישורים הבסיסיים שהקורס מעניק ילוו את הסטודנטים/יות במהלך הלימודים ולאורך כל התואר: בביצוע מטלות, ובהגשת עבודות, ובכתיבת עבודות סמינריוניות. מיומנויות אלה בסיסיות וחשובות. רכישת מיומנויות אלה ושימוש בהן גם לאחר הקורס הנוכחי -- בקורסים השונים -- תגדיל את סיכויי ההצלחה (וההנאה!) של הסטודנט/ית מהתואר הראשון, ואף בהמשך דרכו/ה האקדמית. במהלך הקורס נערוך היכרות עם טקסטים מדעיים שונים מתחומי הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה, מציאה והגדרת נושא לעבודת מחקר, ניסוח שאלות מחקר, קריאה ביקורתית של טקסטים אקדמיים, חיפוש חומר ביבליוגרפי, עריכת רשימה ביבליוגרפית וכתובת סקירת ספרות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

אין צורך בידע מוקדם

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

יעדי הקורס: רכישת המיומנות והידע הדרושים לקריאת מאמרים אקדמיים, וכתיבת עבודה אקדמית בתחומי הסוציולוגיה ואנתרופולוגיה.

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

מרכיבי הלמידה:

1. הגדרת נושא לעבודה.
2. ניסוח שאלת מחקר כללית וספציפית.
3. קריאה אקדמית.
4. מציאת מקורות אקדמיים רלבנטיים.
5. ניתוח ביקורתי של טקסטים אקדמיים.
6. כתיבת ביבליוגרפיה מוערת.
7. כתיבת סקירת ספרות.

אופן ההוראה:

אופן ההוראה: אופני ההוראה בקורס הם מגוונים וכוללים: שיעורים פרונטאליים, לומדה א-סינכרונית, פגישות אישיות ומטלות בית. (פירוט מלא בסילבוס).

מטלות הקורס:

מציאת נושא מחקר וניסוח שאלות מחקר – עובר/לא עובר (עד 20.6.24)
מטלה ביבליוגרפית: איתור מקורות ותרומתם למחקר – עובר/לא עובר (עד 18.7.24)
כתיבת מטלה מסכמת: כתיבת סקירת ספרות - 100% מהציון הסופי (עד 1.9.24)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

סילבוס

שיעור 1. 23.5.24

למה בכלל ללמוד לכתוב? דיון ראשון במסגרת הקורס. הצגת נושא ומטרות הקורס, הצגת מבנה הקורס ודרישותיו. מהו נושא מחקר סוציולוגי/אנתרופולוגי. (גרפינקל, 2018, עמ' 19-27)

שיעור 2. 30.5.24

איך מנסחים נושא מחקר סוציולוגי/אנתרופולוגי איך בוחרים נושא מחקר סוציולוגי/אנתרופולוגי. איך מנסחים רקע לנושא המחקר. (אילוז, 2008, עמ' 15-34)
(זועבי, 2016, עמ' 5-7)

שיעור 3. 6.6.24

איך מנסחים שאלות מחקר? בשיעור נלמד איך לנסח שאלות מחקר, רקע לשאלות מחקר והצדקות. (גרפינקל, 2018 עמ' 32-40)

שיעור 4. 13.6.24

הנחיה אישית כל זוג ייפגש עם המרצה לדיון במטלה הראשונה

שיעור 5. 20.6.24

איך מוצאים מקורות אקדמיים? הסטודנטים יבצעו לומדה איך לאתר מקורות אקדמיים רלוונטיים לשאלת המחקר שלנו, וכיצד ולצטט אותם באופן נכון בעבודה אקדמית (לומדה במודל)

שיעור 6. 27.6.24 (אין שיעור פרונטלי)

עבודה בזוגות. הנחיות נוספות ישלחו בהמשך.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

שיעור 7. 4.7.24

קריאת מאמרים אקדמיים השיעור יתנהל כתרגיל בו נלמד סוגי קריאה במאמרים אקדמיים, נלמד להבדיל בין קריאה אינסטרומנטלית לקריאה מהירה. (Ramiel, 2019)

שיעור 8. 11.7.24

ניתוח ביקורתי של טקסטים אקדמיים. בשיעור נלמד כיצד לקרוא מאמרים באופן ביקורתי, תוך בחינת היבטים תיאורטיים ומתודולוגיים של הטקסט. (Castañeda & Selwyn, 2018, p. 1-10)

שיעור 9. 18.7.24

איך כותבים סקירת ספרות? בשיעור נלמד איך כותבים סקירת ספרות אקדמית וכיצד הסקירה תורמת לגיבוש הצעת מחקר. (Gretzky, 2023)
(הופמן-דישון, 2021).

שיעור 10. 25.7.24

מביבליוגרפיה מוערת לסקירת ספרות. בשיעור זה נדון בעריכת סקירת ספרות ביקורתית ואינטגרטיבית בכתיבה האקדמית. (אלפסי-ניסן ושות', 2021, עמ' 108-127)

שיעור 11. 1.8.24

שיעור מסכם. סיכום הקורס ודיון במטלה המסכמת.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

רשימות קריאה:

קריאה נלוות לקורס (חובה):

Castañeda, L., & Selwyn, N. (2018). More than tools? making sense of the ongoing digitizations of higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 15, 1-10.

Gretzky, M. (2023). The Rise of the 'Algorithmic Author': Academic Knowledge Production in The Age of AI. Differences and the digital – Practices and politics of in/exclusion in knowledge cultures. *Digital Culture and Education*.

Ramiel, H. (2019). User or student: constructing the subject in Edtech incubator. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 40(4), 487-499.

אילוז, א. (2008). אינטימיות קרה: עלייתו של הקפיטליזם הרגשי. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 15-34.

אלפי-ניסן, ש., גבאי-אגוזי, ל. ופגיס, מ. (2021). "להיות אור לגויים ביזמות": אידיאל ההייטקיסט הציוני בחינוך הבית-ספרי בישראל. סוציולוגיה ישראלית, כרך 2 (כב). עמ' 108-127.

גרפינקל, א. (2018). איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית". תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 19-27.

גרפינקל, א. (2018). איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית. תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 32-40.

הופמן-דישון, ירון. (2021). הכלכלה הפוליטית של מדיניות המס בישראל בעידן הניאו-ליברלי. הצעת תוכנית מחקר ללימודי דוקטורט. אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

זועבי, א. (2016). הקשר בין ויסות וביטוי רגשות לבין רגשות חיוביים ושלייליים וסימפטומים
גופניים בקרב יהודים וערבים (חיבור לשם תואר דוקטורט לפילוסופיה) אוניברסיטת חיפה :
חיפה. עמ' 5-7.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

שבטים, מגזרים ושסעים:

החברה בישראל בראי המספרים

קורס שנתי
תואר ראשון

פרופ' דניאל ממן
חדר 370, דנין 72, dmaman@bgu.ac.il
יום ג: סימסטר א - 14-15; סימסטר ב 13-14

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

החברה בישראל מורכבת ממגוון של קבוצות חברתיות. בשיח הציבורי והאקדמי נעשה שימוש בחלוקות שונות כדי לתאר את הפסיפס החברתי המגוון של ישראל: שבטים, מגזרים, שסעים. הסמינר יעסוק בתהליכי שינוי והמשכיות של הקבוצות החברתיות, כולל השוואה לחברות אחרות, וזאת באמצעות הסתמכות על נתונים המופקים על ידי ארגונים שונים, מקומיים ובין לאומיים, המתעדים וחוקרים את החברה בישראל

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

סמינר - פתוח לסטונדטים בשנה ג

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, עמידה מול קהל, כתיבת עבודה אקדמית

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

אופן ההוראה:
הרצאות, הצגות של המשתתפים,

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

הצגת מאמר -10%

משרתי/משרתות מילואים- לפחות 4 שיעורין יציגו בסוף הסימסטר
משרתי/משרתות מילואים בתקופה ארוכה - פטורים וציון העבודה הסופי 60%

הצגת מאגר נתונים -10%

משרתי/משרתות מילואים ב-3 השיעורים הראשונים - פטורים וציון העבודה הסופי ישתנה
בהתאם

בחירת נושא והגשת הצעת מחקר ראשונית - 15%
הצגה בכיתה של נושא

הצגת עבודה - 15%

עבודה סופית - 50%

רשימות קריאה:

באתר הקורס

שואה שלנו? סוגיות חברתיות בתולדות השואה

קורס סמסטריאלי

תואר ראשון

רונן מיקל-אריאלי

ronim@post.bgu.ac.il

ימי שני בשעה 11:00

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בסוגיות חברתיות מרכזיות בתולדות השואה במטרה להגיע להבנה רחבה יותר של האירועים והתהליכים שהתרחשו בתקופת השואה, ולעמוד על הרלוונטיות של אלה לימינו. בין היתר יעסוק הקורס בסוגיות הבאות: התפתחות האאוגניקה; חיי היחידים והחברה בתקופת השואה; עמדת הסובייקט; תליינים, מסייעים או עומדים מן הצד – המקרה הפולני; יודנראט, קאפו והמשטרה היהודית - בין הנהגה לשיתוף פעולה; הבנאליות של הרוע - תפיסת התליינים; קהיליית העם הגרמני והגדר ה"אחר"; שואה שלנו? רדיפת בעלי מוגבלויות, א-סוציאלים, עדי יהווה, צוענים, הומוסקסואליים ועוד.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

במהלך הקורס ילמדו הסטודנטים/יות על אודות תולדות השואה, נסיבותיה ההיסטוריות והתהליכים החברתיים, התרבותיים והפסיכולוגיים שאפיינו את התקופה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

הסטודנטים/יות יחשפו לסוגיות החברתיות המורכבות הבולטות בחקר השואה, ירכשו כלים
לניתוחן ויעמדו על הרלוונטיות של אלה להווה.

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

מבחן בית (90%)

נוכחות והשתתפות (10%)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

1. תורת הגזע - היכן הכול התחיל? התפתחות האאוגניקה בקולוניות הגרמניות באפריקה
צפייה בסרט:

Racism: A History part 2 (BBC)

<https://www.youtube.com/watch?v=8hNiuzX2u3E>

חובה:

חנה ארנדט. (2010). "גזע וביורוקרטיה", יסודות הטוטליטריות, (297-346). הוצאת הקיבוץ
המאוחד.

Steven Robins, "The Boomerang," in: Letters of Stone: From Nazi Germany to
South Africa, pp. 123-132, (Penguin books, 2016).

2. 8.1.24 עליית הנאצים לשלטון והקמת מדינת הגזע

חובה:

מייקל ברלי, הרייך השלישי, היסטוריה חדשה, תל אביב, 2000, עמ' 189-214
אלון קונפינו. (2017). פרק 1: התחלה חדשה באמצעות שריפת ספרים" בתוך: עולם ללא
יהודים, 51-88. רמת השרון: אסיה.

רשות:

מארק מאצובר, האימפריה של היטלר, תל אביב: מודן 2015, עמ' 204-243.

3. 15.1.24 הדרך אל הפיתרון הסופי

חובה:

כריסטיאן גרלך, "ועידת ואנזה, גורל יהודי גרמניה והחלטת הפוליטית העקרונית של היטלר
לרצוח את כל יהודי אירופה", דפים לחקר תקופת השואה י"ז (2002), עמ' 27-69.
אלון קונפינו. (2017). פרק 6: מדמיינים מעשה בראשית, בתוך: עולם ללא יהודים, עמ' 255-
318, רמת השרון: אסיה.

רשות:

כריסטופר בראונינג, הדרך אל הפתרון הסופי, עמ' 300-352
יצחק ארד, מבצע ריינהארד, בלז'ץ, סוביבור, טרבלינקה, תל אביב, 1986, עמ' 23-62, 263-
252.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

ישראל גוטמן, "אשוויץ – סקירה כללית", ישראל גוטמן ומיכאל בירנבאום (עורכים), אשוויץ, אנטומיה של מחנה, ירושלים, 2003, עמ' 33-61.

4. 22.1.24 יודנראט, קאפו והמשטרה היהודית - בין הנהגה לשיתוף פעולה
חובה:

גיאטרי צ'קרוורטי ספיבק. "כלום יכולים המוכפפים לדבר?" תאוריה וביקורת 7: 1995, 31-66.
Katarzyna Person. (2021). "Establishment of the Jewish Order Service," in:
Warsaw Ghetto Police: The Jewish Order Service during the Nazi Occupation,
pp. 4-32. Cornell University Press.

רשות:

ישעיה טרונק, יודנראט, ירושלים 1979, עמ' 31-48, 115-155.

5. 29.1.24 הבנאליות של הרוע – הרוצחים
חובה:

זיגמונד באומן "מודרניות ושואה- על רציונליות האינסטרומנטלית של מנגנון ההשמדה,"
תיאוריה וביקורת 9: 1996, 125-146.
כריסטופר בראונינג, אנשים רגילים, גדוד מילואים 101 של משטרת הסדר וה'פתרון הסופי'
בפולין, תל אביב 2004, עמ' 90-113, 198-231.

רשות:

חנה ארנדט, איימן בירושלים: דו"ח על הבנאליות של הרוע, תל אביב: בבל, 2000. עמ' 30-64.

6. 5.2.24 תליינים, מסייעים או עומדים מן הצד – המקרה הפולני
חובה:

גרוס, י. ט. (2001). שכנים, השמדתה של הקהילה היהודית בידוובנה שבפולין. ירושלים: יד-
ושם. תל אביב: ידיעות אחרונות, ספרי חמד. עמ' 63-29, 92-75.
רשות:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Carla Tonini, The Polish underground press and the issue of collaboration with the Nazi occupiers, 1939-1944, *European Review of History: Revue Europeenne d'Histoire*, Volume 15, Issue 2 April 2008, pages 193 – 205.

7. 12.2.24 שואה שלנו? תוכנית T4 (1939 – 1941) והמתת בעלי המוגבלויות בגרמניה

הנאצית

צפייה בסרט:

Out of the Ashes (2003) https://www.youtube.com/watch?v=KGXu_GvnE4U

חובה:

Henry Friedlander. (2001). "The Exclusion and Murder of the Disabled," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), *Social Outsiders in Nazi Germany*, (pp.145-164), Princeton University Press.

8. 19.2.24 אין שיעור - שיעור זום חלופי יקבע בתחילת הסמסטר בנושא שואה שלנו?

רדיפת הא-סוציאליים והצוענים בשואה

חובה:

רפאל ואגו ורוני שטאובר. (2007). "יהודים וצוענים זוכרים ומנציחים" זמנים: רבעון להיסטוריה, 18-27 :97

Sybik H. Milton. (2001). "Gypsies as Social Outsiders in Nazi Germany," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), *Social Outsiders in Nazi Germany*, (pp.212-232), Princeton University Press.

9. 26.2.24 שואה שלנו? רדיפה ההומוסקסואלים בשואה ועדי יהווה

Geoffrey J. Giles. (2018). "The Institutionalization of Homosexual Panic in the Third Reich," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), *Social Outsiders in Nazi Germany*, (pp.233-255), Princeton University Press.

Sabrina C. H. Chang and Peter Suedfeld, "The Faithful Do Not Yield: Jehovah's Witnesses in Nazi Camps," *Genocide Studies International* 11, 2 (Fall 2017): 228–239.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

10. 4.3.24 סיור וירטואלי באושוויץ

11. 11.3.24 שיעור מסכם והכנה לבחינת הבית

שיטות מחקר כמותיות

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

ד"ר מהא כרכבי סבאח
mahasab@bgu.ac.il
יום שני 13-14

אוריאל פררה

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת הקורס היא הכרת עקרונות איסוף וניתוח של נתונים במחקר חברתי. בין הנושאים העיקרים יכללו אמידת סוגים שונים של קשרים ושיטות ניתוח לינאריות אשר באמצעותם ניתן לתאר תופעות חברתיות ולבחון השערות תיאורטיות. ההכרות עם שיטות מחקר מגוונות, הקניית כלים בסיסיים לקריאה ולניתוח של מחקרים כמותיים, תיעשה תוך התנסות עם בניית מודלים תוך כדי דיון בקשיים ובאתגרים באיסוף נתונים ובניתוחם.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לסטטיסטיקה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מאפשר יכולת קריאה והבנה של מחקרים כמותיים בקורסים השונים. יאפשר ביצוע סמינריון המסתמך על ניתוח כמותי

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית וידע בבניית מערך מחקרי וביצועו

אופן ההוראה:

פרונטלי

מטלות הקורס:

פרט כיתתי, ההצגה בקבוצות (10% מהציון הסופי)

מטלה 1 בקבוצות (10% מהציון הסופי)

מטלה 2 בקבוצות (20% מהציון הסופי)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

המבחן הסופי (60%)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

רשימות קריאה:

- קריאת חובה:
- בנבנישתי, רמי (2022). שיטות מחקר כמותיות. רעות, ע.ר. ייעוצים. פרק 8, כלי מחקר, עמ' 103-117.
- בייט-מרום, רות (1990). שיטות מחקר במדעי החברה. תל-אביב, האוניברסיטה הפתוחה. יחידה 9 ניתוח רגרסיה. רגרסיה פשוטה עמ' 37-5, רגרסיה מרובה עמ' 62-44.
קריאה ביקורתית:
סבאח-כרכבי, מ', 2022. "המשאבים שלה או המשאבים שלו? חלוקת העבודה הביתית במשפחות הפלסטיניות בישראל", סוציולוגיה ישראלית
- Dietz-Uhler, B., Harrick, E. A., End, C., & Jacquemotte, L. (2000). Sex Differences in Sport Fan Behavior and Reasons for Being a Sport Fan. *Journal of Sport Behavior*, 23(3), 219–219
- Kaplan, A., & Herbst-Debby, A. (2018). Fragile employment, liquid love: Employment instability and divorce in Israel. *Population Research and Policy Review*, 37(1), 1-31
- Miller, R.N. 2020. Educational assortative mating and time use in the home. *Social Science Research*, 90, 1024-40

תודעה וחברה

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

אורי שויד

חדר 378, טל 0527253988, shwed@bgu.ac.il

בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הסמינר יספק רקע וכלים לכתיבת עבודה סמינריונית העוסקת בפן זה או אחר של המתח שבין תודעת הפרט והחברה בה היא מתעצבת, ויתרכז באופני הקבלה, פיקוח או הדחיה של אמצעים שונים לשינוי או חידוש במצבי תודעה, דרך תרגול רוחני, ביוהאקינג ו/או חומרים משני תודעה. הקורס יחשוף בפני התלמידים את גישת הסוציולוגיה הפוסט-הומניסטית המנתחת תהליכים והקשרים חברתיים על כל הגורמים השותפים בעיצובם - אנושיים, מוסדיים, וגם

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

חומריים. הקורס יספק מידע מדעי לגבי השפעתם של חומרים מסוימים בתנאים מסוימים, וידון באמצעים השונים שבהם חברות שונות סיפקו מרחב לשינוי התודעה – מהמרחב הדתי, אל הרפואי, הפילי, וחוזר חלילה. הסכנות בשימוש בסמים ינתחו באופן מעמיק, וגישות חברתיות שונות לסכנות אלו יידונו בהרחבה. *בוגרי הקורס "סמים וחברה" יוכלו ללמוד בקורס - בהקלות משמעותיות
-
באישור המרצה בלבד

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

הקורס מניח בקיאות במושגים וגישות בסיסיות בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, ודורש סיום בהצלחה של הקורסים יסודות הסוציולוגיה, מבוא לאנתרופולוגיה, מבוא לשיטות מחקר, שיטות מחקר איכותניות ו/או שיטות מחקר כמותניות.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הסטודנטים יתנסו בדמיון סוציולוגי, חשיבה ביקורתית, ניתוח אמפירי, עמידה מול קהל, עיצוב מחקר, כתיבת הצעה, ביצוע מחקר אמפירי וכתיבת דו"ח מחקר.

אופן ההוראה:

במהלך הסמסטר הראשון ההוראה תהיה פרונטלית בעיקרה. בסמסטר השני רוב התנהלות הסמינר תהיה סדנאית לעידוד התקדמות במחקר, ותערב שיעורים פרונטלים, הצגות ודיון בכיתה, ופגישות אישיות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

בחנים שוטפים - במהלך הקורס יערכו בחני קהוט קצרים על קריאת החובה והדיון בכיתה. הציון יחושב על פי הבחנים המוצלחים יותר של כל תלמיד, ומשקלו בציון הסופי 15%

מבחן אמצע - במהלך תקופת המבחנים יערך מבחן אמצע במתכונת שאלות בחירה מרובה על החומר העיוני של סמסטר א'. הציון במבחן יהווה 20% מהציון הסופי

הגשת הצעה ראשונית - עד לסוף סמסטר א' יש להגיש בזוגות הצעת מחקר ראשונית, שאורכה לא יעלה על 300 מילה. על ההצעה לתאר את נושא המחקר המבוקש, ובמידת הפשר את הקשר שלו לקורס. מטלה זו היא בציון עובר/לא עובר. תלמידים שהצעתם לא תאושר יגישו תיקון במהלך חופשת הסמסטר. חובה לאשר הצעת מחקר ראשונית עד לתחילת סמסטר ב'.

סקירת ספרות שלדית - עד ל-20/5 יש להגיש בזוגות סקירת ספרות שלדית המציינת לפחות 10 מקורות ביבליוגרפיים הרלוונטיים לנושא המחקר. המטלה בוחנת חיפוש מקורות, הערכתם, עיבודם לנאראטיב קוהרנטי, ואינטגרציה של חומרים מתחומי דעת שונים. הציון במטלה יהווה 10% מהציון הסופי.

הצעת מחקר - עד ה-13/6 יש להגיש בזוגות הצעת מחקר מלאה שהיקפה לא יעלה על 4 עמודים. על ההצעה להציג את נושא המחקר, הספרות הרלוונטית, שיטות המחקר ותכנית העבודה על הסמינר. הציון במטלה יהווה 15% מהציון הסופי.

מטלה 6 - עבודה סמינריונית להגשה עד ה-30/9/2024 - במשקל 50% מהציון הסופי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

פרשיות לימודים (לכל נושא יוקדש שבוע-שלושה שבועות):

- 1) פתיחה היכרות ונהלים
- 2) מצבי תודעה אלטרנטיבים
- 3) תרבות מונופאזית ופוליפאזית
- 4) מה לסוציולוגיה ולסמים
- 5) הבניה חברתית של שינוי תודעה
- 6) טקסונומיות של חומרים פסיכואקטיבים
- 7) נזקי הסמים
- 8) התמכרות
- 9) המלחמה בסמים
- 10) סמים במלחמה - נאצים, נוחבות וטייסים אמריקאים
- 11) מדיקליזציה של שינוי תודעה
- 12) הפחתת נזק
- 13) מיינדפולנס
- 14) ביוהאקינג

תיאוריות אנתרופולוגיות

(תיאוריות אנתרופולוגיות בנות-זמננו)

קורס סמסטרילי
תואר ראשון

ד"ר רפי גרוסגליק
rafig@bgu.ac.il

שעות קבלה של המרצה (רפי): יום א' 12:15-13:15, בניין 72, קומה 3, חדר 374 (או בזום,
בימים ושעות אחרות. בכל מקרה – נדרש תיאום מראש באי-מייל)

נועה מיטשל
עדי רוזנשטוק
זיו שוורץ

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

בעשורים האחרונים חלו שינויים תיאורטיים נרחבים בתחום הידע האנתרופולוגי ובאופני ייצור הידע החברתי. שינויים אלה הם תולדה של התמודדויות עם אתגרים תיאורטיים, מתודולוגיים וערכיים ביחס לדרכי החשיבה האנתרופולוגית הקודמים. בתוך כך, התגבשו מסגרות תיאורטיות חדשות המבקשות להתייחס לשינויים החברתיים והסביבתיים המתחוללים בזירות המקומיות והגלובליות, לשינוי ביחס אל נושאי המחקר ואל מושאי, ואף לשינויים שהתחוללו בתחומי דעת אחרים חיצוניים לאנתרופולוגיה.

תיאוריות אנתרופולוגיות "מתקדמות", או ליתר דיוק – תיאוריות אנתרופולוגיות בנות זמננו, הן כאלה אשר מבקשות להתנתק מהתיאוריות הקודמות, המודרניסטיות, האובייקטיביות לכאורה, אלה שהציגו התבוננות מנקודת המבט של הצפון הגלובלי. מדובר על תיאוריות חדשניות המגיבות באופנים מאתגרי מחשבה על שאלות הקשורות באופני הייצוג של "האחר", ביחסי הכוח הגלומים באופני ייצוג אלה ובמיקומו/ה של החוקר/ת ביחס ל"אחר".

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

הקורס הנוכחי יעמוד על כמה מהפיתוחים התיאורטיים באנתרופולוגיה בת-זמנינו ובכלי המחקר העומדים כעת לרשותם של אנתרופולוגים/יות בדרכם לחקור את החברה, התרבות והאדם.

נעסוק בתיאוריות המתפתחות כעת, בעידן הגלובאלי (או הפוסט-גלובלי), הפוסט-מודרני, זה המתהווה בצל משבר אקלים עולמי (וכעת גם בצילו של משבר נגיף הקורונה). קורס זה, המבוסס על קריאה, דיון, מחשבה ביקורתית, ניתוח וכתובה – יספק כלים תיאורטיים המאפשרים פרשנות אנתרופולוגית למגוון רחב של סיטואציות ותופעות חברתיות-תרבותיות בעידן הנוכחי.

הקורס יתמקד במפני החשיבה המשפיעים כעת על עיצוב הידע האנתרופולוגי, לרבות מה שמכונה המפנה האונטולוגי, ההתייחסות אל חומרים, אובייקטים, ארטיפקטים ומוצרי צריכה, אל מערכות היחסים שבין האדם וסביבתו, אל תצורות חשיבה פוסט-הומניסטיות ואל העיסוק ביחסי כוח, מרחב, גוף ומגדר, מדע וטכנולוגיה ועוד. הקורס ילווה בהרצאות אורח/ות של חוקרים וחוקרות מהמובילים/ות בתחומם/ן. הרצאותיהם/ן יסייעו לנו בהבנה ובדיון אודות תיאוריות הניצבות כעת בחזית המחקר ואשר שימשו את אותם/ן חוקרים/ות בעבודתם. מטלות הקורס יעודדו התנסות מעשית בשימוש במסגרות התיאורטיות ובמושגים אנתרופולוגיים כדי לנתח תופעות חברתיות-תרבותיות בנות זמננו ולפרש את הדרמה החברתית המתחוללת כעת מסביבנו.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה, כתיבה אקדמית, שיטות מחקר איכותניות

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס משתש תשתית תיאורטית לסמינרים בשנה ג', ואומר לעורר "תיאבון אינטלקטואלי" ורצון ללימודי המשך באנתרופולוגיה לתואר שני ואף לעבודת תיזה

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית ויכולת להתמודות עם טקסטים תיאורטיים, שימוש בכלים תיאורטיים על מנת לנתח תופעות תרבותיות בנות זמנינו, עמידה מול קהל, הובלת פרויקט מחקר מבוסס

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

תיאוריה, פיתוח יכולות הבעה בכתב ובעל פה, התנסות בעבודה מחקרית איכותנית מבוססת
תיאוריה, שימוש בכלים תיאורטיים על מנת ליצור תוכן בפלטפורמות דיגיטליות

אופן ההוראה:

פרונטאלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

1) נוכחות חובה בשיעורים ובתרגולים – 10%
נוכחות בשיעורים מרחיבה את הדעת ומאפשרת הבנה עמוקה ומלאה של חומר הלימוד. בחלק מהשיעורים יתארחו אנתרופולוגים ואנתרופולוגיות כהרצאות אורח/ת. מדובר בהזדמנות חד-פעמית לשמוע את מיטב החוקרים/ות הפועלים/ות בארץ. לפיכך, השתתפות פעילה בשיעורים היא חובה וזכות כאחד.
נוכחות בתרגול – חובה! נוכחות בתרגול היא הכרחית להבנת הטקסטים הנלמדים ולתרגול יישום הידע התיאורטי בפרשנות של תופעות חברתיות. סטודנט/ית שייאלצו להיעדר מתרגול ידווחו על כך מראש למתרגל/ת, יבקשו להצטרף לשעת תרגול אחרת או יבקשו אישור להיעדרות מהמתרגל. סטודנט/ית שיעדרו, ללא אישור, מעל לשני תרגולים - לא יוכלו לסיים את הקורס.

2) הגשת שני דוחות קריאה – 10% סה"כ מהציון הסופי. את דוחות הקריאה יש לשלוח למתרגל/ת בתרגול אליו הסטודנט/ית רשומ/ה, כאשר יש לשלוח את הדו"ח של המאמר באותו השבוע, עד יום שלישי בשעה 23:59. יינתן ציון בסקאלה של 1-5 לכל דו"ח (ראו קריטריונים לבדיקה להלן), כאשר כל דו"ח יהווה 5% מהציון הסופי. לא ניתן "לצבור" דו"חות, כל דו"ח ייבדק כמו עבודת הגשה ואין הזדמנות להגיש עוד מעבר לשני הדוחות. כמו כן, לא ניתן להגיש דו"ח על המאמר בו הסטודנטית עוסקת במטלת הדיון הכיתתי. הדו"ח יכלול עד 300 מילים, בקובץ וורד, המוגש באמצעות אתר המודל. הדו"ח יכלול הצגה קצרה של הטיעון המרכזי במאמר ולאחר מכן יש לפתח דיון קצר בדו"ח על המאמר. ניתן להציג שאלות וטיעונים כגון: לאיזה תיאוריה המאמר מתחבר וכיצד מושגי יסוד ורעיונות מרכזיים בתיאוריה באים לידי ביטוי במאמר? איזו ביקורת ניתן להפנות ליחס למאמר?

יצוין כי יש מקום ליצירתיות ולהצגת שאלות נוספות וטיעונים העשויים להוות מקור לדיון ולהעמקת הבנת המאמר.

קריטריונים לבדיקה:

1 – לא השתכנעתי שקראת את המאמר. 2 – רדוד מידי, לא מעיד על קריאה מעמיקה לא נוגע בטענות מרכזיות במאמר. 3 – קראת, אבל הדו"ח לא טוב מספיק, מכיל אי דיוקים ביחס

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

לתיאוריות/מושגים או טענות שעלו במאמר או לא נוגע בנקודות המרכזיות במאמר. 4 – דו"ח טוב ומקיף. 5 – דו"ח מצויין – מציג את כל הנקודות המרכזיות, מנוסח באופן בהיר וקולע ומציג שאלות ביקורתיות ו/או טיעונים מקוריים ויצירתיים ביחס למאמר, מרחיב את הדעת.

3) עריכת דיון כיתתי על מאמרי החובה – 20% סה"כ מהציון הסופי. על כל זוג סטודנטיות/ים מאותה קבוצת תרגול לערוך דיון מול הכיתה (בזמן התרגולים) על אחד ממאמרי החובה למשך 15 דקות. מטרת דיון זה, אינה לסכם את המאמר אלא לעלות שאלות לדיון, לפתח נושאים ותיאוריות העולות מהמאמר ולעורר חשיבה ביקורתית. מומלץ להתייעץ עם המתרגלות לגבי השאלות והמצגת טרם ההצגה (הנחיות נוספות יינתנו בדף נפרד שיועלה למודל עם תחילת הסמסטר).

עבודה מסכמת (בזוגות או ביחידים) – 60% סה"כ מהציון הסופי. לפני תחילת כתיבת העבודה המסכמת, כל סטודנט/ית תשלח למתרגלת שלה מייל בו תיידע אותה אם היא מגישה את העבודה לבד או בזוג, ותציין את שמה של בת זוגתה לעבודה. בהמשך תתבקשו לשלוח מייל למתרגלת בו תפרטו את הנושא הכללי לעבודה המסכמת לשם אישורו - חלון זמן לאישור הנושא יימסר בהמשך.

הסוגייה שתבחר תהווה בסיס לעבודת מחקר עצמית, שתשלב בין התיאוריות שנלמדו בקורס (אחת או יותר) לבין ממצאים אמפיריים שתאספו. העבודה יכולה להיות מבוססת על ביצוע תצפית, שיחות, ראיונות, ניתוח טקסטואלי של טקסטים המתפרסמים במדיה הפופולארית (המודפסת או הדיגיטלית, באתרי האינטרנט או ברשתות החברתיות) או על התמקדות בארטיפקטים תרבותיים. מגוון האפשרויות הוא עצום. הינכם מוזמנים/מוזמנות לפנות לכל אורך הקורס למרצה או למתרגל כדי לדון בנושאי העבודה. אנו נשמח מאוד לסייע לכם/ן בחשיבה על נושא, בהנחיה, בהפנייה לחומרי קריאה ובבחירת המסגרת התיאורטית המתאימה.

החיבור האקדמי שיוגש יכיל את הפרקים הבאים:

כותרת אקדמית המתארת את נושא העבודה ואת הגישה/ות התיאורטיות המרכזיות בהן העבודה עוסקת

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

1. פרק מבוא: אשר יכלול הצגת נושא המחקר ותיאור המסגרת התיאורטית הרלוונטית לניתוחו.
  2. פרק מתודולוגיה
  3. פרק ממצאים וניתוח: הצגה מפורטת של ממצאי המחקר האתנוגרפי והענקת פרשנות והסבר תיאורטי בעזרת חומרי הלימוד של הקורס.
  4. פרק דיון שיכלול הסבר מנומק כיצד הממצאים האמפיריים תורמים לידע האנתרופולוגי התיאורטי בסוגיות בהן עסקה העבודה.
- למעט פרק המתודולוגיה, נצפה לראות שימוש בחומרים אקדמיים בכל אחד מפרקי העבודה, כאשר בסך הכל יש להתבסס על לפחות 8 מאמרים מהסילבוס, בנוסף, העבודה צריכה לכלול התייחסות מפורשת לתוכן מתוך שיעור אחד לפחות (כולל הפנייה של שם הדובר/ת ותאריך השיעור בו נאמרו הדברים). דרישות אלה הן דרישות חובה, אך עבודה מצטיינת לא תוכל להתבסס אך ורק על אלה. ניתן, ואף רצוי, להתבסס על חומרים אקדמיים שאינם מהסילבוס (ממאגרי הספרייה). אנו זמינות וזמינים לרשותכם על מנת לסייע במציאת חומרי קריאה רלוונטיים. מעבר לחומרי קריאה אקדמיים ניתן, כמובן, להשתמש בכלל המקורות האמפיריים הרלוונטיים לנושא עבודתכם (כתבות עיתונאיות, מקורות מרשתות חברתיות וממדיה חברתית, תצלומים, תמלולי שיחות, סיכומי תצפיות אתנוגרפיות וכו').
- היקף המטלה היא 7-8 עמודים, לא כולל את שער העבודה ורשימה ביבליוגרפית. יש לצרף כנספח חומרים כמו תיעוד ראיונות, תצפיות, תמונות, מסמכים וכו'. בדיקת המטלה כוללת, את אופן הצגת הנושא, ביצוע המחקר וטיב השימוש בתיאוריות ובמחקרים שנלמדו, אופן הצגת ממצאים, עומק הפרשנות התיאורטית, יצירתיות, מבנה העבודה ואיכות הכתיבה האקדמית. שימו לב, הנחיות יותר מפורטות לעבודה יינתנו בנפרד ויועלו למודל, לכן וודאו שאתן עומדות בהנחיות המפורטות כאן וגם בדף ההנחיות הייעודי למטלה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

31/12 שבוע 1 - שיעור מבוא - היכרות, פתיחת הקורס, אנתרופולוגיה אז והיום.

קריאת רשות :

Geertz, Clifford. (1973). "Thick Description: Toward an Interpretive Theory of Culture". In: The Interpretation of Cultures: Selected Essays. New York: Basic Books. pp. 3-30.

7/1: שבוע 2 - משבר הייצוג באנתרופולוגיה ומבוא למפנים בתיאוריות האנתרופולוגיות:

קריאת חובה:

רוזאלדו, רנאטו. 2013 [1989]. " אבלותו וחרונו של צייד הראשים". בתוך: ר. ג. מקג'יור. ל. ריצ'רד (עורכים), תיאוריות אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי, כרך ב'. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 801-821.

אלאור, תמר. 1998. "עבודת שדה במדרשה כעבודת בית". בתוך: בפסח הבא: נשים ואוריינות בציונות הדתית. תל אביב: עם עובד. עמ' 47-8.

קישור (נא להקפיד להיכנס דרך ספריית אב"ג ובאמצעות סיסמא אישית):

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=61524579#63.963.6.default>

14/1: שבוע 3 - המפנה האונטולוגי: מורכבות אתנוגרפית

קריאת חובה

1. שפירא, מתן. (2018). מורכבות אתנוגרפית היא אנחנו: המתודה הפרספקטיביסטית של ויווירוס דה קסטרו וביקורת הדקונסטרוקציה באקדמיה הישראלית. תיאוריה וביקורת 50. עמ' 493-507. (אין צורך לקרוא את החלק שכותרתו "לקראת פרספקטיביזם ישראלי").

2. מבוא לדין על המפנה האונטולוגי –

מעוז, אילת, 2014. "בתי המקדש של הטפירים והמחשבות הסמויות של היער: המפנה האונטולוגי באנתרופולוגיה", מתוך דף הפייסבוק בחברת האדם — באנתרופולוגיה בישראל ובעולם.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

קישורים:

<https://www.facebook.com/IsrAnthro/posts/429848780477038/>

<https://www.facebook.com/IsrAnthro/posts/429852303810019>

קריאת רשות:

De Castro, E. V. (2004). Exchanging perspectives: the transformation of objects into subjects in Amerindian ontologies. *Common knowledge*, 25(1-3), 21-42.

Heywood, P. 2017. Ontological Turn, The. In: *The Cambridge Encyclopedia of Anthropology* (eds) F. Stein, S. Lazar, M. Candea, H. Diemberger, J. Robbins, A. Sanchez & R. Stasch

(available on-line: <http://www.anthroencyclopedia.com/entry/ontological-turn>).

Cook, Ian. (2004). Follow the thing: Papaya. *Antipode* 36(4): 642-664.

21/1: שבוע 4 - המפנה המטריאלי: הרחבות תיאורטיות - אנתרופולוגיה של תרבות חומרית

קריאת חובה:

El Or, Tamar. (2012). The soul of the Biblical sandal: On anthropology and style. *American Anthropologist*, 114(3): 433-445.

קריאת רשות:

Kopytoff, Igor. (1986). The Cultural Biography of Things: Commoditization as Process. In: Appadurai, A. (ed.). *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*. Cambridge: Cambridge UP. pp. 64-94.

28/1: שבוע 5 - המפנה המטריאלי - מקרה חקר מבואי: החיים החברתיים של חפצים, מקרי

חקר לדוגמא: קפה, שמן זית ופאפייה

הרצאת אורחת: גב' נעה ברגר

קריאת חובה:

Meneley, Anne. (2020). The olive and imaginaries of the Mediterranean. *History and Anthropology*, 31(1): 66-83.

קריאת רשות:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Tsing, Anna L. (2015). *The Mushroom at the End of the World: On the Possibility of Life in Capitalist Ruins*. Princeton: Princeton University Press. Pp. 1-11 (prologue); chapters 1; 7; 15; 17.

קישור (דרך הספרייה):

<https://www-degruyter-com.ezproxy.bgu.ac.il/princetonup/view/book/9781400873548/10.1515/9781400873548-003.xml>

4/2: שבוע 6 - אנתרופולוגיה של מדע וטכנולוגיה

קריאת חובה:

פריד, טליה. (2017). להוציא פסולת מאשפה: רשמים אנתרופולוגיים מסקרי אשפה ביתית בישראל. סוציולוגיה ישראלית, 10(2), 49-73.

Kotliar, Dan, and Grosplik, Rafi. (2023). On the Contesting Conceptualisation of the Human Body: Between 'Homo-Microbis' and 'Homo-Algorithmicus'. *Body & Society*, 29(3): 81-108.

קריאת רשות:

לאטור, ברוננו. (2014 [1994]). על תיווך טכני – פילוסופיה, סוציולוגיה, גנאולוגיה. מעבר לאובייקט, גיליון מס' 1. קישור:

https://journal.bezalel.ac.il/archive/280?fbclid=IwAR1RVJWrwDzuQrXnmGLPWJ1mERAg4f2-LEivlJU8lxk-x_b9l6l1a4APk

11/2: שבוע 7 – אנתרופולוגיה של רפואה

מרצה אורחת – ד"ר ענת רוזנטל – לוודא סופית עם ענת שמתאים

קריאת חובה:

רוזנטל, ענת. (2019). "למעשה זוהי גישה הוליסטית": בריאות ופיתוח בטיפול בילדים יתומים ופגיעים במלאווי. מתוך: גז, יונתן; בר וייקס, רעות וכגן מניה (עורכים/ות). פיתוח בינלאומי באפריקה. חיפה: פרדס. עמ' 97-118.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

תיאוריות סוציולוגיות מתקדמות

קורס שנתי

תואר ראשון

רון דודאי

dudair@bgu.ac.il

יום ראשון 14:30-16:00 ובמועדים אחרים בתאום מראש

מור יחזקאל

דפנה וינטר

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בתיאוריות סוציולוגיות בת-זמננו. במהלך הקורס נעסוק בשורה של מושגים וגישות סוציולוגיות אשר הוצעו על ידי חוקרים וחוקרות על מנת להבין את ההתפתחויות את המושגים החברתיים, פוליטיות, כלכליות וטכנולוגיות בעולם מסביבנו. בין השאר נבחן "חברת הסיכון" ו"חברת המעקב" לתאור החברה בת זמננו; ננתח שינויים מעמדיים וזהותיים בהקשר של צמיחת הפרקיאט וצורות חדשות של אי שוויון; נציע הסברים סוציולוגיים לצמיחת תנועות מחאה; נדון באופן בו פניקות מוסריות משפיעות על החברה; נשאל מה ניתן ללמוד מה הפופולריות הגדלה של תיאוריות קונספירציה; ונלמד על תיאוריות פמיניסטיות וקוויריות, על סוציולוגיה ארגונית וסוציולוגיה תרבותית.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

הקורס ממשיך את הנלמד בקורס יסודות הסוציולוגיה ומסתמך לעתים על הנלמד בקורס סוציולוגיה של החברה בישראל

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הידע והכישורים הנלמדים בקורס יוכלו לסייע בקורסי בחירה מתקדמים ובכתיבת עבודות סמינר

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, היכרות עם תיאוריות סוציולוגיות בנות זמננו, יכולת לנתח ארועים אקטואליים בראי מושגים סוציולוגיים, הצגה בעל פה מול קהל

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

במהלך הסמסטר סטודנטים יציגו סיכום ביקורתי של מאמר מהסילבוס. ההצגה תהיה בעל פה, בתרגיל, בהתאם לשיבוץ שיקבע מראש. המטלה בוחנת הבנה של המאמר, של התיאוריות הרלוונטיות, ויכולת ליישם את טיעון המאמר להקשרים אחרים. משקל המטלה עשרים אחוז מהציון הסופי. משרתי מילואים שלא יוכלו לבצע את המצגת במהלך הסמסטר יקבלו מטלה חלופית בה יתבקשו לנתח מאמר בעבודה כתובה קצרה.

המטלה הסופית של הקורס היא עבודה כתובה בה סטודנטים יתבקשו לבחור מקרה מבחן או נושא אקטואלי ולנתח אותו בראי מספר תיאוריות שנלמדו בקורס. מטרת המטלה היא להדגים ידע והבנה של תיאוריות מהקורס, יכולת לשלב ולהשוות גישות תיאורטיות שונות, הדגמה של חשיבה ביקורתית, ויכולת ליישם תיאוריות סוציולוגיות בנוגע למקרי מבחן. מועד הגשת העבודה: 18 אפריל. משרתי מילואים יוכלו להגיש במועד מאוחר יותר בהתאם לנסיבות ולכללי האוניברסיטה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

1) באופן תיאורטי: מה זה תיאוריה? מה זה תיאוריה סוציולוגית?
קריאת להרצאה:

Swedberg, R. (2016). Before theory comes theorizing, or how to make social science more interesting. *The British journal of sociology*, 67(1):5-22

קריאה לתרגיל:

Krause, M. (2016). The Meanings of Theorizing, *The British journal of sociology*, 67(1):23-29.

2) מהחברה התעשייתית לחברת הסיכון
קריאת להרצאה:

Beck, U. (1992). From industrial society to the risk society: Questions of survival, social structure and ecological enlightenment. *Theory, culture & society*, 9(1), 97-123.

קריאה לתרגיל:

אולריך בק (2011), לחיות בחברת הסיכון העולמית, בתוך: קוסמופוליטיות: תיאוריה ביקורתית למאה ה-21.

3) חברת המעקב, מהפנאופטיקון לאלגוריתם
קריאת להרצאה:

מישל פוקו, "הפנאופטיות", בתוך: לפקח ולהעניש: הולדת בית הסוהר, עמ' 243-280, רסלינג 2015.

קריאה לתרגיל:

Zuboff, S. (2015). Big other: surveillance capitalism and the prospects of an information civilization. *Journal of Information Technology*, 30(1):75-89.

4) מהפרולטריון לפרקריאט

קריאת להרצאה:

גיא סטנדינג, הפרקריאט, פרק 1: הפרקריאט

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

קריאה לתרגיל:

גיא סטנדינג, הפרקריאט, פרק 4: מהגרים: קורבנות, רשעים או גיבורים?

5) סוציולוגיה ארגונית

קריאת להרצאה:

פול דימאג'יו וולטר פאוול, שיבה אל כלוב הברזל: איזומורפיות מוסדית ורציונליות קיבוצית
בשדות ארגוניים

קריאה לתרגיל:

נעה רגב-אפק, & דורית טובין. (2008). הקמת מסלול סביבתי בבית ספר-הלכה ומעשה
בחדשנות חינוכית. עיונים במינהל ובארגון החינוך, 30, 101-124.

6) סוציולוגיה תרבותית

קריאת להרצאה:

ריימונד וויליאמס, 1999 [1991]. "בסיס ומבנה על בתיאוריה התרבותית המרקסיסטית" בתוך
אליהו כ"ץ ויצחק ינוביצקי (עורכים), תרבות, תקשורת ופנאי (מקראה, חלק א). תל אביב:
הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 39-53

קריאה לתרגיל:

דרורי, ז., & לבל, א. (2005). " יחסי-הציבור של המוות": עימותי זיכרון באתר ההנצחה
הלאומי: "מוזיאון הר-איתן". תרבות דמוקרטית, 49-84.

7) חברת המחאה: סוציולוגיה של תנועות חברתיות

קריאת להרצאה:

Milkman, R. (2017). A new political generation: Millennials and the post-2008
wave of protest. American Sociological Review, 82(1):1-31.

קריאה לתרגיל:

דבורה ברנשטיין (1979), "הפנתרים השחורים: קונפליקט ומחאה בחברה הישראלית", מגמות
1:65-80

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

8) תיאוריות פמיניסטיות וקוויריות
קריאת להרצאה:

Judith Butler, Gender Troubles, Introduction

קריאה לתרגיל:

עמליה זיו. (2001). חיקוי, ציטוט והתנגדות: הצרות המיגדריות של ג'ודית באטלר. מכאן, 2, 191-201.

9) פניקה מוסרית והכחשה חברתית:
קריאת להרצאה:

Cohen, S. (1972). Folk devils and moral panics. Routledge, pp.1-4, 216-233. Cohen, S. (2001). States of Denial: Knowing about Atrocities and Suffering, Polity, pp.76-116.

קריאה לתרגיל:

Norgaard, K. M. (2006). "We don't really want to know" environmental justice and socially organized denial of global warming in Norway. Organization & Environment, 19(3), 347-370.

10) תיאוריות של תיאוריות קונספירציה
קריאת להרצאה:

Nefes, T. S., & Romero-Reche, A. (2020). Sociology, social theory and conspiracy theory. In Routledge handbook of conspiracy theories (pp. 94-107). Routledge

קריאה לתרגיל:

Stoica, C. A., & Umbreş, R. (2021). Suspicious minds in times of crisis: determinants of Romanians' beliefs in COVID-19 conspiracy theories. European Societies, 23(sup1), S246-S261.

11) סיכום, חזרה, ודיון בסוציולוגיה ציבורית

קריאת להרצאה:

Burawoy, M. (2005). For public sociology. *American sociological review*, 70(1):4-28.

תיאוריות קונספירציה: סוציולוגיה, הסטוריה, תרבות

קורס שנתי

תואר ראשון

רון דודאי

dudair@bgu.ac.il

יום ראשון בין 14:30-16:00, ובמועדים אחרים בתאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

תיאוריות קונספירציה הן מהתופעות החברתיות המרתקות והחשובות של ימינו. האמונה בתיאוריות קונספירציה וההתפשטות שלהן נתפסות לעיתים כמגמה משעשעת-לדוגמה ביחס לתיאוריות הגורסות כי הנחיתה על הירח זויפה או כי המימשל האמריקאי משתיק מידע על נחיתת חייזרים. אך לתיאוריות קונספירציה יש גם השפעות פוליטיות עמוקות ומשמעותיות, לדוגמה בנוגע לסירוב להתחסן, לאמונה כי טראמפ ניצח בבחירות 2020, או לטענות ביחס לאיום הנשקף מיהודים, מוסלמים, פליטים או קבוצות מיעוט אחרות. המקום הגדל של תיאוריות קונספירציה בשיח הציבורי במדינות רבות משקף שינויים משמעותיים ברמות האמון החברתי, היחס בין אזרחים למימסד ול"מומחים", תפקיד המדע בחברה בת-זמננו, מאבקי כוח וסטטוס בין קבוצות חברתיות שונות, והחשיבות של סיפורים ונרטיבים בעיצוב אמונות, עמדות פוליטיות וזהות.

בסמינר זה ננתח דוגמאות הסטוריות ועכשוויות של תיאוריות קונספירציה, כגון הפרוטוקולים של זקני ציון, רצח קנדי, עב"מים והקורונה; נציע להן הסברים סוציולוגיים, ננתח את המשמעויות וההשלכות הפוליטיות שלהן, נעמוד על תפקיד התקשורת המסורתית והחדשה בהפצתן, ונדון גם בייצוגים התרבותיים שלהם בסרטים, סדרות טלוויזיה וכדומה. משתתפי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

ומשתתפות הסמינר יידרשו לעבודת מחקר עצמאית בה יזהו וינתחו מקרי מבחן של תיאוריות
קונספירציה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, יכולת ליישם תיאוריות סוציולוגיות למקרי מבחן עדכניים, יכולת מחקר
עצמאית, כתיבת טקסטים ארוכים יחסית, ניתוח מקרי מבחן מהמציאות בת-זמננו

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

עד סוף הסמסטר הראשון יש להגיש נושא מחקר לסמינר, כולל שאלות מחקר, גישה מתודולוגית ומאמרים תיאורטיים בהם תשתמשו בנייתוח. המטרה היא לוודא שהמחקר המוצע רלוונטי וישים ולהציע לכם כיוונים לגבי נושא המחקר, תיאוריות רלוונטיות וכדומה. למטלה יינתן משוב מהמרצה אך לא ציון.

עד סוף חופשת הסמסטר יש להגיג הצעת מחקר (כארבעה-חמישה עמודים), כולל פירוט של התופעה הנחקרת, השאלות אותן בוחנים, הספרות התיאורטית בה תשתמשו, השערות, וסקירה ראשונה החידושים האפשריים מהמחקר. למטלה יינתן משוב מהמרצה אך לא ציון. מועד הגשת העבודה ייקבע בהתאם ללוח השנה המעודכן, אך המועד האחרון יהיה מאוחר ככל האפשר. להגיש את עבודת הסמינר עצמה. העבודה צריכה להדגים הבנה ויישום של החומרים התיאורטיים אותם למדנו בקורס, יכולת מחקר עצמאית, שימוש נאות והולם בשיטות מחקר רלוונטיות, יכולת כתיבה וניתוח, וחשיבה ביקורתית.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

תיאוריות קונספירציה – סילבוס מעודכן דצמבר 2023

(1 פתיחה: תיאוריות קונספירציה בעולם בן-זמננו

ואולי בעצם הכל היה הצגה? כל תיאוריות הקונספירציה, דה-מרקר, 28-12-2020

<https://www.themarker.com/wallstreet/2020-12-28/ty-article-magazine/premium/0000017f-f43d-d487-abff-f7ff7f7f0000>

(2 תיאוריות קונספירציה: הגדרות

Barkun, M. (2013). The Nature of Conspiracy Belief.

Nefes, T. S., & Romero-Reche, A. (2020). Sociology, social theory and conspiracy theory. In Routledge handbook of conspiracy theories (pp. 94-107). Routledge.

(3 תיאוריות קונספירציה: תבנית לניתוח סוציולוגי

Ben-Yehuda, N. (1980). The European witch craze of the 14th to 17th centuries: A sociologist's perspective. American Journal of Sociology, 86(1), 1-31.

(4 מי שולט בעולם? מהפרוטוקולים של זקני ציון ל-illuminati

Aaronovitch, D. (2010). Voodoo histories: How conspiracy theory has shaped modern history. Random House, pp.17-47

עודד ירון, מי הם אנשי הלטאה ששולטים בדמיון של מפיצי תיאוריות הקונספירציה, הארץ 10-9-2017

<https://www.haaretz.co.il/captain/viral/2017-09-10/ty-article/premium/0000017f-ea0c-dc91-a17f-fe8d780b0000>

(5 מי רצח את קנדי? טראומה לאומית ותיאוריות קונספירציות עממיות

Olmsted, K. S. (2019). "The Dealey Plaza Irregulars: the JFK Assassination and the Collapse of Trust in the 1960s, in Real enemies: Conspiracy theories and American democracy, World War I to 9/11. Oxford University Press.

סרט: אוליבר סטון, JFK תיק פתוח.

(6 חזרה לתיאוריה: מי מאמין בתיאוריות קונספירציה ומה ההשלכות?

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Douglas, K. M., & Sutton, R. M. (2023). What are conspiracy theories? A definitional approach to their correlates, consequences, and communication. *Annual review of psychology*, 74, 271-298.

7) תיאוריות קונספירציה מהחלל: החיזורים כבר נחתו; לא הגענו לירח תחיה עשת, לעיניהם בלבד: עיסוק בעב"מים ובחוצנים בחברה הישראלית, רסלינג 2015
<http://alaxon.co.il/article/%D7%94%D7%90%D7%9E%D7%AA-%D7%A0%D7%9E%D7%A6%D7%90%D7%AA-%D7%90%D7%99-%D7%A9%D7%9D/>

סקירה של סיקור תקשורת בישראל של שנות ה-90:
<https://blog.nli.org.il/mada-ufo-craze/>

כיצד החלו תיאוריות הקונספירציה של הירח ומדוע הן מתמידות היום, הידען,
<https://www.hayadan.org.il/how-moon-landing-conspiracy-theories-began-and-why-they-persist-today-1807191>

8) תיאוריות קונספירציה ככלי פוליטי
אבי בליזובסקי, מתקפות ה-11 בספטמבר: כר פורה לתיאוריות קונספירציה, 2010,
<https://www.hayadan.org.il/911-conspiracy-1009119>

Peter Plenta (2020) Conspiracy theories as a political instrument: utilization of anti-Soros narratives in Central Europe, *Contemporary Politics*, 26:5, 512-530
9) תיאוריות קונספירציה, מדע ובריאות: הקורונה
רועי צזנה (2020), על ביל גייטס, מיקרוצ'יפים ותיאוריות קונספירציה
<https://www.hayadan.org.il/about-bill-gates-microchips-and-conspiracy-theories-1209201>

Sturm, T., & Albrecht, T. (2021). Constituent Covid-19 apocalypses: contagious conspiracism, 5G, and viral vaccinations. *Anthropology & medicine*, 28(1), 122-139.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

10) תיאוריות קונספירציה והתרבות הפוליטית הישראלית
שוקי מאירוביץ' (2023). אי-אפשר להיות קונספירטיביים מדי: רצח רבין והאיווי של תיאוריות
קונספירציה בישראל. תיאוריה וביקורת 58.

11) פול מקרטני מת, אלביס חי: תיאוריות קונספירציה ותרבות פופולרית
Partridge, C. (2018). Popular Music, Conspiracy Culture, and the Sacred. In
Handbook of Conspiracy Theory and Contemporary Religion (pp. 180-206).
Brill.

תרבות ארגונית - סמינר מצטיינים

קורס שנתי

תואר ראשון

אביעד רז

aviadraz@bgu.ac.il, 6472058

יום ג' 10-11

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס מציג גישות סוציולוגיות, פסיכולוגיות וניהוליות לניתוח המושג הבינתחומי של "תרבות ארגונית" ושימושיו התיאורטיים, המתודולוגיים והפרקטיים, בהקשר למחקר ארגוני ולייעוץ ארגוני. הקורס יציג את הרקע הנחוץ בתיאוריות ארגוניות ויתמקד במודלים של תרבות ארגונית, "תרבות ארגונית חזקה", מיפוי ואבחון של חוזק תרבותי לצרכי יעוץ ופיתוח ארגוני, שינוי ממעלה שניה ושינוי תרבותי. נתמקד בחזית המחקר והיישום הארגוני. בקורס ישולבו גם סיורים, מפגשים עם בוגרים העוסקים בעבודות רלבנטיות, חברי סגל של המחלקה, חוקרים ויועצים ארגוניים בתחום.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

תיאוריות סוציולוגיות בסיסיות, שיטות מחקר כמותיות ואיכותניות

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

סמינר מסיים

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

- מתודה לאיסוף וניתוח של נתונים ארגוניים לצורך זיהוי פערים ואבחון ארגוני
- ארגז כלים של מודלים ושיטות למחקר, ייעוץ ופיתוח ארגוני
- כתיבת הצעת מחקר לסמינר, ועבודת סמינר

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

- כתיבת דוח ייעוצי על בסיס אבחון ארגוני
- חשיבה מערכתית וביקורתית מבוססת-נתונים על הממשקים בין מוצהר, מתרחש ומתפרש בארגון
- הצגה מול עמיתים

אופן ההוראה:

בכיתה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

המטלה המרכזית בקורס הינה כתיבת סמינריון: עבודה אמפירית או עיונית (המבוססת על הצעת מחקר, ראו בהמשך) על נושא לפי בחירתכן/ם ואשר תתייחס לחומר התיאורטי ולסוגיות שנידונו במסגרת הקורס. 80%.
הגשה בסוף השנה

מטלת ניתוח (ניתן להגיש אחת או שתיים לפי בחירה): התערבות לשינוי לפי ליון-קוטר. הגשה עד סוף סמ' א'. 10%. המטלה מציגה ניתוח של מקרה-בוחן ארגוני של שינוי כדי לתרגל ידע במודלים של שינוי ארגוני, אבחון של השינוי - ממעלה שניה או ראשונה, ויישום של המודל של שיין למיפוי מצב מצוי ורצוי, הלימה והסכמה.

הצעת עבודה: 10%. הגשה לשיעור השני של סמ' ב'. בסוף סמסטר א' תוצג דוגמה של הצעת מחקר ושלד של עבודת סמינר, ותתחיל עבודה פרטנית

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

פרטי המפגשים:

הקורס הותאם ל- 11 מפגשים עקב מתווה המלחמה. הלו"ז עשוי להשתנות עקב קביעת הרצאות אורח וספורים – אנא שימו לב להודעות

מפגש 1. מבוא: הופעתה של התרבות הארגונית ככלי ניהולי וייעוצי

מצגת: מבוא

קריאה:

א. רז (2004). פרק 1: מבוא. מתוך ספרו: תרבות ארגונית. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

מפגש 2. המודל של שיין

תת-נושא: עצים ארגוניים

מצגת: מבוא

קריאה:

Schein, E. 1990. Organizational Culture. American Psychologist, Feb. 109-119

מפגש 3. ייעוץ מחקרי למדידה, ניהול ושינוי של תרבות ארגונית באמצעות מיפוי ואבחון

מצגת: מבוא

קריאה:

א רז (2004). מתווה למחקר אמפירי. מתוך ספרו: תרבות ארגונית. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה. עמ' (55-64).

*Cartwright, J. et al. (1999). "A methodology for cultural measurement and change," Total Quality Management, 10:1, 121-128

מפגש 4. מודלים נוספים

*Cameron, R. E. & Quinn, R. E. (2005). Introduction, from: Diagnosing & Changing Organizational Culture. Jossey-Bass

ניתן להוריד את ספרם של קווין וקמרון מהרשת:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

Diagnosing and Changing Organizational Culture: Based ...
*Hochschild, A, 1983. FEELING MANAGEMENT: From Private to Commercial
Uses. Chapter 6 in: The Managed Heart. U of California P.

<https://www.google.co.il/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwi67snUqqfLAhWI0RQKHedVBfgQFggjMAA&url=https%3A%2F%2Fcaringlabor.files.wordpress.com%2F2012%2F09%2Fthe-managed-heart-arlie-russell-hochschild.pdf&usq=AFQjCNFL1GrtPhvquApJB85-PZ7eytbAtQ&sig2=P6U7ziORfuYuCiYjMaiPJg&cad=rja>

המאמרים הבאים הם קריאת רשות להרחבת מודלים שיוצגו בכיתה:
Unfreezing change as three steps: Rethinking Kurt Lewin's legacy for change
management by Stephen Cummings, Todd Bridgman, and Kenneth G Brown
(2016)

Martin, Joanne. 1992. Culture in Organizations: Three Perspectives. Oxford:
Oxford University Press. Pp. 3-21

מאמר ניהולי לא אופייני בביקורתיותו

<https://sloanreview.mit.edu/article/when-it-comes-to-culture-does-your-company-walk-the-talk>

שעוסק בפער בין הערכים המוצהרים של הארגון לבין החוויה הסובייקטיבית של העובדים
באותו ארגון, וגם בתופעה של "ערכים גנריים" שארגונים רבים מכריזים עליהם - כנראה
שהסיבה היא שהם "נשמעים טוב" יותר מאשר שהם מתארים ארגון מסוים.

מפגש 5. יעילות ואמפתיה: ערכים סותרים?

*Raz, A. & E. Blank. (2007). "Ambiguous Professionalism: Managing Service
Quality and Efficiency in an Israeli Call Center", New Technology, Work &
Employment 22(1): 83-97

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מפגש 6. מגדר בארגונים

*Hood, J. & C. Koberg. 1994. "Patterns of Differential Assimilation and Acculturation for Women in Business Organizations." Human Relations 47(2): 159-180.

*צור, יובל ואביעד רז. 2008. השילוב הראוי: נשים בקורס טיס. סוציולוגיה ישראלית. 10(1): 81-106

Diversity management 7 מפגש

*Wasserman, Varda & Michal Frenkel (2019). The politics of (in)visibility displays: Ultra-Orthodox women manoeuvring within and between visibility regimes. human relations 1-23

נתחו גם לפי: המודל של הוד וקוברג

מפגש 8. ניהול מש"א גלובלי - HRBP: are we there yet?

*Raz, A. (2009). "Transplanting Management: Participative Change, Organizational Development, and the Glocalization of Corporate Culture," Journal of Applied Behavioral Science, 45(2): 280-304

מפגש 9. התערבות לשינוי לפי לוין-קוטר: תכנית למניעת הטרדת מינית בצבא

הצגת המקרה כהכנה למטלת הניתוח: מקרה מחקר המתעד יישום של תכנית למניעת הטרדה מינית בצבא ארה"ב

Leading Change: Sexual Harassment/Assault Response and Prevention (SHARP)*

נקודות לניתוח:

- האם השינוי כפוי מבחוח או מנוהל? פאסיבי או אקטיבי? או גם וגם?
- האם השינוי ממעלה שניה או ראשונה? משולשי שיין מצב מצוי ורצוי
- הלימה והסכמה – רלבנטי למינוף השינוי ולקיבועו דרך מדידת יעדים -זהו את השלבים של לוין/קוטר;

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

- האם השינוי היה אפקטיבי = האם התרבות חזקה בעקבות השינוי (הלימה/הסכמה)?
רשות - תרגול נוסף:
הטמעת פורטל מש"א @HP
לקרוא את מקרה המחקר שכתב דינו רוטה על HP-איטליה ולנתח לפי ההנחיות בקובץ "תרגול
אבחון ושינוי תרבותי HP"

מפגש 10 - הכנה להצעות מחקר
מפגש 11- הרצאת אורח

סמ' ב'

מפגש 1. ניהול רגשות בארגון + פסיכולוגיה חיובית
*Sutton, Robert I.; Rafaeli, Anat (1988). Untangling The Relationship Between
Displayed Emotions And Organizational Sales. Academy of Management
Journal; 31, 3; pg. 461
פסיכולוגיה חיובית בארגונים מפרספקטיבה של תרבות ארגונית
"חדר כושר לאושר": שלוש כתבות על ארגונים שהשתמשו בפסיכולוגיה חיובית
"חיזוק המאמץ המנצח": התחקיר המוקיר בצה"ל

מפגש 2. דיון על הצעות העבודה

מפגש 3,4. חזרה ממוקדת על שימוש בכלי מחקר לצורך איסוף וניתוח נתונים בארגון

במקביל לשיעורים הפרונטליים ולדיון בחומרי המצגת בסמ' ב', יינתן ליווי בהדרכה אישית סביב
התקדמות העבודה הסמינריונית. תוכנית המפגשים המלאה לסמ' ב' תועבר בהמשך

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

רשימות קריאה:

חובה

א. רז (2004). תרבות ארגונית. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.
*צור, יובל ואביעד רז. 2008. השילוב הראוי: נשים בקורס טיס. סוציולוגיה ישראלית. 10(1):
81-106

Schein, E. 1990. Organizational Culture. American Psychologist, Feb. 109-119
*Cartwright, J. et al. (1999). "A methodology for cultural measurement and
change," Total Quality Management, 10:1, 121-128

*Cameron, R. E. & Quinn, R. E. (2005). Introduction, from: Diagnosing &
Changing Organizational Culture. Jossey-Bass

ניתן להוריד את ספרם של קווין וקמרון מהרשת:

Diagnosing and Changing Organizational Culture: Based ...

*Hochschild, A, 1983. FEELING MANAGEMENT: From Private to Commercial
Uses. Chapter 6 in: The Managed Heart. U of California P.

<https://www.google.co.il/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwi67snUqqfLAhWI0RQKHedVBfgQFggjMAA&url=https%3A%2F%2Fcaringlabor.files.wordpress.com%2F2012%2F09%2Fthe-managed-heart-arlie-russell-hochschild.pdf&usq=AFQjCNFL1GrtPhvquApJB85-PZ7eytbAtQ&sig2=P6U7ziORfuYuCiYjMaiPJg&cad=rja>

*Raz, A. & E. Blank. (2007). "Ambiguous Professionalism: Managing Service
Quality and Efficiency in an Israeli Call Center", New Technology, Work &
Employment 22(1): 83-97

*Hood, J. & C. Koberg. 1994. "Patterns of Differential Assimilation and
Acculturation for Women in Business Organizations." Human Relations 47(2):
159-180.

*Wasserman, Varda & Michal Frenkel (2019). The politics of (in)visibility
displays: Ultra-Orthodox women manoeuvring within and between visibility
regimes. human relations 1-23

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

*Raz, A. (2009). "Transplanting Management: Participative Change, Organizational Development, and the Glocalization of Corporate Culture," Journal of Applied Behavioral Science, 45(2): 280-304
Leading Change: Sexual Harassment/Assault Response and Prevention (SHARP)*

קריאת רשות

*Oliver Engert et al. (2019). Organizational culture in mergers: Addressing the unseen forces.

<https://www.mckinsey.com/business-functions/organization/our-insights/organizational-culture-in-mergers-addressing-the-unseen-forces?cid=other-eml-alt-mip-mck&hlkid=5cf169c4cd2e49399f3a8e79ddab26c7&hctky=2547958&hdpid=22c02021-f71e-4802-a791-af586458c27d>

(זהו מאמר למנהלים מבית מדרשם של מקינזי. אתרו בו דמיון ושוני מול המסגרות האנליטיות שדיברנו עליהן – בעיקר שיין, לוין/קוטר, מיפוי ואבחון).

<https://sloanreview.mit.edu/article/when-it-comes-to-culture-does-your-company-walk-the-talk/>

מאמר שעוסק בפער בין הערכים המוצהרים של הארגון לבין החוויה הסובייקטיבית של העובדים באותו ארגון, וגם בתופעה של "ערכים גנריים" שארגונים רבים מכריזים עליהם - כנראה שהסיבה היא שהם "נשמעים טוב" יותר מאשר שהם מתארים ארגון מסוים.

Unfreezing change as three steps: Rethinking Kurt Lewin's legacy for change management by Stephen Cummings, Todd Bridgman, and Kenneth G Brown (2016)

Martin, Joanne. 1992. Culture in Organizations: Three Perspectives. Oxford: Oxford University Press. Pp. 3-21

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

'תרבות ואישיות', אז ועכשיו

קורס סמסטריאלי
תואר ראשון

ד"ר יוליה לרנר
חדר 362, בניין 72, julialer@bgu.ac.il
לפני ואחרי השיעור לפי תאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס זה יפנה לעניין משותף של אנתרופולוגיה ופסיכולוגיה – האופן בו הסדרים חברתיים מעצבים את הפרט החושב והמרגיש; כיצד עולמו הפנימי של הסובייקט החברתי, צורות הביטוי הרגשי, תפישתו של הזולת מכוננים על ידי מערכת תרבותית. ראשית, נחזור למחקרים קלאסיים בשתי הדיסציפלינות המסבירים את קשר בין דפוסי ההורות, החינוך, השפה לבין התפתחות של סובייקט חברתי. שנית, נדון באופן בו סוציולוגיה מסבירה השפעה של משטרים פוליטיים על תכונות אישיות אבל גם על רגשות של עמים שלמים. ולבסוף, נדון באופן בו בתקופה הנוכחית התרבות הניאו-ליבראלית התרפויטית והמציאות הדיגיטלית מעצבים את העצמי התרבותי שלנו היום. במקביל, הקורס יציע ברור היחסים בין המושגים – פרסונה, אישיות, עצמי, זהות. הקורס יצא מפרספקטיבה השוואתית בין תרבותית תוך כדי קריאה וצפייה בדוגמאות מתוך תרבויות רגשיות שונות. הקורס יכלול צפייה בסרטים עלילתיים ודוקומנטריים וחומרים מהתרבות הפופולרית כחלק מחובות הקריאה וההשתתפות.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לסוציולוגיה, מבוא לאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס ישרת את השילוב הדיסציפלינרי (סוציולוגיה, אנתרופולוגיה ופסיכולוגיה) בתוכנית מדעי ההתנהגות

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הסטודנטית ירכשו פרספקטיבה ביקורתית לחשיבה על מושגים דיסציפלינריים בסיסיים וכן מושגים מובנים מאליהם בתרבות היומיום - האישיות, העצמי, הנשמה וכדומה. הסטודנטים ירכשו הבנה היסטורית ובין-תרבותית שלהם וידעו לזהות את האופן בו מושגים אלה מוטענים במשמעות תרבותית ופוליטית.

אופן ההוראה:

הקורס יתנהל במתכונת של שיעור הכולל קטעי הרצאה, צפייה וקריאה משותפת, דיון ועבודה משותפת בכיתה. על הסטודנטים להגיע מוכנים לשיעורים: לצפות בקטעים המוצעים, לקרוא טקסטים, לחשוב. לצורך רציפות הדיון, חשובה גם הנוכחות של הסטודנטים.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר ראשון

מטלות הקורס:

העבודה השוטפת בכיתה תלווה בפורום כיתתי. על הסטודנטים לקחת חלק במשימות הפורום לפחות 2 פעמים במהלך הקורס באמצעות פרסום טקסט קצר ראוי ומושכל. משימות שוטפות בפורום כיתתי 20 אחוז

במהלך הקורס הסטודנטים יעבדו על פרוייקט קבוצתי שיתמקד במוסד תרבותי ספציפי או דיוקן של אישיות תרבותית היסטורית/לאומית קונקרטית ויצגו אותו בכיתה. הפרויקט יהווה 30 אחוז מהציון הסופי

עבודת בית 50 אחוז (אפשר בזוגות), העבודה תהיה מבוססת על אינטגרציה של חומרי הקריאה והדיון של הקורס ויישומה על ניתוח דוגמאות אמפיריות שהמטלה תציע לבחירה. אחת האפשרויות היא להמשיך ולהציג במטלה הסופית את הנושא של הפרויקט הקבוצתי

בנוסף, הסטודנטים יכולים להכין התייחסות לחומר הקריאה ולהציגה בכיתה ולזכות בנקודות בונוס

רשימות קריאה:

רשימת הקריאה המורחבת תפורסם לקראת תחילת הסמסטר במודול

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

תואר שני

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

אנתרופולוגיה של מין ומיניות

קורס סמסטריאלי
תואר שני

ד"ר יעלה להב רז
lahavraz@bgu.ac.il
כל יום בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מין ומיניות הם היבטים בסיסיים של החוויה האנושית הקושרים יחד גוף-נפש-וחברה. הביטוי המיני עשוי אמנם להתחיל מהביולוגיה אך כמו כל דבר אנושי, התרבות משפיעה עמוקות על אופני הביטוי המיני. מכאן, הקטגוריות של מין ומיניות מעצבות את חיינו בדרכים עמוקות ואינטימיות המגדירות כיצד אנו מכירים את עצמנו, כיצד אנו מתייחסים לאחרים, כיצד אנו מתקשרים עמם ואף כיצד אנו מבינים מה זה אומר להיות בן/בת אנוש. במסגרת הקורס, נעסוק בתיאוריות אנתרופולוגיות - קלאסיות ועכשוויות - אודות מין ומיניות ונבחן את האופנים המגוונים והדינמיים בהם תרבויות שונות מבינות ומכוננות היבטים אלו. סטודנטים/יות יוזמנו להתעניין בסוגיות שיוצגו בשיעורים ולכתוב מטלה מסכמת העוסקת באחת הסוגיות הנוגעות לתחומי ידע אלו - לפי בחירתם/ן ובתיאום עם המרצה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

מבוא לאנתרופולוגיה
תיאוריות אנתרופולוגיות

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

אופן ההוראה:

פרונטלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מטלות הקורס:

א. 10% נוכחות סדירה, קריאה שוטפת של המאמרים לפני השיעור ונוכחות פעילה. מצופה מהסטודנטים. יות לקרוא את כל פרטי קריאת החובה לקראת כל מפגש (שימו לב – בחלק מהמפגשים יש יותר מפריט קריאה חובה אחד). כלל חומרי הקריאה זמינים באתר הקורס במערכת המודל. הרמה והאיכות של השתתפותכם/ בשיעור חשובה מאוד והיא תתרום באופן ישיר לא רק לקבלת נקודות ההשתתפות בקורס, אלא גם לשיפור בהבנת החומר הנלמד, ליצירת עניין בקורס, להעשרת המפגשים, ליצירת עניין וריענון וכן השתתפות הסטודנטים. יות תאפשר דיון בנקודות חשיבה ושאלות חשובות שיועלו מצדכם. ו אשר יסייעו לכלל הסטודנטים. יות בביצוע מטלות ההמשך.

ב. מטלה מסכמת בנושא של "אנתרופולוגיה של מין ומיניות" (90% מהציון) עליכם. להגיש עבודה העוסקת בהיבט כלשהו הקשור בנושא הרחב של אנתרופולוגיה של מין ומיניות.

במידה ואתם/ עוסקים. ות בעבודת התיזה שלכם/ בסוגיות הקשורות בהיבט כלשהו של מין ומיניות – ניתן להגיש טיוטת פרק, טיוטת הצעת מחקר או כל דבר אחר שיקדם את עבודת המחקר שלכם/ (בכל מקרה יש לאשר את נושא העבודה והפורמט הנבחר עם המרצה לפני סוף הסמסטר).

למי שאינו חוקר. ת סוגיות אלו במסגרת התזה ו/או לומדת. ת במסלול הכללי, ניתן להגיש עבודה בפורמט של סקירת ספרות שיכלול דיון ביקורתי בתחום מסוים תוך ציון הפערים בספרות. אורך המטלה: עד 8 עמ'. פירוט נוסף יימסר בהמשך הסמסטר. קריטריונים להערכת העבודה ימסרו בהמשך בהתאם לסוג העבודה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

פרטי המפגשים:
הסילבוס המלא יעלה לאתר הקורס

ארבע אחרי הצהריים: פנאי בישראל

קורס סמסטריאלי
תואר שני

פרופ' ניר אביאלי
avieli@bgu.ac.il
יום ג', 11 – 12 (בתיאום מראש)

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

פנאי הוא מרכיב מרכזי וחשוב ביותר בחיים החברתיים והתרבותיים ותעשיית הפנאי היא מן המרכזיות והצומחות ביותר בעולם. כיצד מגדירים פנאי בישראל? מהם סוגי הפנאי השונים? ומה הקשר בין פנאי לבין לאומיות, אתניות, מעמד, ומגדר? בקורס נדון בשאלות אילו ואחרות וננסה לעמוד על המאפיינים האוניברסליים והפרטיקולריים של הפנאי הישראלי. הסטודנטים יערכו מחקר עצמאי, יגישו הצעת מחקר ראשונית ומורחבת יציגו את מחקרם בכיתה, ישתתפו בסיוור ויכתבו עבודה מחקרית כמטלת הסיום בקורס.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

-

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

-

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

-

אופן ההוראה:

פרונטלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מטלות הקורס:

דרישות הקורס והרכב ציון סופי:

1. נוכחות, קריאה והשתתפות פעילה בשיעורים (10%).
  2. מטלות:
    - א. ניסוח שאלות לקראת דיון בכיתה על אחד מפרטי הסילבוס (10%).
    - ב. הגשת הצעת מחקר מורחבת (10%)
    - ג. הכנת יומן פנאי שבועי והצגתו בכיתה (10%)
    - ד. הצגת המחקר בכיתה + בחירת מאמר לקריאה.
    - ה. עבודה מסכמת (60%).
- סיור (בכפוף לאישור תקציבי): במהלך הסמסטר נצא לסיור שיעסוק בפנאי בישראל.
- ציון הקורס יורכב משקלול הציון עבור העבודה הסופית, הציון עבור הצעות המחקר והתרשמות כללית לגבי שאר הסעיפים.
- חובה להשלים את כל המטלות כדי לסיים את הקורס.
- השתתפות חובה בכל הסיורים והמפגשים בקורס
- חשוב מאד: השיעור הוא "אזור חופשי מאינטרנט", והסטודנטים מתבקשים שלא לגלוש, לצ'אט, או לבצע כל פעולה ברשת במהלך השיעור.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

פרטי המפגשים:

רשימת שעורים (יתכנו שינויים במהלך הסמסטר)

1. פנאי כפעילות חברתית ותרבותית

2. פנאי ועבודה

Ingold, T. 2000. The perception of the environment: essays on livelihood, dwelling and skill. Ch. 7 Work, Time and Industry. Psychology Press. Pp. 323-338.

<https://leiaarqueologia.files.wordpress.com/2017/08/the-perception-of-the-environment-tim-ingold.pdf>

3. פנאי ומעמד

Veblen, T. 2007 [1899]. Ch. 3 Conspicuous Leisure. A Theory of Leisure Class. Pp.18-32.

<http://moglen.law.columbia.edu/LCS/theoryleisureclass.pdf>

4. פנאי ומגדר

Papataxiarches, E. 1991 Friends of the Heart: Male commensal solidarity, gender, and kinship in Agean Greece. In Loizos, P. and Papataxiarchēs, E. eds., Contested Identities: gender and kinship in modern Greece. NJ: Princeton University Press. Pp. 156-179.

https://primo.bgu.ac.il/permalink/972BGU_INST/23v028/alma9926337610604361

5. סיור

6. פנאי משמעותי

הנחיות להגשת הצעת מחקר ראשונית ומורחבת ולכתיבת העבודה הסופית היוש, ט. 2018. פנאי רציני. תל אביב: רסלינג. פרקים: 2 (בריפרוף) ו 3. ע"מ 63 – 118.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=110413890>

.7 פנאי ולאומיות

הרצאת אורח על דייג: ד"ר נועם ורנר

Marvin, G. 2007. Animal and Human Bodies in the Landscapes of English Foxhunting. In Coleman, S. and Kohn, T. (eds.) The Discipline of Leisure: Embodying Cultures of Recreation. Berghahn Books. pp. 91-108.

<https://www-degruyter-com.ezproxy.bgu.ac.il/document/doi/10.1515/9780857450395>

.8 פנאי ואתניות

Galilee, E., Yahel, H. and Oren, G., 2023. 'Our forest-our home': leisure and tourism among the Bedouin minority in southern Israel. Journal of Tourism and Cultural Change, 21(2), pp.133-147.

https://www.researchgate.net/profile/Gal-Oren/publication/360221932_Our_forest-our_home_leisure_and_tourism_among_the_Bedouin_minority_in_southern_Israel/links/6284a0f32ecfa61d330ad18c/Our-forest-our-home-leisure-and-tourism-among-the-Bedouin-minority-in-southern-Israel.pdf

.9 הצגת המחקרים

.10 הצגת המחקרים

.11 הצגת מחקרים וסיכום

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

קריאה וצפית רשות:

Trobriand Cricket

https://www.google.com/search?sca_esv=571003301&sxsrf=AM9HkKIIMCAzRHSntE7IUPqEPa-DUu148Q:1696534189858&q=trobriand+cricket&tbm=vid&source=Inms&sa=X&ved=2ahUKEwjxh_Gt0t-BAxUzU6QEHZQbCqIQ0pQJegQIDRAB&biw=1280&bih=595&dpr=1.5#fpstate=ive&vld=cid:77d3ca12,vid:gYZFNRC9mKk,st:0

Tally Katz-Gerro, Yossi Shavit. The Stratification of Leisure and Taste: Classes and Lifestyles in Israel Dirty dancing: the (non)fluid embodied geographies of a queer nightclub in Tel Aviv Nigel Rapport, BOB, HOSPITAL BODYBUILDER: THE INTEGRITY OF THE BODY, THE TRANSITIVENESS OF 'WORK' AND 'LEISURE' . in Coleman, S. and Kohn, T., 2007. The discipline of leisure: Taking play seriously. The Discipline of Leisure: Embodying Cultures of'Recreation'. New York, NY, pp.1-22.

<https://www-degruyter-com.ezproxy.bgu.ac.il/document/doi/10.1515/9780857450395/html>

ייעוץ ארגוני בארגונים גלובליים

קורס שנתי

תואר שני

ד"ר עדנה פשר ומר יוסי פשר

edna@pasher.co.il

בתיאום מראש

עדי סרנגה

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת קורס זה הינה להקנות למשתתפים היכרות עם משמעות הייעוץ בארגונים גלובליים, תוך מתן דגש לנקודות ישראליות.

הקורס יבחן מודלים תרבותיים תיאורטיים והשלכותיהם, ההתמקדות תהיה בהתמודדות היעוץ עם פוליטיקה ארגונית בארגונים גלובליים ועם לחצים לסטנדרטיזציה ואחידות בתהליכי העבודה ובהתערבות הארגונית לעומת הדרישה לייחודיות מקומית התפורה יותר לתרבות ספציפית.

הקורס יבחן אספקטים אלה תוך שימוש בניתוח אירוע של מגוון התערבויות שונות. הקורס יבחן את כלי ההתערבות השונים וידון בתוצאות ההתערבות.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

לא רלוונטי.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
חשיבה ביקורתית, עמידה מול קהל, ניתוח ארגון גלובלי, ביצוע ראיונות ועוד.

אופן ההוראה:

הקורס הינו קורס שנתי. יהיה בו שילוב של הרצאות פרונטליות (תיאוריה ופרקטיקה) ויכלול מפגשים עם עובדות מארגונים גלובליים. כמו גם מעורבות אקטיבית של הסטודנטים.

הסטודנטים יבחרו ארגון גלובלי בו יערכו מספר ראיונות חצי מובנים ויביאו דילמות מהשטח לכיתה. בחלק מהשיעורים הסטודנטים יציגו Study Cases מתוך הארגונים הנבחרים ועליהם יערכו בכיתה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מטלות הקורס:

שיעור 5 (06.02.2024) הצגת החברות
הצגה של 5-7 דקות בו כל זוג יציג את הארגון אותו בחרו - במה עוסק הארגון, מה חושבים
לשאלו.
אין ציון עבור הצגה זו

החל משיעור 8 - 27.02.2024
הצגת הארגון תוך התייחסות לאתגר המרכזי שעלה מהראיונות בארגון הצגת מקרה בוחן של
אחד מהאתגרים שעלו בארגון.
אין ציון עבור הצגה זו

26.03.2024 עבודת אמצע
העבודה הינה ללא ציון ומתייחסת להצגה שנעשתה בשיעור.
העבודה בהיקף של עד שלושה עמודים ובה יהיה תיאור הארגון והרקע שלו, סיכום ראיונות,
התייחסות לתיאוריית המרוכבות בראי הארגון וסיכום.
אין ציון עבור מטלה זו

עבודת סוף קורס 01.08.2024
העבודה מהוות 50% מהציון הסופי.
העבודה כוללת את הצגת הארגון, חיבור בין הספרות לפרקטיקה ורפלקציה אישית.

נוכחות 15% (ניתן להחסיר עד 2 פעמים במהלך הסמסטר)
35% השתתפות פעילה בשיעור ועשית מטלות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

פרטי המפגשים:

מפגש 1 - מבוא - גלובליזציה וארגונים גלובליים, פתיחה לקורס והסבר כללי על משימות הקורס.

מפגש 2 - תרבות ארגונית - ההבדלים בין חברה ישראלית גלובלית לבין חברה גלובלית שעובדת בארץ.

קריאה-

F. Luthans & J. Doh J. (2014). International Management: Culture, Strategy, and Behavior, 9th ed. (McGraw-Hill, 2014). Ch.14

מפגש 3- תרבות ארגונית: גלוקליזציה, גיוון תרבותי בארגונים גלובליים - קשיים והזדמנויות
Rozkwitalska, M. (2010). Barriers of cross-cultural interactions according to the research findings. Journal of Intercultural Management, 2(2), 37-52

מפגש 4- עיצוב ארגונים לסביבה הבינלאומית ואיך מייצרים אחידות בתרבות ארגונית?
The quest for global dominance: Transforming global presence into global competitive advantage

מפגש 5 - עבודה בצוותים וירטואליים, תוך שימוש בטכנולוגיות מתקדמות -
Gagnon, S., & Collinson, D. (2017). Resistance through difference: The co-constitution of dissent and inclusion. Organization Studies, 1-24.

מפגש 6 - הצגה של הסטודנטים - ארגונים גלובליים נבחרים

מפגש 7- התמודדות של HR בארגונים גלובליים - תהליכי גיוס, קליטה ושימור עובדים.

מפגש 8 - סוגיות ודילמות של היועץ בארגון גלובלי
Mendizabal, L. A. (2015). The EGA Master case study (Hebrew). Universidad de Deusto.p.22

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מפגש 9 - חדשנות - כלים להחדרת חשיבה ועשייה חדשנית בארגון גלובלי.
הצגת מקרי בוחן ע"י הסטודנטים

מפגש 10 - מיזוגים רכישות וניהול מרחוק - האתגרים והחלופות השונות, התמודדות עם
אתגרים במבנה מטריציוני. הצגת מקרי בוחן ע"י הסטודנטים.

Gill, C. (2012). The role of leadership in successful international mergers and acquisitions: Why Renault-Nissan succeeded and DaimlerChrysler-Mitsubishi failed. *Human Resource Management*, 51(3), 433-456.

שיעור 11- ניהול ההון האנושי - פיתוח אישי ומוטיבציה.
הצגת מקרי בוחן ע"י הסטודנטים.

סמסטר ב'

שיעור 1 - פיתוח מנהיגות בארגונים גלובליים והצגת מקרי בוחן סטודנטים
Berson, Y., Erez, M., & Adler, S. (2004). Global values in MNC culture, and their manifestation in managerial roles. In Best Paper Award, The Academy of Management Conference.

שיעור 2- תקשורת רב תרבותית

שיעור 3- ייעוץ אסטרטגי לארגונים גלובליים
Brondoni, S. M. (2007). Management Consulting, Global Markets and Corporate Networking. *Symphonya, Emerging Issues in Management*, (1), 16-25

שיעור 4 - משא ומתן בינלאומי בחברות גלובליות. הצגת מקרי בוחן ע"י סטודנטים

שיעור 5 - איך מייצרים מחוברות בארגון גלובלי?

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

שיעור 6- איך מייצגים מחוברות הארגון גלובלי? הצגת מקרי בוחן ע"י הסטודנטים

שיעור 7 - איך מייצרים מחוברות הארגון גלובלי? הצגת מקרי בוחן ע"י סטודנטים

שיעור 8 - זהות בעולם הגלובלי

Ailon-Souday, G. & Kunda, G. (2003). "The local selves of global workers: The social construction of national identity in the face of organizational globalization". *Organization Studies*, 24(7): 1073-1096

שיעור 9- שיווק עצמי בארגונים גלובליים

Nagji, B., & Tuff, G. (2012). Managing your innovation portfolio. *Harvard Business Review*, 90(5), 66-74.

שיעור 10 - Urban Living Labs מעבדות עירוניות חיות, קונספט שהומצא על ידי האיחוד האירופי ומוטמע היום ברחבי העולם, המטרה היא להוות תכנית מסגרת לעירוב הקהילה וכל בעלי העניין כדי לקדם חדשנות בארגונים

ובערים, מרצה אורח

Edna Pasher, Otthein Herzog, Mor Harir, Yaara Turjeman and Wu Zhiqiang (2018). Creating and enabling Ecosystems for Open Innovation - Challenges and how to Cope with Them". In Piero Formica, Martin Curley (eds.). *Exploring the Culture Of Open Innovation: Towards an Altruistic Model of Economy*. Emerald: Bingley, UK, pp. 201-219. Doi:10.1108/978-1-78743-789-020181008.

שיעור 11- סיכום הקורס - יתרונות וחסרונות בעארגונים גלובליים בדג על ההגשלות של מגיפת הקורונה על ארגונים אלו.

F. Luthans & J. Doh J. (2014). International Management: Culture, Strategy, and Behavior, 9th ed. (McGraw-Hill, 2014). Ch.14

Rozkwitalska, M. (2010). Barriers of cross-cultural interactions according to the research findings. Journal of Intercultural Management, 2(2), 37-52

The quest for global dominance: Transforming global presence into global competitive advantage

Gagnon, S., & Collinson, D. (2017). Resistance through difference: The co-constitution of dissent and inclusion. Organization Studies, 1-24.

Mendizabal, L. A. (2015). The EGA Master case study (Hebrew). Universidad de Deusto.p.22

Gill, C. (2012). The role of leadership in successful international mergers and acquisitions: Why Renault-Nissan succeeded and DaimlerChrysler-Mitsubishi failed. Human Resource Management, 51(3), 433-456.

Den Hartog, D. (2004) "Leading in a Global Context: Vision in Complexity" in The Blackwell Handbook of Global Management: A Guide to Managing Complexity (Eds. Lane, Maznevski, Mendenhall and McNett). Massachusetts: Blackwell Publishing Ltd. (pp. 175-198)

Berson, Y., Erez, M., & Adler, S. (2004). Global values in MNC culture, and their manifestation in managerial roles. In Best Paper Award, The Academy of Management Conference.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

Brondoni, S. M. (2007). Management Consulting, Global Markets and Corporate Networking. *Symphonya, Emerging Issues in Management*, (1), 16-25

Ailon-Souday, G. & Kunda, G. (2003). "The local selves of global workers: The social construction of national identity in the face of organizational globalization". *Organization Studies*, 24(7): 1073-1096

Nagji, B., & Tuff, G. (2012). Managing your innovation portfolio. *Harvard Business Review*, 90(5), 66-74.

Edna Pasher, Otthein Herzog, Mor Harir, Yaara Turjeman and Wu Zhiqiang (2018). Creating and enabling Ecosystems for Open Innovation - Challenges and how to Cope with Them". In Piero Formica, Martin Curley (eds.). *Exploring the Culture Of Open Innovation: Towards an Altruistic Model of Economy*. Emerald: Bingley, UK, pp. 201-219. Doi:10.1108/978-1-78743-789-020181008.

קריאת רשות:

- Pasher, E. Herzog, O. Edvinsson L. Sharir, L. (2020) "IC Israel reporting- the journey from 1998 into the future" In *Intellectual Capital In The Digital Economy*. pp 97-105
- Pasher E. & Ronne T. (2011). "The Complete Guide to Knowledge Management: A Strategic Plan to Leverage Your Company's Intellectual Capital by Edna Pasher and Tuvya Ronen"
- Pasher E, Lawo M, Pezzlo R ,(2009). *Intelligent Clothing: Empowering the Mobile Worker by Wearable Computing , AKA*.
- Edvinsson L., Dvir R., Roth N. & Pasher E. (2004). "Innovations: the new unit of analysis in the knowledge era: The quest and context for innovation efficiency and management of IC", *Journal of Intellectual Capital* 02/2004; 5(1):40-58

יסודות, שיטות ותאוריות בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה:

קורס השלמה למ.א.

קורס סמסטריאלי

תואר שני

ד"ר רפי גרוסגליק

rafig@bgu.ac.il חדר 374 בניין 72

בתיאום באי מייל

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס מיועד לתלמידות ולתלמידי מ"א הנדרשים להשלמה של חלקים מבסיסי הידע בסוציולוגיה ובאנתרופולוגיה, או בחזרה על החומר הנחוץ ללימודים ולמחקר בדיסציפלינות אלה. הקורס יכלול דיון ביסודות ובמושגים הבסיסיים בסוציולוגיה ובאנתרופולוגיה. נסקור כיווני חשיבה מרכזיים בשתי הדיסציפלינות, כיווני חשיבה הלקוחים הן מתוך התיאוריות המודרניסטיות ("תיאוריות קלאסיות") והן מתיאוריות בנות-זמננו. בנוסף, הקורס יכלול היכרות עם שיטות מחקר מרכזיות (איכותניות) הנהוגות באנתרופולוגיה ובסוציולוגיה. נדון בטקסטים העוסקים בשאלות על אופני הייצוג של "האחר", על יחסי הכוח הגלומים באופני ייצוג אלה ועל מיקומו/ה של החוקר/ת ביחס ל"אחר". נקרא ונדון בטקסטים העוסקים בשאלות על אודות מבנים חברתיים, יחסי כוח, תפיסת המציאות החברתית, תרבות, אי-שוויון, זהות, החשיבה הפמיניסטית והפוסט-קולוניאליסטית, החשיבה החברתית הפוסט-מודרניסטית והיחסים שבין ה"גלובלי" (עולמי) ללוקאלי (מקומי). קורס זה מבוסס על קריאה, דיון, מחשבה ביקורתית, ניתוח וכתובה. בוגרי/ות הקורס יצידו, לפיכך, בכלים תיאורטיים המאפשרים פרשנות סוציולוגית ואנתרופולוגית למגוון רחב של סיטואציות, תופעות ודרמות חברתיות-תרבותיות – היסטוריות וכאלה המתרחשות בעידן הנוכחי.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:
תואר ראשון. אין צורך בידע קודם

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מספק היכרות בסיסית עם יסודות תיאורטיים ומתודולוגיים בסוציולוגיה ובאנתרופולוגיה ומהווה בסיס לסטודנטים/יות המבקשים ללמוד לתואר שני בתחומים אלה אך אין להם השכלה קודמת בתחומים אלה.

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

היכרות עם מושגי יסוד בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, יכולת קריאת טקסטים תיאורטיים, שימוש במושגי יסוד תיאורטיים להבנת תופעות חברתיות, יכולת הבעה בעל פה ובכתב, עמידה מול קהל

אופן ההוראה:
פרונטאלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מטלות הקורס:

נוכחות חובה בשיעורים

נוכחות בשיעורים מרחיבה את הדעת ומאפשרת הבנה עמוקה ומלאה של חומר הלימוד. נוכחות בשיעור והשתתפות פעילה היא הכרחית להבנת הטקסטים הנלמדים ולתרגול יישום הידע התיאורטי בפרשנות של תופעות חברתיות. סטודנט/ית שייאלצו להיעדר מהמפגש השבועי יבקשו על כך אישור מראש מהמרצה. סטודנט/ית שיעדרו, ללא אישור, מעל לשני מפגשים - לא יוכלו לסיים את הקורס.

המרצה יקפיד על סביבת דיון נאותה ויקפיד על מתן הזדמנות להשתתפות לכלל הסטודנטים/יות. השתתפות בדיונים, התבטאות וניסוח בעל פה של רעיונות תיאורטיים הם כלים אינטלקטואליים חשובים. המרצה יקדיש תשומת לב רבה למידת ההשתתפות (ולאיכותה) מצד כלל הסטודנטיות והסטודנטים בקורס. קריאה רציפה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס במהלך הסמסטר יזכו את הסטודנטים/יות ב-10% מהציון הסופי.

רפרט בכיתה (10% מהציון הסופי)

הסטודנטיות והסטודנטים בקורס יציגו פריט קריאה אחד מתוך הסילבוס. פירוט נוסף על אופן הצגת הרפרט יימסר בדף הנחיות נפרד שהועלה לאתר הקורס (במודל).

ניתוח טקסט (15% מהציון הסופי) - מועד הגשה: לא יאוחר מ-20/1
הגשת עבודה קצרה הכוללת ניתוח טקסט על פי בחירת הסטודנט לשתי גישות סוציולוגיות ושתי גישות אנתרופולוגיות (עד ארבעה עמודים).

מבחן בית מסכם (65% מהציון הסופי) : מועד הגשה: יימסר בהמשך (במהלך תקופת הבחינות).

בסוף הסמסטר יינתן מבחן בית המבוסס על חומרי הקריאה ועל תוכן המפגשים (3-4 שאלות, עד 6 עמודים). המבחן יתקיים עם חומר פתוח. תינתן הגבלת זמן לביצוע המבחן. פירוט נוסף על אופן ביצוע מבחן הבית יימסר בדף הנחיות שיועלה לאתר הקורס.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

פרטי המפגשים:

שבוע 1 –

2/1 חלק א' - סוציולוגיה: מבוא

ברגר, פ. 1985 [1963]. "סוציולוגיה כבידור ליחיד" ו"סוציולוגיה כצורה של תודעה". בתוך:
הזמנה לפגישה עם הסוציולוגיה. תל אביב: עם עובד. עמ' 9-60.
רשות:

Wright Mills, C. 2000 [1959]. "The promise". In: The Sociological imagination. New York: Oxford University Press. Pp. 3-24.

Alexander, J. C. 1987. "What is theory?" In: Twenty lectures: Sociological theory since World War II. New York: Columbia University Press. Pp. 1-21.

חלק ב' - אנתרופולוגיה: מבוא

בוהנן, ל. 1988 [1966]. "שקספיר בג'ונגל". בתוך: ד. רבינוביץ' (עורך), שקספיר בג'ונגל: על
מפגשים בין תרבותיים. תל אביב: דביר. עמ' 19-31.
רשות:

חזן, ח. 1992. "הזר והמוכר". בתוך: השיח האנתרופולוגי. תל אביב: הוצאת משרד הביטחון.
עמ' 16-22.

דשן, ש. ושוקד, מ. 1998. "הערות על מאה שנות אנתרופולוגיה". בתוך: מ. שוקד וש. דשן
(עורכים), החוויה הבין תרבותית: מקראה באנתרופולוגיה. ירושלים: שוקן. עמ' 7-20.
בילו, י. 1992. "האוניברסאליות האנושית והשינוי התרבותי", מחשבות (63), יב"מ ישראל.
עמ' 16-27.

9/1 שבוע 2 –

חלק א' – אנתרופולוגיה, מבוא – המשך

בועז, פ. 2013 [1920]. "שיטות המחקר באתנולוגיה". בתוך: ר. ג. מקגי' ור. ל. ריצ'רד
(עורכים), תיאוריות אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 185-
194.

חלק ב' - סוציולוגיה: דורקהיים והגישה הסטרוקטורליסטית -פונקציונליסטית
דורקהיים, א. 2006 [1895]. "מהי עובדה חברתית". בתוך: הכללים של המתודה הסוציולוגית.
תל-אביב: רסלינג. עמ' 57-66.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

רשות:

דורקהיים, א. 2002 [1897] "התאבדות כתופעה חברתית". בתוך: התאבדות. תל אביב: נמרוד. עמ' 165-180.

Parsons, T. 1972. "The concept of society: The components and their interrelations". In: Societies: Evolutionary and comparative perspectives. Englewood Cliffs: Prentice Hall. Pp. 5-24.

16/1 שבוע 3 –

חלק א' + ב' - מרקס וגישת הקונפליקט (סוציולוגיה ואנתרופולוגיה)
סוציולוגיה:

מרקס, ק. ואנגלס, פ. 1989 [1848]. "המניפסט הקומוניסטי". בתוך: ד. רוט-הלר ו. נ. נוה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל - אביב: עם עובד. עמ' 29-306

מרקס, קרל. [1844] 1983. "העבודה מנוכרת". בתוך: אבינרי, ש. (עורך). קרל מרקס כתבי שחרות. ת"א: ספרית פועלים, עמ': 118-130.

אנתרופולוגיה:

בורגוה, פיליפ. [1995] 2008. מג'יבארו לסוחר קראק: התמודדות עם שינויים במבנה ההון באל-בארו. בתוך: תיאוריות אנתרופולוגיות – מבוא היסטורי (כרך ב'). רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 891-913.

רשות:

מרקס, קרל. [1867] 1947. "הסחורה". בתוך: הקפיטל – ביקורת הכלכלה המדינית (כרך א'). מרחביה: ספרית הפועלים. עמ': 29-69.

אילוז, א. 2002. "קארל מרקס: הקפיטליזם ככזב". בתוך: תרבות הקפיטליזם. תל אביב: הוצאת משרד הביטחון. עמ' 28-35.

Collins, R. 1974. "The basics of conflict theory". In: Conflict sociology: Toward an explanatory science. New York: Academic Press. Pp. 56-61.

23/1 - שבוע 4 –

חלק א' + ב' : ובר (סוציולוגיה עם השפעה חזקה על האנתרופולוגיה)

ובר, מ. 1984 [1905] "רוח הקפיטליזם" ו "האסקזה ורוח הקפיטליזם". בתוך: האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם. תל-אביב: עם עובד. עמ' 19-34, 76-90.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

ובר, מ. 1993. "בירוקרטיה". בתוך: רוט הלר, דניאלה וניסן נזה (עורכים). היחיד והסדר החברתי. תל-אביב: הוצאת עם עובד. עמ' 247 - 263.

Ritzer, G. 2010. "An Introduction to McDonaldization," in: Ritzer, G. (Ed.) McDonaldization - The Reader, 3rd edition. Thousand Oaks: Pine Forge Press, pp. 3-26.

רשות:

ובר, מ. 1973. "מעמד, סטטוס, מפלגה", מתוך לויסק מ. (עורך) סוגיות בסוציולוגיה, תל-אביב: עם עובד עמ' 58-71.

30/1 שבוע 5 –

חלק א' - אנתרופולוגיה: החשיבה הפונקציונליסטית
מוס, מ. 2005 [1950]. "המתנות המוחלפות בין הצדדים והחובה להשיבן". בתוך: מסה על המתנה. תל-אביב: רסלינג. עמ' 43 – 90.

רשות:

אבוהב, א. 1998. חתונת הדמים: מתנות של חפץ ושל כסף בחתונה ישראלית", בתוך: אורית אבוהב, אסתר הרצוג, הרווי גולדברג ועמנואל מרקס (עורכים). אנתרופולוגיה מקומית, תל-אביב: צ'ריקובר, ע"מ 571-594.

חלק ב' - אנתרופולוגיה: פונקציונליזם פסיכולוגי ופונקציונליזם- מבני
Malinowski, B. 1948. "Death and the reintegration of the group". In: Magic, science and religion. London: Faber and West. Pp. 29-35.

רשות:

רדקליף בראון, א. 2013 [1940] "על יחסי לצון". בתוך: ר. ג. מקגי' ור. ל. ריצ'רד (עורכים), תיאוריות אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה
חלק ב' - אנתרופולוגיה: פונקציונליזם פסיכולוגי ופונקציונליזם- מבני
Malinowski, B. 1948. "Death and the reintegration of the group". In: Magic, science and religion. London: Faber and West. Pp. 29-35.

רשות:

רדקליף בראון, א. 2013 [1940] "על יחסי לצון". בתוך: ר. ג. מקגי' ור. ל. ריצ'רד (עורכים), תיאוריות אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 271-284

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

6/2 - שבוע 6 –

חלק א' – סוציולוגיה: ריבוד ואי-שוויון - הגישה הפונקציונליסטית מול גישת הקונפליקט דייוויס, ק., ומור, ו. 1993 [1944]. "כמה עקרונות של הריבוד החברתי". בתוך: ד. רוט-הלר ונ. נווה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד. עמ' 308-320.

Collins, R. 1971. "Functional and conflict theories of educational stratification". *American Sociological Review*, 36: 1002-1019.

חלק ב' - אנתרופולוגיה: מהפכת עבודת השדה

Malinowski, B. 1930 [1922]. "The subject, method and scope of this inquiry". In: *Argonauts of the Western Pacific: An account of native enterprise and adventure in the archipelagoes of Melanesian New Guinea*. New York: Dutton & Co. Pp. 1-25.

רשות:

גירץ, ק. 2005 [1988]. "עד לעצמו: ילדיו של מלינובסקי". בתוך: עובדות וחיים. תל-אביב: רסלינג. עמ' 103-131.

שבוע 7 – 13/2

חלק א' - אנתרופולוגיה: סטרוקטורליזם

דגלאס, מ. 2004 [1966]. "התועבות בספר ויקרא". בתוך: טהר וסכנה: ניתוח של המושגים זיהום וטאבו. תל אביב: רסלינג. עמ' 67-81.

רשות:

Levi-Strauss, C. 1967 [1959]. "The structural study of myth". In: *Structural Anthropology*. New York: Anchor Books. Pp. 202-229.

Douglas, M. 1972. "Deciphering a meal". *Daedalus*, 101(1): 61-81.

חלק ב' - סוציולוגיה: פנומנולוגיה ואינטראקציה סימבולית

גופמן, א. 1989 [1950]. "הצגת האני בחיי היום יום". בתוך: ד. רוט-הלר ונ. נווה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד. עמ' 28-36.

ברגר, פ.ל. ולאקמן, ת. 1989 [1966]. "מיסוד". בתוך: ד. רוט-הלר ונ. נווה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד. עמ' 395-408.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

20/2 שבוע 8 –

חלק א' - עבודתו של פייר בורדייה

רגב, מ. 2010. "הון תרבותי ושדה היצור התרבותי: עבודתו של פייר בורדייה". בתוך :
סוציולוגיה של התרבות: מבוא כללי. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 275-294.
בורדייה, פ. 1979. "שלוש דרכים להיבדל". מצרפתית: ג'יזל ספירו וגדי אלגזי. עריכה מדעית:
גדי אלגזי.

מחקר בורדיאני אמפירי:

Kaplan, D. 2013. "Food and class distinction at Israeli weddings: New middle
.class omnivores and the simple taste". Food, Culture & Society, 16(2), 245-264
רשות :

אלגזי, ג. 2002. "לימוד הטבע הנלמד: עיצוב מושג ההביטוס בעבודתו של בורדייה".
סוציולוגיה ישראלית, כרך ד', מס' 2, עמ' 401-410.
בורדייה, פ. 2005 [1984]. "על כמה מתכונות השדה". בתוך : שאלות בסוציולוגיה. תל אביב:
רסלינג. עמ' 113-119.

Bourdieu, P. 1986. "The forms of capital". In: J. E. Richardson (Ed.). Handbook
of theory of research for the sociology of education. New York: Greenwood
Press. Pp. 241-258.

חלק ב' – תיאוריות של "פוסט"

מישל פוקו והפוסט-סטרוקטורליזם, אתניות ופוסט קולוניאליזם
פוקו, מ. 2015 [1975]. "הפנאופטיות". בתוך: לפקח ולהעניש: הולדת בית הסוהר. תל
אביב: רסלינג. עמ' 280-241.
סעיד, א. 2000 [1978]. "לדעת את האוריינטלי". בתוך: אוריינטליזם. תל אביב: עם עובד.
עמ' 28 – 45.

רשות:

פוקו, מ. 1996 [1976]. "השידול אלי שיח". בתוך: תולדות המיניות I : הרצון לדעת. תל
אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 15-28.
ששון-לוי, א. ושושנה, א. 2014. "השתכנזות: על פרפורמנס אתני וכישלונו". תיאוריה וביקורת,
42 71-97 :

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

פאנון, פ. 2004 [1952]. "השחור והשפה". בתוך: עור שחור מסכות לבנות. תל-אביב: הוצאת מעריב. עמ' 14-26.

באבא, ה. ק. 1994. "שאלת האחר". תיאוריה וביקורת, 5 : 144-157.

Asad, T. 1973. *Anthropology and the Colonial Encounter*. Humanities Press. Pp. 9-19.

Spivak, G. C. 1993. "Can the subaltern speak?" In: P. Williams and L. Chrisman

2 שבוע 9 –

חלק א' - אנתרופולוגיה: גירץ והמפנה הפרשני

גירץ, ק. 1990 [1973] "משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבאלינזי". בתוך: פרשנות של תרבויות. ירושלים: כתר. עמ' 273-306.
רשות:

Ortner, S. 1973. "On Key Symbols". *American Anthropologist*, 77: 1338-1346.

חלק ב' סוציולוגיה ואנתרופולוגיה: מבוא לשיטות מחקר איכותניות

גירץ, ק. 1990 [1973]. "תיאור גדוש: לקראת תיאוריית תרבות פרשנית". בתוך: פרשנות של תרבויות. ירושלים: כתר. עמ' 15-40.

Hochschild, A. R. 2016. "Traveling to the heart". In: *Strangers in their own land: Anger and mourning on the American right*. New York: The New Press. Pp. 3-23.

5/3 - שבוע 10 –

חלק א' – מגדר, פמיניזם, מיניות ותיאוריה קווירית

אורטנר, שרי. 2007. "האם היחס בין הנשי לגברי הוא כמו היחס שבין טבע לתרבות?". בתוך: נ. ינאי ואחרים//ת (עורכים/ת). דרכים לחשיבה פמיניסטית, מקראה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 25-45.

סטולר, אן ל. [1989]. 2008. האצלת מכובדות לאימפריה: הפוליטיקה של גזע ומוסריות מינית בתרבות הקולוניאלית של המאה ה-20. מתוך: תיאוריות אנתרופולוגיות – מבוא היסטורי כרך ב'. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 683 – 712.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

הקר, דפנה, לביא אג'אי, מיה, קרומר נבו, מיכל. (2014). "הזמנה לדין במתודולוגיות מחקר פמיניסטיות" בתוך: מתודולוגיות מחקר פמיניסטיות. רעננה: הוצאת הקיבוץ המאוחד. רק עמ' 7-22.

קישור (דרך הספרייה):

<https://kotar-cet-ac-il.bengurionu.idm.oclc.org/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=100394787#24.4473.6.default>

רשות:

דה-בובאר, ס. 2007. "הקדמה, מתוך המין השני: העובדות והמיתוסים (החלק הראשון)". בתוך: נ. ינאי ואחרים//ת (עורכים/ת). דרכים לחשיבה פמיניסטית, מקראה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 9-24.

פרידן, ב. 2006 [1963]. "הבעיה שאין לה שם". בתוך: ללמוד פמיניזם: מקראה. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 50-61.

הוקס, ב. 2006 [1984]. "אחיות: סולידריות פוליטית בין נשים". בתוך: ללמוד פמיניזם: מקראה. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 243-223.

באטלר, ג'. 2007 [1990]. "צרות של מגדר". בתוך: נ. ינאי ואחרים//ת (עורכים/ת). דרכים לחשיבה פמיניסטית, מקראה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 337-351.

Martin, E. 1991. "The egg and the sperm: How science has constructed a romance based on stereotypical male-female roles". Signs: Journal of Women in Culture and Society, 16(3), 485-501.

חלק ב': אנתרופולוגיה - משבר הייצוג

חזאלדו, ר. 2013 [1989]. "אבלות וחורנו של צייד הראשים". בתוך: ר. ג. מקג'יור. ל. ריצ'רד (עורכים), תיאוריות אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי, כרך ב'. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 801-821.

רשות:

בילו, י. 1997. "חקר התרבות העממית בעידן הפוסט מודרני: סיפור אישי". תיאוריה וביקורת, 10. עמ' 37-54.

אלאור, ת. 1998. "עבודת שדה במדרשה כעבודת בית". בתוך: בפסח הבא: נשים ואוריינות בציונות הדתית. תל אביב: עם עובד. עמ' 47-84.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

Marcus, G. E. and Fischer, M. 1986. "A crisis of representation in the human sciences". In: Anthropology as cultural critique: An experimental moment in the human sciences. Chicago: University of Chicago Press. Pp. 7–16.

Abu-Lughod, L. 1986. "Guest and daughter". In: Veiled sentiments: Honor and poetry in a Bedouin society. Berkeley: University of California Press. Pp. 1-24.

Rabinow, P. 1977. Reflections on fieldwork in Morocco. Berkeley: University of California Press.

12/3 - שבוע 11 –

חלק א': גלובליזציה והמודרניות הנזילה

באומן, ז. 2007 [1999]. "על קלות ונזילות". בתוך: מודרניות נזילה. ירושלים: הוצאת מאגנס. עמ' 1-12.

אפדוראי, א. 2013 [1990]. "נתק ושונות בכלכלת התרבות העולמית". בתוך: ר. ג. מקגי' ור. ל. ריצ'רד (עורכים), תיאוריות אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 863-914.

רם, א. 2003. "ה-M הגדולה: מקדונלד'ס והאמריקניזציה של המולדת". תיאוריה וביקורת, 23 : 179-212.

חלק ב': סיכום הקורס.

מחאה ומדיה חדשה במרחב הציבורי

קורס סמסטריאלי

תואר שני

יפעת גוטמן

gutmany@bgu.ac.il, בניין 72 חדר 380

ימי ג' 12-14 בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

השאלה המרכזית בקורס היא האם המרחב הציבורי הדמוקרטי שדמיינו תיאורטיקנים מרכזיים כמו יורגן הברמס וחנה ארנדט במאה ה-20 יכול להמשיך ולהתקיים גם במאה ה-21. זאת, לנוכח תופעות גלובליות ומקומיות שנדמות כמפרות את תנאיו הבסיסיים של מרחב כזה: במיוחד גלי מחאה עולמיים שמטשטשים את הגבול בין מחאה לאומית ובינלאומית-גלובלית, והשימוש הנרחב במדיה חדשה – הרשתות החברתיות והאינטרנט - שמשנה את האופן שבו ציבורים נוצרים, צורכים (ומייצרים) מידע, ודנים במדיניות השלטון. הקורס בוחן אם גלי מחאות הם תופעה מקומית או גלובלית, חדשה או ישנה, והאם רשתות של אקטיביסטים הנעזרים בטלפונים סלולריים, מצלמות דיגיטליות ומדיה חברתית יכולים להציע תפיסה חדשה (או קריאה ביקורתית של התפיסה הליבראלית הוותיקה) של המרחב הציבורי העכשווי.

מטרות הקורס: 1. היכרות עם התיאוריות המרכזיות של המרחב הציבורי (הברמס, ארנדט ומבקריות), 2. מחקר השוואתי של גלי מחאות (שנות השישים, האביבי הערבי ומחאות 2011) ושימוש במדיה חדשה. 3. דיון בשאלה המרכזית של הקורס ובשאלות שעולות מההשוואה: כיצד ניתן להסביר ולהשוות מחאות ציבוריות שכל אחת מהן פורצת בהקשר ספציפי מול שלטון מדינתי אך מהדהדת בהקשרים שונים סביב טענות שונות ואל מול שלטונות אחרים; מה היה תפקידה של המדיה החדשה בהנעת ציבורים וקהלים במקומות שונים בעולם למחות בגלי המחאות שנבחנו; ואיך עשוי תפקיד זה לשנות תפיסות בסיסיות של הזירה הציבורית.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

קורס השלמות למי שרלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

היכרות עם התיאוריות המרכזיות של המרחב הציבורי (הברמס, ארנדט ומבקריהם), 2. מחקר השוואתי של גלי מחאות (שנות השישים, האביבי הערבי ומחאות 2011) ושימוש במדיה חדשה

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

חשיבה ביקורתית, הכרת תפיסות יסוד של המרחב הציבורי הדמוקרטי בעבר ובהווה, מחקר השוואתי, ניתוח ודיון בסוגיות עכשוויות ובדוגמאות אקטואליות.

אופן ההוראה:

הרצאה ודיון בשילוב סרטונים, קטעי סרטים, ודוגמאות אקטואליות.

מטלות הקורס:

קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - מותרת היעדרות מלא יותר משלושה שיעורים למעט במקרים של התאמות והקלות

מטלת אמצע - 40%. תסכם את החלק הראשון בקורס, תימסר ב-13.2.24. להגשה במודל: 27.2.24 עד 14:00 (לפני תחילת השיעור).

מטלת סיכום - 60%. תעסוק ביישום הידע בקורס באמצעות השוואה וניתוח של תופעות וגישות. תימסר בשיעור האחרון, להגשה כשבועיים מתום הסמסטר. להגשה במודל: 2.4.24

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

פרטי המפגשים:

מערך השיעורים:

2.1.24 – הקדמה

9.1.24 - 1. המרחב הציבורי: תפיסות תיאורטיות - הספירה הציבורית הליבראלית של יורגן האברמס

הברמס, יורגן. 2001. "המרחב הציבורי", בתוך דן כספי (עורך) תמונות בראש: דעת קהל ודמוקרטיה האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 57-63

Calhoun, Craig. 1993. "Introduction" in Haberman and the Public Sphere Cambridge: MIT Press, pp. 1-32

16.1.24 - ה-public domain של חנה ארנדט

ארנדט, חנה. 2013. המצב האנושי. הוצאת קו אדום, פרק 1 עמ' 35-50

ארנדט חנה. 2013. המצב האנושי, הוצאת קו אדום, פרק 2 עמ' 51-79

<http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=100648757&sSelectedTab=tdBookInfo#27.1682.3.fitwidth>

)Arendt, Hannah (1958, reprinted 1998) The Human Condition. Chicago: University of Chicago Press, pp. 50-7(

קריאה מומלצת:

-- (1962, reprinted 1982) On Revolution, Westport, Conn.: Greenwood Press

-- (195, 2nd edition 1966) The Origins of Totalitarianism, New York: Harcourt, Brace & World

23.1.24 – ביקורות

Benhabib, Seyla (1993) "Models of Public Space: Hannah Arendt, the Liberal Tradition, and Jurgen Habermas" in Craig Calhoun (ed.) Habermas and the Public Sphere, Cambridge: MIT Press. Pp. 73-98

Warner, Michael. 1993. "The Mass Public and Mass Subject" in Craig Calhoun (ed.) Habermas and the Public Sphere, Cambridge: MIT Press. Pp. 377-401

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

30.1.24 – בחירות לרשויות המקומיות – אין שיעור

6.2.24 - המשך ביקורות:

Fraser, Nancy (1993) "Rethinking the Public Sphere: A contribution to the critique of actually existing democracy" in Craig Calhoun (ed.) *Habermas and the Public Sphere*, pp. 109-142

(בחרו אחד מהמאמרים הבאים)

Eley, Geoff (1993) "Nations, Publics, and Political Cultures: Placing Habermas in the Nineteenth Century" in Craig Calhoun (ed.) *Habermas and the Public Sphere*, pp. 289-339

Ryan, Mary P. (1993) "Gender and Public Access: Women's Politics in 19th Century America." in Craig Calhoun (ed.) *Habermas and the Public Sphere*, Cambridge: MIT Press. pp. 259-88

קריאה מומלצת:

Landes, Joan (1998) *Women and the Public Sphere in the Age of the French Revolution*, Ithaca: Cornell University Press

13.2.24 - דיון ופתרונות/הצעות לתיקון

<<תימסר מטלת אמצע>>

Warner, Michael. 2005. *Publics and Counterpublics*, New York: Zone Books. pp. 8, 10-11, 49-51, 54-7, 63, 87-9

20.2.24 II - גלי מחאות:

בהיבט השוואתי

Frankel, Oz. 2012. "The Black Panthers in Israel and the Politics of Radical Analogy." In Nico Slate (ed.), *Black Power Beyond Borders* Basingstoke: Palgrave Macmillan, pp. 81-106

Klimke, Martin and Joachim Scharloth .2009. "Utopia in Practice: The Discovery of Performativity in Sixties' Protest, Arts and Sciences." In "The Utopian Years:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

1968 and Beyond. Movement Dynamics and Theoretical Implications," Special Issue, *Historein* 9, pp. 46-56.

קריאה מומלצת:

Taylor, Blair. 2013. "Long Shadows of the New Left: From Students for a Democratic Society to Occupy Wall Street" in Laura Bieger, Christian Lammert (eds.), *Revisiting the Sixties: Interdisciplinary Perspectives on America's Longest Decade*. Pp. 77-93

Epstein, Barbara (2001). "Anarchism and the Anti-Globalization Movement." *Monthly Review*, 53:4. 22 July 2013

<http://monthlyreview.org/2001/09/01/anarchism-and-the-anti-globalization-movement>

27.2.24 - מרחב ציבורי גלובלי לעומת מרחב לאומי

<> הגשת מטלת אמצע במודל עד מועד תחילת השיעור <<

Fraser, Nancy (2007) "Transnationalizing the Public Sphere: On the Legitimacy and Efficacy of Public Opinion in a Post-Westphalian World" *Theory, Culture & Society* 24 (4), pp. 7–30

Gladius, Marlies and Geoffrey Pleyers. 2013. "The Global Moment of 2011: Democracy, Social Justice and Dignity" *Development and Change* 44(3): 547–567

קריאה מומלצת:

Tarrow, Sidney. 2005. "Introduction" *The New Transnational Activism* Cambridge University Press.

Pleyers, Geoffrey. (2010) *Alter-Globalization: Becoming Actors in the Global Age* Polity,

----. (2012a) *Global Civil Society* Chapter 10: "A Decade of World Social Forums: Internationalization without Institutionalization?" pp. 166-181

Dayan, Daniel, Katz, Elihu (1992) *Media events: the live broadcasting of his*

5.3.24 - III. מדיה -

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

הדיון על תפקיד התקשורת בדמוקרטיה

Dewey, John. 1954[1927] . The Public and its Problems. Chicago: Swallow Press

Eliasoph, Nina. 1990." Political Culture and the Presentation of a Political Self: A Study of the Public Sphere in the Spirit of Erving Goffman Author" Theory and Society 19 (4), pp. 465-494

קריאה מומלצת:

Lippmann, Walter. 1993. The Phantom Public. New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers

Flynn, D.J., Brendan Nyhan and Jason Reifler. 2017. "The Nature and Origins of Misperceptions: Understanding False and Unsupported Beliefs about Politics" Political Psychology 38, pp. 127-150

Polletta, Francesca and Jessica Callahan. 2017. "Deep stories, Nostalgia Narratives, and Fake News: Storytelling in the Trump Era" American Journal of Cultural Sociology 5(3), pp. 392–408

12.3.24 - מדיה אלקטרוניים ואפשרויות חדשות של מחאה ודיון ציבורי

Marshal McLuhan (1994 [1964]) The Medium is the Message
Nahon, Karine, 2016. "Where there is Social Media there is Politics." In Bruns A., Skogerbo E., Christensen C., Larsson O.A. and Enli G.S., (Eds.) New York, NY: Routledge

W. Lance Bennett & Alexandra Segerberg. 2012. "The Logic of Connective Action" Information, Communication & Society, 15:5, 739-768,

Castells, M. 2012. Intro Chapter. Networks of outrage and hope: Social movements in the internet age. Cambridge, UK: Polity, pp

Lievrouw, L. 2011. Chapter 3. Alternative and Activist New Media. Cambridge: Polity Press, pp

<<תימסר מטלה מסכמת>> להגשה במודל: 2.4.24

משטרים רגשיים במעבר

קורס סמסטריאלי

תואר שני

ד"ר יוליה לרנר

julialer@bgu.ac.il

יום ג' 18-19 בתאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בממדים התרבותיים של הרגשות. תוך קריאה של מחקרים על רגשות במדעי החברה נפתח ראייה ביקורתית של האופנים בהם אידיאולוגיות תרבותיות ופוליטיות מעצבות סגנון רגשי קולקטיבי לאומי, וכיצד ביטוי רגשי הופך למאפיין של הביטוס של קבוצה מעמדית, כיצד תרבויות רגשיות מעצבות פעולה של מוסדות מקצועיים ומכוננות סובייקטיביות של היחיד. נתמקד באופן ייחודי במפנה הרגשי הגלובלי הקשור לדומיננטיות של תרבות פסיכולוגית. נפענח את הרגש כחלק דומיננטי של 'תרבות ידע' חדשה. נפתח כלים להבנת הריגושיזציה של הזירות הציבוריות בחברה ותרבות של היום: בפוליטיקה וברפואה, באקדמיה וחינוך, בזירות הזיכרון הקולקטיבי והזהות הלאומית. הקורס ידגיש את הדינמיות (שינוי ומעבריות) של תרבויות רגשיות ויצא מפרספקטיבה השוואתית בין תרבותית, כאשר תרבות ישראלית, רוסית ואמריקאית ישמשו כשדות אמפיריים עיקריים ללימוד ובחינה. הקורס יכלול צפייה בסרטים עלילתיים ודוקומנטריים וחומרים מהתרבות הפופולרית כחלק מחובות הקריאה וההשתתפות

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

קורסי מבוא ותיאוריות בסוציולוגיה ובאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

קורס שהמאפשר ליישם כלים אנליטיים על ניתוח מציאות היסטורית ואקטואלית. מהווה בסיס טוב לעבודות מחקר איכותניות ואנתרופולוגיות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הסטודנטים ירכשו יכולת לזהות ממד רגשי במופעים בזירה ציבורית, אינטראקציות בין אישיות, וכן להבין את התפקיד של רגשות בתקשורת ציבורית, פוליטית וארגונית. הסטודנטים יכירו את החשיבות של הממד הרגשי של תקשורת בין תרבותית, יהיו מודעים למשמעות של ביטויים לשוניים ושל שיח רגשי בהקשרים הרגישים לתרבות. הסטודנטים יפתחו חשיבה ביקורתית כלפי שימוש פוליטי ברגשות, יפתחו גישה פרגמטית לביטויים רגשים בהקשר של משבר פוליטי ולאומי.

אופן ההוראה:

שיעור וסמינר;

רוב השיעורים יתקיימו בצורה מקוונת באמצעות זום

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מטלות הקורס:

הכנה של סוגיה נלמדת להצגה בשיעור: כול תלמידה, 20 אחוז מהציון הסופי. מטרת מטלה זאת היא לערב את הסטודנטים במהלך השיעורים בהתאם לעניין מחקרי ולימודי שלהם, להתנסות בהצגה של הרעיונות ופרשנות בעל פה. הקורס יציע לסטודנטים לקחת על עצמם הצגה של נושא נלמד דרך התייחסות למאמר או טקסט שמחוץ לרשימת הקריאה (במקרה של היעדרות ניתן יהיה להמיר את ההצגה בכיתה להצגה מרחוק בכתב או בעל פה)

התייחסויות קצרות לחומרי צפייה וקריאה בפורום הכיתה, 30 אחוז הסופי. מטלות אלה יתבצעו לפני או אחרי המפגשים ונועדו להכין את הדין הכיתתי או להפוך להמשיך את הדין שלא מוצא. מטלות אלה מאפשרות לתלמידים להביע את התייחסותם האישית וגישתם האינדיווידואלית לנושא ולחומרים הנידונים.

הצגה של רעיון לעבודה סופית במפגש של הקורס בציון עוברלא עובר. הצגת רעיון לפרוייקט סופי מאפשר ניסוח מובנה ומסודר של המחשבות והצגתם להתייחסות של החברים לכיתה, דבר שעשוי לקדם את הסטודנטים בעבודות ועוזר להם לפתח את הבסיס לעבודה הסופית ומעודד להמשך העבודה לאחר סיום קורס. חלק מהשיעור או מפגש שלם יוקדש להצגת הרעיונות במחצית השנייה של הסמסטר.

מטלה סופית להצגה בכיתה, 50 אחוז מהציון הסופי. המטלה הינה ניתוח של מופע רגשי בזירה ציבורית ממשית או וירטואלית, מילולית או ויזואלית. מטלה זאת היא פרטנית והיא בוחנת את היכולת של הסטודנטית ליישם את המושגים והספרות ובאופן כללי יותר את העדשה שהקורס מציע על תיאור וניתוח של מופע רגשי על פי עניין תיאורי, אמפירי או אישי של הסטודנטית. (לאחת קבלת פידבק בכיתה, ניתן להגיש את המטלה בצורה כתובה ולקבל נקודות בונוס לציון הסופי).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

פרטי המפגשים:

רשימה סופית של נושאים ושל פרטי קריאה תיקבע בהתאם להרכב הכיתה, תחומי עניין של הסטודנטים וקביעת קצב העבודה בקורס

תיאוריה של סגנונות\משטרים רגשיים ומבט השוואתי (חלק מהחומרים קיימים בעברית)
Illouz, E. 2007. Cold Intimacies: the Making of emotional Capitalism. Cambridge: Polity Press.

Illouz, Eva. 2008. Saving the Modern Soul: Therapy, Emotions and the Culture of Self-Help. University of California Press.

Rose, N. 1989. Governing the soul: The shaping of private life. London: Free Association.

Ahmed Sara. 2004. The Cultural Politics of Emotions. Edinburgh University Press.

Wierzbicka, Anna. 1999. Emotions Across Languages and Cultures: Diversity and Universals. Cambridge University Press.

Wierzbicka A. 2004. 'Happiness' in Cross-Linguistic & Cross-Cultural Perspective. Daedalus 133 (2): 34--43.

Lerner, J. and Rivkin-Fish, M. 2021. On emotionalisation of public domains, Emotions and Society 3(1):3-14.

"האדם הפרטי כריבון לעצמו", "כיצד העצמי יוצר את עצמו", "האם הפרטיות היא מודרנית", על "הפרט" ועוד... מתוך כרך מיוחד "פרט ופרטיות בעידן המודרני" של כתב העת זמנים 104(6). 2008.

משטר רגשי ברוסיה (חלק מהחומרים קיימים בעברית)

Wierzbicka, A. 2003. Russian Cultural Scripts: The Theory of Cultural Scripts and Its Applications. Ethos 30 (4): 401-432.

Wierzbicka. A. 1998. Russian Emotional Expression. Ethos Vol. 26, No. 4. pp. 456-483

Fitzpatrick, Sheila. (2001) Vengeance and Ressentiment in the Russian Revolution, French Historical Studies 24, no. 4 , pp. 579-588.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

Etkind, A.M. 1996. "Psychological Culture", pp. 99-125 in Russian Culture at the crossroads: Paradoxes of Postcommunist Consciousness, ed. By D.N. Shalin. Boulder: WestviewPress.

Halfin, Igal. (2003). The Bolshevik Discourse on the Psyche, in Halfin, Terror in My Soul: Communist Autobiographies on Trial (Cambridge, MA and London: Harvard University Press), pp. 96-147.

Pinsky, Anatoly (2015). Soviet Modernity Post-Stalin: The State, Emotions, and Subjectivity, Kritika: Explorations in Russian and Eurasian History 16 (2): 395-411.

Christine Evans, "The "Soviet Way of Life" as a Way of Feeling: Emotion and Influence on Soviet Central Television in the Brezhnev Era," Cahiers du monde russe 56, no. 2-3 (2015), pp. 543-570.

Sylvester R.P. 2019. "You Are Our Pride and Our Glory!" Emotions, Generation, and the Legacy of Revolution in Women's Letters to Valentina Tereshkova. Russian Review 78(3): 392-413

Stephenson Svetlana. 2021, "A Ritual Civil Execution": Public Shaming Meetings in the Post-Stalin Soviet Union. Journal of Applied Social Theory. Vol 1, No 3, 112 – 133.

Greene, S., & Robertson, G. (2022). Affect and Autocracy: Emotions and Attitudes in Russia after Crimea. Perspectives on Politics, 20(1), 38-52.

Boyer D, and Yurchak A. 2010. American Stio: Or, What Late-Socialist Aesthetics of Parody Reveal about Contemporary Political Culture in the West. Cultural Anthropology

Novkunskaia, Anastasia, Daria Litvina and Anna Temkina. Khamstvo (USSR, Russia) in Global Informality Project, edited by Alena Ledeneva

https://www.in-formality.com/wiki/index.php?title=Global_Informality_Project

Temkina, Anna, Litvina, Daria., & Novkunskaia, Anastasia. (2021). Emotional styles in Russian maternity hospitals: juggling between khamstvo and smiling, Emotions and Society, 3(1), 95-113.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

Yudin. Greg and Ivan Pavlyutkin (2015) Recording the Ambiguity, Cultural Studies, 29:5-6, 807-826.

Bloch, Alexia. 2011. Emotion Work, Shame, and Post-Soviet Women Entrepreneurs: Negotiating Ideals of Gender and Labor in a Global Economy, Identities, 18:4,317-351.

Matza, T. 2018. Shock Therapy: Psychology, Precarity, and Well-Being in Post socialist Russia. Duke U Press

Lerner, J. 2015. "The Changing Meanings of Russian Love: Emotional Socialism and Therapeutic Culture on the Post-Soviet Screen ". Sexuality & Culture (special issue on "Post-Soviet Intimacies") 19: 349-368.

Lerner, J. and C. Zbenovich. 2013. "Adapting the Therapeutic Discourse to Post-Soviet Media-Culture: The Case of Modniy Prigovor". Slavic Review 72(4): 828-849.

Leykin, Inna. (2015). Rodologia: Genealogy as therapy in Post-Soviet Russia. Ethos 43(2): 135-164.

משטר רגשי בישראל (חלק מהחומרים קיימים בעברית)

Rozin, Orit. (2012). The Rise of the Individual in 1950s Israel: A Challenge to Collectivism. Brandeis University Press.

Katriel, Tamar. (2004). Dialogic moments: From soul talks to talk radio in Israeli culture (chapter one: 'Community of dialogue: Soul talks in Israeli pioneering ethos'). Detroit: Wayne State University Press, pp. 29-138.

Katriel, T. (1986) Talking Straight: Dugri Speech in Israeli Sabra Culture. Cambridge: Cambridge University Press (Selected chapters)

Rozin, Orit. (2018). The In-Between Time from the Rabin Assassination to the 1996 Elections—On Emotions and Their Impact on the Public Sphere. Israel Studies 23(3): 30-41.

Rozin, Orit. (2019) Coping with Fear: Frontier Kibbutzes and the Syrian-Israeli Border War." CLCWeb: Comparative Literature and Culture 21 (1),

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

Orit Rozin (2016) Infiltration and the making of Israel's emotional regime in the state's early years, *Middle Eastern Studies*, 52 (3): 448-472.

רגשות ומיקומים חברתיים (חלק מהחומרים קיימים בעברית)

Shoshana, Avihu (2022) Affective governmentality through gratitude: governmental rationality, education, and everyday life, *Critical Studies in Education*, 63 (4): 436-450

Sa'ar, Amalia. (2016). "Emotional Performance as Work Skill: Low-Income Women in Israel Learning to Talk the Talk", *Ethos* 44 (2): 171-185.

Prashizky, Anna and Remennick Larisa. (2022). Ethnic trauma in migration: FSU-born Israeli women's narratives in an online support group. *Ethnicities*, 22(6), 794–814.

פסיכולוגיה, לאום, אידיאולוגיה, מלחמה (חלק מהחומרים קיימים בעברית)

Rolnik, Eran. (2013). *Freud in Zion: Psychoanalysis and the Making of Modern Jewish Identity*. Routledge. (Selected chapters)

Brunner, Jose & Plotkin, Galia. (2021). Emotionalising the Israeli–Palestinian conflict: on the civil society engagements of Israeli mental health professionals in response to the Palestinian uprisings, *Emotions and Society*, 3(1), 115-132.

Kidron, Carol. A. (2003) Surviving a distant past: a case study of the cultural construction of trauma descendant identity, *Ethos* 31(4): 513–44.

Lomsky-Feder Edna and Eyal Ben-Ari. 2007. Trauma, Therapy and Responsibility. *The Practice of War: Production, Reproduction and Communication of Armed Violence*, Aparna Rao, Michael Bollig, Monika Böck (Eds.), Berghahn Books.

Galia Plotkin-Amrami and José Brunner, "Making up 'National Trauma' in Israel: From Collective Identity to Collective Vulnerability," *Social Studies of Science* 45, no. 4 (2015), pp. 525-545.

Sa'ar, Amalia, Aharoni, S. B., & Lewin, A. (2021). Emotionalising national security, depoliticising the Israeli-Palestinian conflict, *Emotions and Society*, 3(1), 55-71.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

Friedman-Peleg, Keren. 2014. Between Jewish Settlers and Palestinian Citizens of Israel: Negotiating Ethno-national Power Relations Through the Discourse of PTSD. *Culture, Medicine, and Psychiatry* 38(4): 623-641.

Fischer, Shlomo. (2004) "Radical Religious Zionism: From the Collective to the Individual". P. 285 in *Kabbalah and Contemporary Spiritual Revival*, edited by Boaz Huss. BGU Press.

Grosglik Rafi and Julia Lerner. (2020). "Gastro-emotivism: How MasterChef Israel Produced Produces Therapeutic Collective Belongings". *European Journal for Cultural Studies*.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

רשימות קריאה:

היקף הקריאה והסוגיות הנלמדת יותאם לסמסטר הנוכחי ויצומצם ל-10 מאמרים מחקרניים המרוכזים בגיליון מיוחד של כתב העת Emotions and Societies המוקדש לרגשות בספירה הציבורית

<https://bristoluniversitypressdigital.com/view/journals/emsoc/3/1/emsoc.3.issue-1.xml>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

משפחה ועבודה בשוק עבודה משתנה

קורס סמסטריאלי
תואר שני

ד"ר מהא כרכבי סבאח
mahasab@bgu.ac.il
יום ג' 14-15

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס עוסק ביחסים שבין חיי משפחה ושוק העבודה בעולם המערבי הפוסט-תעשייתי מפרספקטיבה השוואתית. במסגרת הקורס נדון בהיבטים סוציולוגיים שונים הקשורים בעבודה ומשפחה, שינויים בשני תחומים אלו לאורך זמן, והשלכותיהם על שוויון מגדרי. בין הנושאים שידונו: ההתפתחות התיאורטית בחקר חיי משפחה-עבודה, היבטים השוואתיים של מגדר, מעמד ואתניות בהתנסות של משפחה ועבודה, אי שוויון בשני מוסדות חברתיים אלו, והשפעת ההקשר המוסדי והמדיניות החברתית על נוכחות הנשים בשוק העבודה ועל קונפליקט משפחה-עבודה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הידע הנרכש בקורס יעזור בהעמקת הידע במסלול סוציולוגיה ארגונית

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הקורס יתרום לפיתוח חשיבה ביקורתית

אופן ההוראה:

פרונטלית

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מטלות הקורס:

מטלה: רפרט במהלך הסמסטר 20% מהציון הסופי

מבחן בית בסוף הסמסטר 80% מהציון הסופי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

רשימות קריאה:

- דפוס עבודה ומשפחה: תחילתה של ההבחנה בין הפרטי לציבורי
הרצוג, ח. 1994. נשים ופוליטיקה: השסע בין הפרטי והציבורי. מתוך: נשים ריאליות. מכון ירושלים
לחקר ישראל. פרק 2, עמ' 26-35
- *ברקוביץ', נ. 1996. על עקרת הבית והחשבונאות הלאומית. תיאוריה וביקורת, 9, 189-197.
- *אילוז, א. 2008. אינטימיות קרה: עלייתו של הקפיטליזם הרגשי. 15-62, 150-158.
- Hochschild, A. 1997. The time bind: when work becomes home and home becomes work.
New York: Metropolitan Books
- Sa'ar, A. (2016). Economic Citizenship: Neoliberal Paradoxes of Empowerment. Berghahn
Books.
- משפחה ועבודה – גישות תיאורטיות
הגישה הכלכלית
- *Becker, G.S. 1981. A Treatise on the Family. Ch. 1,2. Cambridge: Harvard Univ. press.
- Oppenheimr, V. K. 1997. Women's Employment and the Gain to Marriage: The Specialization
and Trading Model. Annual Review of Sociology 23: 431-53.
- תאוריית ההעדפות
- Hakim, C. 2002. Lifestyle Preferences as Determinants of Women's Differentiated Labor
Market Careers. Work and Occupations 29, (4): 428-459
- מהותנות מגדרית
- England, P. 2010. The Gender Revolution: Uneven and Stalled. Gender & Society, 24: 149-166
- המהפכה הדמוגרפית
- Goldscheider, F., Bernhardt, E. & T. Lappegård. 2015. The Gender Revolution: A Framework
for Understanding Changing Family and Demographic Behavior. Population and Development
Review 41(2): 207-239
- השלכות חיי משפחה על תעסוקה
א. הורות ודפוס עבודה
- Gash, V. 2008. Preference or constraint? Part-time workers' transitions in Denmark, France
and the United Kingdom. Work, Employment & Society 22(4): 655-674.
- Sørensen, S. Ø. 2017. The Performativity of Choice: Postfeminist Perspectives on Work-Life
Balance. Gender, Work & Organization 24: 297-313
- Grönlund, A. & I. Öun. 2010. Rethinking work-family conflict: dual-earner policies, role
conflict and role expansion in Western Europe. Journal of European Social Policy 20: 179-
- ב. קנס האימהות
- Cooke, L. P. 2014. Gendered Parenthood Penalties and Premiums across the Earnings
Distribution in Australia, the United Kingdom, and the United States.
European Sociological Review 30 (3):360-372
- Mari, G. 2019. Is There a Fatherhood Wage Premium? A Reassessment in Societies with
Strong Male-Breadwinner Legacies. Journal of Marriage and Family 81: 1033-1052.
- ג. סגרגציה תעסוקתית: מיקום ושכר
- Dias, M., Joyse, R. & F. Parodi. 2020. The gender pay gap in the UK: children and experience
in work. Oxford Review of Economic Policy, 36, (4): 855-881.
- *Stier, H. & M. Yaish. 2014. Occupational Segregation and Gender Inequality in Job Quality: A
Multi-Level Approach. Work, Employment & Society 28(2) 225-246.
- אוקן ב. וע. אוליבר. 2009. עבודה בשכר ומבנה המשפחה: מחקר לאורך זמן בקרב נשים יהודיות
בישראל. " סוציולוגיה ישראלית י(2): 307-338

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

השלכות העבודה על דפוסי משפחה

א. נישואין וגירושין

Kaplan, A., & Herbst-Debby, A. (2018). Fragile employment, liquid love: Employment instability and divorce in Israel. *Population Research and Policy Review*, 37(1), 1-31.

Schwartz, C.R. & Gonalons-Pons, P. (2016). Trends in Relative Earnings and Marital Dissolution: Are Wives Who Outearn Their Husbands Still More Likely to Divorce? *Foundation Journal of the Social Sciences*, 2 (4)

ב. חלוקת עבודה במשפחה

Bianchi, S. M., Liana C. S, Melissa A. & J. P. Robinson. 2012. Housework: who did, does or will do it, and how much does it matter? *Social Forces*, 91(1) 55–63

Sullivan, O., Gershuny, J. & Robinson, J. (2018). Stalled or uneven gender revolution? A long term processual framework for understanding why change is slow? *Journal of family theory & review*, 10: 263-279.

קפלן, ע. וסבאח-כרכבי, מ. 2017. עבודות שקופות בישראל. דוח מחקר לביטוח לאומי, ון-ליר, ירושלים.

היבטים הצטלבותיים: מעמד, מגדר ואתניות

Gerstel, N, & Sarkisian, N. 2006. Sociological perspectives on families and work: The import of gender, class and race. In M. Pitt-Catsoupes, E. E. Kossek, & S. Sweet (Eds.), *The work and family handbook: Multi-disciplinary perspectives, methods and approaches* (pp. 237-265).

Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates, Publisher

סמינר תזה

קורס סמסטרילי
תואר שני

יעל השילוני דולב
yaeldh@bgu.ac.il, room 327
יום ג בין אחת לשתיים בתאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרות: מטרת הסמינר היא לעודד, לקדם וללוות את הכתיבה של עבודת התזה במסגרת לימודי המ"א.

צורת הלימוד: למידת עמיתים

לסטודנטים. ות יש תפקיד מרכזי בניהול הסמינר, שיתקדם בהתאם לשלבים השונים בהם הם. נמצאים. ות בעריכת המחקר – איסוף החומרים האמפיריים, ניתוח הממצאים, עבודה עם ספרות תאורטית בתחום, ארגון הפרקים וכתיבה ופיתוח של הטענות המרכזיות. בשיעורים נקרא עבודות לדוגמא ונדון בחומרי המחקר של הסטודנטים. ות המשתתפים בסמינר. הסטודנטים. ות יציגו חלקים מעבודתם בע"פ ובכתב בפני חבריהם ללמידה, אשר יכינו ביקורת עמיתים מסודרת ועניינית לחומרים שיוצגו בפניהם. סטודנטים. ות שיציגו את עבודתם, יחלקו את חומר הקריאה (קטע מהספרות, קטע מחומר אמפירי, פרשנות מן התיזה) בשיעור שקודם למועד ההצגה שלהם. כדי לקיים תהליך למידה ענייני ומועיל, הסטודנטים. ות מתבקשים לקרוא את החומרים מראש, להגיע מוכנים לדיון הכיתתי ולהשתתף בו באופן סדיר ופעיל. חוץ מהצגה ושיתוף של חומרים בכיתה, יש להגיש מטלות כתובות בנושא קריאת תזה לדוגמא ומטלה עם ראשי הפרקים של התיזה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

דרישות הקורס:

- א. נוכחות סדירה ורצופה, קריאה והשתתפות פעילה בדיון (25%).
  - ב. הצגת בפני הכיתה של חלק שנמצא בתהליכי עבודה מתוך התזה, קטע תיאורטי או ממצא אמפירי (25%).
  - ג. הגשת מטלה בנושא "תזה לדוגמא" (25%) - 5.12.23
  - ד. הגשת מטלת "ראשי פרקים" (25%) - 2.12.23
- ציון סופי: עובר/ת/לא עובר.ת

תנאי המעבר:

1. השתתפות פעילה בקורס היא הכרחית. מי שיגיעו לכיתה מבלי לקרוא את החומרים הנדרשים, כאילו לא נכחו בשיעור.
  3. לא ניתן להשלים את הקורס ללא הצגה בפני הכיתה של חלקים מתוך התיזה במהלך הקורס, וללא הגשת ראשי הפרקים.
- שימו לב:
במהלך הסמסטר יתקיימו 6 מפגשים, לרוב פעם בשבועיים

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

קדם תזה ושיטות מחקר

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

ראו לעיל

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

ראו לעיל

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

אופן ההוראה:
פרונטלי

מטלות הקורס:
ראו לעיל

פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית

קורס שנתי

תואר שני

אביעד רז

aviadraz@bgu.ac.il, 327

יום ג 10-11

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס שנתי המציג סוגיות נבחרות ועכשוויות במחקר משתתף בארגונים, עם דגש על פיתוח ארגוני וייעוץ ארגוני.

הקורס נחשב ל- 4 נק"ז קורס יישומי במסגרת דרישות ההתמחות בסוציולוגיה ארגונית. הקורס הותאם ל- 11 מפגשים עקב מתווה המלחמה. התאמות למשרתי מילואים יינתנו לפי הצורך. הלו"ז עשוי להשתנות עקב קביעת הרצאות אורח וספורים – אנא שימו לב להודעות

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

שיטות מחקר כמותיות ואיכותניות

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

קורס נחשב ל- 4 נק"ז קורס יישומי במסגרת דרישות ההתמחות בסוציולוגיה ארגונית

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

ייעוץ ארגוני מבוסס-נתונים בגישה מערכתית דרך שילוב ממוקד של שלוש רמות: תיאורית, פרקטיקה, וניתוח ביקורתי של שתיהן.

ארגז כלים של "מחקר משתתף בארגונים"

כלים לפיתוח ארגוני, למידה ארגונית, מיון והערכה, הדרכה, ניהול משאבי אנוש,

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

הצגת דוח אבחוני עם דגש תהליכי על בעיות באבחון וביישום הפתרון, דילמות של החוקר
וסוגיות ביחסי יועץ-נועץ.

אופן ההוראה:

בכיתה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מטלות הקורס:

בסמסטר א' נדון בנושאים כלליים (ראו רשימה בהמשך) תוך בדיקת הרלבנטיות שלהם לשדות הארגוניים של המשתתפים בפרקטיקום. יועברו מטלות המדגימות שימוש בכלים שנלמדו. בסמסטר ב' נלווה באופן אישי את הפרקטיקום של כל אחד מהמשתתפים בהתאם לנסיונו, ותוך מבט ביקורתי על הנושאים הכלליים שעלו קודם. הפרזנטציות שלכם ייעשו במהלך המפגשים הפרונטליים של סמ' ב'.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

פרטי המפגשים:

נושאי לימוד בסמסטר א' (הסדר יכול להשתנות במקצת עקב הרצאות אורח וצרכי הלמידה. בסוגריים רשומים שמות כותבי המאמרים. המאמרים הועלו בנפרד למודל)

מפגש 1. אוריינטציה מושגית: מפת דרכים כללית לפיתוח ארגוני, מתוך "מפתח לפיתוח הארגוני" של אמיתי ואווה ניב. מבנים ארגוניים ככלי לאבחון ארגוני. המודל הכללי – כניסה – אבחון – התערבות – הערכה – יציאה: ניתוח מקרה של פיתוח ארגוני

מפגש 2. (ריטה אלוני, פיתוח ארגוני ברשות מקומית) – בדיקת התאמה למודל הכללי ניתוח אירוע של פיתוח ארגוני: שיפור השירות בבי"ח

מפגש 3. כלים לאבחון בארגונים

מפגש 4. ניהול שינוי והתערבות בארגונים: שינוי ולמידה ארגונית, תהליכי משוב ומחקר פעולה בארגונים (לז'ין, קוטר)

מפגש 5. המשך ניהול שינוי והתערבות בארגונים: שינוי ולמידה ארגונית, תהליכי משוב ומחקר פעולה בארגונים (לז'ין, קוטר)

מפגש 6. המודל של קירקפטריק להערכת הדרכה ולמידה בארגון (קירקפטריק) חסמים ללמידה ארגונית (סנג'י)

מפגש 7. מודל אופרטיבי לשינוי ארגוני – אדיג'ס. מקרה ייעוצי: נטפים

מפגש 8. ניהול איכות כוללת (נא"כ) וצוותי שיפורים – הקשר חברתי ומיקרו-פוליטי של צוותי שיפור (חנה רודניק, גדי רבינוביץ'), נא"כ ו"סרגל ביצועים מאוזן", מתודולוגיית "שבעת השלבים".

מפגש 9. מבט מתכלל - תרגול מסכם של ארגז הכלים של היעוץ הארגוני

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מפגש 10. מעקב פרקטיקום

מפגש 11. הדרכה פרטנית לפרויקטים – לקראת הצגה בסמ' ב'

כלים לאבחון ארגוני ישולבו במקרים השונים
מלבד נושאי הלימוד הפרונטלי יכללו המפגשים:
התעדכנות במתרחש בפרקטיקום (לפי צורך אישי ו/או ביוזמת המרצה)
ניתוחי אירוע לצורך הדגמת הכלים – לפי הפירוט המצ"ב
מצגות – בתיאום עם התלמידים
מפגשים עם יועצים ארגוניים – יתואמו וישולבו לתוך הלז"ז המצ"ב

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

רשימות קריאה:

- אדיג'ס, י. 1991. צמיחה והתחדשות בארגונים. המרכז הישראלי לניהול. אוגדן לעבודת היועץ הארגוני. 2018. תכנית מרום: משרד החינוך. https://meyda.education.gov.il/files/NihulAtzmi/atarmarom/ogdan_yoatzim.pdf
- רז, א. 2004. תרבות ארגונית. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה. ניב, א. וא. "מפתח לפיתוח הארגוני" (מקראה ליועץ ארגוני במודל) אלוני, ר. ניתוח אירוע: פיתוח ארגוני ברשות מקומית (מתוך מקראה ליועץ ארגוני במודל) לוין-רוזליס, מ. 1999. משוב כרב-שיח בתהליך הערכת פרויקטים. <https://levin-rozalis.com/wp-content/uploads/2015/05/feedback.pdf>
- קונה, ש. 2014. מקצועיות נזילה: ייעוץ ארגוני במבט ביקורתי. תל-אביב: רסלינג רבינוביץ', ג. מתודולוגיית "שבעת השלבים". (מתוך מקראה ליועץ ארגוני במודל) שמעוני, ב. 2019. האישי והחברתי בפיתוח הארגוני: ייעוץ ארגוני מכוון הביטוס. רבעון לחקר ארגונים וניהול, 1(4)
- Argyris, C., 1995. Action science and organizational learning. Journal of managerial psychology, 10(6), pp.20-26.
- Unfreezing change as three steps: Rethinking Kurt Lewin's legacy for change management by Stephen Cummings, Todd Bridgman, and Kenneth G Brown (2016)
- Kirkpatrick, D., 1996. Great ideas revisited: Revisiting Kirkpatrick's Four-Level Model, training and development. Journal of the American Society of Training Directors 50, pp.54-57.
- Raz, A. (2009). "Transplanting Management: Participative Change, Organizational Development, and the Glocalization of Corporate Culture," Journal of Applied Behavioral Science, 45(2): 280-304
- Schein, E.H. (1987). Process consultation revisited: Building the helping relationship. Reading, Mass: Addison-Wesley.
- Shimoni, B. (2018). Bringing Agency and Social Structure Back into Organization Development: Toward a Practice of Habitus Consulting. Journal of Applied Behavioral Science, 54(2), 208-225.

קדם תזה

קורס סמסטריאלי
תואר שני

יעל השילוני דולב
yaelhd@bgu.ac.il, room 327
יום ג' בין 13-14 בתאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרות: מטרת הסמינר היא לעודד ולקדם את כתיבת הצעת המחקר לתזה, תוך כדי תכנון המחקר העתידי וליווי שלביו הראשוניים.

הסדנא תקנה לסטודנטים. ות מיומנויות אקדמיות מתקדמות הנחוצות לשלב מחקרי זה וביניהם

- בחירת סוגיה למחקר
- קישור נושא המחקר לספרות אקדמית רחבה, איתור, מיון ושימוש בספרות המקצועית
- עיצוב המחקר מבחינה מתודולוגית
- גיבוש שאלת מחקר ראשונית
- כתיבת ההצעה
- ביסוס קשרי הנחיה

צורת הלימוד: למידת עמיתים

לסטודנטים. ות יש תפקיד מרכזי בניהול הסדנא, שתפתח בהתאם לשלבים השונים של התקדמותם במחקר – גיבוש רעיון למחקר התיזה, איסוף חומרים אמפיריים ראשוניים או "טעימה" מן השדה, עבודה עם ספרות תאורטית וכתיבת ההצעה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

חובות הקורס:

- א. נוכחות/השתתפות סדירה ופעילה בשיעור (50%).
- ב. הגשת מטלות (50%)
ציון סופי: עובר/ת/לא עובר/ת.

תנאי המעבר:

1. הגשת כל התרגילים; תרגיל רפלקסיבי, תרגיל סקירת ספרות ותרגיל שאלת מחקר
2. נוכחות והשתתפות פעילה בסמינר

שימו לב:

במהלך הסמסטר יתקיימו 6 מפגשים, פעם בשבועיים

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

תואר ראשון

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

ראו לעיל

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

ראו לעיל

אופן ההוראה:

פרונטלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מטלות הקורס:

ראו במודל

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

רשתות חברתיות וארגונים

קורס סמסטריאלי
תואר שני

פרופ' דניאל ממן
חדר 379, בנין 72, dmaman@bgu.ac.il
יום ג 13-14

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בתרומה התיאורטית והמתודולוגית של חקר רשתות חברתיות בחקר ארגונים. הגישה של רשתות חברתיות אינה ממוקדת בשחקנים אטומיסטים או במבנה-על אלא ביחסים שבין השחקנים היוצרים את המבנה החברתי. במסגרת הקורס נעמוד על המקורות התיאורטיים של גישת הרשתות החברתיות בחקר ארגונים, מושגיה המרכזיים והצלחותיה האמפיריות ונתמקד במיוחד ברשתות תוך-אירגוניות ובין-אירגוניות.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:
לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:
לא רלוונטי

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:
חשיבה ביקורתית, עמידה מול קהל, שיטות מחקר

אופן ההוראה:
הרצאות, הצגות סטודנטים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מטלות הקורס:

5 דוחות קריאה בהיקף של 400 מילה על פריטי חובה. כל דוח קריאה 6%, סה"כ 30% מהציון הסופי

הצגת מאמר מתוך פריטי הרשות. 10% מהציון הסופי

עבודת בית. 2 שאלות. 60% מהציון הכללי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

רשימות קריאה:
יפורסם במודול

שיטות כמותיות מ.א.

קורס סמסטריאלי
תואר שני

פרופי יעקב גארב
ygarb@bgu.ac.il 0547-560-667
ימי שלישי או רבעי, לפי תיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

קורס זה נותן הבנה אינטואיטיבי בסיסית ותרגול במושגי הליבה של סטטיסטיקה הדרושים להבנה ולביצוע ניתוח כמותית במדעי החברה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לכל תלמיד שסיים תיכון יש רקע מתאים לקורס. לגבי רקע קודם בסטטיסטיקה, בפועל, סטודנטים נכנסים לקורס זה עם מגוון רקעים. בקצה האחד של הספקטרום סטודנטים שאין להם כמעט רקע, ובקצה השני סטודנטים שעברו קורס מבוא אחד או יותר בתחום. טווח זה מגושר על ידי הדגש על בניית הבנה אינטואיטיבית של עקרונות בסיסיים, דבר שמספק בסיס ראשוני מוצק למתחילים, ולבעלי ניסיון קודם מאפשר ריענון ואפשרות לגשת למונחים מוכרים בדרך אינטואיטיבית חדשה.

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מונחים וטעונוים סטטיסטיים הם שכיחים בחיי יום יום בעולם המודרני, וגם מהווים מרכיב חשוב בחומר אמפירי שפוגשים בדיסציפלינות אקדמיות רבות. הקורס מספק בסיס להבנת ההיגיון של אלו. לסטודנטים שמצפים לבצע ניתוחים כמותיים עבור התזה או המחקר שלהם, הקורס יספק בסיס תיאורטי לכך, וגם אראה בקצרה בכיתה כיצד ליישם את חומר הקורס באמצעות תוכנה סטטיסטית, ולמי שמעוניין, אתן סיוע ראשוני (אופציונלי) בשעות קבלה (באופן אישי או מקוון).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

התלמידים יוכלו:

לחקור ולתאר נתונים רציפים וקטגוריים באמצעות טבלאות ותרשימים וגם סטטיסטיקה תיאורית

לחקור את הקשר בין משתנים רציפים (תרשים פיזור, מקדם המתאם, מודל הרגרסיה). להבין את הבסיס של דגימה ועיצוב מדגם, וההיגיון של ניסויים ותצפיות כבסיס לניתוחים סטטיסטיים.

להבין את היסודות של מודלים של אקראיות והתפלגויות (נורמלי, בינומי Poisson) כבסיס להסקה סטטיסטית.

להבין את ההיגיון של הסקה לפרמטר בודד (מודל התפלגות הדגימה, רווחי סמך, בדיקת השערות) ולקשרים (השוואת פרופורציות, ממוצעים)

אופן ההוראה:

הרצאה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מטלות הקורס:

השתתפות פעילה בשיעורים (20%)

תרגילי בית. בדרך כלל 2 או 3 שאלות קצרות אחרי כל הרצאה, להגשה ביום לפני ההרצאה של השבוע הבא (40%)

בוחן ביניים ובוחן סופי (המורכבים משאלות דומות לאלו של התרגילים לשיעורי בית, אך כוללים מיומנויות אינטגרטיביות יותר) (40%)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

פרטי המפגשים:

אלו הנושאים. התפרוסת על פני 11 השבועות תלויה ברקע של המשתתפים (קצב התקדמות).
המבנה זהה לספר לימוד (De Veaux, Stats: Data and Models), וכל הרצאה תסכם
מראש את החומר של הפרק. הספר קריא מאוד, ומומלץ לקרוא במקביל להרצאות. במידה
ונספיק את החומר הזה, נתקדם לפרקים אודות הסקה סטטיסטית

חלק ראשון: חקירה והבנת נתונים

2	הצגת נתונים ותיאורם	
•	2.1 סיכום והצגה של משתנה קטגורי	
•	2.2 הצגת משתנה כמותי	
•	2.3 צורה	
•	2.4 מרכז	
•	2.5 פיזור	
3	קשרים בין משתנים קטגוריים - טבלאות תלות	
•	3.1 טבלאות תלות	
•	3.2 התפלגויות מותנות	
•	3.3 הצגת טבלאות תלות	
•	3.4 שלושה משתנים קטגוריים	
•	4 הבנת התפלגויות והשוואתן	
•	4.1 הצגות להשוואת קבוצות	
•	4.2 ערכים חריגים	
•	4.3 גרפים לסדרת זמן והחלקה (smoothing)	
•	4.4 ביטוי מחדש של נתונים: יסודות	
5	סטיית תקן והמודל הנורמלי	
•	5.1 שימוש בסטיית תקן לסטנדרטיזציה של ערכים	
•	5.2 העתקה והכפלה	
•	5.3 מודלים נורמלים	

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

חלק שני: חקירת קשרים בין משתנים

6	גרף התפזרות (scatterplot), קשר ומתאם
•	6.1 גרף התפזרות
•	6.2 מתאם
•	6.3 אזהרה: מתאם אינו סיבתיות
•	6.4 יישור גרף התפזרות
7	רגרסיה ליניארית
•	7.1 שיטת הריבועים הקטנים למציאת קו ההתאמה הטובה ביותר
•	7.2 המודל הליניארי
•	7.3 מציאת הקו של סכום הריבועים הקטנים
•	7.4 רגרסיה לממוצע
•	7.5 בדיקת שאריות
•	7.6 R^2 - השונות מוסברת על ידי המודל
•	7.7 הנחות ותנאים של רגרסיה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

רשימות קריאה:

Richard D. De Veaux, Paul F. Velleman, and David E. Bock, Stats: Data and Models, 5th Edition.

(ראו הסבר למעלה).

שיטות מחקר איכותניות לתואר שני

קורס סמסטרילי
תואר שני

פרופ' יעל השילוני דולב
yaelhd@bgu.ac.il
יום ג' 13:00-14:00 חדר 367 בניין 72

גברת שרון חג'בי

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת הקורס היא הכרת שיטות המחקר האיכותניות על יתרונותיהן, מגבלותיהן, והדילמות הפרקטיות והאתיות שהן מעלות. במהלך הקורס נדון בהיבטים התאורטיים והיישומיים של שיטות מחקר אלו ונכיר כלי מחקר שונים לאיסוף נתונים כגון: ראיונות וקבוצות מיקוד ושיטות שונות לניתוח של טקסטים וחומרים ויזואליים. כמו כן נתעמק בתהליך הכתיבה, ובאופן בו הכתיבה מקשרת בין מתודולוגיה, ממצאים, פרשנות ותיאוריה.
הקורס יישלב למידה תאורטית עם התנסות מעשית בשיעור עצמו ובתרגילים.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

לא רלוונטי

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס מניח את התשתית המתודולוגית לביצוע מחקר במדעי החברה

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

תכנון מחקר, איסוף נתונים בשיטות שונות, ניתוח הממצאים בשיטות מגוונות ויכולת קריאה ביקורתית של מחקרים המבוססים על שיטות מחקר איכותניות.

אופן ההוראה:

הרצאה

מטלות הקורס:

1. תרגול בכתיבת שאלות לראיון – עובר/לא עובר
2. קריאת המדריך לכתיבת מאמר אקדמי בשיטה איכותנית שפורסם על ידי כתב העת Journal of Marriage and Family .
בחירת מאמר המשתמש בשיטה איכותנית ובחינתו לנוכח דרישות כתב העת. האם כל הדרישות מולאו? - 30% מהציון הסופי להגשה בשיעור האחרון בסמסטר

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

כתיבת עבודה מסכמת בתום הקורס. על העבודה להוכיח הבנה מתודולוגית ויכולת לבחינה של התהליך המחקרי ושיפורו תוך כדי תנועה. העבודה הסופית יכולה להיות מחקר פיילוט לקראת כתיבת התזה או סמינריון מחקר. על העבודה לכלול ניתוח של; ראיון, קבוצת מיקוד, כתבה, תמונה, אתר, סרטון, חלון ראווה, קופת צדקה, תפריט במסעדה או כל "מוצר" תרבותי אחר, מילולי, ויזואלי או משולב, על פי אחת השיטות שנלמדו בקורס. הוראות הכנה מדויקות יינתנו בהמשך. 70% מהציון הסופי תאריך הגשה יתואם ביחד עם הסטודנטיות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

שיטות מחקר אתנוגרפיות

קורס סמסטרילי
תואר שני

ד"ר יוליה לרנר
חדר 362, julialer@bgu.ac.il
לפני או אחרי השיעור בתאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

'עבודת שדה' היא שיטת מחקר שהתפתחה בראשית המאה העשרים ועוצבה כדרך מחקר ייחודית בראשיתה של הדיסציפלינה האנתרופולוגית, ויש לציין בהקשר הקולוניאלי שלה, זאת בכדי להבין לעומק תרבויות אחרות וזרות. השילוב של שהות ארוכה בקרב בני החברה הנחקרת, רכישת שפתם, והפרקטיקה המחקרית של "תצפית משתתפת" הקנו לאנתרופולוגים סמכות מדעית בשל העובדה שהם "היו שם" ולפיכך יכולים לתאר ולהבין תופעות תרבותיות. עבודת הניתוח של תופעות אלה מכונה 'אתנוגרפיה' שהיא תוצר כתוב של עבודת השדה. בהמשך הרפלקסיה של החוקרים על חוויתם האישית בשדה כמו כן הביקורת החריפה על יחסי הכוח הנוצרים בשדה הפכו לחלק בלתי נפרד מתפישה של דרך המחקר האתנוגרפית, היישום וכן ההוראה שלה.

חלקים שונים של המתודולוגיה האתנוגרפית אומצו במהלך השנים ע"י חוקרים מדיסציפלינות שונות (עבודת שטח, תצפית, ראיונות שדה). אולם במקביל השתנתה גם העבודה האתנוגרפית, היא מנסה להתאים את עצמה לטרנספורמציה מהירה של המציאות התרבותית – גלובליזציה וטרנס-לאומיות, ותנועה מואצת של סחורות וצורות חיים, תרבויות הטכנולוגיות המשנות יחסים, קהילות וגבולות. סוגים חדשים של שדות נוצרו או נגלו לעיניים של החוקרים – שדות הפרוסים במרחב, שדות וירטואליים, שדות 'דחופים' הדורשים תיעוד מייד. בנוסף, דרך המחקר האתנוגרפית מקבלת משמעות חדשה בהקשר של תרבות הידע הדומיננטי היום אשר מעניקה סמכות לעדות ומבע אישיים ולסובייקטיביות, לרגשות ותחושות, לרפלקסיה בכתב; תרבות של רגישות ליחסי הכוח ולגבולות הפרט והפרטיות. המתודה האתנוגרפית מקבלת חיזוק מהנחות תרבותיות אלה ופורחת בהקשר זה, אך בו זמנית היא גם מאיימת על ידיהן, מצטדקת מולן ו'מתקפלת'. יתרה מכך, עבודת השדה היום מעורבת בשיח ושותות פוליטיים, מקבלת משמעות ערכית ואף יכולה להוות פעולה פוליטית לכשעצמה. כפועל יוצא מכך, עבודה אתנוגרפית היא כלי ייחודי של האנתרופולוגים אבל גם חופפת לדרך העבודה של אנשי מקצוע ומדע שונים וגם קרובה לצורת החיים המתבוננת והמפרשת של כול בת ובן אדם. כלומר, היום יותר מתמיד נחוצה חשיבה על הבחנות בין 'עבודת שטח' לבין עבודת שדה וכתובה אתנוגרפית אקדמית, וכן בין דרך העבודה של אנתרופולוגית לבין זו של עיתונאית, סופרת, עבודה של פעילים פוליטיים, בימאי סרטים ואפילו של אנשי מרקטינג.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

שיטות מחקר איכותניות, מבוא לאנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס משרת את כותבי עבודות והתיזות בשיטות מחקר איכותניות ומחקרים אנתרופולוגיים בפרט

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הקורס מפגיש את הסטודנטים עם מיומנויות אתנוגרפיות הדרושות לחשיבה על המחקר, תכנון וביצוע שלו הגדרת שדה המחקר, תיחום שלו, כניסה אליו, הבנת היחסים בתוכו, התמצאות בדילמות אתיות של המחקר האתנוגרפי, תיאור והצגה של ההתנסות המחקרית האישית לקהל מקצועי בקורס ננסה להבין את עבודת השדה בהקשר התרבותי שלה היום. ראשית, נתייחס להיבטים שונים של העשייה האתנוגרפית במופעם הדינמי בזמן. נדבר על הדימוי הקלאסי של עבודת השדה והיישום שלה, על הפרקטיקות והתהליכים אשר מאפיינים את עבודת השדה אז והיום. נלמד על השלבים המרכזיים של עבודת, על דרכי הכניסה לשדה, על היחסים מסוגים שונים שנוצרים בשדה. שנית, נמקם את העשייה האתנוגרפית (עבודת שדה וסגנון הכתיבה אתנוגרפי) אל מול דרכי עבודה קרובות של מקצועות פרשנות וייצור ידע תרבותי, ואולי אף נלמד מהם טיפים מקצועיים. ועיקר הדגש של הקורס יהיה על העבודה בשדות מסוגים שונים, במבט על שדות ייחודיים שחורגים מתפישת עבודת השדה הקלאסית ומעמידים לה אתגר.

הקורס יערך במתכונת של סדנה, ישלב דיון תיאורטי בפרקטיקה, וידגיש תרגול והתנסות. נתרגל איסוף חומר אמפירי (תצפיות וראיונות מסוגים שונים) ושימוש בטכנולוגיות. בקורס נארח מספר חוקרים ואנשי מקצוע קרובים אשר ישתפו אותנו בניסיון שלהם. לכן הקורס מיועד לתלמידי מחקר (מ"א וד"ר) אשר מעוניינים ללמוד ולתרגל שיטות מחקר אתנוגרפיות. כלומר, הסטודנטים מצופים לעבוד במהלך הקורס על שדה המחקר העכשווי או המתוכנן להם או 'לאמץ' שדה כזה צורך העבודה בקורס.

אופן ההוראה:

שיעור וסדנא

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מטלות הקורס:

במהלך הקורס נערוך מספר (2-4) תרגילים שילוו בכתיבת מטלות אתנוגרפיות קצרות שיתבססו על התנסות, קריאה או דיון בכיתה. משקל המטלות האלה במהלך הקורס יהיה 50 אחוז מהציון כול סטודנטית תהיה אחראית על הכנת חומר קריאה לדיון בכיתה. מטלה זאת תהווה 30 אחוז מהציון הסופי

מטלה מסכמת 20 אחוז והיא תתייחס לשדה עליו עובדת הסטודנטית במחקר התיזה\דוקטורט או לשדה ש"אומץ" על ידי הסטודנטית במהלך הקורס

רשימות קריאה:

קריאת חובה: לקראת כול שיעור נקרא פרקים מתודולוגיים של עבודות דוקטורט אתנוגרפיות של השנים האחרונות ונדון בייחודיות השדות שנחקרו, דילמות ומתודות של החוקרים. רשימה של עבודות תתעדכן בהתאם לעניין מחקרי של הסטודנטים בקורס

קריאה נלווית ורשות: בהתאם לסוגיות הנידונות נקרא מהספרות המתודולוגית באנתרופולוגיה ואתנוגרפיה בישראל ובעולם (ראו רשימת קריאה מלאה באתר בקורס במודול)

תאוריות של חברה

קורס סמסטריאלי

תואר שני

אורי שויד

חדר 378, טל 0527253988, shwed@bgu.ac.il

בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס יעסוק בתאוריות השונות המנחות את המחקר החברתי בסוציולוגיה במאה ה-21. מטרתו העיקרית היא הקניית השימוש בתיאוריה כמנוע מארגן למחקר, וחשיפה של האופנים השונים בהן נעשה שימוש בתיאוריות שונות במחקר. הקורס ידגיש את גישת הסוציולוגיה האנליטית ואת עבודת הסוציולוגית כחיפוש אחר מכניזמים להסבר חברתי. מהלך הקורס: הקורס מאורגן סביב סוגיות עיקריות במחקר החברתי, ואינו נסוב סביב הוגים עיקריים המתווכחים ביניהם או כהתפתחות כרונולוגית של רעיונות. ההיגיון הנושאי ידגיש את האופנים בהן תיאוריות הן כלי עבודה עבור החוקר החברתי. בחלקו האחרון של הקורס נבחן מאמרים בחזית המחקר בסוציולוגיה ואת שימושם בתיאוריה. לקראת כל שיעור התלמידים יקראו את קריאת החובה ויגיבו עליה באמצעות אתר הקורס עד הערב שלפני השיעור. במהלך השיעור יתקיים דיון בקריאה, בתגובות התלמידים אליה ובמאמרים המדגימים את הנידון. מאמרים אלו יוצגו ע"י התלמידים בכיתה.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

נדרשת היכרות טובה עם תיאוריות גדולות ובסיסיות בסוציולוגיה (קורסי תיאוריות בתואר ראשון או קורס ההשלמה המחלקתי)

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

הקורס יקנה מיומנויות לשימוש בתיאוריה בעיצוב מחקר חברתי ולכן דרוש לסדנאות התזה ולסמינרים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

היכרות עם סוגיות מרכזיות בסוציולוגיה
אופני שימוש בתיאוריה במחקר
יבוא תיאוריות משדה אחד לשדה אחר
עמידה מול קהל (הצגת מאמר בכיתה)

אופן ההוראה:

פרונטלי והרבה דיון משותף

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מטלות הקורס:

מטלה שוטפת - הגשת תגובה קצרה לקריאת החובה לקראת חמישה מהמפגשים לפחות. כל הגשה תקבל ציון בין 1-4 המצטברים עד למקסימום של 20 נקודות (ניתן להגיש יותר מ-5 דוחות). המטלה בוחנת קריאה פעילה ומעורבת של חומר הקורס ויכולת אינטגרציה של קריאת החובה הנתונה עם נושאים רחבים.

הצגת מאמר - כל תלמידה יציגו מאמר בשבוע אחר מתוך קריאת הרשות. ההצגה תקבל ציון מאוני במשקל 15% מהציון הסופי. המטלה בוחנת יכולת קריאה ביקורתית, חילוץ תפקיד התיאוריה בדו"ח מחקרי, ויכולת אינטגרציה של מאמר נתון עם חומר הקורס השוטף.

מטלה מסכמת, להגשה עד יום העצמאות, במשקל 65% מהציון. המטלה בוחנת שימוש אינטגרטיבי בחומר הקורס ויישומו לשדה אמפירי בעל עניין למגיש.ה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

פרטי המפגשים:

2/1 פתיחה, היכרות ונהלים - באיזה אופן נעסוק בתיאוריות
קריאת חובה - רוחס – הקדמה

9/1 תיאוריות מבוססות מכניזמים ותיאוריות של הטווח הבינוני - חובה – רוחס פרק 1

רשות:

Hedstrom P. & P. Bearman. 2011. The Oxford Handbook of Analytical Sociology. Chapters 1-2

Timmermans, S. and Tavory, I. 2012. Theory Construction in Qualitative Research: From Grounded Theory to Abductive Analysis. Sociological Theory 30(3): 167-186 .

16/1 כוח ואי שוויון – חובה רוחס פרק 2.

רשות:

Ridgeway, C. 2014. Why Status Matter for Inequality. American Sociological Review 79(1):1-16

Scarborough WJ, Pepin JR, Lambouths DL, Kwon R, Monasterio R. 2021. The Intersection of Racial and Gender Attitudes, 1977 through 2018. American Sociological Review 86(5):823-855. doi:10.1177/00031224211033582

23/1 פעולה אסטרטגית חובה רוחס פרק 3

רשות:

Tilcsik A. Statistical Discrimination and the Rationalization of Stereotypes. American Sociological Review. 2021;86(1):93-122.

doi:10.1177/0003122420969399

30/1 - בחירות לרשויות המקומיות - אין שיעור

6/2

4. ערכים ומבנים חברתיים חובה רוחס פרק.

רשות:

Boutyline A, Soter LK. Cultural Schemas: What They Are, How to Find Them, and What to Do Once You've Caught One. *American Sociological Review*. 2021;86(4):728-758. doi:10.1177/000312242111024525

5. 13/2 הבניה חברתית חובה רוחס פרק.

רשות:

Schoon, E. 2022. Operationalizing Legitimacy. *American Sociological Review* 87(3):478-503 .

חובה הומניזם פוסט 20/2

Lezaun, J. 2017. Actor Network Theory. Ch. 11 in Benzecry C.E., M. Krause & I.A. Reed. *Social Theory Now*. University of Chicago Press. Pp: 305-336

רשות:

Fox, N.J. and P. Allred. 2018. Social Structures, Power and Resistance in Monist Sociology: New Materialists insights. *Sociology* 54(3):315-330

הצגה/רשות:

Mills, T. 2018. What Has Become of the Critique? Reassembling Sociology After Latour. *British Journal of Sociology*. 69(2):286-305

רשות:

Latour, Bruno, Pablo Jensen, Tommaso Venturini, Sebastian Grauwin, and Dominique Boullier. 2012. "The Whole Is Always Smaller than Its Parts' - a Digital Test of Gabriel Tardes' Monads." *British Journal of Sociology* 63(4):590-615 .

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

5-12/3 השלמות והצגות בכיתה

תיאוריות ארגוניות לתואר שני

קורס שנתי

תואר שני

ד"ר ארז מגור

חדר 343, קומה 3, בנין 72 טלפון: 08-6472059 emaggor@bgu.ac.il
ימי שלישי, 17-18 או בתיאום מראש

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

מטרת קורס זה היא להציג בפני הסטודנטיות. ים תיאוריות ומושגים מרכזיים בלימודי הארגון. בקורס נאמץ תפיסה רחבה של מושג הארגון. לכן, לצד דיון בעליית הפירמה המודרנית נעסוק גם בשלל ארגונים נוספים לרבות: המדינה וסוכנויות מדינתיות, ארגוני עובדים, ארגוני מגזר שלישי, ועוד. הקורס מתחלק לשני חלקים מרכזיים. בחלק הראשון אותו נלמד במהלך סמסטר א' נעסוק בעליית הקפיטליזם והמעבר מהקפיטליזם "הקלאסי" של פירמות קטנות בבעלות משפחתית לקפיטליזם הניהולי של תאגידי ענק הנשלטים על ידי היררכיה ניהולית. את תהליך זה נבחן מזוויות שונות, כולל באמצעות תיאוריות קלאסיות וביקורתיות. נרחיב גם לגבי גישות שונות העוסקות ביחסי ארגון-סביבה תוך דגש והרחבה על התיאוריה המוסדית החדשה. בנוסף, נעסוק בארגונים מדינתיים ובחשיבות של איגודי עובדים כמנגנון לייצוג האינטרסים של העובדים בארגון. החלק השני של הקורס יוקדש לדיון בתמורות הגדולות שהביאו עמם המפנה הניאו-ליברלי, הגלובליזציה והפוסט-פורדיזם של העשורים האחרונים. בחלק זה נתמקד בהשלכות של תהליכים אלה על המבנה והמודל העסקי של הפירמה, עליית התאגידיים הרב-לאומיים והתפקיד המשתנה של המדינה. עוד נדון בהובלת בהליכי הפרטה, בתמורות שחלו באיגודי העובדים, בכלכלת הפלטפורמה/"חלטורה", ואף נעסוק במשבר האקלים מפרספקטיבה ארגונית.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:

יסודות הסוציולוגיה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:

מייצר בסיס תיאורטי לסמינר מחקרי ו/או תזה בלימודי ארגון

תיאור הכישורים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

הכרה עם מגוון רחב של תיאוריות וספרויות בתאוריה ארגונית, פיתוח של יכולות קריאה ביקורתית ואינטגרציה בין מאמרים ותיאוריות שונות. הקורס גם משלב התנסות בעריכת מחקר ראשוני (pilot) ונתיבת עבודה אקדמים שתחזק את היכולת המחקרית והיכולת לתרגם ממצאים אמפיריים לטענות סוציולוגיות/אנתרופולוגיות/ארגוניות של התלמידות

אופן ההוראה:

הרצאות פרונטליות, דיונים בכיתה, הצגות קצרות של התלמידות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מטלות הקורס:

נוכחות, קריאה רציפה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס במהלך השנה (10% מהציון הסופי).

הגשת 4 דוחות קריאה (2 בכל סמסטר) בהיקף של עד 500 מילה על פריטי קריאת החובה של השבוע הרלוונטי. המטלה בוחנת את יכולת הקריאה הביקורתית של הסטודנטיות. כל דוח קריאה, 5%, סה"כ 20% מהציון הסופי).

רפרט - הצגת פרזנטציה קצרה בכיתה על פרטי הקריאה של אותו השבוע לפי הנחיות שימסרו בהמשך - 20% מהציון הסופי בקורס. המטלה בוחנת את יכולת הקריאה הביקורתית של הסטודנטיות, את יכולת ההכנה של הצגה קצרה ואת היכולת להציג טענות מול כיתה.

הגשת הצעה ראשונית לעבודה המסכמת, שאורכה לא יעלה על עמוד אחד. ציון המטלה יהיה עובר/לא עובר. תלמידים שהצעתם לא תאושר יוכלו להגיש תיקון במהלך סמסטר ב'. מועד הגשה סופי: שיעור אחרון של סמסטר א' (12.3.24) (10% מהציון הסופי).

הגשת עבודה מסכמת, 6-8 עמודים- לפי הנחיות שימסרו בהמשך- מועד הגשה סופי—ימסר בהמשך (40% מהציון הסופי).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

פרטי המפגשים:

סמסטר א'

שבוע 1 (2.1.24): שיעור פתיחה: היכרות, הסבר על מבנה הקורס, הנחיות לביצוע המטלות
אין קריאה

שבוע 2 (9.1.24): על עליית הקפיטליזם

*קרל פולני. 1944 (2020). התמורה הגדולה: המקורות המדיניים והכלכליים של זמננו. הוצאת
מכון ון-ליר. פרקים 11-12, עמ' 134-151.

שבוע 3 (16.1.24): עליית התאגיד - "היד הנראית" מחליפה את ה"יד הנעלמה"

*Chandler, A.D. (1977). "Introduction: The Visible Hand". In: The Visible Hand: The Managerial Revolution in American Business. Cambridge: Harvard University, p. 1-12.

*Berle, A. A., & Means, G. G. C. (1991). The Modern corporation and private property. Transaction publishers. Chapter 2 "The Appearance of the Corporate System", pp. 11-17.

שבוע 4 (23.1.24): הארגון הרציונאלי – ובר על הבירוקרטיה, טיילורזם, פורדיזם

*"ההתפתחות ההיסטורית של תחום ההתנהגות הארגונית", בתוך: התנהגות ארגונית מיקרו:
כרך א', עורכות: ורדה וסרמן, שרון אריאלי, אורלי טנא-גזית, עמ' 31-64.

שבוע 5 (30.1.24): הניהול מדעי כמנגנון שליטה בעובדים

*שנהב, יהודה. (1995). "הבירוקרטיה כמנגנון שליטה" עמ' 211-222, מתוך: מכונה הארגון
חשיבה ביקורתית ביסודות תורת הניהול.

*Braverman, Harry. 1974. Labor and Monopoly Capital. "The Primary Effects of Scientific Management." pp. 124-138.

שבוע 6 (6.2.24): ניהול הרגש בארגונים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

*Hochschild, A. R. (1983). "Exploring the Managed Heart". In her The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling. Berkeley: University of California Press, pp. 1-23.

שבוע 7 (13.2.24): ארגונים והסביבה החברתית
*אורלי יחזקאל ועודד שנקר. 2005. ניהול בין-לאומי. האוניברסיטה הפתוחה. "תיאורית תלות מצב." עמ' 153-161 ו"תיאורית תלות-משאבים." עמ' 162-166.

שבוע 8 (20.2.24): תיאוריה מוסדית
*דימאג'ין פאול ג' וולטר ו' פאואל. 1983. "שיבה אל כלוב הברזל: איזומורפיות מוסדית ורציונליות קיבוצית בשדות אירגוניים" מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים. עמ' 328-350.

שבוע 9 (27.2.24): על ארגוני עובדים ודמוקרטיה במקום העבודה
*מתן ברוד. דמוקרטיה במקום העבודה- סקירה מקצועית. פורום ארלזורוב. (ניתן לדלג על פרק ב').

שבוע 10 (5.3.24): המדינה כארגון –
מ"מנהל ציבורי" ל"ניהול הציבורי החדש" (New Public Management)-
הרצאת אורחת: ד"ר רעות מרצינו (אונ' העברית).
*Jonathan Boston. 2016. Basic NPM Ideas and their Development. In The Ashgate research companion to new public management, Pp. 17-32.
**Mariana Mazzucato: The McKinseys and the Deloittes have no expertise in the areas

שבוע 11 (12.3.24): שיעור סיכום/השלמות

סמסטר ב' – ארגונים בעידן הניאו-ליבראלי
שבוע 1 (7.5.24): מקפיטליזם ניהולי לקפיטליזם ניאו-ליבראלי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

* דיוויד הארווי. [2005] 2015. קיצור תולדות הניאו ליברליזם. מולד. "פרק 1: חירות היא סתם עוד מילה". עמ' 56-17.

שבוע 2 (14.5.24): אין שיעור (יום הזיכרון/העצמאות)

שבוע 3 (21.5.24): התרבות של הקפיטליזם החדש
*Richard Sennett. 2006. "Chapter 1: Bureaucracy". In "The Culture of the New Capitalism". Pp. 15-82.

שבוע 4 (28.5.24): פירוק הפירמה ושוק העבודה המשתנה בעידן הניאו-ליבראלי הגלובלי
*זיקי סמית. 2010. "דרכים חדשות לארגון העבודה". מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 626-602.

שבוע 5 (4.6.24): רגולציה תאגידית בעידן הניאו-ליבראלי
*שמיר, רונן. 2007. "שוק פרטי ולחץ ציבורי: על עיצוב מושג האחריות החברתית של תאגידים". בתוך חנה הרצוג ואחרים (עורכים) דורות, מרחבים, זהויות. מכון ואן ליר והקיבוץ המאוחד, עמ' 258-237.

* מור הופרט. 2018. "חמש שנים לאסון בבנגלדש: האם תעשיית הטקסטיל למדה לקח?" עיתון דבר.

שבוע 6 (11.6.24): אין שיעור (חופשת שבועות)

שבוע 7 (18.6.24): מגדר וארגונים בעידן הגלובלי
*ברברה ארנרייך, ארלי ראסל הוכשילד [עורכות]. מבוא ל: האישה הגלובלית: מטפלות, עוזרות ועובדות מין בכלכלה החדשה.

שבוע 8 (25.6.24): איגודי עובדים בעידן הניאו-ליבראלי
*יונתן פרמינגר. 2020. "דרכי התארגנות חדשות המתהוות בצל ההסתדרות: רדיקליזציה בתנאי העסקה פוגעניים?". עבודה, חברה ומשפט טז. עמ' 26-7.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

שבוע 9 (2.7.24): הפרטה וארגונים ללא מטרת רווח
*אייזנשטדט, מימי זזאב רוזנהאק. 2001. הפרטה ודפוס' מעורבות חדשים של המדינה:
תוכנית הסיעוד בישראל. ביטחון סוציאלי, 60: 113-128.

שבוע 10 (9.7.24): כלכלת הפלטפורמה/החלטורה
*צליל אברהם. 2020. "מלחמת העצמאות". תלם: גיליון 3. עמ' 1-10.
*אלטרואיזם מבחון, ניצול מבפנים: הבלוף שמאחורי "כלכלת השיתוף". ניו-יורק טיימס/דה-
מרקר.

שבוע 11 (16.7.24): מוביליזציה עסקית של תאגידים ומשבר האקלים
*רמי קפלן. 2022. "גלובליזציה נאו-ליברלית, תאגידים רב-לאומיים והכישלון של רפורמת
האקלים". קריאות ישראליות גיליון 2, עמ' 36-49.

תיאוריות של תרבות

קורס סמסטריאלי
תואר שני

ג'קי פלדמן
jfeldman@bgu.ac.il , room 382, 08-647-2083
יום ג', 14-15

תקציר של מהות הקורס ומטרותיו:

הקורס ידגיש את התרומות הייחודיות של האנתרופולוגיה להבנת התרבות והחברה - התמקדות באחר בכדי להבין גם את העצמי, והאתנוגרפיה כשיטה להכרת האדם. נפתח בקריאת כמה מאמרי יסוד "קלאסיים" של ראשית/אמצע המאה ה-20, כדי להבין את שאלות היסוד של הדיסציפלינה. נסקור מגוון גישות שהתפתחו כתוצאה מתהליכים מרחיקי לכת שחלו בחברות המסורתיות שאנתרופולוגים נהגו לחקור: מודרניזציה, החלשת הקולוניאליזם בחברות שאנתרופולוגים נהגו לחקור, והתפשטות התיירות, הגירה, הניידות והמדיה. שינויים אלו הפכו את האנתרופולוגיה להרבה יותר ביקורתית כלפי עצמה, ויותר מודעת לתפקיד שלה בקיום ובכינון מערכות כוח קיימות. היא גם הביאה להערכה מחדש של התוצאות של התמקדות באחר. כתוצאה, האנתרופולוגיה נהייתה יותר רפלקסיבית, ולעתים קרובות גם יותר מגויסת פוליטית, אך גם פחות בטוחה בכוחה של כל תיאוריה להסביר את המציאות. כדי לעקוב לאחר תהליכים אלו, נתמקד בכמה מילות מפתח, ונלמד איך הם מומשגים באמצעות תיאוריות שונות ומשתנות: תרבות, דת, ניידות, מקום ומרחב, וקהילה. את התהליכים האלה נחקור בקריאת מאמרים, בהצגות שלכם בכיתה ובעבודות שלכם במהלך ובסוף הסמסטר. מאחר שהשיעור מבוסס על אינטראקציה ושיחה, אני מצפה שתקראו את מאמרי החובה לפני כל שיעור (בין 25-50 עמודים), תענו במודל על שאלות הנוגעות אליהן, ותהיו מוכנים לשוחח על בסיס תשובותיכם בשיעור. זה מהווה חלק מהשתתפותכם בשיעור. עבודת האמצע מיועדת למדוד את היכולת שלכם לסנתז מספר סוגיות ומאמרים שעלו בכיתה וליישם אותם במצבים חדשים. עבודת סוף הסמסטר: להכין, לקיים ולנתח ראיון עם אנתרופולוג

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

ישראלי על בסיס קריאת מאמרים שלו ושל אחרים שהאנתרופולוג מתבסס עליהם.

ידע קודם מקורסים המהווים בסיס לנלמד בקורס זה:
רקע מבואי (או יותר) באנתרופולוגיה

כיצד הקורס משרת קורסים עתידיים:
הקורס מהווה בסיס לחשיבה אנתרופולוגית וליישום תיאוריות קלסיות ועכשוויות על שאלות חברתיות מרכזיות

תיאור הכישרים והמיומנויות אותם ירכשו הסטודנטים/יות במהלך הקורס:

- שיפור מיומנויות קריאה, ניתוח וסינתזה.
- הבנת גישות ותמורות שונות באנתרופולוגיה בעולם בסוף המאה ה-20 ובמאה ה-21
- יישום ביקורתי של גישות תיאורטיות אלו בהקשרים אחרים ובבעיות עכשוויות
- שיפור מיומנויות הכתיבה האנתרופולוגית וההצגה בעל פה
- טיפוח תרבות של ביקורת עמיתים בונה ורגישה
- הכנה ניהול וניתוח ראיון עם אנתרופולוג ישראלי על הגישות התיאורטיות שלו

אופן ההוראה:

שיעור פעיל, עם שיחה על המאמרים שנקראו. הצגות מאמרים בכיתה והכנת ראיון המבוסס על תיאוריות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

מטלות הקורס:

נכחות חובה והשתתפות פעילה כולל קריאת מאמרים ומענה לשאלות עליהם במודל כל שבוע לפני השיעור - 20%.

הצגת מאמר רשות אחד (ב-15 דקות), קישור המאמר למאמר החובה בשיעור, וסיכום בכתב וניהול דיון המקשר את המאמר למהלך הקורס - 20%. תאריכים יחולקי בשיעור.

מבחן בית או מסה – לקראת סוף הסמסטר - 20% - 9 ביולי

עבודת סוף סמסטר – מפגש עם אנתרופולוג ישראלי: כולל קריאת מאמרים שלו ושל תיאוריות של הוגים/אנתרופולוגים שהשפיעו עליו + ראיון + ניתוח 40% - 30 בספטמבר.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

פרטי המפגשים:

10 מפגשים בימי ג'.

1. מבוא ומבט-על: תיאוריה, מתודולוגיה, כתיבה – היחס ביניהם מאחר שהרקע שלכם באנתרופולוגיה מאוד מגוון, חובה לקרא את המבואות (בעברית) לקובץ של מקגי וורמס – תיאוריה אנתרופולוגית – מבוא היסטורי, כהקדמה לשיעור 1. מאמרים אלו יציירו מפה גלובלית של מגמות בתיאוריות שונות באנתרופולוגיה בארה"ב (בעיקר) מאז ראשית המאה ה-20. עמודים (יועלו למודל) בהמשך.
2. השאלות המייסדות של האנתרופולוגיה - מקורות קלאסיים: קריאת קטעים מתוך דרקהיים וובר.
א טיילור, מדע התרבות, בתוך: מקגי ר' וג'ון ריצרדס וורמס (עורכים). תיאוריות אנתרופולוגיות.. רענה: האוניברסיטה הפתוחה.
א. דרקהיים, מהי עובדה חברתית? בתוך: תיאוריה אנתרופולוגית: מבוא היסטורי, ר' ג'ון מק'גי וריצ'רד לי וורמס, עורכים, האוניברסיטה הפתוחה, 2013, כרך א'.
Durkheim, Emile (1995 [1912]). The Elementary Forms of Religious Life. translated by Karen Fields. New York: Free Press, Ch. 1, p. 37-63. SN: 1386590
M. Weber, 'The Nature of Social Action' in W. Runciman (ed), Weber: Selections in Translation, pp. 3-32
3. מונחי יסוד והשינויים שחלו בהם לאורך הדורות: תרבות, חברה, תיאוריה, מסורת.
Williams, Raymond. Keywords (Routledge Revivals) : A Vocabulary of Culture and Society, Taylor & Francis Group, 2002. ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.bgu.ac.il/lib/bgu-ebooks/detail.action?docID=1112409>
"culture" p. 76-82. "society" 243-247, "theory" 266-268, "tradition" 268-269
Bennett, Tony, Lawrence Grossberg, Meaghan Morris, and Raymond. Williams. 2005. New Keywords : A Revised Vocabulary of Culture and Society. Malden, MA: Blackwell Pub.
Sherry Ortner, Theory in Anthropology Since the Sixties. Comparative Studies in Society and History. 26(1) (1984), pp. 126-166.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

4-6 – "תרבות": מגישות קלאסיות עד משבר היצוג:

4. גישות מוקדמות להגדרת התרבות

א"ל קרובר, "שמונה עשרה הצהרות" בתוך תיאוריה אנתרופולוגית: מבוא היסטורי, ר' ג'ון מק'גי וריצ'רד לי וורמס, עורכים, האוניברסיטה הפתוחה, 2013, כרך א', עמ' 195 – 204.

G. Stocking, 'Franz Boas and the Culture Concept in Historical Perspective', *American Anthropologist*, 68(1966):867-82.

Ruth Benedict. 1934. *Patterns of Culture*, pp. 16-20 & 37 & 45-56

הנרי אברמוביץ. 1993. "הלוויה בירושלים: נקודת מבט אנתרופולוגית", אובדן ושכול בחברה הישראלית / עורכים: רות מלקינסון, שמשון רובין, אליעזר ויצטום עורכים. -- ירושלים: כנה, תשנ"ג, 181 - 196.

מרי דגלאס, גבולות חיצוניים, בתוך: תיאוריה אנתרופולוגית: מבוא היסטורי, ר' ג'ון מק'גי וריצ'רד לי וורמס, עורכים, האוניברסיטה הפתוחה, 2013, כרך ב'.

5. פרשנות של תרבות – גירץ על הגדרת הדת – ביקורתו של אסד

Clifford Geertz, "Religion as a Cultural System", in *The Interpretation of Cultures*, New York, Basic Books, 1973, pp. 87-125.

= קליפורד גרץ, "דת כמערכת תרבותית", בתוך פרשנות של תרבויות, ירושלים, כתר, 1990, ע' 89-122.

Talal Asad, "Anthropological Conceptions of Religion: Reflections on Geertz". *Man*, Vol. 18, No. 2, pp. 237-259.

6. המפנה הביקורתי/רפלקסיבי:

Lila Abu-Lughod, "Writing against Culture", in Richard G. Fox, ed., *Recapturing Anthropology: Writing in the Present*, Santa Fe, New Mexico: School of American Research, 1991, pp. 137-162.

James Clifford, "Introduction: Partial Truths", *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography*, Berkeley, University of California, 1985, pp. 3-26.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ד (2023-24)
תואר שני

7. אנתרופולוגיה ועמדות פוליטיות ומוסריות

Susan Wright. 1998. The 'Politicization' of Culture. *Anthropology Today* 4(1):7-15.

<http://lucy.ukc.ac.uk/rai/AnthrToday/wright.html>

S. Mahmood, 'Feminist Theory, Embodiment, and the Docile Agent: Some Reflections on the Egyptian Islamic Revival', *Cultural Anthropology*, 16(2001): 202-36 [e-journal]

8-9 מקום, ניידות ומדיה:

אנדרסון, בנדיקט. 2000. קהיליות מדומיינות: הגיגים על מקורות הלאומיות ועל התפשטותה. מהד' ב' מעודכנת. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה. מבוא.

סעיד, אדוארד.. לדעת את האוריינטלי. בתוך: אוריינטליזם. עמ' 53-05. תל אביב: עם עובד.

Gupta, Akhil and James Ferguson. 2001. Beyond "Culture": Space, Identity and the Politics of Difference. In: Gupta, Akhil and James Ferguson, Eds. *Culture, Power, Place: Explorations in Critical Anthropology*, pp. 33-51. Durham: Duke U

10. אנתרופולוגיה ישראלית ומיקומו – לקראת עבודת הריאיון

נקרא יחד על מיקום האנתרופולוגיה הישראלית בארץ ובעולם, וכן ראיונות עם כמה אנתרופולוגים על עבודתם.

הקורס הזה עדיין בתהליך התהוות, ויחולו שינויים – בנושאים, בבחירת המאמרים לקריאת חובה, וייתכן גם בתיאור העבודה הסופית, בעקבות קיצור הסמסטר ל-10 פגישות. עדכונים במהלך סמסטר א'.

רשימות קריאה:

תינתן בפתיחת הקורס